

อุปถัมภ์ที่นักการเมืองไทยใช้: การศึกษาตามแนวอรรถศาสตร์ปรีชานและวัจนปฏิบัติศาสตร์

นางสาวรัชนิญา กลิ่นน้ำหอม

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

METAPHORS USED BY THAI POLITICIANS:
A COGNITIVE SEMANTIC AND PRAGMATIC STUDY

Miss Ratchaneeya Klinnamhom

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Philosophy of Arts Program in Thai

Department of Thai

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2008

Copyright of Chulalongkorn University

ธัญญ์ญา กลิ่นน้ำหอม: อุปสรรคณที่นักการเมืองใช้: การศึกษาตามแนววรรคศาสตร์ปริธานและ
 วัจนปฏิบัติศาสตร์. (METAPHORS USED BY THAI POLITICIANS: A COGNITIVE SEMANTIC AND
 PRAGMATIC STUDY) อ. ที่ปริกาษาวิทยาลัยพนธ์หลัก: ผศ.ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, อ. ที่ปริกาษา
 วิทยาลัยพนธ์ร่วม: อ.ดร.ศิริพร ภักดีผาสุข, ๒๑๔ หน้า.

วิทยาลัยพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ถ้อยคำอุปสรรคณที่นักการเมืองไทยใช้ซึ่งสะท้อนมโนอุปสรรคณเกี่ยวกับการเมืองและวิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปสรรคณที่นักการเมืองไทยใช้ในวาทกรรม การเมืองประเภทต่างๆ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ คำปราศรัยหาเสียง การอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล การสัมภาษณ์ และรายการ "นายกฯหักฉิดคุยกับประชาชน"

การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปสรรคณที่นักการเมืองไทยใช้สะท้อนมโนอุปสรรคณเกี่ยวกับการเมือง ๘ มโนอุปสรรคณได้แก่ ๑. [การเมือง คือ การต่อสู้] ๒. [การเมือง คือ การเดินทาง] ๓. [การเมือง คือ การแข่งขัน] ๔. [การเมือง คือ ครอบครัว] ๕. [การเมือง คือ การรักษาโรค] ๖. [การเมือง คือ การแสดง] ๗. [การเมือง คือ ธุรกิจ] ๘. [การเมือง คือ การดูแลและทำนุบำรุง] และ ๙. [การเมือง คือ เกม] มโนอุปสรรคณเหล่านี้สะท้อนให้เห็นมุมมองของนักการเมืองต่อการเมืองในมิติต่างกัน กล่าวคือ การเมืองเป็นเรื่องของความรุนแรง การเมืองต้องมีการวางกลยุทธ์เพื่อช่วงชิงชัยชนะ การเมืองคือการเดินทางที่นักการเมืองนำประชาชนไปสู่จุดหมาย การเมืองเป็นการแข่งขันที่มีกติกา การเมืองเป็นเรื่องความสัมพันธ์แบบคนในครอบครัว การเมืองต้องการผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง การเมืองเป็นการแสดงบทบาท การเมืองเป็นเรื่องผลประโยชน์ การเมืองคือการดูแลประชาชน และการเมืองเป็นเรื่องของชั้นเชิงและเล่นเหลี่ยม ตามลำดับ

ผลการศึกษาเรื่องหน้าที่ของมโนอุปสรรคณพบว่า มโนอุปสรรคณที่นักการเมืองไทยใช้ทำหน้าที่ ๓ ด้าน คือ (๑) ด้านการถ่ายทอดความคิด ได้แก่ การอธิบายความและการเปลี่ยนมุมมองใหม่ (๒) ด้านบุคคลสัมพันธ์ ได้แก่ การนำเสนอภาพ ด้านบวกของตนเองและ การนำเสนอภาพด้านลบของฝ่ายตรงข้าม และ (๓) ด้านสัมพันธ์ภาพ ได้แก่ การลำดับความและการเชื่อมโยงความ

เมื่อพิจารณาหน้าที่ของมโนอุปสรรคณตามแนวคิดของชาร์เตอร์ริส-แบล็ค (Charteris- Black, 2005) พบว่ามโนอุปสรรคณที่นักการเมืองใช้อาจมีผลทางความคิดและความเชื่อสามประการ คือ การเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง ผู้นำเป็นที่ตั้งและประชาชนเป็นผู้พึ่งพา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นคนของหัวหน้าพรรค

ภาควิชา.....ภาษาไทย.....
 สาขาวิชา.....ภาษาไทย.....
 ปีการศึกษา.....๒๕๕๑.....

ลายมือชื่อนิติธ.....
 ลายมือชื่อ.....ที่ปริกาษาวิทยาลัยพนธ์หลัก.....
 ลายมือชื่อ.....ที่ปริกาษาวิทยาลัยพนธ์ร่วม.....

478 09094 22: MAJOR THAI

๙

KEYWORD: METAPHOR, POLITICAL DISCOURSE, COGNITIVE SEMANTICS, PRAGMATICS
RATCHANEEYA KLINNAMHOM: METAPHORS USED BY THAI POLITICIANS: A COGNITIVE
SEMANTIC AND PRAGMATIC STUDY. THESIS ADVISOR: ASST PROF. NATTHAPORN
PANPOTHONG, Ph.D., THESIS CO-ADVISOR: SIRIPORN PHAKDEEPHASOOK, Ph.D.,
214 pp.

This thesis aims at analyzing conceptual metaphors about politics as reflected in metaphorical expressions used by Thai politicians. Another objective is to examine the functions of the conceptual metaphors when used in different types of discourse. The data elicited is from various sources including political campaign speeches, the 2002, 2003, and 2004 censure debates, media interviews of politicians between January 2004 to December 2005, and ex-Primeminister Thaksin's "radio talks with the public" in 2004.

It is found that the metaphorical expressions used by Thai politicians reflect 9 conceptual metaphors—(1) POLITICS IS FIGHTING, (2) POLITICS IS A JOURNEY, (3) POLITICS IS A COMPETITION, (4) POLITICS IS A FAMILY, (5) POLITICS IS A MEDICAL TREATMENT, (6) POLITICS IS A PERFORMANCE, (7) POLITICS IS BUSINESS, (8) POLITICS IS CARING AND MAINTAINING, (9) POLITICS IS A GAME. These conceptual metaphors represent various aspects of politicians toward politics. That is, politics is a violent matter and it requires art of war to defeat the opponent. On the other hand, politics is a competition in which everybody must follow the regulation. Politics is also a journey where politicians lead people to the end. Politics is family business. However, from another perspective, politics requires specialists. Politics is a performance. It is also a business of taking care of people. On the other hand, politics is tricky and complicated.

In terms of function, the findings indicate that the conceptual metaphors used by Thai politicians have 3 functions that is (1) ideational function including explanation, and re-conceptualizations, (2) interpersonal function including positive self-presentation and negative other-presentation, and (3) textual function including making the text organized and cohesive.

According to Charteris-Black's (2005), conceptual metaphors have ideological effects—they construct and represent a set of ideas. In the present study, it is found that the 9 conceptual metaphors represent a set of ideas including (1) politics is a matter of politicians, (2) MPs must obey the party leaders, and (3) politicians are leaders whereas people or voters are dependent.

Department.....Thai.....Student's Signature.....*Ratchaneeya Klinnamhom*
Field of Study.....Thai.....Advisor's Signature.....*Natthaporn Panporthong*
Academic Year.....2008.....Co-Advisor's Signature.....*Siriporn Phakdeephassook*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง และอาจารย์ ดร.ศิริพร ภักดีผาสุข อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้เป็นยิ่งกว่าอาจารย์ที่ปรึกษา หากแต่เป็นครูที่มีเมตตาอย่างยิ่ง ครูทั้งสองเป็นผู้ที่ให้โอกาส กำลังใจ คำแนะนำ และข้อคิดเห็นที่มีคุณค่าที่มีใช้เพียงเรื่องวิชาการเท่านั้น หากแต่ยังได้ชี้แนะมุมมองในการเรียนรู้ชีวิตด้วยความเมตตา ต่อศิษย์เสมอมา ศิษย์รู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของครูทั้งสองอย่างยิ่ง ศิษย์ขอกราบขอบพระคุณครูและจะขอระลึกถึงพระคุณของครูเสมอ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปราณี กุลละวณิชย์ ประธานกรรมการ วิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำที่มีประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สุจิตต์ลักษณะ ดีผดุง รองศาสตราจารย์สุกัญญา สุขฉายา อาจารย์ ดร.เทพี จรัสจรวงเกียรติ และ อาจารย์ ดร.ปรามินทร์ จารุวร ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณคณะกรรมการทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง ตลอดจนข้อสังเกตที่น่าสนใจหลายประการแก่ผู้วิจัย ทั้งยังได้สละเวลาตรวจแก้ข้อบกพร่องซึ่งช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้มอบทุน “๙๐ ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” เพื่อสนับสนุนงานวิจัยนี้ และขอขอบคุณมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้สนับสนุนทุนพัฒนาอาจารย์ และให้โอกาสในการลาเพื่อศึกษาต่อเต็มเวลาแก่ผู้วิจัย

ผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์สุภัค มหาวรากร คุณมิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์ คุณชิวหง ฉิน และ คุณวิลาวัลย์ วิษณุเวคิน ผู้เป็นกัลยาณมิตรที่ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้คำปรึกษา คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และกำลังใจที่ดีตลอดการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และผู้วิจัยขอขอบคุณคุณวิสันต์ สุขวิสิทธิ์ อย่างยิ่งที่ได้สละเวลาช่วยเหลือ เป็นกำลังใจในการจัดพิมพ์และเรียบเรียงวิทยานิพนธ์นี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เหนือสิ่งอื่นใด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณแม่ คุณน้าและครอบครัวที่ให้ความรัก ความปรารถนาดีและความห่วงใยที่มอบให้แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
บทที่	
๑	
บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๗
๑.๓ สมมติฐานของการวิจัย.....	๗
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย.....	๗
๑.๕ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๘
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะ.....	๑๓
๑.๗ ข้อตกลงเบื้องต้น.....	๑๖
๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๑๖
๒	
แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๗
๒.๑ การศึกษาอุปลักษณะตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน.....	๑๗
๒.๒ การศึกษาอุปลักษณะตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์.....	๒๕
๒.๒.๑ อุปลักษณะตามแนวคิดหลักทางวจนปฏิบัติศาสตร์.....	๒๕

บทที่	หน้า
๒.๒.๒ งานวิจัยด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่ศึกษาอุปลักษณะโดยตรง.....	๒๖
๒.๒.๓ หน้าทีอุปลักษณะในวาทกรรมการเมือง.....	๓๒
๒.๓ งานวิจัยเกี่ยวกับอุปลักษณะการเมืองในภาษาอังกฤษ.....	๓๔
๒.๔ งานวิจัยเกี่ยวกับอุปลักษณะการเมืองในภาษาไทย.....	๓๙
บทที่ ๓ มโนอุปลักษณะที่สะท้อนจากถ้อยคำอุปลักษณะของนักการเมืองไทย.....	๔๓
๓.๑ แนวคิดที่เกี่ยวข้องและนิยามอุปลักษณะ.....	๔๓
๓.๒ รูปแบบอุปลักษณะในวาทกรรมการเมือง.....	๔๕
๓.๒.๑ การเปรียบเทียบที่ปรากฏแบบเปรียบเทียบ (source domain) และสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain).....	๔๖
๓.๒.๒ การเปรียบเทียบที่ปรากฏเฉพาะแบบเปรียบเทียบ (source domain).....	๔๘
๓.๓ มโนอุปลักษณะของนักการเมืองไทย.....	๕๑
๓.๓.๑ [การเมือง คือ การต่อสู้].....	๕๔
๓.๓.๒ [การเมือง คือ การเดินทาง].....	๖๗
๓.๓.๓ [การเมือง คือ การแข่งขัน].....	๗๙
๓.๓.๔ [การเมือง คือ ครอบครั้ว].....	๘๗
๓.๓.๕ [การเมือง คือ การรักษาโรค].....	๙๑
๓.๓.๖ [การเมือง คือ การแสดง].....	๙๖
๓.๓.๗ [การเมือง คือ ธุรกิจ].....	๑๐๒
๓.๓.๘ [การเมือง คือ การดูแลและทำนุบำรุง].....	๑๐๖
๓.๓.๙ [การเมือง คือ เกม].....	๑๑๐
๓.๔ สรุป.....	๑๑๔

บทที่	หน้า
๔	หน้าที่ของมโนอุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองไทย..... ๑๒๐
๔.๑	แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของอุปลักษณะและหน้าที่อุปลักษณะ ในวาทกรรมการเมือง..... ๑๒๐
๔.๒	องค์ประกอบการสื่อสารของวาทกรรมการเมือง..... ๑๒๖
๔.๒.๑	องค์ประกอบการสื่อสารของการปราศรัยของนักการเมือง..... ๑๒๓
๔.๒.๒	องค์ประกอบการสื่อสารของการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ รัฐมนตรีเป็นรายบุคคล..... ๑๒๙
๔.๒.๓	องค์ประกอบการสื่อสารของรายการ “นายกษัตริษณคุยกับ ประชาชน”..... ๑๓๗
๔.๒.๔	องค์ประกอบการสื่อสารของการสัมภาษณ์..... ๑๔๐
๔.๓	หน้าที่ของมโนอุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองไทย..... ๑๔๖
๔.๓.๑	หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด..... ๑๔๖
๔.๓.๒	หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์..... ๑๗๒
๔.๓.๓	หน้าที่ด้านสัมพันธภาพ..... ๑๗๙
๔.๓.๔	หน้าที่จากมุมมองเชิงวิพากษ์..... ๑๘๗
๔.๔	สรุป..... ๑๙๒
๕	บทสรุป..... ๑๙๓
๕.๑	สรุปผลการวิจัย..... ๑๙๓
๕.๑.๑	มโนอุปลักษณะที่สะท้อนจากถ้อยคำอุปลักษณะ ที่นักการเมืองไทยใช้..... ๑๙๔
๕.๑.๒	หน้าที่ของมโนอุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองไทย..... ๑๙๗
๕.๒	อภิปรายผลการวิจัย..... ๒๐๑
๕.๓	ข้อเสนอแนะ..... ๒๐๓

บทที่	หน้า
รายการอ้างอิง.....	๒๐๔
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	๒๐๙

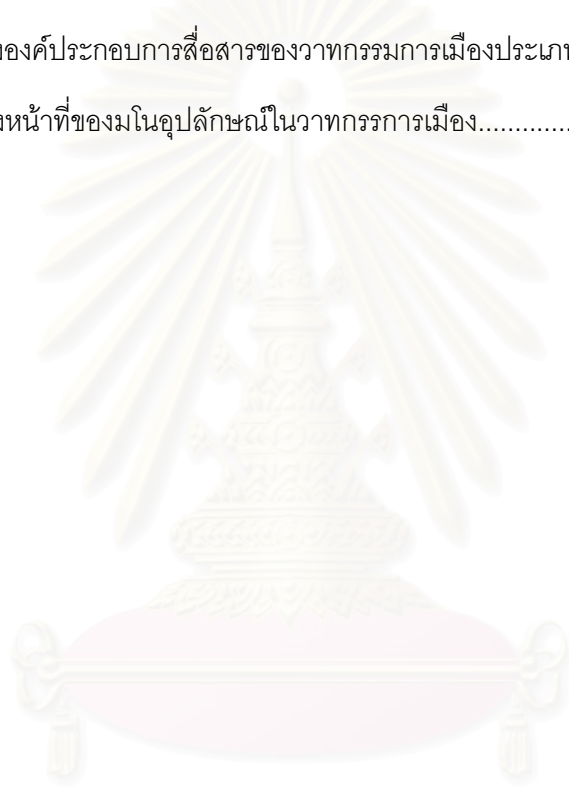

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ แสดงการเปรียบเทียบผลการศึกษามัธยมศึกษาต้นเกี่ยวกับการเมืองไทย.....	๑๑๗

ตารางที่ ๒	แสดงหน้าที่ของอุปลักษณะในวาทกรรมประเภทต่างๆ ตามแนวคิดของโกทลี (Goatly, 1998).....	๑๒๑
ตารางที่ ๓	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่อุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองตามแนวคิดของชาร์เตอร์ริส-แบล็ค (Charteris-Black, 2005) และหน้าที่ของอุปลักษณะในวาทกรรมตามแนวคิดของโกทลี (Goatly, 1998).....	๑๒๔
ตารางที่ ๔	แสดงองค์ประกอบการสื่อสารของวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆ.....	๑๔๒
ตารางที่ ๕	แสดงหน้าที่ของมโนอุปลักษณะในวาทกรรมการเมือง.....	๑๘๗

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้ใช้ภาษาส่วนหนึ่งอาจมีความเข้าใจว่า อุปลักษณ์เป็นภาพพจน์แบบหนึ่งที่ใช้ในงานประพันธ์ เช่น วรรณกรรม บทเพลง หรือบทกวีซึ่งช่วยตกแต่งให้วรรณกรรม บทเพลงหรือบทกวีมีความไพเราะ สละสลวย และเข้าใจว่าการใช้อุปลักษณ์เป็นความสามารถพิเศษเฉพาะตัวของผู้ประพันธ์แต่ละคน เมื่อเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) ได้เสนอมุมมองต่ออุปลักษณ์ใหม่ ตามแนวทางภาษาศาสตร์ปริชาน ความเข้าใจเกี่ยวกับอุปลักษณ์จึงได้ขยายขอบเขตจากความเข้าใจดังกล่าวไปสู่มุมมองทางภาษา ในมุมมองทางภาษาศาสตร์ปริชานอุปลักษณ์ไม่ได้เป็นเพียงศิลปะในการประพันธ์หรือเป็นความสามารถเฉพาะของนักประพันธ์เท่านั้น หากแต่อุปลักษณ์มีอยู่ทั่วไปในการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน และเป็นความสามารถที่คนธรรมดาทั่วไปมี

เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) เสนอแนวคิดที่ว่าโดยพื้นฐานระบบความคิดของเรามีลักษณะเป็นอุปลักษณ์ อุปลักษณ์จึงไม่ได้เป็นเพียงถ้อยคำหรือรูปภาพ หากแต่ความคิดของเราก็เป็นการเปรียบเทียบอุปลักษณ์ด้วย “(M)etaphor is pervasive in everyday life, not just in language but in thought and action. Our ordinary conceptual system, in term of which we both think and act, is fundamentally metaphorical in nature.” (Lakoff & Johnson, 2003: 3)

เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) อธิบายว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ที่เราใช้สื่อสารกันในชีวิตประจำวันนั้นเป็นผลผลิตที่ได้มาจากมโนทัศน์ของเรา อุปลักษณ์ทำให้เราเข้าใจและเรียนรู้สิ่งที่เป็นนามธรรม สิ่งไกลตัว หรือสิ่งที่เราไม่คุ้นเคยหรือไม่มีประสบการณ์มาก่อนได้ชัดเจนขึ้น โดยนำสิ่งที่เป็นนามธรรมมาเปรียบกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม นำสิ่งที่อยู่ไกลตัวมาเปรียบกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว และนำสิ่งที่เราไม่คุ้นเคยหรือไม่มีประสบการณ์มาก่อนมาเปรียบกับสิ่งที่เราคุ้นเคยหรือมีประสบการณ์มากกว่า ทั้งนี้มโนทัศน์เป็นสิ่งที่กำหนดการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่เราใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เรามีมโนทัศน์เช่นไร เราก็จะใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนทัศน์เช่นนั้น ตัวอย่างเช่น ผู้พูดภาษาอังกฤษจะเลือกใช้ถ้อยคำที่พูดถึง 'TIME' ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันต่างๆ เช่น

You are wasting my time.

This gadget will save you hours.

That flat tire cost me an hour.

I don't have the time to give you.

You need to budget your time.

I don't have enough time to spare for that.

I lost a lot of time when I got sick.

(Lakoff & Johnson, 2003: 7-8)

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าการที่ผู้ใช้ภาษาเลือกใช้คำ *wasting, save, cost, have, give, budget, have enough, spare* และ *lost* เมื่อพูดถึงเวลานั้นสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาอังกฤษว่า TIME IS MONEY ซึ่งเป็นสิ่งที่มีมูลค่า มีอยู่อย่างจำกัด เก็บรักษา ครอบครอง หยิบยื่นให้แก่กัน หรือสูญเสียได้

เมื่อผู้ใช้ภาษามีมโนทัศน์ที่เป็นระบบซึ่งกำหนดการเลือกใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์แล้ว ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงเป็นข้อมูลสำคัญในการศึกษามโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาเพราะเมื่อศึกษาย้อนกลับเราจะพบว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ดังกล่าวมาจากมโนอุปลักษณ์ที่แสดงให้เห็นมโนทัศน์ใดของผู้ใช้ภาษา

ด้วยเหตุที่อุปลักษณ์ส่วนใหญ่ที่เลคอฟและจอห์นสันนำมาเป็นตัวอย่างนั้นมักเป็นถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ผู้ใช้ภาษาใช้สื่อสารกันทั่วไปในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้ใช้ภาษาเองก็อาจไม่ได้สังเกตว่าเป็นถ้อยคำอุปลักษณ์ จึงได้มีข้อสงสัยว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ที่มีลักษณะสร้างสรรค์ในข้อมูลประเภทอื่นๆ เช่น นวนิยาย บทเพลง หรือบทกวีนั้นจะสามารถสะท้อนให้เห็นมโนอุปลักษณ์ของผู้ใช้ภาษาดังที่เลคอฟและจอห์นสันเสนอไว้ (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) ได้หรือไม่

กิบส์ (Gibbs, 1994) เป็นผู้หนึ่งที่น่าแนวคิดของเลคอฟและจอห์นสันมาศึกษาอุปลักษณ์ในบทกวี กิบส์มีความเห็นว่าอุปลักษณ์ที่สามารถสะท้อนระบบวิธีคิดหรือมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้นั้นไม่จำกัดเฉพาะอุปลักษณ์ที่ใช้ในการสนทนาในชีวิตประจำวันและผู้ใช้ไม่รู้ตัวเท่านั้น หากแต่รวมถึงอุปลักษณ์ที่พบในวาทกรรมอื่นๆ ด้วย กิบส์กล่าวว่าอุปลักษณ์ที่กวีใช้ซึ่งดูแปลกใหม่และเป็นลีลาเฉพาะตัวนั้น แท้ที่จริงแล้วก็อยู่ภายใต้กรอบของมโนทัศน์ที่ผู้พูดภาษานั้นๆ มีอยู่ เพียงแต่เป็นการนำเสนอมโนทัศน์เดิมในแนวทางใหม่เท่านั้น “What poets primarily do, again, is not create new conceptualizations of experience but talk about the metaphorical entailments of

ordinary conceptual mappings in new ways.” (Gibbs, 1994: 7)

กล่าวได้ว่า ทั้งถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันซึ่งผู้ใช้ภาษาอาจไม่ได้สังเกตเห็นว่าเป็นอุปลักษณ์ และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่มีลักษณะสร้างสรรค์ที่เป็นเหมือนลีลาเฉพาะตัวของกวีนั้นสามารถสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้ ในทำนองเดียวกัน โคเวตเซส (Kövecses, 2002: 47) ได้แสดงความเห็นที่สอดคล้องกับกิบส์ว่าอุปลักษณ์ที่สร้างสรรค์นั้นเป็นการนำมาอุปลักษณ์ที่มีอยู่เดิมมาสร้างสรรค์ใหม่ด้วยภาษาที่แตกต่างออกไป จากการศึกษาของ กิบส์และโคเวตเซสกล่าวได้ว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ใช้สื่อสารทั้งในชีวิตประจำวันทั่วไปและข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ เช่น นวนิยาย บทกวี หรือวาทกรรมต่างๆสามารถสะท้อนมโนอุปลักษณ์ (conceptual metaphor) ของผู้ใช้ภาษาในสังคมและวัฒนธรรมเดียวกันได้

นอกจากงานวิจัยของกิบส์ (Gibbs, 1994) และโคเวตเซส (Kövecses, 2002) แล้วยังมีผู้นำแนวคิดเกี่ยวกับอุปลักษณ์ของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) มาเป็นแนวทางในการศึกษาอุปลักษณ์ในวาทกรรมต่างๆอย่างกว้างขวาง เช่น วาทกรรมทางการศึกษา (Boostrom, 1998; Cameron, 2003) วาทกรรมทางการแพทย์ (Brandt, 1998; Wallis & Nerlich, 2005) วาทกรรมวิทยาศาสตร์ (Bono, 1990) และวาทกรรมการเมือง (Chilton & Ilyin, 1993; Mio, 1997; Charteris-Black, 2004, 2005, 2006 ; Ferrari, 2007; Wei-lun lu & Ahrens, 2008) เป็นต้น

นอกจากงานวิจัยตามแนวเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) ดังกล่าวข้างต้นแล้ว นักภาษาศาสตร์อีกกลุ่มหนึ่งที่สนใจศึกษาอุปลักษณ์ ได้แก่ นักวจนปฏิบัติศาสตร์ การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์จัดอุปลักษณ์ไว้ในหัวข้อการใช้ถ้อยคำที่ไม่ได้สื่อความตามรูป (non-literal users of language) ประเภทหนึ่งและต้องอาศัยการตีความ ด้วยเหตุนี้นักวจนปฏิบัติศาสตร์จึงสนใจว่าเหตุใดผู้พูดจึงเลือกใช้อุปลักษณ์แทนการกล่าวอย่างตรงไปตรงมาซึ่งผู้ฟังน่าจะสามารถตีความได้ง่ายกว่า กล่าวอีกนัยหนึ่งคือนักวจนปฏิบัติศาสตร์สนใจหน้าที่ของอุปลักษณ์นั่นเอง (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, ๒๕๔๒)

ไกรซ์ (Grice, 1975 อ้างใน ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, ๒๕๔๒) กล่าวว่าอุปลักษณ์เป็นการอนุมานจากบริบทการสนทนาประเภทหนึ่ง (Conversational Implicature) ที่เกิดจากการจงใจละเมิดหลักการคุณภาพ (maxim of quality) เพื่อเน้นความหมายบางอย่าง เนื่องจากอุปลักษณ์เป็นการเลือกใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตามรูปที่ไม่เป็นจริง ผู้ฟังจึงต้องตีความถ้อยคำอุปลักษณ์นั้นจากบริบทในการสื่อสารเพื่อหาความหมายที่ผู้พูดต้องการสื่อ แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดของไกรซ์ดังกล่าวนี้ไม่ได้อธิบายหน้าที่อุปลักษณ์ว่าเป็นเช่นไรในการสื่อสาร ด้วยเหตุนี้จึงไม่สามารถนำมาอธิบายหน้าที่ของอุปลักษณ์ในการสื่อสารได้

หากมองตามแนวคิดเรื่องความสุภาพ (politeness) ของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978) อุปลักษณะเป็นหนึ่งในกลวิธีที่เรียกว่า “กลวิธีอ้อม” (off record) ซึ่งเป็นกลวิธีที่แสดงความสุภาพมากที่สุด อย่างไรก็ตามบราวน์และเลวินสันมิได้ศึกษาอุปลักษณะโดยละเอียด และแนวคิดที่ว่าอุปลักษณะเป็นกลวิธีที่มีความสุภาพมากกว่าการพูดตรง (bald on record) อาจจะมีข้อโต้แย้ง (สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, ๒๕๔๙)

สรุปได้ว่าตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ อุปลักษณะเป็นการใช้ภาษาที่ไม่ได้สื่อความตามรูปและเป็นกลวิธีทางภาษาที่สามารถตีความได้หลายนัย โรเบิร์ต (Robert, 1992) อ้างใน ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, ๒๕๔๒) มีสมมุติฐานว่าการที่เราใช้ถ้อยคำที่ไม่ได้หมายความว่าตามรูป เช่น อุปลักษณะในการสนทนาในชีวิตประจำวันแทนการกล่าวตรงๆ นั้นอาจเพราะถ้อยคำเหล่านั้นทำหน้าที่ในการสื่อสารบางอย่างที่ถ้อยคำที่สื่อความตามรูปไม่สามารถทำได้ จากสมมุติฐานดังกล่าวนี้ได้มีผู้สนใจศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณะมากขึ้น ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าอุปลักษณะมีหน้าที่ในการสื่อสารที่หลากหลายและในวาทกรรมต่างประเภทกันนั้นอุปลักษณะมีหน้าที่ที่แตกต่างกันด้วย ทั้งนี้ผู้ที่ได้ศึกษาและรวบรวมหน้าที่ของอุปลักษณะไว้มากที่สุดคือโกทลี (Goatly, 1997, 1998, 2000)

โกทลี (Goatly, 1997, 1998, 2000) ได้วิเคราะห์และจำแนกหน้าที่ของอุปลักษณะในวาทกรรม ๖ ประเภท ได้แก่ บทสนทนา รายงานข่าว งานเขียนทางวิทยาศาสตร์ โฆษณาในนิตยสาร นวนิยาย และบทร้อยกรองร่วมสมัย ผลการศึกษาพบว่าอุปลักษณะในวาทกรรมต่างประเภทกันมีหน้าที่ที่แตกต่างกันไป เช่น อุปลักษณะในบทสนทนามีหน้าที่ในด้านบุคคลสัมพันธ์และหน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด อุปลักษณะในวาทกรรมงานเขียนทางวิทยาศาสตร์มีหน้าที่ในการถ่ายทอดความคิดเพียงอย่างเดียว ในขณะที่อุปลักษณะในวาทกรรมโฆษณาในนิตยสารทำหน้าที่ในด้านบุคคลสัมพันธ์และด้านการเรียงเรียงความ จากการศึกษาของโกทลีกว่าได้ว่าวาทกรรมประเภทต่างๆ มีลักษณะและองค์ประกอบของวาทกรรมที่แตกต่างกันซึ่งสัมพันธ์กับหน้าที่อุปลักษณะที่ใช้ในวาทกรรมนั้นๆ ด้วย

ความคิดที่ว่าอุปลักษณะทำหน้าที่แตกต่างกันในวาทกรรมต่างประเภทกันนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของไฮม์ส์ (Hymes, 1974) ซึ่งได้เสนอว่าองค์ประกอบในการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับการใช้ภาษา ไฮม์ส์เสนอการวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ ๘ องค์ประกอบ ที่เมื่อนำอักษรต้นของแต่ละองค์ประกอบมารวมกันจะได้เป็นคำว่า “SPEAKING” ไฮม์ส์กล่าวว่านอกจากผู้ใช้ภาษาจะต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์แล้วยังต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาได้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการสื่อสาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของตนด้วย การวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสารจะช่วยให้

มองเห็นภาพรวมของวาทกรรมการเมืองก่อนจะศึกษาหน้าที่อุปลักษณ์ต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าการศึกษาอุปลักษณ์สามารถศึกษาได้ทั้งในด้านการสะท้อนมโนทัศน์และในด้านที่อุปลักษณ์เป็นกลวิธีทางภาษาซึ่งทำหน้าที่ช่วยให้ผู้ใช้ภาษาบรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร ด้วยเหตุที่อุปลักษณ์เป็นกลวิธีทางภาษาที่สามารถช่วยให้ผู้ใช้ภาษาสื่อสารตามวัตถุประสงค์ของตนได้นั้น จึงมีการใช้อุปลักษณ์ในวาทกรรมต่างๆอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้วาทกรรมประเภทหนึ่งที่มีการใช้อุปลักษณ์มากและสามารถทำให้ผู้ใช้บรรลุเป้าหมายของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพได้แก่ วาทกรรมการเมือง

ในวาทกรรมการเมืองอุปลักษณ์เป็นกลวิธีทางภาษาที่สำคัญและอาจนับเป็นสิ่งบ่งชี้ลักษณะเฉพาะของวาทกรรมการเมืองได้ ทั้งนี้เพราะอุปลักษณ์เป็นกลวิธีทางภาษาที่มีพลังเป็นเครื่องมือที่สามารถสร้างอำนาจได้ยิ่งกว่าการใช้อาวุธหรือกำลัง (Charteris-Black, 2005; Ringmar, 2007) ที่ผ่านมามีการศึกษาอุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองมีผู้สนใจศึกษาเป็นจำนวนมากในภาษาอังกฤษ โดยเป็นการศึกษาอุปลักษณ์ทั้งในในฐานะที่สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาและในฐานะของกลวิธีทางภาษาที่มีหน้าที่ในการสื่อสาร ตัวอย่างของการศึกษาอุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองที่สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ เช่น เซมิโนและมาสซิ (Semino & Masci, 1996) ได้ศึกษาการใช้อุปลักษณ์ของนักการเมืองประเทศอิตาลี ผลการศึกษาพบว่าถ้อยคำอุปลักษณ์สะท้อนมโนทัศน์สำคัญว่า POLITICS IS FOOTBALL และผลการศึกษาอุปลักษณ์ของนักการเมืองประเทศอังกฤษของชาร์เตอร์ริส-แบล็ค (Charteris-Black, 2006) พบว่าสะท้อนมโนอุปลักษณ์ IMMIGRATION IS A DISASTER และ BRITAIN IS A CONTAINER นอกจากนี้ตัวอย่างของการศึกษาอุปลักษณ์ในฐานะของกลวิธีทางภาษาที่มีหน้าที่ในการสื่อสารในวาทกรรมการเมือง เช่น งานวิจัยของชาร์เตอร์ริส-แบล็ค (Charteris-Black, 2005) ซึ่งได้ศึกษาการใช้อุปลักษณ์ของนักการเมืองที่มีชื่อเสียง เช่น วินสตัน เชอร์ชิล (Winston Churchill) มาร์กาเรต แทตเชอร์ (Margaret Thatcher) จอร์จ ดับเบิลยู บุช (George W. Bush) และโทนี่ แบลร์ (Tony Blair) ผลการศึกษาพบว่าอุปลักษณ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการโน้มน้าวใจประชาชน อุปลักษณ์ช่วยนำเสนอมุมมองและวิถีคิดใหม่ๆเกี่ยวกับการเมืองซึ่งมีผลต่อการรับรู้และความเข้าใจของประชาชนได้ และสามารถช่วยให้นักการเมืองดำรงความเป็นผู้นำและรักษาอำนาจทางการเมืองไว้ได้

ในทำนองเดียวกัน งานวิจัยของเฟอรรารี (Ferrari, 2007) ศึกษาอุปลักษณ์ที่จอร์จ ดับเบิลยู บุช (George W. Bush) ใช้ ผลการศึกษาพบว่าอุปลักษณ์เป็นกลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อการโน้มน้าวใจให้ประชาชนชาวอเมริกันเห็นชอบในการประกาศทำสงครามในประเทศอิรัก และในงานวิจัยของเหวย หลุน ลู และ อาห์เรน (Wei-lun lu & Ahrens, 2008) ศึกษาการใช้อุปลักษณ์ของนักการเมือง

ไต้หวัน ผลการศึกษาพบว่าอุปลักษณ์ A COUNTRY IS A BUILDING ที่นักการเมืองไต้หวันใช้นั้น เป็นเครื่องมือส่งผ่านความคิดและความเชื่อทางการเมืองบางประการ ซึ่งมีผลต่อมุมมองและการรับรู้ของประชาชน เช่น ไต้หวันและจีนเป็นหนึ่งในเดียวกันและมีบรรพบุรุษคนเดียวกัน เป็นต้น

ในภาษาไทยการศึกษาอุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองยังมีไม่มากนัก งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาอุปลักษณ์ที่ใช้โดยสื่อมวลชน (พิชญ์ บางเขียว, ๒๕๔๔; อุษา พงศ์ชัยวิบูลย์, ๒๕๔๔; Bangnokhwag, 2003) งานวิจัยเหล่านี้สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับการเมืองของสื่อมวลชน แต่ไม่ได้สะท้อนมโนทัศน์ของประชาชนหรือนักการเมืองเอง นอกจากนี้ยังไม่พบบางงานวิจัยที่ศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณ์โดยตรง ที่ผ่านมาพบว่าการศึกษาหน้าที่อุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองไทยเป็นส่วนหนึ่งที่ใช้ร่วมกับกลวิธีอื่นๆ เช่น อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (๒๕๔๗) ศึกษาเรื่อง “วัจฉลิลาทักษิณ: วาทศิลป์กึ่งใจประชาชน” และพบว่าอุปลักษณ์เป็นกลวิธีทางภาษาหนึ่งที่แสดงให้เห็นวัจฉลิลาเฉพาะตัวของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และเป็นกลวิธีทางภาษาที่ใช้สร้างความเชื่อมั่นแก่ตนเองและการเข้าถึงกับประชาชน ในขณะที่ผลการศึกษาของพรรณธร ครุฑเนตร (๒๕๔๗) เรื่อง “กลวิธีทางภาษาที่ใช้โจมตีรัฐบาลทางอ้อมในบริจเขตการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ” พบว่าอุปลักษณ์เป็นกลวิธีทางภาษาหนึ่งที่ใช้เพื่อโจมตีนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม กล่าวได้ว่าการศึกษาอุปลักษณ์และหน้าที่อุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองในภาษาไทยยังไม่มีผู้ศึกษาโดยตรง

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาอุปลักษณ์การเมืองที่นักการเมืองไทยใช้เพื่อให้ทราบว่านักการเมืองไทยมีมโนทัศน์ต่อการเมืองอย่างไร โดยจะได้นำแนวคิดของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) กิบส์ (Gibbs, 1994) และโคเวคเซส (Kövecses, 2002) มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังจะได้วิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณ์ตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์โดยจะวิเคราะห์ปรับปรียบตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารเพื่อให้เห็นภาพรวมก่อนและจะศึกษาหน้าที่อุปลักษณ์ตามแนวคิดที่โกทลี (Goatly, 1997, 1998, 2000) และชาร์เตอร์ริส-แบล็ค (Charteris-Black, 2005) เสนอไว้

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. วิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณะที่นักการเมืองไทยใช้ซึ่งสะท้อนมโนอุปลักษณะเกี่ยวกับการเมือง
๒. วิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณะที่นักการเมืองไทยใช้ในวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆ

๑.๓ สมมติฐานของการวิจัย

๑. ถ้อยคำอุปลักษณะที่นักการเมืองไทยใช้สะท้อนมโนอุปลักษณะหลากหลาย เช่น [การเมือง คือ สงคราม] [การเมืองคือการแข่งขัน] [การเมือง คือ ครอบครัว] [การเมือง คือ การบริโภคนิยม]
๒. หน้าที่ของมโนอุปลักษณะที่นักการเมืองใช้ในวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆ คือ เพื่อถ่ายทอดความคิดและนำเสนอภาพลักษณ์ให้แก่ักการเมือง

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาอุปลักษณะรวบรวมจากการใช้ภาษาของนักการเมือง ดังนี้

๑. บันทึกคำปราศรัยหาเสียงของพรรคการเมืองต่างๆในช่วงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปครั้งที่ ๒๑ ระหว่าง พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ถึง กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘
๒. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร การอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ (๒๖-๒๙ พฤษภาคม) ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ (๒๘-๒๙ พฤษภาคม) และ ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ (๑๙-๒๑ พฤษภาคม)
๓. รายงานการสัมภาษณ์ของสื่อมวลชน ในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ มติชนรายสัปดาห์ และมติชนรายวัน ระหว่างเดือนมกราคม ๒๕๔๗ ถึง ธันวาคม ๒๕๔๘
๔. รายงานนายกทักษิณคุยกับประชาชน ระหว่างเดือน มกราคม ถึง ธันวาคม ๒๕๔๗

๑.๕ วิธีดำเนินการวิจัย

๑. สํารวจ รวบรวมและศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับมโนอุปลักษณ์ของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการศึกษาลักษณะในปัจจุบัน ดังที่ โคเวคเซส (Kövecses, 2002: xi) ให้ความเห็นว่า “Lakoff and Johnson initiated this new study of metaphor over twenty years ago. In fact, it was their work that has defined in part cognitive linguistics itself as we know it today.” (Kövecses, 2002: xi)

จากนั้นผู้วิจัยจะได้ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับอุปลักษณ์ซึ่งขยายความแนวคิดของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) ได้แก่ งานของ โคเวคเซส (Kövecses, 2002) และ กิบส์ (Gibbs, 1994, 1995) เป็นต้น ลำดับต่อมาได้รวบรวมและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปลักษณ์การเมืองทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์และมโนอุปลักษณ์ ตัวอย่างเช่น พิษณุ บางเขียว (๒๕๔๔) อูซา พฤทธิชัยวิบูลย์ (๒๕๔๔), วชิราวรรณ บางนกแขวก (Wachirawan Bangnoghkwag, 2004) ซิลตันและเอลยีน (Chilton & Ilyin, 1993) โอเบง (Obeng 1997) ไฮเดน (Hayden, 2003) เชียนกี (Cienki, 2005) และ ชาร์เตอร์ริส-แบล็ค (Charteris-black, 2006) เป็นต้น

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยยังสนใจศึกษาเรื่องหน้าที่ของมโนอุปลักษณ์ด้วย ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมและศึกษาแนวคิดและงานวิจัยทางด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมือง ได้แก่ แนวคิดในการวิเคราะห์และจำแนกหน้าที่อุปลักษณ์ของ โกทลี (Goatly, 1997, 1998, 2000) และ ชาร์เตอร์ริส-แบล็ค (Charteris-Black, 2004, 2005, 2006) และศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ญัฐพร พานโพธิ์ทอง (๒๕๔๒) พรรณนร คุรุณเนตร (๒๕๔๗) คีทิส และมิลาพีเดส (Kitis & Milapides, 1997) บลอมมาร์ทและบูลเซน (Blommaert & Bulcaen, 1997) และ แคคเชียรี (Cacciari, 1998) เป็นต้น

๒. การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาอุปลักษณ์ที่นักการเมืองไทยใช้ จึงได้รวบรวมการปรากฏใช้ถ้อยคำ อุปลักษณ์ของนักการเมือง ในเบื้องต้นผู้วิจัยพบว่านักการเมืองใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ใน

วาทกรรมหลายประเภท ได้แก่ การตอบคำถามสัมภาษณ์ของสื่อมวลชน การอภิปรายเพื่อลงมติ
ไม่ไว้วางใจรัฐบาล การปราศรัยหาเสียงและการรายงานผลงานของรัฐบาลผ่านสื่อมวลชน (รายการ
นายกฯ ทักซิณคุยกับประชาชน) ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลที่เป็นถ้อยคำอุปสรรคของนักการเมือง
จากสถานการณ์การสื่อสารดังกล่าวข้างต้น โดยใช้กรอบวิธีในการเก็บข้อมูล ดังนี้

- **เกณฑ์ในการจำแนกถ้อยคำอุปสรรค**

ในการจำแนกถ้อยคำอุปสรรคออกจากข้อความทั่วไปนั้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและ
การนิยามอุปสรรคของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) กิบส์ (Gibbs, 1994)
และ โคเวคเซส (Kövecses, 2002) มาเป็นแนวทางในการให้คำจำกัดความถ้อยคำอุปสรรค
ในงานวิจัยนี้ “ถ้อยคำอุปสรรค” หมายถึง

**การเปรียบเทียบของสองสิ่ง ได้แก่ แบบเปรียบเทียบ (source domain) และสิ่งที่ถูก
เปรียบเทียบ (target domain) ทั้งนี้สิ่งที่นำมาเปรียบเทียบกันต้องเป็นสิ่งที่อยู่ในวงความหมายที่
ต่างกัน และในการเปรียบเทียบนั้นอาจจะปรากฏสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบหรือไม่ก็ได้**

จากข้อมูลเบื้องต้นพบว่าถ้อยคำอุปสรรคมีสองลักษณะ ได้แก่

๑. ปรากฏทั้งแบบเปรียบเทียบ (source domain) และสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain) เช่น
“ถ้าผมเป็นจีนนี้ จะเนรมิตวันนี้เลย” จากตัวอย่างแบบเปรียบเทียบ (source domain) คือ “จีนนี้”
ซึ่งหมายถึงตัวละครในนิยายแฟนตาซีที่เนรมิตสิ่งต่างๆได้ และสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain) คือ
“ผม” ซึ่งหมายถึงตัวผู้พูด

๒. ปรากฏเฉพาะแบบเปรียบเทียบ (source domain) ไม่ปรากฏสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain)
เช่น “อะอะอะไรมันกับบอกว่าผม...รัฐบาลแจ๊จแจ เห่าเอง ได้ยินเอง หนวกหูเอง” จากตัวอย่าง
แบบเปรียบเทียบ (source domain) คือ สุนัข และสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain) คือ นักการเมือง
ฝ่ายตรงข้าม ในที่นี้ไม่ปรากฏสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบแต่สามารถเข้าใจได้จากการนำคำที่ใช้ในวงความหมาย
ของแบบเปรียบเทียบมาใช้กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ กล่าวคือ นำคำกริยา “เห่า” ซึ่งเป็นกริยาของสุนัขมาเปรียบกับ
การพูดวิพากษ์วิจารณ์และให้ร้ายรัฐบาลของนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม ดังนั้นถ้อยคำอุปสรรคนี้
จึงเปรียบนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามกับสุนัข

- **เกณฑ์ในการรวบรวมข้อมูล**

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณะของนักการเมืองไทยทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล ไม่ได้มุ่งจะอธิบายการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะเฉพาะของนักการเมืองไทยคนใดคนหนึ่งหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแบบเปรียบเทียบและสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ มีเกณฑ์ในการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑. งานวิจัยนี้ “อุปลักษณะที่นักการเมืองไทยใช้” หมายถึงเฉพาะอุปลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเมืองเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่มุ่งศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับการเมืองของนักการเมืองไทย

๒. ถ้อยคำอุปลักษณะที่นักการเมืองไทยใช้นั้น ผู้วิจัยจะรวบรวมเฉพาะถ้อยคำอุปลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเมือง โดยอาศัยการนิยามความหมายของการเมืองตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ (๒๕๔๖) กระจกมล ทงธรรมชาติ (๒๕๑๙) และสุภาพ ปริญาเสวี ประชา กัลยาณชาติและเสนีย์ สุวิวัฒน์ (๒๕๓๓) ในงานวิจัยนี้ “การเมือง” หมายถึง

งานที่เกี่ยวกับรัฐหรือแผ่นดิน การบริหารประเทศเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายในการบริหารประเทศ กิจการอำนาจการหรือควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และกระบวนการสรรหาบุคคลไปทำหน้าที่ในการบริหารปกครองประเทศ

๓. ถ้อยคำอุปลักษณะการเมืองเหล่านั้นต้องปรากฏใช้ไม่ต่ำกว่าสิบครั้ง

๔. ถ้อยคำอุปลักษณะการเมืองเหล่านั้นจะต้องใช้โดยนักการเมืองมากกว่าสามคนขึ้นไป

- **ขอบเขตของข้อมูล**

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาถ้อยคำอุปลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเมืองที่นักการเมืองไทยใช้ซึ่งสะท้อนมโนอุปลักษณะเกี่ยวกับเรื่องการเมือง ดังนั้นผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลถ้อยคำอุปลักษณะที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองซึ่งมีขอบเขตตามการนิยามความหมายของการเมืองข้างต้น ตัวอย่างเช่น การกล่าวถึงนโยบาย การแก้ไขปัญหาของประเทศ พรรคการเมือง และนักการเมือง เป็นต้น โดยไม่เจาะจงนักการเมืองคนใดคนหนึ่งหรือพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง

ในการเก็บข้อมูลจากสถานการณ์การสื่อสารต่าง ๆ นั้น นอกจากผู้วิจัยจะได้ติดตามการใช้ภาษาของนักการเมืองในสถานการณ์ต่างๆ แล้ว ผู้วิจัยยังได้จึงรวบรวมข้อมูลให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยตรวจทานจากเอกสารและการบันทึกต่างๆ ดังนี้

(๑) วาทกรรมการเมืองประเภทการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลที่เป็นถ้อยคำที่ยกมา (direct quotation) ของนักการเมืองในการรายงานข่าวในหนังสือพิมพ์รายวันซึ่งปรากฏอยู่ในเครื่องหมายอัฒประกาศ ในการรายงานบทความสัมภาษณ์ของนักการเมืองในนิตยสารซึ่งแสดงส่วนที่เป็นคำถามของสื่อมวลชนและคำตอบของนักการเมืองอย่างชัดเจน และอีกส่วนหนึ่งจะนำมาจาก การบันทึกการแถลงและตอบข้อซักถามของสื่อมวลชนซึ่งมีรายงานในเว็บไซต์ของพรรคการเมืองต่างๆ

(๒) วาทกรรมการเมืองประเภทการปราศรัยหาเสียง ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากเทปบันทึก และการถอดถ้อยคำจากการบันทึกซึ่งเผยแพร่ทางเว็บไซต์ของพรรคการเมืองต่างๆ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลจากการปราศรัยหาเสียงในช่วงการเลือกตั้งครั้งที่ ๒๑ (๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘) และการเลือกตั้งครั้งที่ ๒๒ (๒ เมษายน ๒๕๔๙)

(๓) วาทกรรมการเมืองประเภทการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลนั้น ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากการบันทึกการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล โดยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

(๔) การรายงานผลงานของรัฐบาล ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลจากรายการ “นายกฯ ทักซิโด้คุยกับประชาชน” ที่ออกอากาศในปี ๒๕๔๗ ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยซึ่งรายการนี้ได้มีการบันทึกเสียงและถอดออกเป็นบันทึกและเผยแพร่โดยกรมประชาสัมพันธ์

● ข้อจำกัดของข้อมูล

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยมีข้อจำกัดในการดำเนินการวิจัย คือ ข้อมูลที่ได้มีข้อจำกัด กล่าวคือ พรรคการเมืองบางพรรคไม่มีเว็บไซต์ที่ใช้เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารของตนเอง นอกจากนี้พรรคการเมืองแต่ละพรรคยังได้รับความสนใจและมีพื้นที่ในการนำเสนอข่าวหรือสถานการณ์ของตนเองไม่เท่ากัน กล่าวคือ พรรคการเมืองใหญ่ๆ จะมีข่าวหรือข้อมูลที่ปรากฏมากกว่าพรรคการเมืองขนาดเล็ก ดังผลการสำรวจของสำนักวิจัยเอแบคโพล ระหว่างวันที่ ๒๖ - ๓๐ มกราคม ๒๕๔๘ ที่รายงานว่าจากการสำรวจพบว่าสื่อโทรทัศน์ทั้ง ๖ สถานี คือ ๓ ๕ ๗ ๙ และไอทีวี (itv) ได้นำเสนอข่าวพรรคไทยรักไทยสูงสุดถึง ๒๒๐ ครั้ง พรรคประชาธิปัตย์ ๑๖๐ ครั้ง พรรคชาติไทย ๑๐๒ ครั้ง

พรรคมหาชน ๙๖ ครั้ง และพรรคอื่นๆรวม ๒๐ ครั้ง ส่วนระยะเวลาในการนำเสนอข่าวพบว่า พรรคไทยรักไทย ๓๐๓.๔๔ นาที พรรคประชาธิปัตย์ ๑๗๐.๑๕ นาที พรรคชาติไทย ๑๓๓.๐๕ นาที และพรรคมหาชน ๑๗๕.๔๙ นาที (นันทนา นันทวโรภาส, ๒๕๔๘)

ดังนั้นข้อมูลที่ได้จึงเป็นข้อมูลที่ได้มาจากการเมืองจากพรรคการเมืองใหญ่ สัดส่วนของข้อมูลที่ได้จึงอาจมิได้มาจากกลุ่มการเมืองทุกกลุ่มเท่ากัน

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์หมโนอุปลักษณะและหน้าที่ของหมโนอุปลักษณะโดยมีลำดับตามที่ชาร์เตอร์ส-แบล็ค (Charteris-black 2005) เสนอไว้เป็น ๓ ขั้นตอนได้แก่

(๑) ขั้นจำแนกถ้อยคำอุปลักษณะ ในขั้นนี้เป็นการจำแนกถ้อยคำอุปลักษณะจากถ้อยคำชนิดอื่นที่ไม่ใช่อุปลักษณะ

(๒) ขั้นตีความอุปลักษณะเป็นการวิเคราะห์ว่าถ้อยคำอุปลักษณะที่พบในขั้นที่ (๑) นั้นสะท้อนหมโนอุปลักษณะหรือระบบวิธีคิดของผู้ใช้ภาษาอย่างไร ซึ่งชาร์เตอร์ส-แบล็ค (Charteris-black, 2005) ใช้แนวคิดของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) เป็นแนวทางในการวิเคราะห์

(๓) ขั้นอธิบาย ในขั้นนี้เป็นการอธิบายว่าเหตุใดอุปลักษณะนั้นๆจึงถูกเลือกมาใช้ในการอธิบายในขั้นนี้จะแสดงให้เห็นว่าอุปลักษณะนั้นอาจมีผลทำให้เกิดความคิดและความเชื่อใดบ้าง

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการวิเคราะห์ อุปลักษณะเชิงวิพากษ์ (Critical Metaphor Analysis) ทั้ง ๓ ขั้นตอนที่ชาร์เตอร์ส-แบล็ค (Charteris-Black, 2005) เสนอไว้เป็นแนวทางการศึกษาที่ให้ภาพครบถ้วนและเป็นลำดับ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงอาศัยแนวทางดังกล่าวในการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

• การวิเคราะห์หมโนอุปลักษณะ

(๑) ขั้นจำแนกถ้อยคำอุปลักษณะ

ในขั้นนี้ผู้วิจัยใช้นิยามถ้อยคำอุปลักษณะเป็นเกณฑ์ในการจำแนกถ้อยคำอุปลักษณะออกจากถ้อยคำอื่น กล่าวคือ ถ้อยคำอุปลักษณะ คือ การเปรียบเทียบของสองสิ่ง ได้แก่ แบบเปรียบ (source domain) และสิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain) ทั้งนี้สิ่งที่นำมาเปรียบกันต้องเป็นสิ่งที่อยู่ในวงความหมายที่ต่างกัน ซึ่งในการเปรียบนั้นอาจจะปรากฏสิ่งที่ถูกเปรียบหรือไม่ก็ได้

(๒) ชั้นตีความอุปลักษณ์

ในขั้นนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ที่นักการเมืองใช้นั้นปรากฏแบบเปรียบ (source domain) และสิ่งที่ถูกเปรียบ(target domain) ใดบ้าง พิจารณาความสัมพันธ์หรือลักษณะร่วมกันของแบบเปรียบและสิ่งที่ถูกเปรียบ และสรุปว่าถ้อยคำอุปลักษณ์เหล่านั้นสะท้อนมโนอุปลักษณ์ใดของนักการเมืองไทย

• การวิเคราะห์หน้าที่ของอุปลักษณ์

(๑) ผู้วิจัยจะศึกษาภาพรวมของวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสารตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร (Ethnography of communication) ของไฮมส์ (Hymes, 1974) มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์

(๒) ผู้วิจัยจะได้นำกรอบการจำแนกหน้าที่อุปลักษณ์ของโกทลี (Goatly, 1998) และของชาร์เตอร์ริส-แบล็ค (Charteris-Black, 2005) มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆ

(๓) อธิบายว่ามโนอุปลักษณ์ที่นักการเมืองไทยใช้อาจจะทำให้เกิดความคิดและความเชื่อใดบ้าง

๔. เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์อุปลักษณ์ในบทที่ ๓ เสนอผลการศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณ์ในบทที่ ๔ และสรุปผลการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะในบทที่ ๕ ตามลำดับ

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะ

ในงานวิจัยนี้มีนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

๑. ถ้อยคำอุปลักษณ์ (Metaphorical linguistic expressions)

การเปรียบเทียบของสองสิ่ง ได้แก่ แบบเปรียบ (source domain) และสิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain) ทั้งนี้สิ่งที่นำมาเปรียบกันต้องเป็นสิ่งที่อยู่ในวงความหมายต่างกัน และในการเปรียบนั้นอาจปรากฏสิ่งที่ถูกเปรียบหรือไม่ก็ได้ (Lakoff & Johnson, 2003; Gibbs, 1994; Kövecses, 2002)

๒. มโนอุปลักษณ์ (conceptual metaphor)

ความคิด การรับรู้ ประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับโลกที่เป็นระบบซึ่งอยู่ในความนึกคิด (cognition) ของมนุษย์ เราจะเข้าใจมโนอุปลักษณ์ของผู้ใช้ภาษาได้จากถ้อยคำอุปลักษณ์ ในงานวิจัยนี้ มโนอุปลักษณ์ คือสิ่งที่ได้มาจากการวิเคราะห์และประมวลมาจากถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ นักการเมืองใช้ (Lakoff & Johnson, 1987, 1980, 2003)

๓. อุปลักษณ์ที่นักการเมืองไทยใช้

ในงานวิจัยนี้ อุปลักษณ์ที่นักการเมืองไทยใช้ หมายถึง ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองซึ่งนักการเมืองไทยเป็นผู้ใช้สื่อสารในวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆ และสะท้อนให้เห็น มโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองของนักการเมืองไทย

๔. นักการเมือง

ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ผู้ที่มีตำแหน่งทางการเมืองหรือเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ เสนอตัวเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตพื้นที่ต่างๆ

๕. การเมือง

นิยามของการเมืองมีหลายมิติ ทั้งที่เป็นความหมายที่นิยามตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ และนิยามตามแนวคิดทางรัฐศาสตร์ ซึ่งมีส่วนที่สัมพันธ์และต่างกั นดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมายของการเมืองว่า

“การเมือง น. (๑) งานที่เกี่ยวกับรัฐหรือแผ่นดิน เช่น วิชาการเมือง ได้แก่ วิชาว่าด้วย รัฐ การจัดส่วนแห่งรัฐ และการดำเนินการแห่งรัฐ. (๒) การบริหารประเทศเฉพาะส่วนที่เกี่ยว กับนโยบายในการบริหารประเทศ เช่น การเมืองระหว่างประเทศ ได้แก่ การดำเนินนโยบาย ระหว่างประเทศ. (๓) กิจการอำนาจหรือควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน เช่น ตำแหน่ง การเมือง ได้แก่ ตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่อำนาจ (คณะรัฐมนตรี) หรือควบคุม (สภาผู้แทนราษฎร) การบริหารแผ่นดิน.”

(พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, ๒๕๔๖: ๑๖๖)

จากนิยามข้างต้นกล่าวได้ว่า การเมืองมีความเกี่ยวข้องกับงานของรัฐ นโยบาย การบริหาร ประเทศและตำแหน่งต่างๆทางการเมือง

นอกจากนิยามความหมายของการเมืองตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้ว ยังมีการนิยามความหมายตามแนวคิดทางด้านรัฐศาสตร์ด้วย

กรมล ทงธรรมชาติ (๒๕๑๙: ๑๗) ให้ความหมายของการเมือง ไว้ดังนี้

“การเมือง หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคม ซึ่งอาจจะมีประโยชน์ร่วมกันหรือขัดแย้งกันหรือมีความคิดเหมือนกัน หรือมีความคิดไม่เหมือนกัน ร่วมมือกันหรือต่อสู้กันเพื่อสรรหาบุคคลไปทำหน้าที่ปกครองประเทศแทนพวกเขา และหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจที่จะทำให้พวกเขาสามารถตัดสินใจในเรื่องส่วนรวมได้โดยชอบธรรม”

สุภาพ ปริญาเสวี ประชา กัลยาณชาติและเสนีย์ สุวิทวัส (๒๕๓๓: ๒) กล่าวว่า

“การเมือง หมายถึง กิจกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย และการนำนโยบายออกปฏิบัติซึ่งจะมีผลต่อสังคมส่วนรวมด้วยความยินยอมของสังคมนั้น”

จากการนิยามของกรมล ทงธรรมชาติ (๒๕๑๙) และ สุภาพ ปริญาเสวี ประชา กัลยาณชาติและเสนีย์ สุวิทวัส (๒๕๓๓) แล้วจะเห็นความหมายเพิ่มเติมจากนิยามของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ กล่าวคือ การเมืองยังหมายถึงกระบวนการสรรหาบุคคลเข้าไปทำหน้าที่บริหารประเทศ

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นิยามความหมายของการเมืองโดยอาศัยการนิยามจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ และนิยามจากมุมมองทางด้านรัฐศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

การเมือง หมายถึง งานที่เกี่ยวกับรัฐหรือแผ่นดิน การบริหารประเทศเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายในการบริหารประเทศ กิจกรรมอำนาจการหรือควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และกระบวนการสรรหาบุคคลไปทำหน้าที่ในการบริหารปกครองประเทศ

๑.๗ ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิเคราะห์หน้าที่ของอุปลักษณ์ เพื่ออธิบายว่านักการเมืองใช้อุปลักษณ์เพื่อวัตถุประสงค์ใดนั้น ผู้วิจัยจะวิเคราะห์โดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์และปริบทแวดล้อม ได้สอบถามจากนักการเมืองโดยตรง ผลการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการวิเคราะห์จากมุมมองของนักภาษาศาสตร์ อย่างไรก็ตาม นักการเมืองอาจไม่ได้คำนึงถึงหรืออาจมีมุมมองเรื่องหน้าที่ของมโนอุปลักษณ์ต่างออกไป

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทำให้ทราบและเข้าใจมโนทัศน์ของนักการเมืองเกี่ยวกับการเมืองไทยที่สื่อผ่านถ้อยคำอุปลักษณ์
๒. ทำให้ทราบหน้าที่ของอุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆ
๓. เป็นแนวทางหนึ่งในการศึกษาเรื่องภาษากับการเมือง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๒

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการใช้อุปลักษณะเกี่ยวกับการเมืองของนักการเมืองไทยตามแนวภาษาศาสตร์ปริชานและศึกษาหน้าที่ของมโนอุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ ในบทนี้ ผู้วิจัยจะได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการศึกษาอุปลักษณะตามแนวคิดทางอรรถศาสตร์ปริชาน การศึกษาหน้าที่อุปลักษณะตามแนวคิดทางวจนปฏิบัติศาสตร์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย

๒.๑ การศึกษาอุปลักษณะตามแนวอรรถศาสตร์ปริชาน

อรรถศาสตร์ปริชาน (Cognitive semantics) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษา กับโครงสร้างความคิดพื้นฐานซึ่งสะท้อนหมวดหมู่ทางความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งในโลก ดังที่ ฟินช์ (Finch, 2000, 2005) อธิบายว่า

“Cognitive linguistics are concerned to relate language to basic conceptual structures that they see as part of our experiential world. These structures, or domains, reflect the mental categories that we have formed as part of the inevitable process of being alive.

(Finch, 2005: 146)

อุปลักษณะเป็นแนวคิดสำคัญอย่างหนึ่งทางอรรถศาสตร์ปริชานที่มุ่งอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษากับระบบความคิดเชิงเปรียบเทียบของมนุษย์ นักอรรถศาสตร์ปริชานผู้นำเสนอการศึกษาอุปลักษณะตามแนวอรรถศาสตร์ปริชานคือ จอร์จ เลคอฟ (George Lakoff) และ มาร์ก จอห์นสัน (Mark Johnson)

เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับอุปลักษณ์ที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นการขยายความเข้าใจเกี่ยวกับอุปลักษณ์ในลักษณะที่ต่างไปจากเดิม กล่าวคือที่ผ่านมาผู้ใช้ภาษาส่วนใหญ่มองว่าอุปลักษณ์เป็นกลวิธีทางวรรณศิลป์ที่สามารถตกแต่งถ้อยคำให้มีความสละสลวย ไพเราะ และเป็นความสามารถพิเศษหรือพรสวรรค์ของกวี ในขณะที่นักภาษาศาสตร์ปริชานอย่างเลคอฟและจอห์นสัน กล่าวว่าอุปลักษณ์ไม่ได้มีอยู่เฉพาะในบทกวี หากแต่เป็นถ้อยคำที่เราใช้สื่อสารกันในชีวิตประจำวัน และที่สำคัญอุปลักษณ์เป็นผลผลิตของระบบวิถีคิดของเรา โคเวคเซส (Kövecses, 2002) ได้สรุปเปรียบเทียบแนวคิดเกี่ยวกับอุปลักษณ์ที่เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) เสนอกับความเข้าใจเดิมเกี่ยวกับอุปลักษณ์ไว้ดังนี้

Lakoff and Johnson challenged the deeply entrenched view of metaphor by claiming that (1) metaphor is a property of concepts, and not of words; (2) the function of metaphor is to better understand certain concepts, and not just some artistic or esthetic purpose; (3) metaphor is often not base on similarity; (4) metaphor is used effortlessly in everyday life by ordinary people, not just by special talented people; and (5) metaphor, far from being a superfluous though pleasing linguistic ornament, is an inevitable process of human thought and reasoning.

(Kövecses, 2002: viii)

กล่าวได้ว่า ในมุมมองภาษาศาสตร์ปริชาน อุปลักษณ์เป็นสมบัติของระบบปริชานไม่ใช่สมบัติของรูปภาษา อุปลักษณ์มีหน้าที่เพื่อให้เข้าใจในทัศนคติดีขึ้น แต่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อตกแต่งถ้อยคำให้สวยงาม อุปลักษณ์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความคล้ายคลึงเสมอไป และไม่ได้ใช้เฉพาะในกลุ่มคนที่มีพรสวรรค์เท่านั้น หากแต่คนธรรมดาทั่วไปก็ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้อุปลักษณ์ยังไม่ได้เป็นสิ่งตกแต่งทางภาษาแต่อุปลักษณ์คือระบบความคิดและเหตุผลที่มนุษย์มี

เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) กล่าวว่า “The essence of metaphor is understanding and experiencing one kind of thing in terms of another.” (Lakoff & Johnson, 2003: 5) กล่าวได้ว่าอุปลักษณ์เป็นการทำความเข้าใจและเรียนรู้สิ่งหนึ่งที่มีความเป็นนามธรรมผ่านอีกสิ่งหนึ่งที่มีความเป็นรูปธรรมมากกว่า กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ อุปลักษณ์เป็นการเปรียบเทียบที่ผู้ใช้ภาษาจะเปรียบสิ่งที่เป็นนามธรรมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม เปรียบสิ่งที่อยู่ไกลตัวกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวมากกว่า และเปรียบสิ่งที่เราไม่เคยมีประสบการณ์กับสิ่งที่เราคุ่นเคยหรือมีประสบการณ์

มาก่อนเพื่อให้สามารถเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม สิ่งไกลตัวและสิ่งที่ใช้ภาษาไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อนได้ชัดเจนขึ้น เลคอฟและจอห์นสันจำแนกอุปลักษณ์เป็น ๒ ระดับคือ

(๑) อุปลักษณ์ในระดับถ้อยคำเรียกว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ (metaphorical expressions) หมายถึง ถ้อยคำที่เป็นการเปรียบเทียบซึ่งผู้ใช้ภาษาใช้สื่อสารกันทั่วไปในชีวิตประจำวัน

(๒) อุปลักษณ์ในระดับมโนทัศน์เรียกว่ามโนอุปลักษณ์ (conceptual metaphor) หมายถึง ความคิดซึ่งมีลักษณะเป็นความเปรียบเทียบที่อยู่ในระบบการรับรู้หรือระบบปริชานของผู้ใช้ภาษา

อุปลักษณ์ทั้งสองระดับมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือโดยพื้นฐานมนุษย์มีระบบวิธีคิดที่เป็นแบบอุปลักษณ์ เมื่อเรามีระบบวิธีคิดเช่นนี้ การคิด การมองโลกและการแสดงออกในชีวิตประจำวันของเราซึ่งรวมถึงการใช้ภาษาในการสื่อสารด้วยนั้นจึงมีลักษณะเป็นการเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์ด้วย ดังนั้นถ้อยคำอุปลักษณ์ที่เราใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันจึงนับเป็นหลักฐานสำคัญที่สามารถสะท้อนระบบวิธีคิดหรือมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษา ตัวอย่างเช่น ผู้ใช้ภาษาอังกฤษมีมโนทัศน์ที่สะท้อนจากถ้อยคำอุปลักษณ์ว่า ARGUMENT IS WAR ดังปรากฏในคำกริยาที่ผู้ใช้ภาษาอังกฤษเลือกใช้เมื่อกล่าวถึงการโต้แย้ง (Argument) ดังนี้

- a. Your claims are indefensible.
- b. He attacked every weak point in my argument.
- c. His criticisms were right on target.
- d. I demolished his argument.
- e. I've never won an argument with him.
- f. You disagree? Okey, shoot!
- g. If you use that strategy, he'll wipe you out.
- h. He shot down all of my arguments.

(Lakoff & Johnson, 2003: 4)

จากตัวอย่างข้างต้น (a.)-(h.) เป็นถ้อยคำอุปลักษณ์ (metaphorical expressions) ที่สะท้อนให้เห็นมโนอุปลักษณ์ (conceptual metaphor) ว่า [ARGUMENT IS WAR] การนำคำศัพท์ indefensible, attacked every weak point, right on target, demolished, won, shoot, strategy,

wipe out และ shot down ซึ่งเดิมอยู่ในวงความหมายของ WAR มาใช้ในการกล่าวถึง ARGUMENT นั้น แสดงให้เห็นว่า WAR มีลักษณะหรือคุณสมบัติบางประการที่สอดคล้องกับ ARGUMENT ในมุมมองของผู้พูดภาษาอังกฤษ

นอกจากความสัมพันธ์ระหว่างอุปลักษณ์กับระบบวิธีคิดดังกล่าวข้างต้นแล้ว เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) ยังได้จำแนกโมโนอุปลักษณ์ของผู้ใช้ภาษาเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

(๑) structural metaphor

structural metaphor เป็นโมโนอุปลักษณ์ที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างของแบบเปรียบเทียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบว่าเมืองค้ประกอบที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ ตัวอย่างเช่น THEORIES ARE BUILDINGS แสดงลักษณะและองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบระหว่าง THEORIES กับ BUILDINGS ตัวอย่างรูปภาษาที่สะท้อนให้เห็นอุปลักษณ์เชิงโครงสร้างมีดังนี้

THEORIES ARE BUILDINGS

Is that the foundation for your theory?

The theory needs more support.

Here are some more facts to shore up the theory.

The theory will stand or fall on the strength of that argument.

They exploded his latest theory.

We will show that theory to be without foundation.

So far we have put together only the framework of the theory.

(Lakoff & Johnson, 2003: 46)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาอังกฤษมีความคิดต่อมโนทัศน์ THEORIES ว่า มีลักษณะเหมือน BUILDINGS ทั้งนี้เราสามารถเข้าใจมโนทัศน์ดังกล่าวและสามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบและโครงสร้างของ THEORIES กับ BUILDINGS ที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบได้ กล่าวคือ THEORIES เป็นสิ่งที่มีฐานราก มีสิ่งช่วยสนับสนุน สามารถตั้งอยู่หรือพังทลายลงได้ มีความมั่นคงแข็งแรงและมีโครงสร้างเช่นเดียวกับ BUILDINGS

(๒) orientational metaphor

orientational metaphor เป็นมโนอุปลักษณ์ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันของสิ่งที่ถูกเปรียบกับอีกสิ่งหนึ่งที่น่ามาเปรียบเทียบแบบรวม ‘...organizes a whole system of concepts with respect to one another’ กล่าวคือ ไม่ได้แยกโครงสร้างหรือองค์ประกอบและมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ เช่นเดียวกับ structural metaphor แต่ orientational metaphor จะแสดงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับพื้นที่และการกำหนดทิศทางซึ่งมีร่างกายเป็นแนวเทียบ เช่น ขึ้น-ลง นอก-ใน หน้า-หลัง ลึก-ผิว จุดศูนย์กลาง-ชายขอบ ตัวอย่างเช่น

HAPPY IS UP; SAD IS DOWN

I'm feeling **up**. That **boosted** my spirits. My spirits **rose**. You're in **high** spirits.
Thinking about her always gives me a **lift**. I'm feeling **down**. I'm **depressed**.
He's really **low** these days. I **fell** into a depression. My sprits **sank**.

(Lakoff & Johnson, 2003: 15)

จากตัวอย่างผู้ใช้ภาษาอังกฤษมีมโนทัศน์ว่า HAPPY IS UP การมีความสุขเปรียบได้กับสิ่งที่มีชีวิต เติบโตหรือดำรงอยู่ซึ่งแสดงได้ด้วยรูปภาษา เช่น I'm feeling up. และ Thinking about her always gives me a lift. ในทิศทางตรงกันข้ามมีมโนทัศน์ว่า SAD IS DOWN ความเศร้าหมองหรือความทุกข์เป็นสิ่งที่ต่ำแอ่ ดังรูปภาษาที่แสดง I'm feeling down. I fell into a depression. เป็นต้น

(๓) ontological metaphors

ontological metaphors เป็นมโนอุปลักษณ์ที่เปรียบเทียบสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น เหตุการณ์ อารมณ์ ความคิด กับอีกสิ่งหนึ่งที่มีความเป็นรูปธรรม เช่น วัตถุ สิ่งของ เพื่อให้มีความเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมนั้นได้ชัดเจนขึ้น ตัวอย่างเช่น

INFLATION IS ENTITY

Inflation is lowering our standard of living.
If there's much more inflation, we'll never survive.
We need to combat inflation.
Inflation makes me sick.

(Lakoff & Johnson, 2003: 26)

จากตัวอย่างการเปรียบเทียบแสดงลักษณะของ INFLATION ซึ่งเป็นนามธรรมให้มีลักษณะที่บ่งว่าเป็นสิ่งที่เป็นสาเหตุ วัดปริมาณและเป็นสิ่งที่เรากระทำสิ่งต่างๆ ตอบได้ได้

อย่างไรก็ดี เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 2003) กล่าวว่า อุปลักษณะเปรียบเทียบแบบเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดความเข้าใจลักษณะใดลักษณะหนึ่งของสิ่งที่ถูกเปรียบผ่านการพิจารณาแบบเปรียบเทียบนั้น อุปลักษณะก็ได้ซ่อนลักษณะอื่นๆของมโนทัศน์เหล่านั้น ทั้งนี้เพราะอุปลักษณะเป็นการเปรียบเทียบที่เน้นย้ำลักษณะบางประการให้โดดเด่นขึ้น ในขณะที่เดียวกันกับคบบังลักษณะอื่นๆของสิ่งที่ถูกเปรียบนั้นไว้ดังนี้

The very systematicity that allows us to comprehend one aspect of a concept in terms of another (e.g., comprehending an aspects of arguing in terms of battle) will necessarily hide other aspects of the concept. In allowing us to focus on one aspect of concept (e.g., the battling aspects of arguing), a metaphorical concept can keep us from focusing on other aspects of the concept that are inconsistent with that metaphor.

(Lakoff & Johnson, 2003: 10)

กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เราจะเข้าใจสิ่งที่ถูกเปรียบได้เฉพาะลักษณะที่ถูกนำมาเปรียบเท่านั้น โดยไม่สามารถเข้าใจลักษณะทั้งหมดของสิ่งที่ถูกเปรียบนั้นได้ เนื่องจากอุปลักษณะเป็นการนำลักษณะใดลักษณะหนึ่งมาเปรียบกันเท่านั้น เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) กล่าวว่า เมื่ออุปลักษณะถูกนำมาใช้ในวาทกรรมการเมืองหรือเศรษฐศาสตร์ คุณสมบัติของอุปลักษณะที่เน้นลักษณะบางประการและซ่อนส่วนอื่นเอาไว้มันมีอิทธิพลในการกำหนดมุมมองที่มีต่อสิ่งต่างๆได้

เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) ยกตัวอย่างมโนอุปลักษณะ LABOR IS A RESOURCE ซึ่งเมื่อพิจารณาตามแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ แรงงานถูกเปรียบว่าเป็นทรัพยากรของการลงทุน ทั้งนี้สิ่งที่ถูกซ่อนไว้หลังมโนอุปลักษณะนี้คือธรรมชาติของแรงงาน กล่าวคือ มโนอุปลักษณะนี้ไม่ได้ให้ความสำคัญหรือจำแนกความแตกต่างระหว่างแรงงานกับทรัพยากรอื่นในการลงทุน แรงงานจึงถูกมองและกระทำเหมือนไม่ใช่มนุษย์ เมื่อเรายอมรับหรือเชื่อตามมโนอุปลักษณะนี้ เราจะเชื่อว่ามูลค่าของการลงทุนควรจะต้องทำให้ต่ำลง ดังนั้นแรงงานราคาถูกจึงกลายเป็นสิ่งที่ดีเช่น

ทรัพยากรอื่นๆที่หากยิ่งลงทุนน้อยก็จะยิ่งดีเพราะช่วยลดต้นทุนในการผลิตซึ่งจะส่งผลให้ผู้ลงทุนได้ผลกำไรมาก ความคิดและความเชื่อเช่นนี้ทำให้เรามองว่าแรงงานเป็นเหมือนวัตถุ

จากลักษณะของอุปลักษณดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าแม้ผู้ใช้ภาษาจะมีระบบปริชานเป็นแบบอุปลักษณ แต่การใช้อุปลักษณโดยเปรียบบางลักษณะให้โดดเด่นขึ้นนั้นเป็นการเลือกใช้หรือต้องการให้ผู้รับสารมองเห็นหรือเข้าใจสิ่งที่ผู้ใช้อุปลักษณต้องการจะสื่อสาร กล่าวอีกนัยหนึ่งคือผู้ใช้อุปลักษณมีความตั้งใจเลือกการเปรียบเพื่อนำเสนอความคิดบางประการไปยังผู้รับสาร

แนวคิดของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) ทำให้เกิดการศึกษอุปลักษณด้วยมุมมองอรรถศาสตร์ปริชานอย่างกว้างขวางในภาษาต่างๆ แต่เมื่อพิจารณาอุปลักษณส่วนใหญ่ที่เลคอฟและจอห์นสันนำมาเป็นตัวอย่งนั้นจะเห็นว่า มักเป็นถ้อยคำอุปลักษณที่ผู้ใช้ภาษาใช้สื่อสารกันทั่วไปในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้ใช้ภาษาอาจไม่ได้สังเกตว่าเป็นถ้อยคำอุปลักษณจึงทำให้เกิดข้อสงสัยว่าถ้อยคำอุปลักษณที่มีลักษณะสร้างสรรค์ซึ่งผู้ใช้ภาษาเลือกที่จะนำมาเปรียบให้เห็นโดดเด่นนั้นนับเป็นถ้อยคำอุปลักษณที่สามารถสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์หรือวิถีคิดในระบบการรับรู้ของผู้ใช้ภาษาได้หรือไม่

จากประเด็นที่เป็นที่สงสัยดังกล่าว กิบส์ (Gibbs, 1994) ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่น่าแนวคิดของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) มาศึกษาอุปลักษณในบทกวีมีความเห็นว่าอุปลักษณที่สามารถสะท้อนระบบวิถีคิดหรือมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้นั้นไม่จำกัดเฉพาะอุปลักษณที่ใช้ในการสนทนาในชีวิตประจำวันและผู้ใช้ไม่รู้ตัวเท่านั้น หากแต่รวมถึงอุปลักษณที่พบในวาทกรรมอื่นๆ ด้วย โดยกล่าวว่าอุปลักษณที่กวีใช้ซึ่งดูแปลกใหม่และเป็นลีลาเฉพาะตัวนั้น แท้ที่จริงแล้วก็อยู่ภายใต้กรอบของมโนทัศน์ที่ผู้พูดภาษานั้นๆ มีอยู่ เพียงแต่เป็นการนำเสนอมโนทัศน์เดิมในแนวทางใหม่เท่านั้น “What poets primarily do, again, is not create new conceptualizations of experience but talk about the metaphorical entailments of ordinary conceptual mapping in new way” (Gibbs, 1994: 7)

ในทำนองเดียวกัน โคเวคเซส (Kövecses, 2002: 47) ได้แสดงความเห็นที่สอดคล้องกับกิบส์ว่าอุปลักษณที่สร้างสรรค์นั้นเป็นการนำมโนอุปลักษณที่มีอยู่เดิมมาสร้างสรรค์ใหม่ด้วยภาษาที่แตกต่างออกไป เช่น การใช้อุปลักษณเกี่ยวกับชีวิต ซึ่งผู้เขียนแต่ละคนอาจใช้ถ้อยคำต่างกัน

- (a) “Two roads diverged in a wood, and I--
I took the one less travelled by.
And that has made all the difference.”

(Robert Frost)

(b) “In the middle of life's road
I found myself in a dark wood”

(Dante)

(Kövecses, 2002: 47)

จากตัวอย่างข้างต้น โคเวคเซสอธิบายว่า LIFE IS A JOURNEY เป็นมโนอุปลักษณ์ที่มีร่วมกันของผู้พูดภาษาอังกฤษ ทั้งนี้กวีเขียนหรือกวีสามารถจะเลือกสรรถ้อยคำมาเปรียบเทียบใหม่ที่มีลักษณะที่แตกต่างและสร้างสรรค์ได้ดังในบทกวีของฟรอสต์ (Frost) และดันเต (Dante) ข้างต้น ทั้งนี้ไม่ว่าจะตกแต่งถ้อยคำอย่างไร ถ้อยคำอุปลักษณ์เหล่านั้นก็สะท้อนมโนทัศน์เดิมของผู้ใช้ภาษาว่า LIFE IS A JOURNEY

จากการศึกษาของกิบส์ (Gibbs, 1994) และโคเวคเซส (Kövecses, 2002) กล่าวได้ว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ใช้สื่อสารทั้งในชีวิตประจำวันทั่วไปและข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ เช่น นวนิยาย บทกวี หรือวาทกรรมต่างๆ สามารถสะท้อนมโนอุปลักษณ์ (conceptual metaphor) ของผู้ใช้ภาษาในสังคมและวัฒนธรรมเดียวกันได้

กล่าวโดยสรุป แนวคิดเกี่ยวกับอุปลักษณ์ของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) นั้นเป็นแนวทางที่ช่วยให้เราเข้าใจได้ว่าภาษาที่เราใช้สื่อสารรวมถึงถ้อยคำอุปลักษณ์ที่เราใช้นั้นมาจากระบบปริชานที่ได้มาจากการรับรู้และประสบการณ์ของเรา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจะได้นำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นแนวคิดสำคัญในการวิเคราะห์เพื่ออธิบายว่าถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองที่นักการเมืองไทยใช้นั้นสะท้อนให้เห็นระบบปริชานหรือมโนทัศน์ของนักการเมืองที่มีต่อการเมืองอย่างไร นอกจากนี้ในเบื้องต้นผู้วิจัยพบว่านักการเมืองไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่มีลักษณะสร้างสรรค์ เช่น *“ปัญหาในกระทรวงศึกษาธิการเหมือนภูเขาน้ำแข็งที่สามารถทำให้เรือไททานิคล่มได้”* หรือ *“แม้เสถียรนั้นจะอวสานเส้นทางการเมืองเปรียบเหมือนของลายครามที่หมดอายุแล้ว เขาของหมดอายุมาใช้มันไม่ได้เรื่อง”* เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำแนวคิดของกิบส์ (Gibbs, 1994) และโคเวคเซส (Kövecses, 2002) มาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ด้วย เนื่องจากผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับกิบส์ (Gibbs, 1994) และโคเวคเซส (Kövecses, 2002) ที่กล่าวว่าอุปลักษณ์ที่มีลักษณะสร้างสรรค์ที่นักประพันธ์หรือกวีใช้นั้นสามารถสะท้อนมโนทัศน์ที่ผู้ใช้ภาษาในชุมชนหรือสังคมเดียวกันมีส่วนร่วมกันได้ เนื่องจากนักประพันธ์หรือกวีนั้นนับเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนหรือสังคมของผู้ใช้ภาษา และอุปลักษณ์ที่มีลักษณะสร้างสรรค์เหล่านั้นก็เป็นการสรรคามาใช้เปรียบเทียบที่สะท้อน

มโนทัศน์ที่มีร่วมกันในแนวทางใหม่เท่านั้น ในทำนองเดียวกันถ้อยคำอุปลักษณ์สร้างสรรค์ที่นักการเมืองไทยใช้จึงเป็นการเลือกสรรคำมาเปรียบเทียบกับสะท้อนมโนทัศน์ที่มีร่วมกันของชุมชนหรือสังคมของผู้ใช้ภาษาไทยในแนวทางใหม่ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงจะได้นำแนวคิดของกิบส์ (Gibbs, 1994) และโคเวคเซส (Kövecses, 2002) มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองที่นักการเมืองไทยใช้ร่วมกับแนวคิดของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) ด้วย

๒.๒ การศึกษาอุปลักษณ์ตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์

๒.๒.๑ อุปลักษณ์ตามแนวคิดหลักทางวจนปฏิบัติศาสตร์

แนวคิดด้านวจนปฏิบัติศาสตร์ที่สำคัญได้แก่ วจนกรรม หลักการให้ความร่วมมือในการสนทนา และความสุภาพทางภาษา แนวคิดทั้งสามกล่าวถึงอุปลักษณ์ไว้ดังนี้

ออสติน (Austin, 1962) และ เซิร์ล (Searl, 1969) เสนอแนวคิดวจนกรรม และไม่ได้กล่าวถึงอุปลักษณ์โดยตรง งานวิจัยที่นำแนวคิดวจนกรรมบางเรื่องไปใช้มองว่าอุปลักษณ์เป็นวจนกรรมหนึ่ง อย่างไรก็ตามมีงานวิจัยที่แย้งว่าอุปลักษณ์ไม่ใช่วจนกรรมชนิดหนึ่งแต่เป็นกลวิธีที่พบในการแสดงวจนกรรมได้หลายประเภท

ตามหลักการความร่วมมือในการสนทนา อุปลักษณ์เป็น Conversational implicature ที่เกิดจากการจงใจละเมิดหลักคุณภาพเพื่อเน้นความหมายบางอย่าง (flouting the maxim of quality) อย่างไรก็ตามแนวคิดของไกรซ์ (Grice, 1975) ไม่สามารถช่วยให้เราแยกอุปลักษณ์จากถ้อยคำประเภทอื่นๆ ได้ เช่น ถ้อยคำนัยแฝง ถ้อยคำที่พูดน้อยกว่าจริง หรือถ้อยคำที่พูดเกินจริง

ส่วนแนวคิดเรื่องความสุภาพทางภาษาของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1987) จัดให้อุปลักษณ์เป็นกลวิธีข้อม (off-record) ซึ่งหมายถึงอุปลักษณ์เป็นกลวิธีที่สุภาพในการแสดงวจนกรรมที่คุกคามหน้า (face-threatening acts) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยในภาษาไทยหลายเรื่อง เช่น วิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (๒๕๔๗) และ สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (๒๕๔๙) ซึ่งให้เห็นว่าอุปลักษณ์อาจไม่ใช่กลวิธีที่สุภาพกว่าการพูดตรงๆ หากแบบเปรียบเทียบที่เลือกมาสื่อความซึ่งคุกคามผู้ฟัง เช่น การที่ผู้พูดกล่าวตำหนิผู้ฟังที่แต่งกายไม่เรียบร้อยโดยเปรียบเทียบว่าเหมือนหญิงบริการอาจคุกคามหน้าผู้ฟังได้มากกว่าการตำหนิตรงๆ

จะเห็นว่าแนวคิดหลักทางด้านวจนปฏิบัติศาสตร์ทั้ง ๓ แนวทางมิได้กล่าวถึงอุปลักษณะโดยตรงและที่สำคัญคือมิได้อธิบายว่าเหตุใดผู้ใช้ภาษาจึงเลือกใช้อุปลักษณะต่างๆที่ผู้ฟังต้องผ่านการตีความ

๒.๒.๒ งานวิจัยด้านวจนปฏิบัติศาสตร์ที่ศึกษาอุปลักษณะโดยตรง

งานวิจัยด้านวจนปฏิบัติศาสตร์ที่ศึกษาอุปลักษณะโดยตรงพูดถึงอุปลักษณะในเรื่องการตีความหมายและหน้าที่ของอุปลักษณะในวาทกรรมประเภทต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

เซิร์ล (Searl, 1979) กล่าวว่า อุปลักษณะเป็นการสื่อความที่ไม่ตรงตามรูป กล่าวคือผู้พูดพูดว่า “S is P” แต่ต้องการสื่อความหมายว่า “S is R” ผู้ฟังจึงจะต้องตีความว่า “S is P” สื่อความหมายว่า “S is R” ได้อย่างไร เซิร์ลเสนอแนวทางในการตีความอุปลักษณะว่ามีสามขั้นตอนตามลำดับดังนี้

ขั้นที่ ๑ เมื่อผู้ฟังได้ยินถ้อยคำแล้วรู้ว่าสิ่งที่พูดนั้นไม่เป็นความจริงตามบริบท ผู้ฟังจะต้องมองหาความหมายที่ต่างจากความหมายตามรูปภาษานั้น

ขั้นที่ ๒ เมื่อผู้ฟังได้ยินถ้อยคำอุปลักษณะ “S is P” ก็จะต้องพิจารณาว่าถ้อยคำอุปลักษณะนั้นสื่อความ “S is R” อย่างไรโดยหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่ถูกเปรียบ “S” ที่อาจจะเหมือนแบบเปรียบ “P” ซึ่งอาจเป็นลักษณะเด่น ลักษณะที่ใช้กันอย่างแพร่หลายและลักษณะเฉพาะของแบบเปรียบ “P”

ขั้นที่ ๓ จากนั้นผู้ฟังจะต้องพิจารณาว่ามีลักษณะใดบ้างของแบบเปรียบที่มีแนวโน้มหรือควรจะเป็นลักษณะของสิ่งที่ถูกเปรียบ

เซิร์ล (Searl, 1979) กล่าวว่า การตีความอุปลักษณะ “S is P” ที่สื่อความหมายว่า “S is R” นั้นมีหลักในการพิจารณาความสัมพันธ์ของ “P” และ “R” ได้หลายประการ ทั้งนี้เซิร์ลได้เสนอหลักในการตีความ ดังนี้

(๑) สิ่งที่เป็น “P” อาจได้จากนิยามของ “R” เช่น ถ้อยคำอุปลักษณะ “Sam is a giant.” อาจสื่อความได้ว่า “Sam is big” เพราะคำว่า big เป็นส่วนหนึ่งของนิยามของ giants

(๒) สิ่งที่เป็น “P” อาจได้จากลักษณะเด่นของ เช่น ถ้อยคำอุปลักษณะ “Sam is a pig.” อาจสื่อความได้ว่า “Sam is filthy, gluttonous, and sloppy, etc.” เพราะคำว่า filthy, gluttonous, และ sloppy เป็นลักษณะเด่นหรือลักษณะที่เป็นที่ทราบกันดีของ pig

(๓) สิ่งที่เป็น “P” เป็นสิ่งที่ถูกพูดถึงบ่อยหรือเชื่อว่าเป็นลักษณะของ “R” เช่น ถ้อยคำอุปลักษณ์ “Richard is a gorilla.” อาจสื่อความได้ว่า “Richard is mean, nasty, prone to violence and so on.” จากตัวอย่างทั้งผู้พูดและผู้ฟังทราบดีว่า Richard ไม่สามารถจะเป็น Gorilla ได้จริงๆ แต่ผู้พูดนำมาเปรียบเพราะลักษณะ เช่น mean, nasty หรือ prone to violence นั้นเป็นสิ่งที่ผู้ใช้ภาษามักพูดถึงบ่อยๆหรือเชื่อว่าเป็นลักษณะของ Gorilla ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วลักษณะของ Gorilla นั้นจะขี้ขลาด ขี้ตกใจและอ่อนไหว เซิร์ลอธิบายว่า เรื่องเล่าที่เป็นมายาคติเกี่ยวกับ Gorilla นั้นถูกถ่ายทอดมายาวนานจนเป็นที่รับรู้ร่วมกัน เมื่อนำมาใช้เป็นแบบเปรียบเทียบจึงสามารถสื่อความหมายที่อ้างถึงความเชื่อเหล่านั้นได้ แม้ว่าในปัจจุบันความเชื่อเกี่ยวกับ Gorilla เหล่านี้จะได้มีการพิสูจน์แล้วว่า เป็นเรื่องไม่จริงก็ตาม

(๔) สิ่งที่เป็น “P” อาจได้จากการรับรู้หรือความรู้สึกที่มีต่อ R ทั้งนี้การรับรู้หรือความรู้สึกนั้น อาจได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรม เช่น ถ้อยคำอุปลักษณ์ Sally is a block of ice. อาจสื่อความได้ว่า Sally is unemotional. จากความหมายจะเห็นว่า Sally ไม่ใช่ block of ice ไม่เหมือนและอาจไม่ได้มีความเชื่อเกี่ยวกับ block of ice เช่นหลักสามข้อข้างต้น อย่างไรก็ตาม block of ice ก็ไม่ได้มีความหมายว่า “unemotional” แต่ในวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาอังกฤษที่จะใช้คำว่า Cold หมายถึง การเย็นชา ความหมายดังกล่าวนี้จึงเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

(๕) สิ่งที่เป็น “P” ไม่เหมือนสิ่งที่เป็น “R” และไม่ได้เชื่อว่าเป็น “R” แต่เงื่อนไขที่ทำให้เกิด “P” เหมือนกับเงื่อนไขที่ทำให้เกิด “R” เช่น การกล่าวถึงการได้เลื่อนตำแหน่งใหม่ของคน “You have become an aristocrat.” ถ้อยคำอุปลักษณ์นี้ไม่ได้สื่อความหมายว่าคนที่ได้เลื่อนตำแหน่งจะเป็นเหมือนขุนนาง หากแต่สถานะของเขาหรือเงื่อนไขการได้รับตำแหน่งเหมือนกับการได้รับบรรดาศักดิ์ของขุนนาง

(๖) สิ่งที่เป็น “P” อาจได้มาจากรูปภาษาที่ใช้ในวงความหมายของ “R” เนื่องจาก “P” ไม่มีรูปภาษาที่จะใช้สื่อความหมายนั้นๆ จึงนำเอารูปภาษาที่ใช้กับ R มาใช้กับ P ทั้งนี้การนำรูปภาษาที่ใช้เฉพาะกับ “R” มาใช้กับ P อาจสื่อความหมายเหมือน “R” เช่น addled ซึ่งเป็นรูปภาษาที่ใช้กับ eggs สามารถนำมาใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบได้ เช่น ถ้อยคำอุปลักษณ์ His brain is addled.

(๗) ความสัมพันธ์ระหว่าง “P” กับ “R” เป็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ “R” และ “P” กล่าวอีกนัยหนึ่งคือผู้รับสารสามารถตีความอุปลักษณ์ได้โดยพิจารณาจากสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ “P” สัมพันธ์ กับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ “R”

(๘) หลักการข้อนี้ รวมลักษณะของนามนัย (Metonymy) และ สัมพจนัย (Synecdoche) ว่าเป็นส่วนหนึ่งของอุปลักษณ์ด้วย ดังนั้นเมื่อผู้พูดกล่าวถ้อยคำอุปลักษณ์ “S is P” และสื่อความหมาย

ว่า “S is R” แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของ “P” และ “R” ว่าอาจเป็นส่วนหนึ่งของทั้งหมด (part-whole) ความสัมพันธ์แบบสิ่งที่เป็นภาชนะและสิ่งที่อยู่ในภาชนะ (container-contained) หรือ ความสัมพันธ์แบบเครื่องนุ่งห่มกับผู้นุ่งห่ม

กล่าวโดยสรุป จากแนวคิดของเซิร์ล (Searl, 1979) อุปลักษณะเป็นถ้อยคำที่ไม่ได้สื่อความตามรูป ความหมายของอุปลักษณะต้องอาศัยการตีความและความหมายอุปลักษณะมีที่มาหลากหลายขึ้นอยู่กับบริบทและประสบการณ์ของผู้ใช้ภาษา

ประเด็นสำคัญที่นักวิจัยนปฏิบัติศาสตร์สนใจเกี่ยวกับอุปลักษณะคือหน้าที่ในการสื่อสาร โรเบิร์ต (Robert, 1992 อ้างใน ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, ๒๕๔๒) มีสมมติฐานที่น่าสนใจว่า การที่เราใช้ถ้อยคำที่ไม่ได้หมายความว่าตามรูป เช่น อุปลักษณะในการสนทนาในชีวิตประจำวันแทนการกล่าวตรงๆ นั้น อาจเพราะถ้อยคำเหล่านั้นทำหน้าที่ในการสื่อสารบางอย่างที่ถ้อยคำที่สื่อความตามรูปไม่สามารถทำได้

ที่ผ่านมาผู้ที่ได้ศึกษาและรวบรวมหน้าที่ของอุปลักษณะไว้มากที่สุดคือโกทลี (Goatly, 1997, 1998, 2000) โกทลี ได้นำแนวคิดเรื่องหน้าที่ของภาษาที่ฮัลลiday (Halliday, 1994) เสนอไว้มาเป็นแนวทางในการศึกษาและจัดกลุ่มหน้าที่ของอุปลักษณะ โกทลีจำแนกหน้าที่ของอุปลักษณะออกเป็น ๓ ด้าน ได้แก่ หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ และหน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (๒๕๔๒: ๒๕๖-๒๕๗) ได้สรุปหน้าที่ของอุปลักษณะที่โกทลีเสนอไว้ ดังนี้

๑. หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด

โกทลี (Goatly, 1998) จำแนกหน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิดของอุปลักษณะไว้ ๕ หน้าที่ ได้แก่

(๑) การเติมช่องว่างในคลังคำ (Filling lexical gaps) อุปลักษณะทำหน้าที่เติมช่องว่างในคลังคำในกรณีที่ไม่มีคำในภาษาเพื่อสื่อความคิดนั้น หรือกรณีที่ในภาษามีคำใช้อยู่แล้ว แต่การใช้อุปลักษณะจะช่วยให้สื่อความได้ดีกว่า เช่น ในภาษาอังกฤษ มีการใช้อุปลักษณะ light year เพื่อสื่อความได้มากกว่าระยะทาง ๙๔,๖๓๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ กิโลเมตร

(๒) การอธิบายความและการสร้างแบบจำลอง (Explanation and Modelling) อุปลักษณะทำหน้าที่ช่วยอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมและเป็นเสมือนแบบจำลองในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ เช่น การเปรียบเทียบ electricity กับ waterflow ในภาษาอังกฤษ ทำให้เข้าใจคุณสมบัติหรือลักษณะการเคลื่อนที่ของ electricity ซึ่งเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นได้ชัดเจนขึ้น

(๓) การเปลี่ยนมุมมอง (Re-conceptualization) อุปลักษณณ์ทำให้เรามีมุมมองใหม่ต่อบางสิ่ง เช่น การเปรียบเรือไวกิ้งว่าเป็น the horse of the sea ทำให้ผู้ฟังมองเห็นลักษณะของเรือขณะเคลื่อนที่ว่าคล้ายคลึงกับการเคลื่อนที่ของม้าซึ่งผู้ฟังอาจไม่เคยสังเกตลักษณะนี้ของเรือไวกิ้งมาก่อน

(๔) การให้เหตุผลเพื่อให้ผู้ฟังกระทำหรือไม่กระทำบางอย่าง (Argument by analogy and/or false(?) reasoning) อุปลักษณณ์ทำหน้าที่เป็นเหตุผลสนับสนุนให้ผู้ฟังทำหรือไม่ทำบางอย่าง โททลี (Goatly, 1998) เน้นว่าหน้าที่ในข้อนี้ต่างจากข้อ ๓ ตรงที่หวังผลให้เกิดการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยอ้างคำกล่าวของ สตีเวน (Steen, 1994) ที่กล่าวว่าเมื่อเลือกใช้อุปลักษณณ์ได้เหมาะสมกับบริบทก็จะมีผลในการจูงใจผู้ฟัง

(๕) การสร้างอุดมการณ์ (Ideology, the latent function) อุปลักษณณ์ทำหน้าที่ในการสร้างหรือหรือกำหนดความคิดให้กับผู้ใช้ภาษา โททลียกตัวอย่างการใช้อุปลักษณณ์เป็นเครื่องมือในการกำหนดความสัมพันธ์ในสังคม ในภาษาญี่ปุ่นมีอุปลักษณณ์ woman=commodity ซึ่งเป็น การสร้างและกำหนดความสัมพันธ์ให้กับคนในสังคมให้ยอมรับและเชื่อร่วมกันว่าผู้หญิงคือเพศที่ต่ำกว่า ถูกใช้ และครอบครองโดยผู้ชาย

๒. หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์

โททลี (Goatly, 1998) จำแนกหน้าที่อุปลักษณณ์ด้านบุคคลสัมพันธ์เป็นหน้าที่ย่อย ๔ หน้าที่ ได้แก่

(๖) การแสดงอารมณ์ (Expressing emotional attitude) อุปลักษณณ์ทำหน้าที่ในการแสดงอารมณ์ความรู้สึก โททลี (Goatly, 1998) เชื่อว่าการที่เราพบอุปลักษณณ์ในโคลงกลอนบ่อยๆ เป็นเพราะอุปลักษณณ์มีผลในการสร้างอารมณ์สะเทือนใจ

(๗) การตกแต่งคำที่ให้ความรู้สึกในทางลบ (Decoration, disguise and hyperbole) อุปลักษณณ์ทำหน้าที่ในการหลีกเลี่ยงการใช้คำที่ให้ความรู้สึกในทางลบ เช่น อุปลักษณณ์ climbed the golden stair หรือ called to the eternal sleep ที่ใช้แทน to die ในภาษาอังกฤษ

(๘) การสร้างความสนิทสนม (Cultivating intimacy) อุปลักษณณ์ช่วยสร้างความสนิทสนม โททลี (Goatly, 1998) อ้างถึงแนวคิดของ โคเฮน (Cohen, 1979) ที่อธิบายว่าการที่ผู้พูดเลือกสื่อความโดยอุปลักษณณ์และผู้ฟังสามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้พูดต้องการสื่อโดยอ้อมได้และเมื่อทั้งผู้พูดและผู้ฟังตระหนักว่าที่ตนและคู่สนทนาสามารถสื่อสารเข้าใจกันได้นั้นต้องเป็นเพราะมีความคิด ความรู้ และมีภูมิหลังร่วมกันเท่านั้น ความรู้สึกร่วมกันดังกล่าวนี้จะทำให้ทั้งคู่รู้สึกว่าตนและคู่สนทนาสนิทสนมกัน เป็นกลุ่มเดียวกันหรือพวกเดียวกัน

(๙) การสร้างความขบขันและเกม (Humour and game) อุปลักษณืใช้เพื่อเป็นการละเล่น ให้ออกล้อและสร้างอารมณ์ขัน เช่น การใช้อุปลักษณืในการทนายปริศนา

๓. หน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ

โกทลี (Goatly, 1998) จำแนกหน้าที่อุปลักษณืด้านการเรียบเรียงความเป็นหน้าที่ย่อย ๓ หน้าที่ ได้แก่

(๑๐) การลำดับความในปริจเฉท (Textual structuring) อุปลักษณืช่วยในการลำดับความในปริจเฉทและทำให้ปริจเฉทมีสัมพันธภาพ มีความเป็นเอกภาพ โกทลี ยกตัวอย่างปริจเฉทประเภทอธิบายความที่ใช้เรื่องมดเป็นแบบเปรียบเทียบให้เข้าใจเกี่ยวกับระบบทหารโรมัน โดยกล่าวถึงเรื่องของมดที่ละประเด็นเป็นลำดับในปริจเฉท

(๑๑) นิทานปริจเฉท (Fiction) นิทานปริจเฉทในฐานะอุปลักษณืประเภทหนึ่งที่ทำหน้าที่ช่วยสร้างโลกจินตนาการ

(๑๒) การช่วยความจำ การเรียกร่องความสนใจและการใช้คำน้อยแต่สื่อความมาก (Memory/ Foregrounding/ Informativeness) โกทลี กล่าวว่าหน้าที่อุปลักษณืทำหน้าที่ช่วยความจำและเรียกร่องความสนใจได้นั้นเป็นเพราะอุปลักษณืมักเป็นการกล่าวเกินจริงและเป็นเพราะผู้ฟังต้องใช้ความพยายามในการตีความมากกว่าการตีความข้อความแวดล้อมที่เป็นกรกล่าวตรงๆ ด้วยแต่การตีความหลายชั้นนี้ถือว่าคุณค่าเพราะสามารถสื่อความได้มากโดยที่ผู้พูดไม่ต้องบรรยายมาก

นอกจากโกทลี (Goatly, 1998) แล้ว แคคเซียรี (Cacciari, 1998) ยังได้กล่าวถึงหน้าที่อุปลักษณืไว้ในบทความเรื่อง 'Why do we speak metaphorically?: Reflections on the functions of metaphor in discourse and reasoning' ว่าอุปลักษณืมีหน้าที่ ดังนี้

(๑) อุปลักษณืมีหน้าที่เชื่อมโยงสิ่งที่เป็นนามธรรมไปสู่สิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือประสบการณ์การรับรู้ของเรา ถ้อยคำอุปลักษณืช่วยให้เรากล่าวถึงสิ่งที่ไม่สามารถอธิบายด้วยคำศัพท์หรือรูปภาพที่ตรงไปตรงมาได้

(๒) อุปลักษณืทำหน้าที่ถ่ายทอดอารมณ์

(๓) อุปลักษณืมีหน้าที่สร้างและเปลี่ยนแปลงมุมมองและทัศนคติ

(๔) อุปลักษณืมีหน้าที่ในการรักษาหน้า

(๕) อุปลักษณืมีหน้าที่ในการรวบรวมคุณสมบัติต่างๆ

หากพิจารณาหน้าที่ของอุปลักษณืที่แคคเซียรี (Cacciari, 1998) พบนั้นจะเห็นว่ามี ความสอดคล้องกับหน้าที่อุปลักษณืที่โกทลี (Goatly, 1998) จำแนกไว้ กล่าวคือ หน้าที่ในข้อ (๑) (๓)

และ (๕) เป็นหน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด ในขณะที่หน้าที่ในข้อ (๒) และ (๔) เป็นหน้าที่ในด้านบุคคลสัมพันธ์

สำหรับการศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณณ์ในภาษาไทยนั้น ญัฐพร พานโพธิ์ทอง (๒๕๔๒) เสนอผลการวิจัยเรื่อง ‘หน้าที่ของอุปลักษณณ์จากมุมมองของผู้พูดภาษาไทย’ พบว่า ผู้พูดภาษาไทยใช้อุปลักษณณ์ในการสื่อสารด้วยเหตุผลดังนี้

(๑) อุปลักษณณ์สื่อความได้ชัดเจน เพราะทำให้ผู้ฟังเห็นภาพและนึกออกได้โดยไม่ต้องใช้การอธิบาย เช่น ‘ผมเป็นเส้นมามา’ หมายถึง ผมมีลักษณะหยิกเหมือนเส้นของบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป

(๒) อุปลักษณณ์สื่อความได้โดยใช้คำน้อยกว่าการอธิบายด้วยถ้อยคำที่สื่อความหมายตามรูป เช่น ‘เขาทำตัวป่า’ การใช้อุปลักษณณ์ ‘ป่า’ ช่วยอธิบายลักษณะของคนที่ชอบ อวดรวย หน้าใหญ่ และเจ้าชู้

(๓) อุปลักษณณ์ฟังดูรุนแรงและจริงจังน้อยกว่าการกล่าวตรงๆ เช่น ‘หุ่นข้างไซโย เอเซียนเกมส์’ เป็นการตี แต่ฟังดูน่ารักและเหมือนเป็นการล้อเล่นมากกว่าจะเป็นการวิจารณ์อย่างตรงไปตรงมาว่าอ้วน

(๔) อุปลักษณณ์สื่อความได้ทันทีเพราะเป็นถ้อยคำที่นิยมใช้ ญัฐพร พานโพธิ์ทอง อธิบายว่า การใช้อุปลักษณณ์ที่เป็นอุปลักษณณ์สำเร็จรูปที่มีการใช้กันมากจนเกือบจะเป็นสำนวนนั้นจะส่งผลให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีโดยไม่ต้องใช้เวลาในการตีความ

(๕) อุปลักษณณ์เน้นมากกว่าการกล่าวตรงๆ หรือเน้นให้รู้สึกว่าเป็นเช่นนั้นจริงซึ่งเป็นการใช้ความเปรียบที่กล่าวเกินจริงเพื่อใช้เน้นความ เช่น คนเป็นล้าน เน้นความหมายว่ามีคนจำนวนมาก

(๖) อุปลักษณณ์สร้าง ความขบขัน สนุกสนาน เป็นการใช้แบบเปรียบที่มีรายละเอียดหรือขัดแย้งกัน เช่น แก้มเหมือนปลาทองเป็นรำมะนาด

(๗) อุปลักษณณ์ช่วยให้กำกวม ผู้ใช้ภาษาเลือกใช้อุปลักษณณ์เพราะอุปลักษณณ์มีความหมายกำกวมและต้องใช้เวลาในการตีความ โดยตั้งใจเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง

ในการวิจัยนี้ ญัฐพร พานโพธิ์ทอง กล่าวว่า ผู้พูดภาษาไทยใช้ประโยชน์ของความกำกวมของอุปลักษณณ์เพื่อวิพากษ์คนอื่น ดังนั้นอุปลักษณณ์จึงอาจมีหน้าที่หนึ่งในการเป็นเครื่องมือที่วิพากษ์ผู้อื่นเพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองพูด นอกจากนี้การเลือกใช้อุปลักษณณ์เพื่อการวิพากษ์ก็สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องทฤษฎีความสุภาพของบราวน์และเลวินสันที่เสนอว่าอุปลักษณณ์เป็นกลวิธีในการพูดอ้อมเพื่อหลีกเลี่ยงการหักหน้าผู้ฟังด้วย ในทางตรงกันข้ามผลการวิจัยเรื่องวัจนกรรม

การบริภาษในภาษาไทย ของวิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (๒๕๔๗) กลับพบว่าอุปลักษณะเป็นกลวิธีหนึ่งที่ใช้ในการบริภาษ เช่น “คนหนึ่งเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย ส่วนอีกคนเป็นลูกเจ้าเมืองพอทะเลาะกันแล้วอย่างกับแม่ค้า” ซึ่งอุปลักษณะที่ใช้ในวัจนกรรมการบริภาษนี้ส่งผลให้การบริภาษมีน้ำหนัก รุนแรงมากกว่าการบริภาษโดยตรงไปตรงมา

หากพิจารณาผลการศึกษาน้ำที่อุปลักษณะในงานวิจัยของณัฐพร พานโพธิ์ทอง (๒๕๔๒) พบว่า มีความสอดคล้องกับหน้าที่ของอุปลักษณะที่โกทลี (Goatly, 1998) ได้จำแนกไว้ กล่าวคือหน้าที่สื่อความได้ชัดเจนทำให้ผู้ฟังเห็นภาพและนึกออกได้ สื่อความได้โดยใช้คำน้อยและหน้าที่สื่อความได้ทันทีเป็นหน้าที่ในด้านถ่ายทอดความคิด ในขณะที่หน้าที่อุปลักษณะที่ช่วยให้ฟังดูรุนแรงและจริงจังน้อยกว่าการกล่าวตรงๆ เน้นให้รู้สึก สร้างความขบขันสนุกสนานและช่วยให้กำกวมหรือการบริภาษในงานวิจัยของ วิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (๒๕๔๗) นั้นเป็นหน้าที่ในด้านบุคคลสัมพันธ์

นอกจากโกทลี (Goatly, 1998) จะได้รวบรวมและจำแนกหน้าที่อุปลักษณะในภาพรวมดังกล่าวข้างต้นแล้ว โกทลียังได้กล่าวว่า หน้าที่อุปลักษณะในวาทกรรมต่างประเทศกันทำหน้าที่ต่างกัน ผลจากการศึกษาน้ำที่อุปลักษณะในวาทกรรม ๖ ประเภทที่โกทลีศึกษาไว้ ได้แก่ บทสนทนา รายงานข่าว งานเขียนทางวิทยาศาสตร์ โฆษณาในนิตยสาร นวนิยายและบทร้อยกรองร่วมสมัยนั้น แสดงให้เห็นว่าในวาทกรรมการสนทนา อุปลักษณะทำหน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ ในขณะที่ในวาทกรรมงานเขียนทางวิทยาศาสตร์ อุปลักษณะทำหน้าที่เด่นในด้านการถ่ายทอดความคิด เป็นต้น ในทำนองเดียวกันการศึกษาน้ำที่อุปลักษณะในวาทกรรมการสนทนาในภาษาไทยของ ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (๒๕๔๒) พบว่าทำหน้าที่ในด้านการถ่ายทอดความคิดและหน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งอธิบายหน้าที่ของมโนอุปลักษณะที่ปรากฏในวาทกรรมการเมืองแม้โกทลี (Goatly, 1998) จะไม่ได้กล่าวถึงหน้าที่ในวาทกรรมการเมืองไว้ แต่ได้มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปลักษณะและหน้าที่ของอุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองพอสมควร ผู้วิจัยจะได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของอุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองในลำดับต่อไป

๒.๒.๓ หน้าที่ของอุปลักษณะในวาทกรรมการเมือง

ผลการศึกษาน้ำที่ของอุปลักษณะที่นักการเมืองใช้นั้นต่างสะท้อนให้เห็นหน้าที่ของอุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองที่สอดคล้องกับการจำแนกหน้าที่อุปลักษณะของโกทลี (Goatly, 1998) กล่าวคือ อุปลักษณะทำหน้าที่ในด้านการถ่ายทอดความคิดและหน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ ดังที่โอบง (Obeng, 1997) ได้เสนอบทความเรื่อง “Language and politics: Indirectness in political

discourse” โดยให้ความเห็นว่า นักการเมืองมักใช้ถ้อยคำที่กำกวม ไม่ตรงไปตรงมาเพื่อปกป้องตนเอง และช่วงชิงความได้เปรียบเหนือนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม กลวิธีทางภาษาแบบอ้อมที่นักการเมืองใช้ได้แก่ การหลีกเลี่ยง การกล่าวแบบไม่ตรงประเด็น การอ้างถึงสิ่งที่ไม่ปรารถนาแบบอ้อม และการใช้อุปลักษณ์และสำนวน เพื่อวัตถุประสงค์ในการรักษาผลประโยชน์ทางการเมืองและการรักษาหน้าตนเอง

จากผลการศึกษาของโอบางอาจกล่าวได้ว่า อุปลักษณ์ทำหน้าที่ในด้านบุคคลสัมพันธ์ กล่าวคือเป็นกลวิธีหนึ่งที่นักการเมืองใช้ในการสื่อสารแทนการกล่าวอย่างตรงไปตรงมาเพื่อรักษาหน้าด้านบวกของตนเอง ในขณะที่เดียวกันการใช้อุปลักษณ์ก็ช่วยในการวิพากษ์นักการเมืองฝ่ายตรงข้ามได้อีกด้วย

ในขณะที่หน้าที่สำคัญของอุปลักษณ์ตามแนวคิดของไมโอ (Mio, 1997) ในบทความเรื่อง “Metaphor and Politics” ได้แก่

(๑) อุปลักษณ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการโน้มน้าวใจของนักการเมืองเพราะอุปลักษณ์สามารถกระตุ้นอารมณ์และเชื่อมโยงช่องว่างระหว่างความคิดและอารมณ์ได้

(๒) อุปลักษณ์เป็นเครื่องมือทางภาษาที่สำคัญและจำเป็นของวาทกรรมการเมือง ทั้งนี้เพราะการเมืองเป็นเรื่องที่มีความเป็นนามธรรมและมีสิ่งที่เกี่ยวข้องมากมาย อุปลักษณ์สามารถช่วยให้สาธารณชนเข้าใจการเมืองและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการเมืองได้

(๓) อุปลักษณ์เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดแนวคิดสำคัญใหม่ทางการเมือง (representations)

จากหน้าที่ทั้ง ๓ ประการของไมโอข้างต้นนี้ อาจกล่าวได้ว่าอุปลักษณ์ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความคิดและบุคคลสัมพันธ์ กล่าวคือช่วยถ่ายทอดความคิดใหม่ทางการเมืองและอธิบายความเป็นนามธรรมให้มีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นและช่วยถ่ายทอดความรู้สึกและความเป็นกลุ่มหรือความรู้สึกร่วมกันระหว่างประชาชนและนักการเมืองได้ ตามลำดับ

ทั้งนี้ความคิดเรื่องความเป็นส่วนหนึ่งของประชาชนหรือความรู้สึกร่วมของประชาชนนั้นเป็นหน้าที่หนึ่งของอุปลักษณ์ เนื่องจากผลการศึกษาของไมโอ ริกจิโอ เลวินและรีส (Mio, Riggio, Levin and Reese, 2005) สนับสนุนความคิดดังกล่าว โดยไมโอ ริกจิโอ เลวินและรีสให้ความเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ของอุปลักษณ์ในบทความเรื่อง “Presidential leadership and charisma: The effects of metaphor” ว่าอุปลักษณ์เป็นกลไกสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับประชาชน เนื่องจากอุปลักษณ์มีความเกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึก การใช้อุปลักษณ์จึงมีส่วนในการสร้างอารมณ์และความรู้สึกร่วมของประชาชนได้

นอกจากนี้ ชาร์เตอร์ริส - แบล็ค (Charteris-Black, 2005) เสนอความเห็นไปในทำนองเดียวกันโดยเห็นว่า อุปลักษณะเป็นกลวิธีทางภาษาของผู้นำที่สามารถโน้มน้าวใจผู้ฟัง คุณสมบัติของอุปลักษณะที่เกี่ยวข้องกับระบบวิธีคิดและอารมณ์นั้นเมื่อใช้อุปลักษณะจะเกิดการประสานกันระหว่างความคิดกับอารมณ์ส่งผลให้อุปลักษณะมีพลังในการโน้มน้าวใจ ชาร์เตอร์ริส-แบล็ค กล่าวว่าอุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองทำหน้าที่สร้างบุคลิกที่น่าเชื่อถือของนักการเมือง เพิ่มผลทางอารมณ์ สื่อสารและอธิบายนโยบายทางการเมือง และสื่ออุดมการณ์โดยการสร้างมายาคติทางการเมือง

การศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองในภาษาไทยนั้น ยังไม่มีการศึกษาประเด็นนี้โดยตรง งานวิจัยส่วนใหญ่จะกล่าวถึงประเด็นหน้าที่ของอุปลักษณะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของผลการวิจัย ดังเช่น งานวิจัยเรื่อง “กลวิธีทางภาษาที่ใช้โจมตีรัฐบาลทางอ้อมในบริบทการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ” ของ พรรณธร ครุฑเนตร (๒๕๔๗) ที่พบว่า อุปลักษณะเป็นกลวิธีหนึ่งที่นักการเมืองใช้เพื่อโจมตีนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม หรือการศึกษาเรื่อง “วจนลีลาทักษิณ: วาทศิลป์กินใจประชาชน” ของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (๒๕๔๘: ๑๔๙ - ๑๙๖) ที่ส่วนหนึ่งของการวิจัยกล่าวถึงอุปลักษณะว่าเป็นกลวิธีทางภาษาที่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ใช้เพื่อสร้างความเป็นกันเองกับประชาชน โดยให้ความเปรียบอย่างง่ายเพื่อให้ประชาชนเข้าใจ เป็นต้น

หากพิจารณาหน้าที่ของอุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าอุปลักษณะมีหน้าที่ในด้านการถ่ายทอดความคิดและหน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ อย่างไรก็ตามงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นนั้นไม่ได้ศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณะโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวาทกรรมการเมืองที่อุปลักษณะอาจมีหน้าที่ที่หลากหลายต่างกันไป ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงจะทำการจำแนกหน้าที่ของอุปลักษณะในงานวิจัยที่กล่าวถึงข้างต้นเป็นแนวทางในการวิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณะเกี่ยวกับการเมืองที่นักการเมืองไทยใช้เพื่อให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของมโนอุปลักษณะที่อาจสอดคล้องหรือแตกต่างจากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๒.๓ งานวิจัยเกี่ยวกับอุปลักษณะการเมืองในภาษาอังกฤษ

ที่ผ่านมาได้มีงานวิจัยที่ศึกษาอุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองในภาษาอังกฤษอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เพื่อให้เห็นแนวทางในการศึกษาและเข้าใจมโนทัศน์เกี่ยวกับการเมืองของนักการเมืองอื่นๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาลักษณะการเมืองไทย ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนงานวิจัย

ที่เกี่ยวข้องกับการใช้อุปมาอุปไมยของนักการเมืองในวาทกรรมการเมืองต่างๆตามลำดับ

เซมิโนและมาสซี (Semino and Masci, 1996) ศึกษา “Politics is football: Metaphor in the discourse of Silvio Berlusconi in Italy” ผลการศึกษาพบว่า เบอรรุสโคนี (Berlusconi) ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศอิตาลีในปี ๑๙๙๔ นั้น เลือกใช้อุปมาอุปไมยในการสื่อสารทั้งในการให้สัมภาษณ์ การกล่าวสุนทรพจน์ และการปราศรัยหาเสียง โดยพบอุปมาอุปไมยที่สำคัญดังนี้

(๑) Football metaphor

เบอรรุสโคนีใช้การเปรียบเทียบพรรคการเมืองเหมือนทีมฟุตบอล และการเข้าสู่การเมืองเหมือนกับนักฟุตบอลที่เดินเข้าสู่สนามแข่งขัน

(๒) War metaphors

ในการใช้อุปมาอุปไมยสงคราม เบอรรุสโคนีเลือกใช้อุปมาอุปไมยนี้เปรียบเทียบปัญหาของประเทศ สถานการณ์ภายในประเทศที่กำลังยุ่งเหยิงและต้องการผู้ที่จะเข้มแข็งและกล้าหาญมาช่วยแก้ปัญหาหรือสู้รบกับปัญหา

(๓) Biblical metaphors

เบอรรุสโคนีใช้อุปมาอุปไมยที่เปรียบเทียบกับพฤติกรรมของผู้แสวงบุญและเสียสละเพื่อพระเจ้าในคัมภีร์ไบเบิล เพื่อเสนอภาพของตนเองที่ เป็นผู้เสียสละความสุขส่วนตัว เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ประชาชนและผู้ที่กำลังลำบากเดือดร้อน

(๔) อุปมาอุปไมยอื่นๆ

เบอรรุสโคนียังใช้อุปมาอุปไมย The state is a family และ The state is a business เพื่อนำเสนอตัวเองว่าเป็นผู้ดูแลประชาชนทุกคนเสมือนเป็นคนในครอบครัวเดียวกันและการใช้อุปมาอุปไมยประเทศคือการทำธุรกิจ ก็ช่วยเน้นย้ำการเป็นผู้มีความสามารถ มีประสบการณ์ในการพัฒนาประเทศให้เหมือนกับธุรกิจที่ตนเองประสบความสำเร็จ

นอกจากนี้เซมิโนและมาสซียังให้ความเห็นว่า อุปมาอุปไมยเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เบอรรุสโคนีประสบความสำเร็จในการเข้าสู่การเป็นนักการเมือง ทั้งนี้เพราะอุปมาอุปไมยได้ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับนักการเมือง และสามารถสร้างอุดมการณ์ของความเป็นชาติร่วมกันของประชาชนในประเทศโดยผ่านกีฬาฟุตบอล

นอกจากงานวิจัยของเซมิโนและมาสซี (Semino and Masci, 1996) แล้วยังมีงานวิจัยที่ศึกษาอุปมาอุปไมยในวาทกรรมการเมืองและสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของนักการเมืองที่ต่างกันออกไปด้วย ดังเช่น ชาร์เตอร์ริส-แบล็ค (Charteris-Black, 2006) ที่ได้เสนอผลการศึกษารูปแบบอุปมาอุปไมยเกี่ยวกับ

ผู้อพยพในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของประเทศอังกฤษ เรื่อง “Britain as a container: immigration metaphors in the 2005 election campaign” ผลจากการศึกษาพบว่าอุปลักษณ์ที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียงสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ IMMIGRATION IS A DISASTER และ BRITAIN IS A CONTAINER โดยมโนอุปลักษณ์ IMMIGRATION IS A DISASTER นั้นสะท้อนให้เห็นว่าผู้อพยพเป็นเหมือนสิ่งอันตรายจากภายนอก ในขณะที่มโนอุปลักษณ์ BRITAIN IS A CONTAINER สะท้อนให้เห็นว่าผู้อพยพที่อยู่ในอังกฤษจะเป็นเหมือนแรงกดดันภายในที่อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมภายในของประเทศได้ ด้วยเหตุนี้การมีนโยบายที่จะควบคุมการเพิ่มจำนวนของผู้อพยพจะช่วยสร้างความมั่นใจได้ว่าจะสามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้

นอกจากอุปลักษณ์จะใช้เป็นส่วนหนึ่งในการนำเสนอนโยบายในการรณรงค์หาเสียงของนักการเมืองอังกฤษข้างต้นแล้ว ในงานวิจัยของเหวยลุนลูและอาห์เรนส์ (Wei-lun lu & Ahrens, 2008) ที่ได้ศึกษาอุปลักษณ์ที่ใช้ในการกล่าวสุนทรพจน์ของประธานาธิบดีของประเทศไต้หวัน ๔ คน ได้แก่ ประธานาธิบดี เจียง ไคเช็ค (Chiang Kai-shek) เจียง ชิง โกว (Chiang Ching-kuo) และ ลี เต็ง ฮุย (Lee Teng-hui) จากพรรคก๊กมินตั๋ง (Kuomintang) ซึ่งเป็นพรรคจากจีนแผ่นดินใหญ่และประธานาธิบดี เฉิน ชุย เปียน (Chen-Shui-bian) จากพรรค Democratic Progressive Party ซึ่งเป็นพรรคการเมืองอิสระ ผลจากการศึกษาพบว่า ประธานาธิบดีไต้หวันจากพรรคก๊กมินตั๋ง (Kuomintang) ใช้อุปลักษณ์อาคาร (Building metaphors) มาก ซึ่งสะท้อนมโนอุปลักษณ์ว่า FORERUNNERS ARE BUILDERS และ PAST HISTORY IS FOUNDATION ในขณะที่ประธานาธิบดี เฉิน ชุย เปียน (Chen-Shui-bian) จากพรรค Democratic Progressive Party ใช้อุปลักษณ์การสร้างใหม่ (Reconstruction metaphors) ซึ่งสะท้อนมโนอุปลักษณ์ COMMUNISTS ARE DESTROYERS และ THE COMMUNIST TAKEOVER IS DESTRUCTION

เหวยลุนลูและอาห์เรนส์ (Wei-lun lu & Ahrens, 2008) กล่าวว่า อุปลักษณ์เป็นกลวิธีทางภาษาที่ประธานาธิบดีจากทั้งสองพรรคนั้นใช้สื่ออุดมการณ์ (Ideologies) ของตนเองเพื่อช่วงชิงความได้เปรียบทางการเมือง กล่าวคือ พรรคก๊กมินตั๋ง (Kuomintang) ซึ่งเป็นพรรคจากจีนแผ่นดินใหญ่ ใช้มโนอุปลักษณ์ว่า FORERUNNERS ARE BUILDERS และ PAST HISTORY IS FOUNDATION เพื่อสื่ออุดมการณ์ว่าจีนและไต้หวันเป็นหนึ่งเดียวกันเพราะถูกสร้างจากบรรพบุรุษคนเดียวกันและมีมือดีร่วมกัน ในทางตรงกันข้าม พรรค Democratic Progressive Party ใช้มโนอุปลักษณ์ COMMUNISTS ARE DESTROYERS และ THE COMMUNIST TAKEOVER IS DESTRUCTION เพื่อสื่ออุดมการณ์ว่าไต้หวันเป็นอิสระไม่ขึ้นต่อจีน

ผลการศึกษาของเว่ยลุนลูและอาห์เรนส์ (Wei-lun lu & Ahrens, 2008) แสดงให้เห็นแนวทางในการศึกษาอุปลักษณะที่นักการเมืองใช้ทั้งการศึกษามโนอุปลักษณะ และหน้าที่ของอุปลักษณะ ตลอดจนการศึกษาคูมการณที่อยู่เบื้องหลังอุปลักษณะเหล่านั้นด้วย

ในทำนองเดียวกัน ชาร์เตอร์ริส-แบล็ค (Charteris-Black, 2005) ได้ศึกษาอุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองโดยพบว่า อุปลักษณะที่นักการเมืองที่มีชื่อเสียงหลายคนใช้นั้นสะท้อนมโนทัศน์ที่หลากหลาย นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นหน้าที่ของอุปลักษณะที่ทำหน้าที่ในเชิงการถ่ายทอดความคิด (cognition) และหน้าที่ในเชิงการถ่ายทอดอารมณ์ (emotion) ร่วมกัน กล่าวคือเมื่อนักการเมืองใช้อุปลักษณะจะกระตุ้นให้ผู้ฟังคิดและเกิดความรู้สึกร่วมไปกับเรื่องที่นักการเมืองพูด และส่งผลให้เกิดการโน้มน้าวใจ ชาร์เตอร์ริส-แบล็ค กล่าวว่าพลังในการโน้มน้าวใจจากการใช้อุปลักษณะของนักการเมืองนั้นสามารถสร้างภาวะความเป็นผู้นำและทำให้นักการเมืองประสบความสำเร็จได้

นอกจากอุปลักษณะจะทำหน้าที่ในการโน้มน้าวใจแล้ว ชาร์เตอร์ริส-แบล็คยังพบว่าการใช้อุปลักษณะของนักการเมืองนั้นยังทำหน้าที่ในการสร้างความชอบธรรม (legitimization) ให้แก่ตนเอง และสามารถทำให้ทำลายความชอบธรรม (delegitimization) ของฝ่ายตรงข้ามได้ด้วย ชาร์เตอร์ริส-แบล็ค ได้ยกตัวอย่างจากการวิเคราะห์คำกล่าวของประธานาธิบดีมาร์กาเร็ต แธตเชอร์ (Margaret Thatcher) เพื่อให้เห็นหน้าที่ของอุปลักษณะดังกล่าวได้อย่างชัดเจน ดังนี้

'All too often, the planners cut the heart out of our cities. They swept aside the familiar city centres that had grown up over the centuries. They replaced them with a wedge of tower blocks and linking expressways, interspersed with token patches of grass and a few windswept piazzas, where pedestrians fear to tread.

Oh! The schemes won a number of architectural awards. But they were a nightmare for the people. They snuffed out any spark of local enterprise. And they made people entirely dependent on the local authorities and the services they chose provide...

So dying industries, soulless planning, municipal socialism—these deprived the people of the most precious things in life: hope, confidence and belief in themselves. And that sapping of the spirit is at the very heart of urban decay.

Mr President, to give back heart to our cities we must give back hope to the people. And it's beginning to happen. Because today Britain has a strong and growing economy. Oh yes, recovery has come faster in some parts of country than other. But now it is taking root in our most depressed urban landscapes. We all applaud the organization 'Business in the Community'—it is over 300 major firms that have come together to assist in reviving the urban communities from which so many them sprang.

(Charteris-Black, 2005:18-19)

จากตัวอย่างถ้อยคำในสามย่อหน้าแรกได้แก่ *cut the heart, swept aside, nightmare, snuffed, spark, dying, soulless, sapping*, และ *heart of urban decay* เป็นคำที่สื่อความหมายไปในทางลบซึ่งสื่อถึงความตาย ความแห้งแล้ง เหี่ยวเฉาและความไร้ชีวิตชีวาซึ่งสื่อถึงความรู้สึกที่ไม่ดีต่อผู้ฟัง ตรงกันข้ามถ้อยคำในย่อหน้าที่สี่ได้แก่ *give back heart, growing, recovery, taking root* และ *sprang* ที่สื่อความหมายไปในทางบวก หมายถึงความมีชีวิต การเติบโต และความหวัง และการเปลี่ยนแปลงที่ดีซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกที่ดีของผู้ฟัง

การใช้คำ *cut the heart, swept aside, nightmare, snuffed, spark, dying, soulless, sapping*, และ *heart of urban decay* เป็นอุปลักษณะที่สะท้อนมโนทัศน์ LABOUR POLICY IS A DEATH FORCE และ การใช้คำ *give back heart, growing, recovery, taking root* และ *sprang* เป็นอุปลักษณะที่สะท้อนมโนทัศน์ CONSERVATIVE POLICY IS A LIFE FORCE ทั้งนี้การใช้อุปลักษณะที่เหมาะสมร่วมกับกลวิธีทางภาษาซึ่งในที่นี้คือการลำดับความแบบเปรียบเทียบนั้นมีผลต่อการโน้มน้าวใจผู้ฟัง สร้างความชอบธรรม (legitimization) ให้แก่ความคิดของผู้พูด ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการพูดเพื่อทำลายความชอบธรรม (delegitimization) ของนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามด้วย

จากผลการศึกษาของเซมิโนและมาสซี (Semino and Masci, 1996) ชาร์เตอร์อิส-แบล็ค (Charteris-Black, 2005a, 2006b) และ เหวยลุนลูและอาห์เรนส์ (Wei-lun lu & Ahrens, 2008) กล่าวได้ว่า การศึกษาอุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองสะท้อนให้เห็นมโนอุปลักษณะของนักการเมืองและแสดงให้เห็นหน้าที่อุปลักษณะว่าเป็นกลวิธีทางภาษาที่สำคัญของนักการเมืองเพราะนอกจากจะมีหน้าที่สะท้อนความคิด หน้าที่ในการโน้มน้าวใจผู้ฟัง สร้างความชอบธรรมให้กับนักการเมืองฝ่ายตน และทำลายความชอบธรรมของนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามแล้ว ยังสื่ออุดมการณ์ทางการเมืองอีกด้วย

๒.๔ งานวิจัยเกี่ยวกับอุปลักษณะการเมืองในภาษาไทย

สำหรับในภาษาไทย แม้ว่าการศึกษาเรื่องอุปลักษณะการเมืองอาจจะมีจำนวนไม่มากนัก แต่ผลการศึกษาที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วนั้นนับเป็นประโยชน์ช่วยเป็นแนวทางในการศึกษาอุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองไทยเพิ่มเติม

พิษณุ บางเขี้ยว (๒๕๔๔) ศึกษา “รูปภาพแสดงอุปลักษณะในข่าวการเมือง” โดยศึกษาจากถ้อยคำอุปลักษณะจากการรายงานข่าวการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวัน และวิเคราะห์ตามแนวคิดภาษาศาสตร์ปริชาน ผลการศึกษาพบว่า ถ้อยคำอุปลักษณะที่พบในข่าวการเมืองเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ดังนี้

(๑) รูปภาพแสดงอุปลักษณะที่เกี่ยวข้องกับกีฬา

ในการรายงานข่าวการเมืองมีการนำถ้อยคำ จำนวน ที่ใช้ในการอธิบายหรือรายงานข่าวกีฬามาใช้ในการอธิบายหรือสภาพทางการเมือง เช่น

“โพลสำนักต่างๆ ต่างก็ฟันธงตรงกันว่าไทยรักไทยจะเป็นพรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามามากที่สุด”

“สนาม กทม. นอกจาก ๒ พรรคใหญ่จะยืนหยัดหมัดต่อหมัดแล้วยังมีอีกหลายพรรคที่เคยเป็นเจ้าของที่ดินที่ต้องฮึดสู้รักษาฐานเสียงเอาไว้ให้ได้”

(๒) รูปภาพแสดงอุปลักษณะที่เกี่ยวข้องกับสัตว์

ในการรายงานข่าวการเมืองมีการนำถ้อยคำ จำนวน ที่ใช้ลักษณะอาการหรือพฤติกรรมของสัตว์กับนักการเมืองและพรรคการเมืองต่างๆ เช่น

“ปชป.พืดกันนิ้ว ชวนได้อดีดเลขาฯพรรค”

“สนามเมืองย่าโมเกทับกันสุดสุด เด็กทักษิณโหมล้มช้าง แน่นนอน”

(๓) รูปภาพแสดงอุปลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพืช

จากข้อมูลพบว่าการรายงานข่าวมีการนำถ้อยคำและจำนวนที่เกี่ยวข้องกับพืชมาใช้ในการอธิบายการเมือง เช่น

“การเมืองหัวเลี้ยวหัวต่อ ชวน-ทักษิณใครกินแห้ว”

“ดีไม่ดีตัวสำรองอาจเป็นล้มหล่นมีสิทธิ์ตีบเท้าเข้าสภาฯ”

(๔) รูปภาพแสดงอุปลักษณะที่เกี่ยวข้องกับวัตถุหรือสิ่งของ

สื่อมวลชนนำถ้อยคำและจำนวนที่เกี่ยวข้องกับวัตถุสิ่งของมาใช้อธิบายการเมือง

เช่น

“ผู้เฒ่า เหนาะ ห่วงอนาคต ททท.”

“ชนวยังคงสะบัดมิดโกนใส่คู่แข่งไทยรักไทย”

(๕) รูปภาษาแสดงอุปลักษณะที่เกี่ยวข้องกับวิทยาการและการแสดง

จากข้อมูลพบว่าการนำถ้อยคำ สำนวนที่เกี่ยวข้องกับวิทยาการและการแสดงมาใช้ อธิบายการเมืองในการนำเสนอข่าวการเมืองของหนังสือพิมพ์ เช่น

“หวังใหม่แก้ตัวในสนาม ส.ส. ต้องทำ**การบ้าน**หนัก ถ้าไล่ตัวเต็งให้ทัน”

“หากใครทำชัวร์หรือซื่อเสียดเข้ามา กกต.จะเป็น**เป่าปุ้น**จับตาดูความ”

(๖) รูปภาษาแสดงอุปลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการทำสงคราม

ในข่าวการเมืองมีการนำถ้อยคำ สำนวน ที่เกี่ยวกับสงครามมาใช้ในการอธิบาย เหตุการณ์ สถานการณ์ทางการเมือง เช่น

“ศึกปากน้ำ ประสันต์ ศิลปินพัฒน ประภาศ**เชือด**อัสวเหม”

“ประจวบแสดงบท **แม่ทัพ** เสรีธรรมเต็มตัวเปิด**ยุทธการ**รับข่าวเหนียว”

การศึกษาถ้อยคำอุปลักษณะตามแนวคิดภาษาศาสตร์ปริชานช่วยให้เข้าใจระบบวิธีคิดของผู้ใช้ภาษาว่ามีมุมมองหรือมโนทัศน์ต่อสิ่งหรือประเด็นนั้นอย่างไร ซึ่งผลการศึกษาของพิเชณู บางเขียว (๒๕๔๔) ข้างต้นนี้ช่วยแสดงมโนทัศน์ของสื่อมวลชนที่มีต่อการเมืองไทย โดยสะท้อนมโนอุปลักษณะสำคัญว่า การเมืองเป็นการทำสงคราม การแข่งขันและกีฬา ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นมุมมองในด้านลบของสื่อมวลชนที่เห็นว่า การเมืองเป็นเรื่องของการต่อสู้แข่งขันที่มุ่งทำลายล้างกันมากกว่าที่จะเป็นเรื่องของความถูกต้องหรือเป็นสิ่งที่ดีงามในระบอบประชาธิปไตย

อุษา พฤทธิชัยวิบูลย์ (๒๕๔๔) ได้ศึกษาอุปลักษณะเรื่องการเมืองจากการนำเสนอข่าวโดยใช้กรอบทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชาน (cognitive semantics) และทฤษฎีการวิเคราะห์อรรถลักษณะ (componential analysis) โดยวิเคราะห์ข้อมูลทีรวบรวมจากหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า มีถ้อยคำอุปลักษณะ ๑๐ ประเภท ได้แก่

(๑) อุปลักษณะสงคราม เช่น “คาดว่าใช้เงิน ๔-๖ หมื่นล้านทำ**ศึก**เลือกตั้งครั้งหน้า”

(๒) อุปลักษณะการแข่งขัน เช่น “การเมืองในช่วงสุดท้ายต้อง**เล่น**กันอย่างเข้มข้น ชิงไหวชิงพริบเพื่อหวังผลใน**เกม**การเลือกตั้งเป็นหลักใหญ่”

(๓) อุปลักษณะการพนัน เช่น “ปรากฏว่ายกแรกพื้จิวพลาดไปถนัดใจ เมื่อเปิดหน้าไฟเสียก่อนว่าจะถล่มขุนคลังให้หนักหน่วง”

(๔) อุปลักษณะธุรกิจ เช่น “ช่วงนี้อาจเป็นช่วงของการหากำไรของพรรคชาติไทยอยู่ที่อาจเป็นไปได้”

(๕) อุปลักษณะการแสดง เช่น “คุณเฉลิมสำหรับงานนี้ถือได้ว่ารับบทเป็นพระเอกของฝ่ายค้านได้ตีระดับพอรับรางวัลได้แบบไม่ขวยเขิน”

(๖) อุปลักษณะการศึกษา เช่น “ฝ่ายค้านบอกโจทย์ข้อสอบล่วงหน้าทุกข้อ ทั้งๆที่เป็น การอภิปรายไม่ไว้วางใจ พล.ต.สนั่นจึงทำข้อสอบได้”

(๗) อุปลักษณะการเดินทาง เช่น “เส้นทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีนเรนทร สีหะบุรินทร์ ละเอียด พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ อดีตนายกรัฐมนตรีนเรนทร”

(๘) อุปลักษณะการโจรกรรม เช่น “นายจาตุรนต์ ฉายแสง ระบุว่า พฤติกรรมของพรรคเสรีธรรมมิใช่การตกเขี้ยวหากแต่เป็นการปล้นชิงทางการเมือง”

(๙) อุปลักษณะเครื่องเรือน เช่น “บางแก้วมีการซื้อขายกันถึง ๕๐ ล้านบาทอีกด้วย”

(๑๐) อุปลักษณะสิ่งมีชีวิต เช่น “ยิ่งนานวันรัฐบาลก็เหมือนคนแก่วัยชราลง”

อุษา พุทธิชัยวิบูลย์ (๒๕๔๔) ได้กล่าวสรุปว่า ถ้อยคำอุปลักษณะทั้ง ๑๐ ประเภท สะท้อน มโนอุปลักษณะ ๑๐ มโนอุปลักษณะของผู้ใช้ภาษาไทย และจากผลการศึกษาที่พบว่ามีการนำรูปภาพ ที่มี ความหมายเกี่ยวกับการสู้รบหรือการทำสงครามมาใช้มากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนไทยมอง การเมืองว่าเป็นสงคราม

จากการศึกษาผลการวิจัยของพิชญ์ บางเขียว (๒๕๔๔) และอุษา พุทธิชัยวิบูลย์ (๒๕๔๔) ข้างต้นจะเห็นว่า ผลการศึกษามีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ พบว่าอุปลักษณะที่ใช้ในทางการเมือง ทั้งของสื่อมวลชนและผู้ใช้ภาษาไทยทั่วไปส่วนใหญ่จะสะท้อนมโนอุปลักษณะว่าเมืองเป็นสงคราม นอกจากนี้ วชิราวรรณ บางนกแขวก (Wachirawan Bangnoghkwag, 2003) เสนองานวิจัย เรื่อง “A study of political metaphor on the front page of two Thai English newspapers” โดยใช้ข้อมูลจากการรายงานข่าวในช่วงการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล ของหนังสือพิมพ์ ภาษาอังกฤษ ๒ ฉบับ และวิเคราะห์โดยใช้กรอบทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชาน (cognitive semantics) และทฤษฎีการวิเคราะห์อรรถลักษณะ (componential analysis) ผลการศึกษาพบว่า มีการใช้อุปลักษณะ ที่เกี่ยวข้องกับการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลมากที่สุด ลำดับรองลงมาคืออุปลักษณะที่

เกี่ยวข้องกับพรรคฝ่ายรัฐบาลและอุปลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพรรคฝ่ายค้านตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ใดก็ตามที่งานวิจัยนี้สรุปผลจากถ้อยคำอุปลักษณะจำนวนจำกัดและการวิเคราะห์บางส่วนไม่สอดคล้องกับแนวคิดของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 2003)

กล่าวโดยสรุปการศึกษาอุปลักษณะตามแนวทฤษฎีปริชาณมุงศึกษาภาษาหรือถ้อยคำอุปลักษณะเพื่อวิเคราะห์ให้เห็นมโนอุปลักษณะหรือมโนทัศน์เชิงเปรียบเทียบที่อยู่ในระบบปริชาณของผู้ใช้ภาษา ส่วนการศึกษาอุปลักษณะตามแนววิจนปฏิบัติศาสตร์มุ่งศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณะที่สัมพันธ์กับปริบทการสื่อสาร แนวคิดทั้งสองนี้ช่วยทำให้การศึกษาอุปลักษณะมีความสมบูรณ์รอบด้านมากยิ่งขึ้น ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงใช้ในแนวคิดทั้งสองนี้ในการศึกษาอุปลักษณะเกี่ยวกับการเมืองที่นักการเมืองไทยใช้เพื่อให้ทราบมโนทัศน์เกี่ยวกับการเมืองของนักการเมืองไทยและศึกษาหน้าที่ของมโนอุปลักษณะของนักการเมืองไทยว่าทำหน้าที่ใดในการสื่อสาร ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิจัยตามลำดับในบทต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มโนอุปลักษณ์ที่สะท้อนจากถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองที่นักการเมืองไทยใช้

ในบทนี้ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่นักการเมืองไทยใช้ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นมโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองของนักการเมืองไทย ผู้วิจัยจะกล่าวถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้องและกรณีศึกษาอุปลักษณ์ของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) กิบส์ (Gibbs, 1994) และโคเวคเซส (Kövecses, 2002) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ผู้วิจัยใช้ในการจำแนกถ้อยคำอุปลักษณ์ออกจากถ้อยคำอื่นๆ ในวาทกรรมการเมืองต่างๆ และวิเคราะห์มโนอุปลักษณ์ที่สะท้อนจากถ้อยคำอุปลักษณ์เหล่านั้นตามลำดับ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ ดังนี้

- ๓.๑ แนวคิดที่เกี่ยวข้องและนิยามอุปลักษณ์
- ๓.๒ รูปแบบอุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองไทย
- ๓.๓ มโนอุปลักษณ์การเมืองที่สะท้อนจากถ้อยคำอุปลักษณ์ของนักการเมือง
- ๓.๔ สรุป

๓.๑ แนวคิดที่เกี่ยวข้องและนิยามอุปลักษณ์

เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) กล่าวว่า โดยพื้นฐานระบบวิธีคิดของมนุษย์เป็นแบบอุปลักษณ์ การกระทำและภาษาของเราจึงเป็นแบบอุปลักษณ์ด้วย อุปลักษณ์ที่พบในภาษาจึงไม่ได้เป็นเพียงถ้อยคำที่เราใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารเท่านั้น หากแต่ยังเป็นผลผลิตที่ได้มาจากมโนทัศน์ของเราด้วย ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่เราใช้สามารถสะท้อนมโนทัศน์ที่เรามีต่อสิ่งต่างๆ ที่นำมาเปรียบเทียบได้ ซึ่งเราจะมีมโนทัศน์อย่างไรนั้นอาจแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ที่เราได้เรียนรู้ และวัฒนธรรมที่เราเป็นสมาชิกอยู่ด้วย

เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 2003: 5) ชี้ให้เห็นว่าอุปลักษณ์เป็นการทำความเข้าใจและเรียนรู้สิ่งๆ หนึ่งในรูปของอีกสิ่งหนึ่ง “The essence of metaphor is understanding and experiencing one kind of thing in terms of another” หากขยายความก็คือ อุปลักษณ์เป็นการเปรียบเทียบที่เป็นนามธรรมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมกว่า เปรียบสิ่งที่อยู่ไกลตัวกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวมากกว่าและเปรียบเทียบที่เราไม่เคยได้เรียนรู้ ประสบหรือคุ้นเคยกับสิ่งที่เรารู้จัก คุ้นเคยและ

มีประสบการณ์มาก่อน เพื่อให้สามารถเข้าใจหรือเรียนรู้สิ่งที่เป็นนามธรรม สิ่งใกล้ตัว และสิ่งที่ผู้ใช้ภาษาไม่เคยมีประสบการณ์หรือคุ้นเคยมาก่อนได้ชัดเจนขึ้น

เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) จำแนกอุปลักษณ์ออกเป็น ๒ ระดับ คือ อุปลักษณ์ในระดับถ้อยคำหรือที่งานวิจัยนี้เรียกว่า “ถ้อยคำอุปลักษณ์” (metaphorical expressions) และอุปลักษณ์ในระดับมโนทัศน์หรือที่เรียกว่า “มโนอุปลักษณ์” (conceptual metaphor) เลคอฟและจอห์นสันกล่าวว่า อุปลักษณ์ทั้งสองระดับมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่เราใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันนั้นเป็นสิ่งที่ได้มาจากมโนทัศน์ของเรา ดังนั้นการศึกษากลุ่มคำอุปลักษณ์ (metaphorical expressions) จึงสามารถสะท้อนให้เห็นมโนอุปลักษณ์ (conceptual metaphor) ซึ่งเป็นมโนทัศน์ของเราได้

แนวคิดของเลคอฟและจอห์นสันได้รับการยอมรับและมีผู้นำมาศึกษาอุปลักษณ์ในภาษาต่างๆ อย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม ตัวอย่างอุปลักษณ์ที่เลคอฟและจอห์นสันกล่าวถึงเป็นตัวอย่างจากถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ผู้ใช้ภาษาใช้สื่อสารกันทั่วไปในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้ใช้ภาษาอาจใช้โดยไม่ได้สังเกตว่าถ้อยคำเหล่านั้นเป็นอุปลักษณ์ เช่น

I'm falling up.

He fell asleep.

Wake up.

He came down with the flu.

He is under my control.

(Lakoff & Johnson, 2003: 15)

หากพิจารณาตัวอย่างอุปลักษณ์ข้างต้นจะเห็นว่าเป็นอุปลักษณ์ที่มีลักษณะที่ต่างจากอุปลักษณ์ที่พบในบทกวีหรือวรรณกรรมซึ่งสามารถเห็นการเปรียบเทียบได้ชัดเจนและดูเหมือนเป็นลีลาเฉพาะของกวีแต่ละคน เช่น

“The ocean is my love and you are the island.

You stand unmoving within the raging waters.

Water that is already so deep.

My thoughts of you are the waves.

They are countless and appear constantly.

To splash onto the shore of my mind."

(Scarborough, 2003)

ด้วยความแตกต่างของอุปลักษณะทั้งสองลักษณะดังตัวอย่างของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 2003) และ สการ์บรอก (Scarborough, 2003) จึงมีข้อถกเถียงว่าอุปลักษณะที่พบในวาทกรรมเหล่านั้นสามารถสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาตามแนวคิดของเลคอฟและจอห์นสันหรือไม่

กิบส์ (Gibbs, 1994) และโคเวคเซส (Kövecses, 2002) ชี้ให้เห็นว่าอุปลักษณะที่กวีหรือนักเขียนใช้นั้นไม่ได้เป็นการสร้างระบบวิธีคิดหรือมโนทัศน์ใหม่ หากแต่เป็นการนำเสนอมโนทัศน์ที่มีอยู่แล้วแต่เดิมในแนวทางใหม่ ดังที่กิบส์ (Gibbs, 1994: 7) ได้แสดงความเห็นว่า "What poets primarily do, again, is not create new conceptualizations of experience but talk about the metaphorical entailments of ordinary conceptual mapping in new way"

ด้วยเหตุนี้ แม้วากวีหรือนักประพันธ์จะตกแต่งถ้อยคำอย่างไร ถ้อยคำอุปลักษณะเหล่านั้นก็ยังคงสะท้อนมโนทัศน์เดิมของผู้ใช้ภาษา อาจกล่าวได้ว่าอุปลักษณะที่ผู้ใช้ภาษาใช้สื่อสารทั้งในชีวิตประจำวันทั่วไปหรืออุปลักษณะที่มีลักษณะสร้างสรรค์ในวาทกรรมอื่นๆ เช่น วรรณกรรมหรือบทเพลงก็สามารถสะท้อนมโนอุปลักษณะของผู้ใช้ภาษาในสังคมและวัฒนธรรมเดียวกันได้ ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับกิบส์ (Gibbs, 1994) และโคเวคเซส (Kövecses, 2002) ที่เห็นว่า การศึกษามโนอุปลักษณะนั้นสามารถศึกษาได้จากข้อมูลที่หลากหลายไม่จำกัดอยู่เฉพาะบทสนทนาในชีวิตประจำวันเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับการเมืองที่นักการเมืองไทยใช้ ผู้วิจัยจึงจะวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณะเหล่านั้นว่ามีรูปแบบใดและสะท้อนมโนทัศน์เกี่ยวกับการเมืองของนักการเมืองไทยได้บ้าง ตามลำดับ

๓.๒ รูปแบบอุปลักษณะในวาทกรรมการเมือง

ผู้วิจัยใช้นิยามอุปลักษณะเป็นเกณฑ์ในการจำแนกถ้อยคำอุปลักษณะออกจากถ้อยคำอื่นๆ กล่าวคือ

"อุปลักษณะ หมายถึง รูปภาพที่แสดงการเปรียบเทียบกันระหว่างสิ่งที่แตกต่างกันสองสิ่ง ได้แก่ แบบเปรียบเทียบ (source domain) และสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain) และทั้งสองสิ่งนั้นต้องอยู่ต่างวงความหมาย (domain) กัน"

จากการนิยามข้างต้น กล่าวได้ว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ คือ การนำคำที่ใช้ในวงความหมายหนึ่ง มาใช้กับอีกวงความหมายหนึ่ง ผลจากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองพบว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์ปรากฏเป็นรูปแบบอุปลักษณ์ ๒ รูปแบบ ได้แก่

๓.๒.๑ ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ปรากฏแบบเปรียบเทียบ (source domain) และ
สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain)

๓.๒.๒ ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ปรากฏเฉพาะแบบเปรียบเทียบ (source domain)

ดังมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๒.๑ ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ปรากฏแบบเปรียบเทียบ (source domain) และ
สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain)

ถ้อยคำอุปลักษณ์ในลักษณะนี้จะปรากฏทั้งแบบเปรียบเทียบ (source domain) และสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain) รูปแบบการเปรียบเทียบนี้มักปรากฏคำเชื่อมที่แสดงให้เห็น การเปรียบเทียบได้อย่างชัดเจน เช่น “เป็น” “คือ” และ “เหมือน” เป็นต้น ตัวอย่างที่พบในข้อมูล เช่น

ตัวอย่างที่ ๑

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผู้นำฝ่ายค้านและหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ อภิปรายข้อบกพร่อง ในการบริหารงานของรัฐบาลในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลโดยใช้ ถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังนี้

“รัฐบาลนี้เหมือนกับที่ท่านรัฐมนตรีพูดละครับ มีคนมาจากภาคธุรกิจเยอะ แล้วก็ ท่านนายก ก็พูดหลายครั้ง เวลาพูดถึงการบริหารประเทศมักเปรียบเทียบเหมือนกับ การบริหารบริษัท ก็ถ้าประเทศไทยเป็นบริษัท ผู้ถือหุ้นคือคนไทยทั่วประเทศ พวกกระผมเป็น ตัวแทนผู้ถือหุ้นครับ ตัวแทนผู้ถือหุ้นว่าท่านกำลังทำให้ผู้ถือหุ้นเสียหาย ๑๐๖ ล้านบาท ผู้บริหารคนนี้ท่านจะแสดงความรับผิดชอบอย่างไร”

(๒: ๑๙ พ.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างเป็นถ้อยคำอุปลักษณะที่ปรากฏแบบเปรียบเทียบ (source domain) ได้แก่ การบริหาร บริษัท บริษัท ผู้ถือหุ้น ตัวแทนผู้ถือหุ้น และ ผู้บริหาร ปรากฏคำเชื่อมได้แก่ เหมือน เป็น และ คือ และปรากฏสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain) ได้แก่ การบริหารประเทศ ประเทศไทย คนไทยทั้งประเทศ นักการเมืองฝ่ายค้าน และ นายกรัฐมนตรี ตามลำดับ กล่าวได้ว่าถ้อยคำอุปลักษณะนี้ปรากฏแบบเปรียบเทียบและสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบอย่างชัดเจน

ตัวอย่างที่ ๒

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยกล่าวในการปราศรัยหาเสียงกับประชาชน ก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๒๑ โดยใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ ดังนี้

“พี่น้องครับ ประเทศไทยเหมือนรถยนต์ที่ถูกใช้ขยับมาหลายรุ่น คนที่เอาไปขยับมากที่สุดคือพรรคประชาธิปัตย์ ขยับแล้วรถคันนี้ไทม์มจนต้องเอามาซ่อมใหม่ วันนี้ผมซ่อมเสร็จแล้ว ผมซ่อมเสร็จแล้ว แต่ ๔ ปีข้างหน้า ผมจะทำรถนี้ให้เข้มแข็งแล้วให้มีรถพ่วงเยอะๆ เพื่อที่จะให้พี่น้องประชาชนได้ใช้รถให้เกิดประโยชน์”

(๑: ๑๕ พ.ย. ๒๕๔๗)^(๑)

จากตัวอย่างเป็นการเปรียบเทียบประเทศไทยกับรถยนต์และเปรียบเทียบคนขับรถยนต์กับพรรคประชาธิปัตย์ ถ้อยคำอุปลักษณะนี้เป็นการเปรียบเทียบที่ปรากฏแบบเปรียบเทียบ (source domain) ได้แก่ รถยนต์ และ คนขับรถยนต์ ปรากฏคำเชื่อมได้แก่ เหมือน และ คือ และปรากฏสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ

(๑) ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการอ้างอิงข้อมูลดังนี้ (x_1 ; (x_2) (x_3))

x_1 หมายถึง ประเภทของวาทกรรม โดย

หมายเลข ๑ คือ การปราศรัยหาเสียง

หมายเลข ๒ คือ การอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล

หมายเลข ๓ คือ การสัมภาษณ์

หมายเลข ๔ คือ รายการนายฯ ทักษิณคุยกับประชาชน

x_2 หมายถึง ที่มาของข้อมูลซึ่งจะปรากฏเฉพาะข้อมูลจากวาทกรรมการสัมภาษณ์เท่านั้น โดยหากเป็นข้อมูลจากนิตยสารจะแสดงรายละเอียดของ ชื่อ นิตยสาร, ปีที่, ฉบับที่ ส่วนข้อมูลจากหนังสือพิมพ์จะแสดงรายละเอียดของ ชื่อหนังสือพิมพ์, วัน เดือน ปีที่เผยแพร่ และหากเป็นข้อมูลออนไลน์จะแสดงรายละเอียดของ แหล่งที่มา, วัน เดือน ปี

x_3 หมายถึง เวลาที่ข้อมูลปรากฏใช้

ตัวอย่างเช่น (๑: ๑๕ พ.ย. ๒๕๔๗) หมายถึง ถ้อยคำอุปลักษณะที่มาจากปราศรัยหาเสียงในวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ เป็นต้น

(target domain) ได้แก่ ประเทศไทย และ พรรคประชาธิปัตย์ อย่างชัดเจน

ตัวอย่างที่ ๓

นายสุเทพ เทือกสุบรรณ กล่าวให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการทำหน้าที่เป็น
เลขาธิการพรรคของตนเอง โดยใช้ถ้อยคำอุปโลกน์ ดังนี้

“เลขาธิการพรรคก็เหมือนแม่บ้านก็จะจัดสนงของตอบ ส่งกำลังบำรุงบริหารจัดการ
ให้เป็นไปตามทิศทางที่ท่านหัวหน้าพรรคกำหนดไว้”

(๓: เนชั่นสุดสัปดาห์, ๑๓, ๖๖๗)

จากตัวอย่างเป็นถ้อยคำอุปโลกน์ที่ปรากฏแบบเปรียบเทียบ (source domain) และสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain) อย่างชัดเจน โดยมี แม่บ้าน เป็นแบบเปรียบเทียบ และ ตำแหน่งเลขาธิการพรรคเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ นอกจากนี้ยังปรากฏคำเชื่อม เหมือน เพื่อแสดงการเปรียบเทียบระหว่างสองสิ่งด้วย

๓.๒.๒ ถ้อยคำอุปโลกน์ที่ปรากฏเฉพาะแบบเปรียบเทียบ (source domain)

รูปแบบของถ้อยคำอุปโลกน์นี้จะปรากฏเฉพาะแบบเปรียบเทียบ (source domain) ซึ่งอาจเป็นคำนามหรือคำกริยาที่ใช้ในวงความหมายของแบบเปรียบเทียบ แต่จะไม่ปรากฏคำเชื่อมและสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain) ผู้รับสารสามารถเชื่อมโยงความหมายหรือตีความได้ว่าสิ่งที่นำมาเปรียบนั้นหมายถึงสิ่งใดได้จากบริบท ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ ๔

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยกล่าวปราศรัยหาเสียงกับประชาชนเพื่อขอให้
ประชาชนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคไทยรักไทย โดยใช้ถ้อยคำอุปโลกน์ ดังนี้

“ผมมีลูกจริงแล้ว อย่าเอาลูกเลี้ยงมาให้เลี้ยง จันเลือกไทยรักไทย ถึงแม้เป็น
พรรคร่วมก็อย่าไปเอา ขอให้พรรคไทยรักไทยอย่างเดียว”

(๑: ๖ มิ.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างเป็นการนำคำศัพท์ซึ่งเป็นคำนามที่ใช้ในวงความหมายของ “ครอบครัว” มาใช้ในวงความหมายของ “การเมือง” เพื่อแสดงการเปรียบเทียบการเมืองกับครอบครัว โดยหัวหน้าพรรคเปรียบเป็นพ่อ สมาชิกพรรคเปรียบเป็นลูก ในขณะที่สมาชิกพรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาลเปรียบเป็นลูกเลี้ยง หากพิจารณาคำอุปสรรคจากตัวอย่างนี้จะเห็นว่าเป็นคำอุปสรรคที่ปรากฏเฉพาะแบบเปรียบเทียบ (source domain) ได้แก่ ลูกจริง และ ลูกเลี้ยง แต่ไม่ปรากฏคำเชื่อมและสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain) ซึ่งได้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นสมาชิกของพรรคไทยรักไทยรักและผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นสมาชิกของพรรคร่วมรัฐบาล ตามลำดับ ผู้รับสารจึงต้องเชื่อมโยงและตีความจากทั้งข้อความที่ตามมาประกอบกับความรู้เกี่ยวกับการเมืองไทยในขณะนั้น

ตัวอย่างที่ ๕

นายนิพนธ์ อินทรสมบัติ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ กล่าวในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลว่า การดำเนินการอภิปรายของตนนั้นน่าสนใจและขอให้ทุกคนติดตามการดำเนินการอภิปรายของตนโดยตลอด โดยใช้คำอุปสรรค ดังนี้

“ท่านประธานครับ การที่เราจะดูว่าหนังนั้นเป็นหนังบู๊หรือหนังสารคดีนะครับ มันต้องดูตั้งแต่ม้วนแรกถึงม้วนสุดท้าย เพียงแค่เดินผ่านหน้าโรงหนังแล้วบอกว่าหนังนั้นเป็นหนังสารคดีหรือหนังบู๊ไม่ได้หรอกครับ แต่ต้องดูตั้งแต่ม้วนแรกถึงม้วนสุดท้าย”

(๒: ๒๙ พ.ค. ๒๕๔๖)

ตัวอย่างข้างต้นนี้เป็นการเปรียบเทียบการดูหนังกับการติดตามดูการอภิปราย โดยการฉายหนังในโรงหนังเป็นแบบเปรียบเทียบ (source domain) และการดำเนินการอภิปรายในรัฐสภาเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain) นอกจากนี้ยังมีการใช้ความเข้มข้นของเรื่องราวของหนังบู๊และหนังสารคดีเป็นแบบเปรียบเทียบ (source domain) และมีเนื้อหาและการดำเนินการอภิปรายเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain) ถึงแม้คำอุปสรรคนี้จะไม่ปรากฏสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain) อย่างชัดเจน แต่ผู้รับสารก็สามารถเข้าใจได้ว่าสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบคือการอภิปราย การติดตามการอภิปรายและเนื้อหาการอภิปรายของฝ่ายค้าน โดยตีความจากบริบทของการอภิปรายในรัฐสภาที่จะมีเนื้อหาข้อมูลหรือประเด็นในการอภิปรายและมีการดำเนินการอภิปรายไปตามลำดับที่ละประเด็นเปรียบเหมือนหนังที่มีหลายม้วนต่อเนื่องกันซึ่งต้องใช้เวลาในการถ่ายทอดเรื่องราวทั้งหมดจึงจะเข้าใจได้ ในขณะที่เนื้อหาหรือประเด็นในการอภิปรายนั้นเปรียบได้กับเรื่องราวที่เข้มข้นของหนังบู๊หรือเรื่องราวที่ไม่เข้มข้นของ

หนังสือคดี

ตัวอย่างที่ ๖

นายนิโรธ สุนทรเลขา สมาชิกพรรคไทยรักไทย กล่าวแสดงความเห็นผ่านสื่อมวลชนเกี่ยวกับการบริหารประเทศของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โดยใช้ถ้อยคำอุปโลกณ์ ดังนี้

“เมื่อ พ.ต.ท.ทักษิณ เข้ามาเป็นรัฐบาลก็สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศที่อยู่ในภาวะย่ำแย่ให้มาอยู่ในภาวะตั้งไข่และตอนนี้ก็เริ่มที่จะเดินได้และกำลังจะวิ่งแล้ว ชาวบ้านเขากำลังจะวิ่งไล่อนาคตไปกับ พ.ต.ท.ทักษิณ”

(๓: ๑๗ ก.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างเป็นการเปรียบเทียบการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับการเติบโตของเด็ก การเปรียบเทียบนี้ นำคำกริยา ได้แก่ ตั้งไข่ เดิน วิ่ง และ วิ่งไล่ ซึ่งเป็นคำกริยาที่ใช้ในวงความหมายของพัฒนาการและการเจริญเติบโตของมนุษย์มาใช้ในบริบททางเศรษฐกิจ จึงแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาเศรษฐกิจเปรียบเป็นพัฒนาการของเด็ก โดยเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain) และพัฒนาการของเด็กเป็นแบบเปรียบเทียบ (source domain)

ตัวอย่างที่ ๗

นายสนั่น สุธากุล สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ อภิปรายการบริหารงานของรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล โดยกล่าวว่า รัฐมนตรีไม่ให้ความสำคัญกับการเร่งปฏิรูปการศึกษาซึ่งเป็นเรื่องสำคัญตามแผนงานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้ถ้อยคำอุปโลกณ์ ดังนี้

“มีคนพูดว่าครูเข้าเกียร์เดินหน้ากันแล้วแต่พอรัฐมนตรีออกมาพูดอย่างนี้ ครูปลดเกียร์ว่างเลยครับและทำท่าจะเข้าเกียร์ถอยหลังกันแล้ว และกระบวนการปฏิรูปการศึกษามันจะคืบหน้าไปได้อย่างไรครับ”

(๒: ๒๓ พ.ค. ๒๕๔๖)

จากตัวอย่างนี้เป็นการเปรียบเทียบการปฏิรูปการศึกษากับการขับเคลื่อน การเปรียบเทียบนี้เป็นการนำ คำกริยาที่ใช้ในวงความหมายของการควบคุมการขับเคลื่อนของรถยนต์ได้แก่ เข้าเกียร์เดินหน้า เข้าเกียร์ถอยหลัง และปลดเกียร์ว่าง ซึ่งเป็นการนำการควบคุมและการขับเคลื่อนรถมา ใช้เปรียบเทียบกับกระบวนการปฏิรูปการศึกษา

๓.๓ มโนอุปลักษณ์ของนักการเมืองไทย

โคเวคเซส (Kövecses, 2002) กล่าวว่ามโนอุปลักษณ์ที่ได้จากการศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์นั้น เป็นการถ่ายโยงความหมายจากแบบเปรียบเทียบ (source domain) ไปยังสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain) อย่างเป็นระบบ และจะสามารถทำให้เราเข้าใจสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นรูปธรรมน้อยผ่านแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นรูปธรรมมากกว่า ความสัมพันธ์ของแบบเปรียบเทียบและสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบสามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบ ระหว่างทั้งสองสิ่งและแสดงเป็นคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ได้ เช่น

We aren't going anywhere.

The relationship is foundering.

It's been a bumpy road.

We're made a lot of headway.

We're at a crossroads.

(Kövecses, 2002: 7)

ตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์ดังกล่าวข้างต้นสามารถสะท้อนให้เห็นมโนอุปลักษณ์ LOVE IS JOURNEY โดยความสัมพันธ์ของแบบเปรียบเทียบ คือ LOVE และสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบคือ JOURNEY นั้น สามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบที่สอดคล้องเป็นคู่ความสัมพันธ์ (mapping) อย่างเป็นระบบได้ ดังนี้

Source: JOURNEY

The traveler

The vehicle

The journey

The distance covered

The obstacles encountered

Decisions about which way to go

Target: LOVE

The lovers

The love relationship itself

Events in the relationship

The progress made

The difficulties expressions

Choice about what to do

The destination of the journey

The goal(s) of the relationship.

ในงานวิจัยนี้ นอกจากผู้วิจัยได้รวบรวมถ้อยคำอุปลักษณะที่นักการเมืองใช้ตามนิยามในข้อ ๓.๑ แล้ว ยังมีเกณฑ์ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลดังนี้

(๑) ถ้อยคำอุปลักษณะที่สามารถสะท้อนมโนอุปลักษณะได้นั้นจะต้องปรากฏใช้ไม่ต่ำกว่าสิบครั้ง เช่น มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การต่อสู้] จะต้องแสดงได้ด้วยถ้อยคำอุปลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ตั้งแต่สิบครั้งขึ้นไป

(๒) ถ้อยคำอุปลักษณะในข้อ (๑) นั้นจะต้องมีนักการเมืองใช้มากกว่าสามคนขึ้นไป

จากนั้นได้นำถ้อยคำอุปลักษณะที่พบมาวิเคราะห์โดยพิจารณาความสัมพันธ์ของแบบเปรียบเทียบ (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain) ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นการเชื่อมโยงองค์ประกอบของแบบเปรียบเทียบและสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบได้อย่างเป็นระบบ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแบบเปรียบเทียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบนั้น ผู้วิจัยจะพิจารณาจาก ๓ ส่วน ได้แก่

(๑) ลักษณะเด่น (salient feature)

ผู้วิจัยจะพิจารณาลักษณะเด่นของแบบเปรียบว่าสัมพันธ์กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบโดยจะนำหลักการในการตีความอุปลักษณะตามแนวคิดของ เซิร์ล (Searle, 1979) มาเป็นแนวทางในการพิจารณาความสัมพันธ์ รายละเอียดในบทที่ ๒ หน้า ๒๖-๒๘

(๒) ถ้อยคำแวดล้อม (Co-text)

เนื่องจากถ้อยคำอุปลักษณะไม่ได้ปรากฏเพียงลำพัง ดังนั้นผู้วิจัยจะพิจารณาถ้อยคำที่ปรากฏร่วมกับถ้อยคำอุปลักษณะเพื่อช่วยในการตีความและทำความเข้าใจว่าผู้พูดเปรียบสิ่งใดกับสิ่งใด เช่น

“คนเหล่านี้จะเป็นคลื่นลูกใหม่ที่มาแทนเรา โดยเราก็สร้างหลักฐาน สร้างบ้านให้แข็งแรง แม้จะมีคลื่นสีน้ำเงินเราก็ไม่โค่นไม่ล้ม”

(๓: มติชน, ๙ พ.ค. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่าง *คลื่นลูกใหม่ บ้าน* และ *คลื่นสีนามี* เป็นแบบเปรียบเทียบที่นำมาเปรียบกับ นักการเมืองรุ่นใหม่ พรรคการเมือง และ อุปสรรคหรือปัญหาทางการเมือง ตามลำดับ ทั้งนี้หาก พิจารณาจากแบบเปรียบเทียบเพียงลำพังจะไม่สามารถเข้าใจได้ว่าเปรียบกับสิ่งใด การพิจารณาถ้อยคำที่ ปรากฏรวมเช่น “แทนเรา” จึงทำให้ทราบว่าข้อความนี้กล่าวถึงนักการเมือง เนื่องจากเป็นข้อความที่ นักการเมืองเป็นผู้พูด คำว่า “สร้าง” ที่แสดงให้เห็นการก่อตั้ง และคำว่า “แข็งแรง” “ไม่โค่นไม่ล้ม” ทำให้เห็นการเปรียบบ้านกับพรรคการเมืองซึ่งแสดงพื้นที่ เป็นที่พักอาศัยที่รวมกลุ่มกันของ นักการเมืองได้ชัดเจนขึ้น ดังนั้นการพิจารณาส่งที่ปรากฏรวมจึงช่วยทำให้เข้าใจและสามารถตีความ ความสัมพันธ์ของถ้อยคำอุปลักษณ์ว่าสิ่งใดเป็นแบบเปรียบและสิ่งใดเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบได้

(๓) บริบท (Context)

การพิจารณาสถานการณ์ในการสื่อสาร เช่น ผู้พูด ผู้ฟัง เหตุการณ์ที่มีมาก่อนหน้า วัตถุประสงค์ในการสื่อสาร ตลอดจนความรู้และความเข้าใจที่ผู้พูดและผู้ฟังมีร่วมกัน บริบทนั้นจะ ช่วยให้เห็นใจได้ว่าผู้พูดกำลังกล่าวเกี่ยวกับเรื่องใด ช่วยให้ผู้รับสารสามารถตีความ และเข้าใจ ความหมายที่อาจไม่ปรากฏตามรูปภาพ ผู้รับสารจะเข้าใจได้ว่าอุปลักษณ์นั้นเป็นการเปรียบสิ่งใด กับสิ่งใดได้ชัดเจนขึ้น เช่น

“คนเหล่านี้จะเป็นคลื่นลูกใหม่ที่มาแทนเรา โดยเราก็สร้างหลักฐาน สร้างบ้าน ให้แข็งแรง แม้จะมีคลื่นสีนามีเราก็ไม่โค่นไม่ล้ม”

(๓: มติชน, ๙ พ.ค. ๒๕๔๘)

ถ้อยคำนี้เป็นการให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนของ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ เกี่ยวกับ แนวคิดและมุมมองในการจัดตั้งพรรคมหาชนซึ่งเป็นพรรคการเมืองใหม่ โดย พล.ต.สนั่นเป็นแกนนำ และเป็นที่ปรึกษาของพรรค เมื่อพิจารณาบริบทดังกล่าวข้างต้นสามารถเข้าใจและตีความได้ว่า *คลื่นลูกใหม่ บ้าน* และ *คลื่นสีนามี* นั้น ผู้พูดหมายถึงนักการเมืองรุ่นใหม่ พรรคการเมืองใหม่ที่ตั้งขึ้น รวมถึงอุปสรรคและปัญหาต่างๆทางการเมืองที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ตามลำดับ

จากแนวทางในการรวบรวมและวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ดังกล่าวข้างต้นนั้นพบว่าถ้อยคำ อุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองที่นักการเมืองไทยใช้ทั้งสิ้น ๙๓๑ ถ้อยคำ

ถ้อยคำอุปลักษณดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นมโนอุปลักษณการเมือง ๙ ชุด เรียงลำดับตามความถี่ในการปรากฏใช้จากมากไปหาน้อย ดังนี้

๑. [การเมือง คือ การต่อสู้]^(๒)
๒. [การเมือง คือ การเดินทาง]
๓. [การเมือง คือ การแข่งขัน]
๔. [การเมือง คือ ครอบครั้ว]
๕. [การเมือง คือ การรักษาโรค]
๖. [การเมือง คือ การแสดง]
๗. [การเมือง คือ ธุรกิจ]
๘. [การเมือง คือ การดูแลและทำนุบำรุง]
๙. [การเมือง คือ เกม]

และมีรายละเอียดดังนี้

๓.๓.๑ [การเมือง คือ การต่อสู้]

นักการเมืองไทยนำคำที่ใช้ในวงความหมายของการต่อสู้ทั้งที่เป็นการต่อสู้ในสงครามและเป็นการต่อสู้ที่ไม่ใช่สงคราม เช่น การทำร้ายกัน มาใช้ในบริบทการเมืองซึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของการเมืองกับการต่อสู้อย่างเป็นระบบ ถ้อยคำอุปลักษณการเมืองที่สะท้อนมโนอุปลักษณ [การเมือง คือ การต่อสู้] มีทั้งสิ้น ๒๔๔ ถ้อยคำ จำแนกเป็นถ้อยคำที่เกี่ยวกับการต่อสู้ในสงครามทั้งสิ้น ๒๑๑ ถ้อยคำ และเป็นถ้อยคำที่เกี่ยวกับการต่อสู้อื่น ๆ ที่ไม่ใช่สงครามทั้งสิ้น ๓๓ ถ้อยคำ

มโนอุปลักษณ [การเมือง คือ การต่อสู้] เป็นการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายการต่อสู้ (source domain) ไปยังวงความหมายการเมือง (target domain) ซึ่งสามารถแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการต่อสู้กับการเมืองได้ ดังนี้

(๒) เครื่องหมาย [.....] ใช้แสดงสิ่งที่เป็นความคิดซึ่งอยู่ในการรับรู้ของผู้ใช้ภาษา ไม่ได้หมายถึงถ้อยคำที่ใช้ในการสื่อสารทั่วไป

การต่อสู้อันหนึ่ง (source domain)	การเมือง (target domain)
● สงคราม	----> การแก้ไขปัญหามันเมือง
	----> การเลือกตั้ง
- คู่สงคราม	----> นักการเมือง - ปัญหามันเมือง
	----> ฝ่ายรัฐบาล - ฝ่ายค้าน
- นักรบ, แม่ทัพ	----> นักการเมือง
	----> นักการเมืองฝ่ายรัฐบาล
- ผลของสงคราม	----> การบรรลุมันการแก้ไขปัญหามัน
	----> ชัยชนะในการเลือกตั้ง
● การต่อสู้อันอื่น ๆ	----> การทำลายความน่าเชื่อถือของ
	นักการเมืองฝ่ายตรงข้าม
- คู่ทำร้าย	----> นักการเมือง - นักการเมือง
- การกระทำ	----> การทำลายความน่าเชื่อถือของ
	นักการเมืองฝ่ายตรงข้าม

จากการแสดงคู่ความสัมพันธ์ข้างต้นจะพบว่ามโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การต่อสู้อันหนึ่ง] มีมโนอุปลักษณ์ย่อย ๒ มโนอุปลักษณ์ ได้แก่

๓.๓.๑.๑ [การเมือง คือ การต่อสู้อันหนึ่งในสงคราม] ซึ่งจำแนกเป็นมโนอุปลักษณ์ย่อย ได้อีก ๒ มโนอุปลักษณ์ คือ

๓.๓.๑.๑.๑ [การเมือง คือ การต่อสู้อันหนึ่งในสงครามระหว่างนักการเมืองกับปัญหามันเมือง]

๓.๓.๑.๑.๒ [การเมือง คือ การต่อสู้อันหนึ่งในสงครามระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายค้าน]

๓.๓.๑.๒ [การเมือง คือ การต่อสู้อันอื่น ๆ]

ดังรายละเอียดดังนี้

๓.๓.๑.๑ [การเมือง คือ การต่อสู้ในสงคราม]

๓.๓.๑.๑.๑ [การเมือง คือ การต่อสู้ในสงครามระหว่างนักการเมืองกับ
ปัญหาบ้านเมือง]

ถ้อยคำอุปโลกณ์กลุ่มนี้สะท้อนมโนอุปโลกณ์ว่าการเมืองเป็น
การทำสงครามระหว่างนักการเมืองกับปัญหาของประเทศ การขจัดปัญหาให้หมดไปเปรียบเป็นชัยชนะในสงคราม ในขณะที่การดำเนินการหรือกระบวนการในการแก้ปัญหาเปรียบเป็นการต่อสู้ในสมรภูมิตระกูลและนักการเมืองทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านเปรียบเป็นนักรบ ตัวอย่างที่พบในข้อมูล เช่น

ตัวอย่างที่ ๔

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยกล่าวในรายการนายกทักษิณคุยกับประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐบาล บทบาทหน้าที่ของรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบงานในแต่ละกระทรวงว่าจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเด็ดขาดและจริงจังโดยใช้ถ้อยคำอุปโลกณ์ ดังนี้

*“ขั้นตอนที่สำคัญคือความโปร่งใสในการบริหารบ้านเมือง ทุกคนจะต้องเด็ดขาด
จะต้องเป็นแม่ทัพของกระทรวง ผมเป็นแม่ทัพของประเทศ”*

(๔: ๑๘ ก.ย. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมีการใช้คำ *แม่ทัพ* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของสงครามที่หมายถึงตำแหน่งของผู้นำในการรบ เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบว่านายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่รับผิดชอบงานในแต่ละกระทรวงเปรียบเป็นแม่ทัพ ในขณะที่การบริหารประเทศเปรียบเป็นการทำสงคราม ดังจะเห็นว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวว่า “ทุกคนต้องเด็ดขาด” ประกอบกับการใช้อุปโลกณ์นี้ด้วย การเปรียบเทียบนี้จึงแสดงให้เห็นแนวทางการบริหารของรัฐบาลว่าต้องเด็ดขาด เช่นเดียวกับแม่ทัพที่ต้องมีความเด็ดขาดในการทำสงคราม เพื่อแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลมีความจริงจังในการที่จะเข้ามาบริหารประเทศอย่างจริงจังและเด็ดขาด

ตัวอย่างที่ ๙

นายเสนาะ เทียนทอง สมาชิกพรรคไทยรักไทยแสดงความเห็นผ่านสื่อมวลชนเกี่ยวกับการทำหน้าที่และบทบาทของผู้บริหารประเทศที่จะต้องทำงานตลอดเวลา นายเสนาะเปรียบเทียบการทำหน้าที่ของผู้บริหารประเทศกับการทำหน้าที่ของนักรบในสงคราม ดังนี้

“คนที่คือนักการเมืองก็เช่นกัน โดยเฉพาะผู้บริหารต้องรบทุกลมหายใจ อยู่ในสมรภูมิทุกลมหายใจ เพราะรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่ารัฐบาลต้องรับผิดชอบทุกเรื่อง”

(๓: มติชน, ๒ เม.ย. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า *รบ* และ *สมรภูมิ* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของสงคราม เมื่อนำมาใช้อธิบายบทบาทและหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบ การบริหารประเทศเทียบเป็นการทำสงคราม ผู้บริหารประเทศเทียบเป็นนักรบที่จะต้องต่อสู้กับข้าศึก นอกจากนี้ถ้อยคำอุปลักษณขำขันยังปรากฏร่วมกับ “ทุกลมหายใจ” ซึ่งเป็น การเปรียบเทียบที่สะท้อนให้เห็นว่านักการเมืองจะต้องอุทิศตนเพื่อทำงานให้กับประชาชนและประเทศชาติตลอดเวลา โดยเฉพาะผู้นำของประเทศที่จะต้องเป็น “นักรบ” ในการทำหน้าที่บริหารประเทศทุกลมหายใจ

ตัวอย่างที่ ๑๐

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยกล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับนโยบายการแก้ไขปัญหาคความยากจนให้กับประชาชน โดยใช้ถ้อยคำอุปลักษณเปรียบเทียบแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจนกับการวางแผนการรบในสงคราม ดังนี้

“ถ้าทำสงครามความยากจนโดยใช้พื้นที่ของอำเภอเป็นเขตแตกหัก มีนายอำเภอเป็นแม่ทัพใหญ่มีหัวหน้าส่วนราชการมาเป็นแนวร่วม มีกำลังกองกลางก็คือ ภูมิภาค มีผู้ว่าฯ เป็นแม่ทัพ มีหัวหน้าราชการส่วนจังหวัดเป็นกำลังหนุน ร่างแผนร่วมกับนายอำเภอก็บุกยึดพื้นที่ได้ ส่วนกองบัญชาการใหญ่ใน กทม. คือทุกกระทรวงจะออกนโยบายให้เงินอุดหนุนเป็นกำลังหนุนใหญ่ กองทัพใหญ่ทั้งหมดเป็นสิ่งที่จะทำใน ๓-๔ ปีนี้ ให้แตกหักเพื่อให้ความยากจนหมดสิ้นไปให้ได้”

(๓: มติชน, ๕ มิ.ย. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่างข้างต้น มีการใช้คำว่า *สงคราม* *พื้นที่* *แตกหัก* *แม่ทัพใหญ่* *แนวร่วม* *กำลัง* *กองกลาง* *กำลังหนุน* *บุกยึด* *กองบัญชาการใหญ่* *กำลังหนุนใหญ่* และ *กองทัพใหญ่* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของสงคราม เมื่อนำมาใช้อธิบายแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาคความยากจนของรัฐบาลในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่า แนวทางการการแก้ไขปัญหาคความยากจนเป็นการวางแผนรบในสงคราม โดยมีรัฐบาลและหน่วยงานบริหารส่วนต่างๆ ของรัฐเปรียบเป็นกองกำลังรบ นายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัดเปรียบเป็นแม่ทัพ การบริหารส่วนกลางเปรียบเป็นกองบัญชาการใหญ่ ในขณะที่ปัญหาคความยากจนเปรียบเป็นข้าศึกที่จะต้องทำสงครามด้วยการเปรียบนี้สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาคความยากจนเป็นเรื่องสำคัญของประเทศชาติที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันแก้ไขให้หมดไปและรัฐบาลได้มีการวางแผนและจัดเตรียมบุคลากรอย่างพร้อมประชาชนจึงมั่นใจได้ว่ารัฐบาลจะสามารถแก้ไขปัญหาคความยากจนเหล่านี้ได้

ตัวอย่างที่ ๑๑

ในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล นายอลงกรณ์ พลบุตร สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ อภิปรายข้อบกพร่องในการบริหารประเทศของรัฐมนตรีที่ไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหาคการคอร์รัปชันอย่างจริงจัง โดยนายอลงกรณ์ได้เปรียบเทียบการแก้ไขปัญหาคกับการทำสงครามดังนี้

“ผมพูดเสมอว่าถ้าเราแพ้สงครามคอร์รัปชัน เราก็จะแพ้สงครามความยากจน และแพ้ทุกสงคราม ท่านรัฐมนตรีเป็นท่านหนึ่งที่ทำให้เราแพ้สงคราม ไม่มีความหวังที่เราจะชนะสงครามนี้”

(๒: ๒๙ พ.ค. ๒๕๕๖)

จากตัวอย่างเป็นการนำการแก้ไขปัญหาคของประเทศ ได้แก่ ปัญหาคความยากจน การฉ้อราษฎร์บังหลวงมาเปรียบเทียบว่าเป็นเหมือนการทำสงครามโดยมีความยากจนและการฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นคู่สงคราม รัฐมนตรีเป็นนักรบและผลของการแก้ไขปัญหาคเปรียบเป็นผลการแพ้-ชนะในการทำสงคราม การเปรียบนี้สะท้อนให้เห็นมุมมองต่อปัญหาคของประเทศว่าความยากจนและการฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องมีการดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจัง เช่นการทำสงครามที่จะต้องทำลายล้างศัตรูให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้การที่รัฐมนตรีไม่ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาคจึงเป็นเหตุให้เราต้อง

“แพ้งสงคราม”

ตัวอย่างที่ ๑๒

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวในรายการนายกฯทักษิณคุยกับประชาชนเกี่ยวกับการแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๓ จังหวัด โดยกล่าวว่าถ้าไม่มีผู้ใดสามารถดำเนินการได้แล้ว ตนจะไปดำเนินการด้วยตัวเอง ซึ่ง พ.ต.ท.ทักษิณ เปรียบตนเองกับนักรบในสงคราม ดังนี้

“ถ้าจำเป็นผมจะบัญชาการเอง ผมจะไม่มีทางยอมให้ใครแบ่งแยกดินแดนประเทศไทย แม้แต่ ๑ ตารางนิ้ว ผมจะทำ ๒ อย่างพร้อมกัน คือระบบการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนเพื่อความอยู่ดีกินดีของพี่น้องประชาชนที่อยู่สามจังหวัดภาคใต้ แล้วก็ขณะเดียวกันก็ต้องห้าหั้นกับคนเลวอย่างไม่ปรานี”

(๔: ๒๔ ม.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า บัญชาการ และ ห้าหั้น ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในความหมายของการต่อสู้ในสงคราม เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบ ผู้นำของประเทศเปรียบเป็นแม่ทัพใหญ่ที่บัญชาการการรบ และผู้ก่อการร้ายเปรียบเป็นศัตรูในสงคราม นอกจากนี้การใช้คำ บัญชาการ ห้าหั้น ทำให้เห็นว่าการแก้ไขปัญหาคือการต่อสู้ในสงคราม เมื่อพิจารณาถ้อยคำแวดล้อมที่ปรากฏร่วมกับถ้อยคำอุปลักษณะนี้ อย่าง “แม้แต่ ๑ ตารางนิ้ว” และ “อย่างไม่ปรานี” จึงแสดงให้เห็นว่า การแก้ไขปัญหาคือความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้จะต้องทำอย่างจริงจังและจะไม่ยินยอมให้ผู้ก่อการร้ายกระทำการใดๆ ได้ นอกจากนี้การใช้ “ถ้าจำเป็น” ยังแสดงให้เห็นว่าปัญหานี้อาจจะกลายเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศที่จะต้องไม่มีผู้ใดสามารถแก้ไขได้ ต้องให้ผู้ที่มีอำนาจและมีความสามารถสูงสุดเช่นแม่ทัพใหญ่ในสงครามอย่างนายกรัฐมนตรีเท่านั้น การกล่าวว่าผู้นำจะเป็นผู้ดำเนินการยังทำให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ประชาชนว่าจะสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้

๓.๓.๑.๑.๒ [การเมือง คือ การต่อสู้ในสงครามระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายค้าน]

ถ้อยคำอุปลักษณะสงครามยังสะท้อนให้เห็นว่าการเมืองเปรียบเป็นการทำสงครามระหว่างนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายค้านที่ต้องมียุทธศาสตร์ การวางแผนและกลยุทธ์ต่างๆ ในการต่อสู้ช่วงชิงชัยชนะระหว่างกัน โดยมีนักการเมืองของทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน

เปรียบเป็นนักรบของ ๒ กองทัพ และมีการเลือกตั้งและการอภิปรายเปรียบเป็นสมรภูมิ ตัวอย่างที่พบในข้อมูล เช่น

ตัวอย่างที่ ๑๓

พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ กล่าวกับสื่อมวลชนในช่วงเวลาของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งว่าตนเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และความสามารถในการเมือง แต่ไม่มีความสามารถทางธุรกิจ โดยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เปรียบตนเองกับนักรบ ดังนี้

“ผมเป็นนักรบที่ใช้สมองแต่ผมไม่มีสมองทางด้านธุรกิจเท่านั้น ต้องช่วยกันรบเคียงบ่าเคียงไหล่เชื่อมั่นว่าโอกาสของพรรคประชาธิปัตย์จะได้รับชัยชนะ อย่างแน่นอน”

(๓: มติชน, ๗ พ.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า *นักรบ รบเคียงบ่าเคียงไหล่ และ ชัยชนะ* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของสงคราม เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่าการเมืองเป็นเหมือนสงคราม นักการเมืองเปรียบเป็นนักรบ การเลือกตั้งเปรียบเป็นสมรภูมิ การรณรงค์หาเสียงเปรียบเป็นการรบในสงคราม และการได้รับการเลือกตั้งเปรียบเป็นชัยชนะในสงคราม การเปรียบเทียบนี้แสดงให้เห็นทัศนคติของผู้พูดว่าตนเป็นผู้ที่มีความสามารถ เข้มแข็ง กล้าหาญและมีขั้นเชิงในทางการเมือง หากพิจารณาการใช้อุปลักษณ์นี้จะเห็นว่า ผู้พูดยังต้องการแสดงนัยยะว่าตนเหมาะสมที่จะเป็นนักการเมืองมากกว่าผู้ที่มีความรู้ทางด้านธุรกิจ

ตัวอย่างที่ ๑๔

นายสุเทพ เทือกสุบรรณ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ กล่าวให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนเกี่ยวกับความพ่ายแพ้ในการเลือกตั้งของพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งมีนายบัญญัติ บรรทัดฐาน เป็นหัวหน้าพรรค โดยหลังประกาศผลการเลือกตั้ง นายบัญญัติได้แสดงความรับผิดชอบด้วยการลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรค นายสุเทพในฐานะสมาชิกพรรคจึงให้สัมภาษณ์โดยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เปรียบเทียบความพ่ายแพ้ของพรรคว่าเป็นเหมือนการพ่ายแพ้ในสงคราม ดังนี้

“เราต่างรู้ว่าไม่ใช่ความผิดพลาดของท่าน มันเหมือนกับแม่ทัพนำทัพเข้าสู่สงคราม แล้วเกิดพ่ายแพ้ก็แสดงความรับผิดชอบ”

(๓: เนชั่นสุดสัปดาห์, ๑๓, ๖๖๗)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า แม่ทัพ นำทัพ สงคราม และ พ่ายแพ้ ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในความหมายของสงคราม เมื่อนำมาใช้อธิบายสถานการณ์ของพรรคประชาธิปัตย์ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบ การเลือกตั้งเป็นเหมือนการทำสงคราม หัวหน้าพรรคเปรียบเป็นแม่ทัพ พรรคการเมืองเปรียบเป็นกองทัพ นักการเมืองการเมืองฝ่ายตรงข้ามเปรียบเป็นคู่สงคราม และ ผลการเลือกตั้งเปรียบเป็นผลของการทำสงคราม การเปรียบเทียบนี้สะท้อนให้เห็นมุมมองว่าการต่อสู้ทางการเมืองเป็นการต่อสู้ร่วมกันของสมาชิกพรรค ความพ่ายแพ้ไม่ได้เป็นความผิดของหัวหน้าพรรค ในขณะที่เดียวกันก็ยกย่องหัวหน้าพรรคของตนว่าเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบเช่นเดียวกับแม่ทัพในการทำสงคราม

ตัวอย่างที่ ๑๕

นายสมศักดิ์ ปรีศนานันทกุล สมาชิกพรรคชาติไทยกล่าวถึงการย้ายพรรคของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มชลบุรีและบุรีรัมย์ที่ขอย้ายออกจากพรรคชาติไทยไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นในช่วงที่กำลังจะมีการเลือกตั้งซึ่งพรรคการเมืองแต่ละพรรคจะต้องพยายามที่จะให้ได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าสู่สภามากที่สุด นายสมศักดิ์ใช้ถ้อยคำอุปมาอุปไมยเปรียบเทียบการที่ต้องต่อสู้ชิงชิงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับการทำสงคราม ดังนี้

“การที่กลุ่มชลบุรี บุรีรัมย์ย้ายพรรคไม่มีปัญหาเพราะไม่ใช่เป็นสิ่งที่เกิดเมื่อวาน มันเป็นเรื่องที่พูดกันมานานานเป็นปีแล้ว เราก็เตรียมตัวตั้งรับและเตรียมพร้อมที่จะจัดทัพสู้จึงไม่หวั่นไหว”

(๓: มติชน, ๗ มิ.ย. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า *ตั้งรับ จัดทัพ* และ *สู้* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของการทำสงคราม เมื่อนำมาใช้ในบริบททางการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่าการเลือกตั้งเป็นเหมือนสงคราม สมาชิกพรรคเปรียบเป็นนักรบ การวางแผนหาเสียงเลือกตั้งเปรียบเป็นแผนการตั้งรับและจัดทัพสู้รบในสงคราม การเปรียบเทียบนี้แสดงให้เห็นมุมมองว่าการเมืองหรือการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นเรื่องของการช่วงชิง การใช้กลยุทธ์ และการวางแผน

ตัวอย่างที่ ๑๖

นายเสนาะ เทียนทอง สมาชิกพรรคไทยรักไทยแสดงความเห็นกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับบทบาทและความสามารถของตนว่า ตนมีประสบการณ์และชั้นเชิงทางการเมืองที่สามารถทำให้พรรคไทยรักไทยสามารถได้รับเสียงข้างมากในการเลือกตั้งได้โดยใช้ถ้อยคำอุปโลกณ์ ดังนี้

“ในการเลือกตั้งครั้งหน้าในฐานะที่ผมเป็นผู้คว้าหวอดทางการเมืองมาครึ่งชีวิตเป็นแม่ทัพ เป็นขุนศึกในการเลือกตั้งมาตลอดมั่นใจว่าพรรคไทยรักไทยจะได้เสียงท่วมท้นจากประชาชนอีกครั้ง”

(๓: มติชน, ๑๘ พ.ย. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างนี้ มีการใช้คำว่า *แม่ทัพ* และ *ขุนศึก* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของสงคราม เมื่อนำมาใช้ในบริบททางการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่าการเลือกตั้งเป็นสงคราม นักรบเมืองเปรียบเป็นนักรบ นักรบเมืองฝ่ายตรงข้ามเปรียบเป็นคู่สงครามและชัยชนะในการเลือกตั้งเปรียบเป็นชัยชนะในสงคราม ผู้พูดใช้การเปรียบเทียบนี้เพื่อแสดงว่าตนเป็นเหมือนแม่ทัพที่มีประสบการณ์สามารถประเมินสถานการณ์ทางการเมืองได้อย่างแม่นยำ และมั่นใจว่าพรรคไทยรักไทยจะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง

ตัวอย่างที่ ๑๗

นายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ สมาชิกพรรคชาติไทย กล่าวตอบโต้นายสุธรรม แสงประทุม แกนนำพรรคไทยรักไทยที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดูแลการเลือกตั้งเขตภาคใต้ของพรรค แต่ไม่มีสมาชิกได้รับการเลือกตั้ง นายชูวิทย์ได้เลือกใช้ถ้อยคำอุปโลกณ์เปรียบนายสุธรรมกับผู้นำทัพที่ไร้ความสามารถ ดังนี้

“คนที่พูดเป็นคนไม่รู้จริง ไม่เคยลงสนามรบหรือบัญชาการรบเหมือนนายสุธรรม แสงประทุม รองหัวหน้าพรรคไทยรักไทยให้ตักน้ำใส่โอ่งชะโงกดูเงาตัวเองก่อนเป็นขุนพลทางใต้แต่ไม่ได้ ส.ส. สักคนผมละอายปากแทน”

(๓: มติชน, ๑๖ ก.พ. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า สนามรบ บัญชาการรบ และ ขุนพล ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ใช้ในความหมายของสงคราม เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่าการเลือกตั้งเปรียบเป็นสงคราม การวางแผนการเลือกเปรียบเป็นการบัญชาการรบ และผู้นำการเลือกตั้งเปรียบเป็นขุนพล ซึ่งผู้พูดได้ใช้การเปรียบเทียบนี้เพื่อโจมตีการทำหน้าที่ของนายสุธรรมว่าเป็นผู้ที่ขาดประสบการณ์ทางการเมืองเพราะไม่เคย “ลงสนาม” จริง

๓.๓.๑.๒ [การเมือง คือ การต่อสู้กัน]

นักการเมืองใช้ถ้อยคำอุปมาอุปไมยเกี่ยวกับการต่อสู้ที่สะท้อนให้เห็นภาพของความขัดแย้ง การทำร้ายและการช่วงชิงของฝ่ายตรงข้าม เช่น กัด เล่น ยื่นชด รมกินโต๊ะ อัด และ ชัด เป็นต้น ถ้อยคำอุปมาอุปไมยการต่อสู้กันนี้สะท้อนให้เห็นมุมมองของนักการเมืองไทยว่าการเมืองเป็นเรื่องของการต่อสู้ช่วงชิงที่แต่ละฝ่ายมุ่งทำลายความน่าเชื่อถือของฝ่ายตรงข้ามเพื่อผลประโยชน์และอำนาจของตนเองและพวกพ้อง ตัวอย่างที่พบในข้อมูล เช่น

ตัวอย่างที่ ๑๔

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยกล่าวในการปราศรัยหาเสียงขอให้ประชาชนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคตนที่มีความสามารถในการต่อสู้กับนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม โดยใช้ถ้อยคำอุปมาอุปไมยดังนี้

“หมอวิชัย ชัยจิตวนิชกุล คนนี้คารมคมคายทันผู้ทันคน เจอกับประชาธิปไตยต่อสู้กัน
ได้ พอพืดพอเหวี่ยง ผมต้องมีคนอย่างนี้ช่วยในสภา ไม่อย่างนั้นประชาธิปไตยก็อดทั้งวัน”

(๑: ๒๕ ธ.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำว่า *พอสู้กันได้ พอพิศพอเหวี่ยง และ กัด* ซึ่งเป็นคำที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ของสัตว์ เช่น สุนัข เป็นต้น การต่อสู้ในลักษณะนี้เป็นการสู้เพื่อมุ่งทำร้ายฝ่ายตรงข้ามให้ได้รับบาดเจ็บ เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่า การโจมตีของฝ่ายตรงข้ามด้วยวิธีการพูดวิพากษ์ วิจาร์ณเปรียบเทียบเป็นการมุ่งทำร้าย ในขณะที่นักการเมืองฝ่ายตรงข้ามเปรียบเป็นสัตว์ ถ้อยคำอุปโลกณ์นี้ยังปรากฏร่วมกับ “ทันผู้ทันคน” และ “ทั้งวัน” ซึ่งแสดงให้เห็นทัศนะของผู้พูดว่า การโจมตีของฝ่ายตรงข้ามนั้นเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเป็นเรื่องของชั้นเชิงและเล่ห์เหลี่ยมทางการเมือง ซึ่งตนไม่มีจึงต้องมีคนช่วยเหลือ ในขณะที่เดียวกันก็แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมของฝ่ายตรงข้ามที่พูดวิพากษ์ วิจาร์ณตนอยู่ตลอดเวลาไม่ต่างจากการ “กัด” ของสัตว์

ตัวอย่างที่ ๑๙

นายแพทย์ พัน เกตุ สมาชิกรัฐสภาไทยรักไทย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการอภิปรายของฝ่ายค้านในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลโดยเปรียบเทียบการอภิปรายกับการต่อสู้ ดังนี้

“ท่านบอกว่าให้ติดตามการอภิปรายของท่านมาโดยตลอด ผมก็ติดตามมาโดยตลอด ก็ดูเหมือนกันว่าเมื่อไรงูเห่าจะกัดกับฟังพอนสักที”

(๒: ๒๒ พ.ศ. ๒๕๔๖)

จากตัวอย่างนี้ เป็นการเปรียบเทียบการอภิปรายกับการต่อสู้กันของฟังพอนกับงูเห่าซึ่งเป็นสัตว์ที่เป็นศัตรูกัน และเมื่อเจอกันครั้งใดก็ต้องสู้เพื่อเอาชนะกัน เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นว่าการที่ฝ่ายค้านอภิปรายการทำงานของรัฐบาลนั้นเปรียบเป็นการสู้กันของงูเห่าและฟังพอน การเปรียบเทียบนี้สะท้อนให้เห็นทัศนะของผู้พูดว่า ฝ่ายค้านใช้เวลาในการเกริ่นนำมากเกินไปและส่วนที่กล่าวไปยังไม่ใช่การอภิปรายอย่างแท้จริง ดังนั้นฝ่ายค้านจึงควรจะอภิปรายให้ตรงประเด็น

ตัวอย่างที่ ๒๐

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับประเด็นที่นักการเมืองฝ่ายตรงข้ามนำเรื่องเกี่ยวกับการสอบเข้ามหาวิทยาลัยของบุตรสาวตนเองมาเป็นประเด็นโจมตีทางการเมือง โดยใช้ถ้อยคำอุปโลกณ์ดังนี้

“เรื่องของเด็กก้อย่าเอามาเล่นการเมืองเลย เล่นกับผมตรงๆ ใครแน่จริงให้เล่นกับผม ตรงๆ ยืนชดกันได้ทุกงาน”

(๓: มติชน, ๒๗ เม.ย. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมีการนำคำว่า *เล่น* ซึ่งเป็นภาษาปากหมายถึงทำร้าย (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๖: ๑๐๓๑) และ *ยืนชด* ที่หมายถึงการต่อสู้แบบซึ่งหน้า เมื่อนำมาใช้ในบริบททางการเมืองจึงแสดงให้เห็นภาพของการต่อสู้แบบถึงเนื้อถึงตัวเพื่อให้รู้ผลแพ้-ชนะ ผู้พูดใช้ การเปรียบเทียบนี้เพื่อแสดงว่าการเมืองควรเป็นเรื่องของการต่อสู้แบบตรงไปตรงมา เหตุนี้ การนำเรื่อง อื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองมาเป็นประเด็นทางการเมืองจึงถือเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมเพราะไม่ใช่การต่อสู้กันแบบซึ่งหน้าและไม่ใช่วิสัยของนักสู้

ตัวอย่างที่ ๒๑

นายชวน หลีกภัย สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการเลือกตั้ง โดยกล่าวเปรียบการกระทำของพรรคไทยรักไทยที่ทำทุกวิถี รวมถึงวิถีที่ไม่ถูกต้องเพื่อให้ได้รับการเลือกตั้งมากที่สุด และยังเป็นวิธีการทำร้ายนักการเมืองจากพรรคการเมืองอื่นๆ ดังนี้

“วิฆา มารที่ปรากฏในการเลือกตั้งครั้งนี้บอกได้เลยว่าเป็นของรัฐบาลทั้งนั้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพรรคไทยรักไทยนั่นเองที่รุมกินโต๊ะคนอื่น”

(๓: มติชน, ๑๗ ม.ค. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า *วิฆา มาร* ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายถึงการใช้กลวิธีการต่อสู้ที่ไม่ตรงไปตรงมา และมีการใช้คำว่า *รุมกินโต๊ะ* ที่หมายถึงการรุมทำร้าย เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองซึ่งเป็นการเปรียบเทียบการเลือกตั้งกับการต่อสู้โดยทำให้เห็นภาพของพรรคไทยรักไทยที่เป็นฝ่ายที่มีจำนวนคนมากกว่าและมีกำลังหรือความพร้อมมากกว่าร่วมกันทำร้ายกลุ่มคนที่มีจำนวนน้อยกว่า

หรือมีศักยภาพน้อยกว่า การเปรียบเทียบนี้แสดงให้เห็นทัศนคติของผู้พูดว่า พรรคไทยรักไทยซึ่งมีกำลังและอำนาจมากกว่าใช้กลวิธีต่างๆในการข่มเหงและทำร้ายพรรคการเมืองที่เล็กกว่านั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม

ตัวอย่างที่ ๒๒

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวในการปราศรัยหาเสียงขอให้ประชาชนเลือกผู้สมัครของพรรคไทยรักไทย ไม่ควรเลือกผู้สมัครจากพรรคการเมืองอื่นเพราะอาจทำให้การบริหารประเทศไม่ราบรื่น หากพรรคไทยรักไทยได้เป็นรัฐบาล โดยใช้ถ้อยคำอุปมาอุปไมย ดังนี้

“ถ้าไปแบ่งให้ประชาธิปไตยก็ไม่ถึง ๔ ปีเต็มเพราะเดียวเขาก็งูเห่าอีก”

(๑: ๔ ก.พ. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า งูเห่า^(๓) มาเปรียบกับพรรคประชาธิปัตย์ การเปรียบเทียบนี้เป็น

(๓) กลุ่มงูเห่า เป็นชื่อเรียก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มหนึ่งที่เคยสังกัดพรรคประชากรไทย มีที่มาจากคำเปรียบเปรยของ นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทย ในขณะนั้นที่เปรียบตัวเองเป็นเหมือนขานานาที่ถูกงูเห่ากัดในนิทานอีสป เหตุการณ์เกิดขึ้นหลังการลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ของ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ปลายปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และ พรรคร่วมรัฐบาลเดิมมีมติจะสนับสนุนให้ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ หัวหน้าพรรคชาติพัฒนา ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทน ด้วยเสียงของพรรค ความหวังใหม่ (ส.ส. ๑๒๕ เสียง) พรรคชาติพัฒนา (๕๒ เสียง) พรรคประชากรไทย (๑๘ เสียง) และ พรรคมวลชน (๒ เสียง) รวม ๑๙๗ เสียง ขณะที่ พรรคฝ่ายค้านเดิม นำโดย พรรคประชาธิปัตย์ (๑๒๓ เสียง) ต้องการสนับสนุน นายชวน หลีกภัย โดยร่วมกับ พรรคชาติไทย (๓๙ เสียง) พรรคเอกภาพ (๘ เสียง) พรรคพลังธรรม (๑ เสียง) พรรคไท (๑ เสียง) และพรรคร่วมรัฐบาล สมัยพล.อ.ชวลิต ๒ พรรคได้แก่

พรรคกิจสังคม (๒๐ เสียง) และ พรรคเสรีธรรม (๔ คน) รวมได้ ๑๙๖ เสียง ซึ่งน้อยกว่าฝ่ายพรรคร่วมรัฐบาลเดิม อยู่เพียง ๑ เสียง

พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ จึงได้ชักชวน ส.ส.พรรคประชากรไทยกลุ่มของนายวัฒนา อัศวเหม จำนวน ๑๒ คนเข้ามาสนับสนุน รวมได้เป็น ๒๐๘ เสียง และทำให้ฝ่ายพรรคร่วมรัฐบาลเดิม เหลือเพียง ๑๘๕ เสียง นายชวน หลีกภัย จึงได้ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี ท่ามกลางเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่า เป็นการไม่เคารพกติกาประชาธิปไตย เนื่องจากนายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทย มีมติพรรค ไม่ให้กลุ่มของนายวัฒนาเข้าร่วมรัฐบาล หลังเหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้นายสมัครที่เดิมเป็นรองนายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้าพรรคร่วมรัฐบาล กลับต้องกลายเป็นฝ่ายค้าน โดยเหลือ ส.ส. ในสังกัดเพียง ๕ คนไม่นับตัวเองคือ นายสุมิตร สุนทรเวช นางลลิตา ฤกษ์สำราญ นายห้างทอง ธรรมวัฒน์ นายชัยภักดิ์ ศิริวัฒน์ และ นายสนิท กุลเจริญ

เหตุการณ์ทางการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มปากน้ำที่ได้รับการทาบทามจากพรรคประชาธิปัตย์ให้ละเมิดมติของพรรคแล้วมายกมือสนับสนุนให้พรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นฝ่ายค้านในขณะนั้น โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มดังกล่าวได้ตกลงและสนับสนุนให้พรรคประชาธิปัตย์ได้เป็นรัฐบาล ทั้งนี้การอ้างถึงเหตุการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นการหักหลังกันทางการเมือง และเมื่อพิจารณาบริบทจึงทำให้เห็นว่าผู้พูดใช้ความเปรียบนี้เพื่อโจมตีฝ่ายตรงข้ามว่าสามารถหักหลังผู้อื่นใช้วิธีแย่งชิงอำนาจโดยการขอความร่วมมือจากพรรคร่วมเพื่อให้ได้เสียงข้างมากเพื่อที่จะล้มล้างรัฐบาลได้เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง

๓.๓.๒ [การเมือง คือ การเดินทาง]

นักการเมืองนำคำที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง เช่น หนทาง ผู้โดยสาร ขบวนรถไฟ คีบคลาน เดินหน้า และถึงฝั่ง มาเปรียบกับองค์ประกอบต่างๆทางการเมือง ได้แก่ ชีวิตนักการเมือง การอภิปราย ตลอดจนการบริหารและการแก้ไขปัญหาของประเทศ ถ้อยคำอุปสรรคการณ์การเดินทาง สะท้อนมโนอุปสรรคณ์ [การเมือง คือ การเดินทาง] ซึ่งทำให้เห็นมุมมองว่าการเมืองเป็นเรื่องเฉพาะทาง การเป็นนักการเมืองต้องใช้เวลาและต้องสั่งสมประสบการณ์ ในขณะที่การอภิปรายเป็นการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีเป้าหมาย ในขณะที่การบริหารและแก้ไขปัญหาของประเทศจะต้องมีผู้นำทางที่ดี การแก้ไขปัญหาต้องอาศัยเวลาและมีความหวังในอนาคต กล่าวคือเมื่อมีการเดินทางย่อมต้องมีเป้าหมายหรือจุดหมายของการเดินทาง ทั้งจุดหมายนี้ในทางการเมืองคือการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนและความเจริญก้าวหน้าของประเทศในอนาคต ถ้อยคำอุปสรรคณ์การเดินทางที่สะท้อนมโนอุปสรรคณ์นี้มีทั้งสิ้น ๑๘๓ ถ้อยคำ จำแนกเป็นถ้อยคำอุปสรรคณ์การเดินทางที่สัมพันธ์กับชีวิตนักการเมืองจำนวน ๕๓ ถ้อยคำ ถ้อยคำอุปสรรคณ์การเดินทางที่สัมพันธ์กับการอภิปรายจำนวน

หลังเหตุการณ์ครั้งนี้ นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ได้กล่าวเปรียบเทียบกับตนเองเป็นเหมือนขบวนรถไฟในนิทานอีสป เรื่อง "ขบวนกับงูเห่า" ที่เก็บงูเห่าที่กำลังจะตายจากความหนาวเย็น มาไว้ในอกเสื้อเพื่อให้ความอบอุ่น แต่ต่อมางูเห่านั้นก็กัดขบวนตาย ซึ่งนายสมัครเปรียบเทียบกับแกนนำของ ส.ส. ทั้ง ๑๒ คน โดยเฉพาะ ส.ส.กลุ่มปากน้ำ ของนายวัฒนา อัศวเหม ซึ่งเดิมสังกัดพรรคสามัคคีธรรม แต่หลังจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ไม่มีพรรคใดรับเข้าสังกัด จนในที่สุดมาเข้าสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ที่นายสมัครเป็นหัวหน้าพรรคและต่อมาก็มีการกระทำ ที่ขัดต่อมติพรรคดังกล่าว ทำให้ต่อมาสื่อมวลชน เรียก ส.ส. ๑๒ คนนี้ ตามคำพูดของนายสมัครว่า "กลุ่มงูเห่า" อยู่เป็นเวลานาน

๒๘ ถ้อยคำ และถ้อยคำอุปลักษณะการเดินทางที่สัมพันธ์กับการบริหารและแก้ไขปัญหาของประเทศ
จำนวน ๑๐๒ ถ้อยคำ

มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การเดินทาง] เป็นการถ่ายโยงความหมายจาก
วงความหมายการเดินทาง (source domain) ไปยังวงความหมายของการเมือง (target domain)
จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบว่า การเดินทางเป็นแบบเปรียบเทียบ (source domain) ที่นำมาใช้เปรียบกับ
สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain) ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการเมืองได้ ๓ องค์ประกอบ ได้แก่
ชีวิตของนักการเมือง การอภิปราย และการบริหารประเทศ ทั้งนี้แต่ละองค์ประกอบมีลักษณะย่อยที่
สัมพันธ์กับการเดินทาง ซึ่งสามารถแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของ
การเดินทางกับการเมืองได้ ดังนี้

การเดินทาง (source domain)

การเมือง (target domain)

(๑) การเดินทาง

● ชีวิตนักการเมือง

○ ผู้เดินทาง	----->	○ นักการเมือง
- ผู้นำทาง	----->	- ผู้นำประเทศ/ ผู้นำพรรค
- ผู้ร่วมทาง	----->	- สมาชิกพรรค
○ เส้นทาง	----->	○ การทำงานการเมือง
○ ยานพาหนะ	----->	○ พรรคการเมือง
○ จุดหมาย	----->	○ วงการการเมือง

(๒) การเดินทาง

● การบริหารประเทศ

○ ผู้เดินทาง	----->	○ นักการเมือง
- ผู้นำทาง	----->	- ผู้นำประเทศ
- ผู้ร่วมทาง	----->	- ประชาชน
○ เส้นทาง	----->	○ แนวทางในการบริหารประเทศ
○ ยานพาหนะ	----->	○ ประเทศ/ พรรคการเมือง
○ จุดหมาย	----->	○ การบรรลุดการแก้ปัญหา

(๓) การเดินทาง

● การอภิปราย

○ ผู้เดินทาง	----->	○ นักการเมือง
○ เส้นทาง	----->	○ การดำเนินการอภิปราย

○ จุดหมาย -----> ○ ประเด็นหลักของการอภิปราย

มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การเดินทาง] แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบการเมืองกับการเดินทางได้ดังนี้

๓.๓.๔.๑ [ชีวิตของนักการเมือง คือ การเดินทาง]

๓.๓.๔.๒ [การบริหารประเทศ คือ การเดินทาง]

๓.๓.๔.๓ [การอภิปราย คือ การเดินทาง]

๓.๓.๔.๑ [ชีวิตของนักการเมือง คือ การเดินทาง]

ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับการเดินทางแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบเข้าสู่การเป็นนักการเมืองและวงราชการการเมืองของนักการเมืองว่าเป็นการเดินทาง โดยนักการเมืองเปรียบเป็นผู้เดินทาง วงราชการการเมืองเปรียบเป็นเป้าหมายหรือสถานที่ที่จะเดินทางไปให้ถึง ในขณะที่เหตุการณ์หรือสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในช่วงชีวิตของนักการเมืองเปรียบเป็นสิ่งที่ได้ประสบระหว่างทาง ตัวอย่างที่พบในข้อมูล เช่น

ตัวอย่างที่ ๒๓

นายไพฑูรย์ แก้วทอง สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการที่สมาชิกของพรรคบางคนย้ายออกจากพรรคเพื่อไปสังกัดพรรคการเมืองใหม่ว่า เป็นเรื่องที่ดีเพราะจำนวนสมาชิกที่มากเกินไปอาจทำให้พรรคมีปัญหาได้ นายไพฑูรย์เปรียบสถานการณ์ดังกล่าวกับการเดินทาง ดังนี้

“ตอนนี้สถานการณ์ของพรรคเหมือนรถที่น้ำมันจะหมด ยางก็จะแตก
สละคนไปบ้าง รถจะได้วิ่งได้ ก็ไม่เป็นไร”

(๓: มติชน, ๕ ส.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมีการใช้ถ้อยคำ รถ น้ำมัน ยาง และ วิ่ง ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ใช้ในวงความหมายของการเดินทาง เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่าการเมืองเปรียบเป็นการเดินทาง พรรคการเมืองเปรียบเป็นรถยนต์ สมาชิกพรรคเปรียบเป็นผู้โดยสาร สถานการณ์ที่

ย่ำแย่ของพรรคเปรียบเป็นปัญหาน้ำมันหมดและยางแตกของรถยนต์ การเปรียบในบริบทนี้ ผู้พูดต้องการสื่อว่าการลาออกของสมาชิกพรรคบางคนเป็นเรื่องที่ดีต่อสถานการณ์ของพรรคซึ่งอาจจะมีขนาดใหญ่เกินไปจนทำให้ไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง การกลายเป็นพรรคการเมืองที่มีขนาดเล็กลงก็อาจจะทำให้พรรคดำเนินการทางการเมืองต่อไปได้

ตัวอย่างที่ ๒๔

นายสรอรรถ กลิ่นประทุม สมาชิกพรรคไทยรักไทย กล่าวตอบโต้ข้อกล่าวหาของพรรคฝ่ายค้านว่าบทพ้องในการทำหน้าที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นายสรอรรถ กล่าวตอบโต้ว่าตนทำงานแต่ไม่ได้ประกาศหรือประชาสัมพันธ์ให้ทราบว่าจะทำอะไรมาบ้าง โดยเปรียบเทียบการทำงานทางการเมืองกับการเดินทางดังนี้

“บนเส้นทางการเมืองของผม ทุกคนสามารถที่จะตรวจสอบย้อนหลังได้ว่าผมยึดหลักการทำงานมากกว่าประชาสัมพันธ์”

(๒: ๒๙ พ.ค. ๒๕๔๖)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า *เส้นทางการเมือง* ซึ่งเป็นคำที่อยู่ในวงความหมายของการเดินทางที่แสดงถึงหนทางไปสู่เป้าหมาย เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบว่า เส้นทางการเดินทางเปรียบเป็นเส้นทางการเมือง นักการเมืองเปรียบเป็นผู้เดินทาง และการใช้คำว่า *ย้อนหลัง* แสดงให้เห็นภาพของการเดินทางที่ผ่านมา เมื่อพิจารณาบริบทประกอบจะเห็นว่า ผู้พูดใช้การเปรียบเทียบนี้เพื่อแสดงว่าตนเป็นนักการเมืองที่ดีมาโดยตลอดและสามารถตรวจสอบประวัติที่ผ่านมาได้

ตัวอย่างที่ ๒๕

นายธานินทร์ ใจสมุทร สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์กล่าวว่านายวันมูหะมัดนอร์ มะทา ซึ่งเป็นผู้กำกับดูแลและรับผิดชอบกระทรวงมหาดไทยแต่ไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง ๓ จังหวัดได้ ไม่สมกับประสบการณ์และความสามารถที่สั่งสมมานาน นายธานินทร์เปรียบเทียบนายวันมูหะมัดนอร์กับผู้เดินทางดังนี้

“นายกรัฐมนตรีและสังคมไทยคาดหวังว่ารัฐมนตรีมหาดไทย ท่านรองนายกฯ คนนี้ ผู้เดินอยู่บนถนนสายการเมืองมามากกว่า ๒๐ ปี มีเครือข่ายหัวคะแนน มีผู้สนับสนุนทั้งกำนัน

ผู้ใหญ่บ้าน นักการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นและกลุ่มผู้นำในพื้นที่สนับสนุน
เข้าใจว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาภาคใต้ได้อย่างแน่นอน แต่ดูเหมือนความจริงจะสวนทาง
กับความคาดหวังเพราะสถานการณ์ภาคใต้เกิดความรุนแรงในรอบ ๕๐ ปี”

(๒: ๒๑ พ.ศ. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า *ผู้เดินทาง* และ *ถนนสายการเมือง* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมาย
ของการเดินทาง เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่าชีวิตของนักการเมือง
เปรียบเป็นการเดินทาง นักการเมืองเปรียบเป็นผู้เดินทาง การเป็นนักการเมืองและวงการการเมือง
เปรียบเป็นจุดหมายของการเดินทางและถนนคือเส้นทางที่จะเข้าสู่จุดหมายนั้น เมื่อพิจารณาจาก
บริบท ทำให้เห็นว่าผู้พูดใช้การเปรียบเทียบนี้เพื่อโจมตีฝ่ายตรงข้ามว่าไม่มีความรู้และความสามารถ
ไม่เข้าใจ และไม่อาจแก้ไขปัญหาของบ้านเมืองได้แต่ทั้งๆที่มีประสบการณ์มายาวนาน

ตัวอย่างที่ ๒๖

นายสุเทพ เทือกสุบรรณ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์กล่าวว่าให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการ
การบริหารพรรคซึ่งมีแนวทางในการสร้างนักการเมืองรุ่นใหม่ให้เข้ามามีบทบาทเป็นผู้นำในการบริหาร
พรรคมากขึ้น นายสุเทพเปรียบผู้นำพรรคกับผู้นำในการเดินทางและเปรียบเทียบการทำงาน ทางการเมือง
กับการเดินทางดังนี้

“วันนี้เป็นโอกาสของเขาแล้วให้เขาเดินนำหน้าแล้วเราไปด้วยกัน”

(๓: เนชั่นสุดสัปดาห์, ๑๓, ๖๖๗)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำ *เดินนำหน้า* และ *ไปด้วยกัน* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของ
การเดินทาง เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบการเมืองเป็นการเดินทาง
นักการเมืองเปรียบเป็นนักเดินทาง นักการเมืองที่เป็นผู้นำพรรคเปรียบเป็นผู้นำทาง ในขณะที่สมาชิก
พรรคเปรียบเป็นผู้ร่วมทางที่เดินทางตามผู้นำ การเปรียบเทียบนี้แสดงให้เห็นทัศนคติของผู้พูดว่าความเป็น
พรรคการเมืองคือการทำงานร่วมกัน พรรคการเมืองที่เข้มแข็งควรมีผู้นำที่มีความสามารถจึงจะทำให้
พรรคและสมาชิกพรรคทุกคนประสบความสำเร็จได้

ตัวอย่างที่ ๒๗

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผู้นำพรรคประชาธิปัตย์กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของพรรคประชาธิปัตย์ที่มีการเปลี่ยนหัวหน้าพรรคหลังจากที่จากนายชวน หลีกภัย ลาออกจากตำแหน่ง และสมาชิกในพรรคแบ่งเป็นสองฝ่าย โดยฝ่ายหนึ่งเสนอชื่อนายบัญญัติ บรรทัดฐานและอีกฝ่ายเสนอชื่อนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ลงสมัครเป็นหัวหน้าพรรค สถานการณ์ของพรรคประชาธิปัตย์จึงแบ่งเป็นสองฝ่าย นายอภิสิทธิ์ใช้ความเปรียบสถานการณ์ของพรรคหลังจากการเลือกหัวหน้าพรรคคนใหม่แล้วกับการเดินทาง ดังนี้

“พรรคประชาธิปัตย์ไม่ต้องการกลับไปสู่ระบบที่เราแยกกันเดินเหมือนที่ผ่านมา เราต้องการเชิญชวนให้ทุกคนกลับมาเดินในเส้นทางเดียวกัน”

(๓: มติชน, ๑๐ ต.ค. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำว่า *แยกกันเดิน เดิน และ เส้นทาง* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของการเดินทาง เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบ การเมืองเปรียบเทียบเป็นการเดินทาง นักการเมืองเปรียบเทียบเป็นนักเดินทาง การทำงานการเมืองเปรียบเทียบเป็นเส้นทาง สมาชิกร่วมพรรคเปรียบเทียบเป็นเพื่อนร่วมทางเดียวกัน และการบรรลุเป้าหมายทางการเมือง การได้รับอำนาจในการบริหารประเทศเป็นเหมือนจุดหมายปลายทางของการเดินทาง การเปรียบเทียบนี้แสดงให้เห็นมุมมองว่าพรรคการเมืองที่เข้มแข็งจะต้องมีความร่วมมือกันของสมาชิกภายในพรรค และต้องมีแนวคิดและการทำงานในแนวทางเดียวกันจึงจะทำให้พรรคเดินไปสู่ความสำเร็จได้

๓.๓.๔.๒ [การบริหารประเทศ คือ การเดินทาง]

ถ้อยคำอุปสรรคเกี่ยวกับการเดินทางที่นักการเมืองใช้สะท้อนมโนอุปสรรค [การบริหารประเทศ คือ การเดินทาง] ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักการเมืองเป็นผู้นำทางประเทศเปรียบเทียบเป็นยานพาหนะ ประชาชนเปรียบเทียบเป็นผู้โดยสารหรือผู้ร่วมทาง ในขณะที่ความเจริญก้าวหน้าของประเทศและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชนเปรียบเทียบเป็นจุดหมายของการเดินทาง การเปรียบเทียบนี้ช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนา ความก้าวหน้าและการบรรลุเป้าหมายในการบริหารประเทศให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นได้ ในขณะเดียวกันก็ทำให้ประชาชนมีความหวังว่าจะได้พบกับอนาคตที่ดีเช่นเดียวกับการเดินทางที่จะต้องไปสู่จุดหมายของการเดินทาง ตัวอย่างที่พบในข้อมูล เช่น

ตัวอย่างที่ ๒๘

นายบัญญัติ บรรทัดฐาน กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารประเทศของพรรคประชาธิปัตย์และเสนอตัวเป็นพรรคการเมืองที่อาสาเข้ามาบริหารประเทศเพื่อดูแลผลประโยชน์ของประชาชน นายบัญญัติเปรียบเทียบการบริหารประเทศกับการเดินทางด้วยรถสิบล้อที่จะพาประชาชนพรรคประชาธิปัตย์กับรถสิบล้อ ดังนี้

ผลประโยชน์ของประชาชนจะต้องได้รับการปกป้องจากพรรคประชาธิปัตย์ สิบล้อจะไปทางไหน อยากให้ประชาชนตัดสินใจลงจากคันเก่ามาขึ้นสิบล้อคันใหม่ เพราะนำพาประชาชนทั้งประเทศไปสู่ความถูกต้องเป็นธรรม เป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง

(๓: มติชน, ๗ มิ.ย. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างผู้พูดเปรียบเทียบพรรคการเมืองเป็นเหมือนรถสิบล้อ ซึ่งจะเป็นยานพาหนะที่สามารถนำพาประชาชนไปสู่จุดหมายปลายทางที่ดีที่สุด เมื่อพิจารณาถ้อยคำแวดล้อม ได้แก่ “ไปทางไหน” “ลงจาก...มาขึ้น” “นำพา” และ “ไปสู่” และเมื่อพิจารณาบริบทซึ่งถ้อยคำอุปลักษณณ์นี้หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์เป็นผู้พูด และพูดในช่วงเวลาของการเตรียมการหาเสียงเลือกตั้งครั้งใหม่ในช่วงปลายปี ๒๕๔๗ ผู้พูดจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังมีความเห็นคล้อยตามร่วมด้วยนั้น ถ้อยคำอุปลักษณณ์นี้จึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบ การบริหารประเทศเป็นเหมือนการเดินทางที่ต้องมียานพาหนะที่มีสมรรถนะสูง มีความพร้อม และต้องมีผู้นำทางที่ดีอย่างพรรคประชาธิปัตย์จึงจะสามารถรักษาผลประโยชน์ของประชาชนและช่วยให้ประชาชนมุ่งไปสู่การมีชีวิตที่ถูกต้องดีงามได้

ตัวอย่างที่ ๒๙

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวในรายการนายกทักษิณคุยกับประชาชนเกี่ยวกับการการบริหารประเทศเพื่อพัฒนาประเทศและแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนตามแนวนโยบายของรัฐบาลว่ากำลังดำเนินไปด้วยดีและจะบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ได้ พ.ต.ท.ทักษิณ เปรียบการบริหารงานของรัฐบาลกับการเดินทางดังนี้

“เรากำลังเดินหน้าไปด้วยดี...ทำให้ประเทศชาติของเราเข้มแข็ง ทำให้พี่น้องของเรา
พ้นความยากจน ให้ได้เร็วที่สุดตามเป้าที่เราคิดไว้”

(๔: ๖ มี.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างเป็นการเปรียบเทียบการบริหารประเทศกับการเดินทางซึ่งแสดงได้จากการใช้คำ
“เดินหน้า” ที่ทำให้เห็นการเคลื่อนที่ ในที่นี้คือการเคลื่อนที่คือการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาประเทศให้
เจริญขึ้น นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถ้อยคำแวดล้อม ได้แก่ “เข้มแข็ง” “พ้น” “เร็วที่สุด” และ “เป้า” นั้น
ร่วมกับการพิจารณาบริบทของถ้อยคำอุปลักษณ์ ในที่นี้คือพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ดำรงตำแหน่ง
นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นเป็นผู้พูดซึ่งมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ผลงานที่เป็นการบริหารประเทศของ
รัฐบาลนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์นี้จึงแสดงให้เห็นว่าการบริหารประเทศเป็นเหมือนการเดินทางที่รัฐบาล
จะทำการอย่างรวดเร็วเพื่อให้ประชาชนพ้นผ่านปัญหาความยากจนได้

ตัวอย่างที่ ๓๐

นายองอาจ คล้ามไพบูลย์ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการทำ
หน้าที่ของฝ่ายค้านที่จะต้องตรวจสอบ คัดค้านและท้วงติงการดำเนินงานที่ไม่เหมาะสมของรัฐบาล
นายองอาจเปรียบเทียบหน้าที่ของฝ่ายค้านกับห้ามล้อของรถยนต์ดังนี้

“เราเปรียบเหมือนเบรคของรถยนต์จึงอยากฝากนายกฯ ถ้ารถไม่มีเบรค นายกฯก็คง
เหยียบแต่คันเร่งและคนนำพารถที่เชื่อว่าประเทศไทยนั้นไปสู่อันตรายอย่างแน่นอน ขอให้
นายกฯเข้าใจว่าพรรคทำหน้าที่เหมือนเบรคที่จะคอยช่วยให้ประเทศไม่เกิดความเสียหาย”

(๓: มติชน, ๑๙ ธ.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำว่า เบรคของรถยนต์ เหยียบ คันเร่ง นำพา และ รถ ซึ่งเป็นคำที่ใช้ใน
วงความหมายของการขับเคลื่อนและการเดินทางโดยรถยนต์ เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดง
ให้เห็นการเปรียบเทียบการบริหารประเทศเป็นการเดินทาง ประเทศเป็นรถยนต์ ผู้นำประเทศเป็นผู้ขับ
รถยนต์ และฝ่ายค้านเป็นห้ามล้อของรถยนต์ การเปรียบเทียบนี้สะท้อนให้เห็นว่าพรรคฝ่ายค้านเป็น
ส่วนหนึ่งของการบริหารประเทศที่ช่วยให้รัฐบาลซึ่งเป็นผู้ขับที่ ประชาชนและประเทศมี
ความปลอดภัย นอกจากนี้การทำหน้าที่ตรวจสอบ คัดค้านและตั้งคำถามต่อการบริหารงานของ
รัฐบาลเป็นความชอบธรรมของฝ่ายค้านเช่นเดียวกับที่รถทุกคนต้องมีห้ามล้อ

ตัวอย่างที่ ๓๑

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยกล่าวในรายการนายกทักษิณคุยกับประชาชนว่า รัฐบาลจะต้องรักษาผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ ในขณะที่เดียวกันก็จะช่วยเหลือคนส่วนน้อยที่ต้องเสียผลประโยชน์ด้วย โดยกล่าวเปรียบเทียบการบริหารประเทศที่มีทั้งคนที่ได้ผลประโยชน์และเสียผลประโยชน์ว่าเป็นเหมือนผู้ร่วมเดินทางในเรือลำเดียวกัน ดังนี้

“ผมถือว่าผมดูแลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ครับ รับรองว่าได้เรื่องประโยชน์ทับซ้อนอะไรนั้นไม่มีหรือก็คือเราเอาประโยชน์ของคนส่วนใหญ่นะครับ ทุกคนอยู่ในเรือลำนี้ต้องพายเรือให้ถึงฝั่ง เมื่อถึงฝั่งแล้วทุกคนก็ได้ประโยชน์ ถ้ามีใครป่วยระหว่างทางก็ต้องรักษาเท่านั้นครับ รับรอง ใงๆ ก็ต้องพาถึงฝั่งไม่ให้ตายสักคนนี่คือสิ่งที่มีความตั้งใจนะครับ”

(๔: ๓ ก.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า เรือลำนี้ พายเรือ ถึงฝั่ง และ พาถึงฝั่ง ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในความหมายของการเดินทางทางเรือ เมื่อนำมาใช้อธิบายสถานการณ์ทางการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบการบริหารประเทศเป็นการเดินทางทางเรือ ประเทศเป็นเรือ ประชาชนเป็นผู้โดยสาร ผู้นำประเทศเป็นผู้นำทาง และมีเป้าหมายร่วมกันคือผลประโยชน์เปรียบเป็นฝั่ง การเปรียบนี้สะท้อนให้เห็นว่า นักการเมืองเป็นผู้นำทางที่จะดูแลและทำให้ประชาชนได้พบกับสิ่งที่มุ่งหวังได้

ตัวอย่างที่ ๓๒

นายสุริยา ลาภวิสุทธิสิน สมาชิกพรรคไทยรักไทยให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการได้รับแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีช่วยกระทรวงพาณิชย์ โดยกล่าวว่าเป็นการได้รับโอกาสจากนายกรัฐมนตรีให้ทำหน้าที่นี้ ซึ่งอาจเป็นเพราะตนมีประสบการณ์ในการบริหารบริษัทเอกชนจนประสบความสำเร็จมาก่อน นายสุริยาเปรียบเทียบการทำงานการเมืองกับการเดินทางดังนี้

“ท่านอาจเห็นว่าผมขับเคลื่อนบริษัทได้เร็ว อยากให้มาขับเคลื่อนประเทศบ้าง”

(๓: เนชั่นรายสัปดาห์, ๑๓, ๖๖๘)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า *ขับเคื่อน* ซึ่งเป็นคำที่แสดงถึงการบังคับ ควบคุมให้ยานพาหนะเคลื่อนที่ไป และมีความหมายเกี่ยวข้องกับวงความหมายของการเดินทาง เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่า ประเทศเปรียบเป็นยานพาหนะ และรัฐมนตรีเปรียบเป็นคนขับ เมื่อพิจารณาบริบทประกอบจะเห็นว่าผู้พูดใช้ความเปรียบนี้แสดงว่าตนเองเป็นผู้ที่มีความสามารถในการบริหารงานบริษัทและจึงเชื่อมั่นว่าจะบริหารประเทศให้ประสบความสำเร็จได้

๓.๓.๔.๓ [การอภิปราย คือ การเดินทาง]

มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การเดินทาง] ยังแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบการอภิปรายกับการเดินทาง การเปรียบเทียบนี้สะท้อนภาพการอภิปรายว่าเป็นเหมือนการเดินทางซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับมิติของเวลา การเปลี่ยนผ่านหรือฤดูกาล การเคลื่อนที่ไปสู่จุดหมาย ทั้งนี้จุดหมายในการอภิปรายคือรัฐมนตรีที่เสนอชื่อเป็นผู้ถูกอภิปรายและรัฐบาล ตัวอย่างที่พบในข้อมูล เช่น

ตัวอย่างที่ ๓๓

นายพิมล ศรีวิกรณ์ สมาชิกพรรคไทยรักไทย กล่าวถึงการอภิปรายของนักการเมืองที่สามารถดำเนินการอภิปรายได้โดยไม่ละเมิดข้อกำหนด ซึ่งห้ามกล่าวพาดพิงหรือเอ่ยชื่อของบุคคลอื่น อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลนั้นๆ ในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจเพื่อลงมติรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล นายพิมลเปรียบเทียบการอภิปรายกับการเดินทาง ดังนี้

“ผมฟังแล้วค่อนข้างที่จะชื่นชมเพราะว่าเป็น ส.ส. ที่มีอาวุโส คือไม่ได้ออกนอกกรอบเลย ใช้ตัวอย่าง ใช้อะไร แต่ก็ได้ไปถึงจุดหมายปลายทางเหมือนกัน”

(๒: ๒๔ พ.ค. ๒๕๔๖)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า *จุดหมายปลายทาง* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของการเดินทางที่หมายถึงจุดสิ้นสุดของการเดินทาง เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่า การอภิปรายเปรียบเป็นการเดินทาง นักการเมืองเปรียบเป็นผู้เดินทางและประเด็นการอภิปรายเปรียบเป็นจุดหมายของการเดินทาง เมื่อพิจารณาบริบทประกอบจะเห็นว่าผู้พูดใช้ความเปรียบนี้โจมตีนักการเมืองที่มักอภิปรายนอกประเด็นและพาดพิงบุคคลอื่นว่าสามารถหลีกเลี่ยงได้และควรพยายามการกระทำในลักษณะดังกล่าว

ตัวอย่างที่ ๓๔

นายอุทัย พิมพ์ใจชน สมาชิกพรรคไทยรักไทย และดำรงตำแหน่งเป็นประธานรัฐสภา กล่าวว่า ฝ่ายค้านใช้เวลาดำเนินการอภิปรายมากและยังไม่เข้าสู่ประเด็นสำคัญของการอภิปราย นายอุทัย เปรียบการอภิปรายของฝ่ายค้านกับการเดินทาง ดังนี้

“ผมฟังอยู่ตั้งนานตั้ง ๔๐ กว่านาทีนะครับ ๔๒ นาทีแล้ว ยังไม่ถึงรัฐมนตรีเลย ทำอย่างไรให้มันถึงเร็วกว่านี้หน่อยได้ไหมครับ ยิ่งเอารถบรรทุกเก่ามายิ่งถึงช้าเลยนะครับ”

(๒: ๒๙ พ.ค. ๒๕๔๖)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำว่า ถึง เร็ว รถบรรทุก และ ถึงช้า ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของการเดินทางที่แสดงให้เห็นภาพของทิศทาง ยานพาหนะและจุดหมายของการเดินทาง เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่า การอภิปรายเปรียบเป็นการเดินทาง ผู้อภิปรายเปรียบเป็นผู้เดินทาง ระยะเวลาในการอภิปรายเปรียบเป็นความเร็ว-ช้าของการเดินทาง ในขณะที่ข้อมูล ในอดีตจำนวนมากที่นำมาอภิปรายเปรียบเป็นรถบรรทุก และประเด็นสำคัญของการอภิปรายเปรียบเป็นจุดหมาย เมื่อพิจารณาบริบทประกอบจะเห็นว่าการเปรียบเทียบนี้ใช้เพื่อโจมตีว่าการนำข้อมูลเก่ามาใช้อภิปรายทำให้การอภิปรายล่าช้าและไม่เป็นประโยชน์ต่อการอภิปราย

ตัวอย่างที่ ๓๕

นายอดิศร เพียงเกษ สมาชิกพรรคไทยรักไทยกล่าวกับประธานสภาผู้แทนราษฎรในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลว่า การอภิปรายของฝ่ายค้านที่มีการพาดพิงบุคคลอื่นนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง นายอดิศรเปรียบเทียบการอภิปรายกับการขับรถชนบุคคลอื่น ดังนี้

“ผมอยากให้ท่านประธานได้ควบคุมสมาชิกให้โปรดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีว่า ทำผิดอย่างไร จะถอดถอนอย่างไร ไม่ผิดอย่างไร จะถอดถอนอย่างไรนี่คือหน้าที่ของประธาน ต้องควบคุมให้เป็นไปตามระเบียบวาระครับจะให้สมาชิกเขว ขับรถเข้าซอย ไปหาคนอื่นชนคนอื่นไม่ได้ครับ”

(๒: ๒๙ พ.ค. ๒๕๔๖)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า *ขับรถ* *เข้าซอย* และ *ชน* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของการเดินทาง เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่า การอภิปรายเปรียบเทียบเป็นการเดินทางโดยรถยนต์ นักการเมืองฝ่ายค้านเปรียบเป็นคนขับ การดำเนินการอภิปรายเปรียบเทียบเป็นการขับรถยนต์และการกล่าวหาตักเตือนบุคคลที่สามเป็นเหมือนอุบัติเหตุขับรถชนคนอื่น นอกจากนี้การใช้คำว่า *เข้าซอย* ยังแสดงให้เห็นภาพของการอภิปรายออกนอกประเด็นไปหาตักเตือนไปยังบุคคลอื่น เมื่อพิจารณาบริบทประกอบจะเห็นว่า การเปรียบเทียบนี้ใช้โจมตีนักการเมืองฝ่ายค้านว่าไม่อภิปรายอย่างตรงประเด็นตามระเบียบการอภิปรายเช่นเดียวกับคนขับรถออกนอกเส้นทางและพุ่งเข้าชนผู้อื่น

ตัวอย่างที่ ๓๖

นายสุวโรช พะลัง สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ กล่าวกับประธานสภาผู้แทนราษฎรในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล หลังจากที่ถูกท้วงติงว่าอภิปรายไม่เกี่ยวข้องกับรัฐมนตรีที่เสนอชื่อเป็นผู้ถูกอภิปรายว่า ตนกำลังจะเข้าสู่ประเด็นของการอภิปรายแล้ว และใช้ถ้อยคำที่แสดงการเปรียบเทียบการอภิปรายกับการเดินทางดังนี้

“จะเข้าแล้วครับ จะเข้าแล้วท่านประธานครับ นี่ละครับ กำลังจะวกมาหาแล้ว”

(๒: ๑๙ พ.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำ *เข้า* และ *วก* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของการเดินทางที่แสดงให้เห็นทิศทางและเส้นทาง เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่าการอภิปรายเป็นการเดินทาง นักการเมืองฝ่ายค้านเปรียบเป็นผู้เดินทาง การดำเนินการอภิปรายเปรียบเทียบเป็นเส้นทางและประเด็นหลักสำคัญของการอภิปรายเป็นจุดหมายของการเดินทาง เมื่อพิจารณาบริบทประกอบจะเห็นว่า ผู้พูดใช้ความเปรียบเทียบนี้เพื่อสื่อความว่าตนทราบดีว่าจุดหมายของการอภิปรายอยู่ที่ใด แม้จะออกนอกประเด็นบ้างก็สามารถที่จะกลับมาที่ประเด็นของการอภิปรายได้

ตัวอย่างที่ ๓๗

นายสุชาติ ตันเจริญ รองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่สองกล่าวถึงการใช้เวลาในการอภิปราย และชี้แจงเหล่าสมาชิกในสภาว่าควรใช้เวลาในการอภิปรายและการชี้แจงที่พอเหมาะ ซึ่งสมาชิกทุกคนมีความสามารถทำได้ นายสุชาติเปรียบสมาชิกทุกคนในสภาเป็นนักเดินทางที่สามารถกำหนดเส้นทางและการสิ้นสุดการเดินทางได้ ดังนี้

“พูดก็พูดนะครับ สมาชิกพวกเราส่วนใหญ่นี้ ถ้าจะเป็นนักบินก็เรียกว่านักบินมือหนึ่งด้วยกัน พร้อมทั้งจะร่อนลงเมื่อไหร่ก็ได้ครับ ถ้าอย่างไรรก็อยากฝากพิจารณาด้วยนะครับ”

(๒: ๒๑ พ.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำว่า *นักบินมือหนึ่ง* และ *ร่อนลง* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของการเดินทางทางอากาศ เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่า การอภิปรายเปรียบเทียบเป็นการเดินทางทางอากาศ นักการเมืองเปรียบเป็นนักบินมือหนึ่งที่มีความชำนาญและเชี่ยวชาญในการบิน ในขณะที่การร่อนลงเปรียบเป็นการปิดหรือจบการอภิปราย การเปรียบเทียบนี้สะท้อนให้เห็นมุมมองว่า นักการเมืองนั้นมีประสบการณ์ เชี่ยวชาญและมีความสามารถที่จะดำเนินการอภิปรายได้ในเวลาที่เหมาะสมและไม่ละเมิดระเบียบของการอภิปราย

๓.๓.๓ [การเมือง คือ การแข่งขัน]

นักการเมืองนำคำที่เกี่ยวกับการแข่งขัน เช่น นักกีฬา วิ่งผลัด เข้าเส้นชัย ฝึกซ้อมทีม และชัยชนะ มาใช้ในบริบทการเมือง แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบการแข่งขันระหว่างนักการเมืองและการแข่งขันระหว่างรัฐบาลกับการบริหารและแก้ไขปัญหาของประเทศ มโนอุปถัมภ์นี้สะท้อนมุมมองว่าการแข่งขันกันระหว่างนักการเมือง เพื่อให้ได้เข้ามามีอำนาจในการบริหารประเทศเป็นการแข่งขันเพื่อช่วงชิงชัยชนะภายใต้กรอบของกฎ กติกาและระยะเวลา ในขณะที่การเปรียบเทียบการบริหารประเทศกับการแข่งขันกีฬาระหว่างรัฐบาลกับปัญหาของประเทศนั้นสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารประเทศจะต้องร่วมกันทำงานเป็นหมู่คณะที่มีความพร้อมในการทำงาน ถ้อยคำอุปถัมภ์การแข่งขันที่สะท้อนมโนอุปถัมภ์ [การเมือง คือ การแข่งขัน] มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๔๖ ถ้อยคำ จำแนกเป็นถ้อยคำอุปถัมภ์ที่แสดงการแข่งขันระหว่างนักการเมือง จำนวน ๑๐๒ ถ้อยคำ และถ้อยคำ

อุปลักษณะที่แสดงการแข่งขันระหว่างรัฐบาลกับปัญหาของประเทศ จำนวน ๔๔ ถ้อยคำ

มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การแข่งขัน] เป็นการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายการแข่งขัน (source domain) ไปยังวงความหมายของการเมือง (target domain) ซึ่งสามารถแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการแข่งขันกับการเมืองได้ ดังนี้

การแข่งขัน (source domain)	การเมือง (target domain)
● กีฬา	----> การเลือกตั้ง/ การบริหารประเทศ
● นักกีฬา	----> นักการเมือง/ รัฐบาล
○ คู่แข่ง	----> นักการเมืองฝ่ายตรงข้าม/ ปัญหาของประเทศ
● การฝึกซ้อม	----> การเตรียมความพร้อมของนักการเมือง
● สนามแข่งขัน	----> การเลือกตั้ง/ การบริหารประเทศ
● กติกา	----> กฎหมาย/ ข้อกำหนดในการเลือกตั้ง
● เส้นชัย/ ชัยชนะ	----> การได้รับเลือกตั้ง/ การบรรลุนิติภาวะแก้ไข ปัญหาของประเทศ
● ผลการแข่งขัน	----> ผลการเลือกตั้ง/ ผลการบริหารประเทศ

มโนอุปลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นว่า การเลือกตั้งและการบริหารประเทศเปรียบเป็นการแข่งขันกีฬา รัฐบาลและนักการเมืองเปรียบเป็นนักกีฬา หลักกฎหมายและข้อกำหนดต่างๆเปรียบเป็นกติกาของการแข่งขัน และรูปแบบในการแข่งขันระหว่างนักการเมืองเปรียบเป็นการแข่งขันกีฬาประเภทต่างๆ เช่น มวย ฟุตบอล วิ่งผลัด แข่งม้า และกอล์ฟ เป็นต้น มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การแข่งขัน] แสดงให้เห็นการแข่งขันของนักการเมืองและการแข่งขันของรัฐบาล ดังนี้

๓.๓.๒.๑. [การเมือง คือ การแข่งขันระหว่างนักการเมือง]

จากการศึกษาพบว่า นักการเมืองได้นำถ้อยคำอุปลักษณะการแข่งขันมาใช้ในปริบทการเมืองในช่วงของการเลือกตั้ง ซึ่งแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่าการเลือกตั้งเปรียบเป็นการแข่งขัน นักการเมืองเปรียบเป็นนักกีฬา การเปรียบเทียบนี้สะท้อนให้เห็นว่าการแข่งขันในทางการเมืองนั้นจะเกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่งๆ เท่านั้นไม่ได้แข่งขัน ช่วงชิงกันตลอดเวลา เมื่อสิ้นสุดการแข่งขันนักการเมืองต่างก็ทำหน้าที่ของตนต่อไป ตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณะที่พบในข้อมูล เช่น

ตัวอย่างที่ ๓๘

นายสุเทพ เทือกสุบรรณ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนหลังจากที่พรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้รับเสียงข้างมากจากการเลือกตั้ง โดยนายสุเทพเปรียบเทียบการเลือกตั้งกับการแข่งขันกีฬาและเปรียบสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์กับนักกีฬา ดังนี้

“ผมขอบอกว่าผมจะทำพรรคของเราให้เข้มแข็ง พิตร่างกายให้ดี ซ้อมให้หนัก เมื่อไหร่เขาเปิดแข่งขันเราค้อย่างกันแต่ถ้าถ้านิ่งถึงแต่เรื่องการต่อสู้ทุกเวลามันเสียสมาธิในการฝึกซ้อมนะ”

(๓: เนชั่นสุดสัปดาห์, ๑๓, ๖๖๗)

จากตัวอย่างนี้ มีการใช้คำว่า *เข้มแข็ง พิตร่างกาย ซ้อม การฝึกซ้อม และ เปิดการแข่งขัน* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของการแข่งขันกีฬา เมื่อนำคำเหล่านี้มาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่า พรรคประชาธิปัตย์และสมาชิกพรรคเปรียบเป็นนักกีฬาที่จะต้องเตรียมความพร้อมของร่างกายและฝึกซ้อมเพื่อที่จะแข่งขันในครั้งต่อไป การเลือกตั้งเปรียบเป็นการแข่งขันกีฬา การได้รับเลือกตั้งเปรียบเป็นชัยชนะของการแข่งกีฬา ซึ่งการเปรียบนี้สะท้อนว่านักการเมืองมีน้ำใจเป็นนักกีฬาที่ยอมรับความพ่ายแพ้จากการแข่งขันได้และจะเตรียมฝึกซ้อมเพื่อการเลือกตั้งในครั้งหน้า

ตัวอย่างที่ ๓๙

นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ สมาชิกพรรคไทยรักไทยกล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับผลการเลือกตั้งในเขตพื้นที่ภาคใต้ซึ่งพรรคไทยรักไทยได้รับคะแนนเสียงน้อยกว่าพรรคประชาธิปัตย์เพียงเล็กน้อย นายสุวัจน์เปรียบเทียบความต่างเพียงเล็กน้อยของคะแนนเสียงระหว่างทั้งสองพรรคกับการเข้าเส้นชัยของนักวิ่ง ดังนี้

“คะแนนออกมาสูสีกันนั่นถือเป็นความสำเร็จเพราะคะแนนต่างกันแค่สามร้อยกว่าคะแนน ถ้าเทียบกับผู้มาใช้สิทธิ์ทั้งหมด ๘ หมื่นกว่าคนแสดงว่าเราได้เสียงเกือบสี่หมื่นคะแนนต่างกันแค่หนึ่งเปอร์เซ็นต์เท่านั้นเหมือนการวิ่ง ๑๐๐ เมตร เมื่อเข้าเส้นชัยอย่างสูสีก็ต้องถ่ายรูปรูปร่างหน้าอกใครจะแตะเส้นก่อน ถ้าเป็นเรื่องเวลาในการวิ่งเหมือน ต่างกันแค่ ๙.๙”

วินาทีกับ ๙.๘ วินาทีเท่านั้นผมคิดว่าการแข่งขันที่มีความสู้อย่างนี้ ถือเป็นเรื่องสนุก”

(๓: มติชน, ๑๑ ก.พ. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำว่า สูสี การวิ่ง ๑๐๐ เมตร เส้นชัย และ ตะเส้น ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของการวิ่งแข่ง เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่าการเลือกตั้งเป็นการวิ่งแข่ง นักการเมืองเป็นนักวิ่ง และการได้รับเลือกตั้งเป็นการเข้าเส้นชัยก่อนคนอื่น การเปรียบนี้สะท้อนให้เห็นทัศนคติของผู้พูดว่าความพ่ายแพ้ครั้งนี้ไม่น่าผิดหวัง หากแต่การได้คะแนนเสียงในพื้นที่ภาคใต้ใกล้เคียงกับพรรคประชาธิปัตย์แสดงถึงการได้รับการยอมรับและความเชื่อถือจากประชาชนที่เพิ่มมากขึ้นซึ่งเป็นเรื่องที่น่าพอใจ

ตัวอย่างที่ ๓๙

นายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์ สมาชิกพรรคมหาชนกล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดพิจิตรอีกครั้งในการเลือกตั้งซ่อม หลังจากที่พ่ายแพ้การเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา นายศิริวัฒน์เปรียบเทียบการเลือกตั้งว่าเป็นเหมือนการแข่งขันกีฬา ดังนี้

“นี่เป็นนัดล้างตาเพราะจะต้องชิงเก้าอี้เดิมของผมกลับมา”

(๓: มติชน, ๑ ต.ค. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำว่า นัด และจำนวน นัดล้างตา ซึ่งเป็นคำและจำนวนที่ใช้ในวงความหมายของการแข่งขันกีฬา เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่าการเลือกตั้งเป็นการแข่งขันกีฬา นักการเมืองแต่ละพรรคเป็นเหมือนนักกีฬา ส่วนจำนวน “นัดล้างตา” แสดงให้เห็นว่า การเลือกตั้งซ่อมนี้เป็นโอกาสแก้ตัวของนักการเมืองที่จะได้แข่งขันกันอีกครั้ง การเปรียบนี้สะท้อนให้เห็นทัศนคติของผู้พูดที่มุ่งมั่นว่าจะต้องทำให้ได้รับการเลือกตั้งกลับเข้ามาอีกครั้ง

ตัวอย่างที่ ๔๐

นายสุเทพ เทือกสุบรรณ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนเกี่ยวกับความขัดแย้งภายในพรรคที่หลายคนมองว่า นายสุเทพกับนายบัญญัติมีความขัดแย้งกัน แต่นายสุเทพกลับปฏิเสธว่า ตนยังคงทำงานให้พรรคและในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมาตนก็ยังได้รับมอบหมายหน้าที่จากหัวหน้าพรรคให้ดูแลการเลือกตั้ง โดยนายสุเทพได้เปรียบเทียบการเลือกตั้งกับการแข่งขันกีฬา ดังนี้

“พอถึงเวลาลงสนามจริง ท่านบัญญัติเรียกผมไป มอบภารกิจให้มากมาย”

(๓: เนชั่นสุดสัปดาห์, ๑๓, ๖๖๗)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า *ลงสนาม* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของกีฬาที่หมายถึง การเข้าสู่การแข่งขัน เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบ การเลือกตั้งเป็นการแข่งขันกีฬา เขตเลือกตั้งเปรียบเป็นสนามแข่งขัน นักการเมืองเปรียบเป็นนักกีฬาและ ผลการเลือกตั้งเปรียบเป็นผลการแข่งขัน การเปรียบนี้เมื่อพิจารณาประกอบกับบริบทแวดล้อมแสดงให้เห็นทัศนคติของผู้พูดที่ต้องการยืนยันให้เห็นว่าตนยังเป็นนักการเมืองสำคัญที่ยังได้รับความไว้วางใจให้ เป็นตัวจริงในสนามและไม่ได้มีความขัดแย้งใดๆภายในพรรค

ตัวอย่างที่ ๔๑

พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยกล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการที่ประชาชน ขอให้สร้างหอสูงประจำจังหวัดและตั้งชื่อหาหอไทยรักไทยในระหว่างการลงพื้นที่ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับการหาเสียงเลือกตั้ง โดย พ.ต.ท.ทักษิณกล่าวว่าตนจะ รับไว้พิจารณาแต่จะไม่ตั้งชื่อหอสูงว่าไทยรักไทยเพราะอาจจะถูกพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้ามโจมตีว่าเป็นการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง พ.ต.ท.ทักษิณเปรียบเทียบการสัญญาว่าจะสร้างหอสูงและตั้งชื่อตามพรรค ไทยรักไทยกับการทำผิดกติกาการแข่งขัน ดังนี้

“ส่วนเรื่องสร้างหอสูงจะรับไว้พิจารณา แต่ถ้าตั้งชื่อหอไทยรักไทย รับรองฝ่ายค้านร้อง ทำพาวล์เน่”

(๓: มติชน, ๒๒ เม.ย. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำว่า *ทำพาวล์* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของการแข่งขันกีฬาและ มีความหมายว่าทำผิดกติกา เมื่อนำมาใช้ในบริบททางการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบ การเลือกตั้งเป็นการแข่งขันกีฬา นักการเมืองเปรียบเป็นนักกีฬา ในขณะที่การละเมิดข้อบังคับ หรือหลักเกณฑ์ในการเลือกตั้งเป็นการทำผิดกติกา การเปรียบนี้เมื่อพิจารณาประกอบกับ บริบทสะท้อนให้เห็นทัศนคติของผู้พูดว่านักการเมืองฝ่ายตรงข้ามมักเล่นการเมืองแบบจับผิดคู่แข่ง ทางการเมืองมากกว่าที่จะใช้ฝีมือและความสามารถอย่างตรงไปตรงมา นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่า

การเมืองเป็นสิ่งที่มีการขอบหรือขอบเขตที่กำหนดไว้ ถึงแม้จะมีการแข่งขันหนักหนาหรือรุนแรงเพียงไร ก็ยังอยู่ในขอบเขตตามที่กฎหมายกำหนด

๓.๓.๒.๒ [การเมือง คือ การแข่งขันระหว่างรัฐบาลกับปัญหาของประเทศ]

ถ้อยคำอุปลักษณะการแข่งขันทักทายยังสะท้อนให้เห็นภาพการแข่งขันของ รัฐบาล กล่าวคือ การบริหารประเทศของรัฐบาลเป็นเหมือนการแข่งขันทักทาย รัฐบาลและคณะรัฐมนตรี เปรียบเป็นทีมนักกีฬา ในขณะที่บางกรณีปัญหาบ้านเมืองเป็นเสมือนคู่แข่ง และการแก้ไขปัญหา บ้านเมืองไปได้อย่างลุล่วงเปรียบเป็นชัยชนะของการแข่งขัน ตัวอย่างที่พบในข้อมูล เช่น

ตัวอย่างที่ ๔๒

นายบัญญัติ บรรทัดฐาน หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ อภิปรายการทำงานของนายสรอรรถ กลิ่นประทุม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์โดยเปรียบเทียบ การบริหารงานที่บกพร่องของรัฐมนตรีเป็นเหมือนการชกมวยของนักมวยที่ไร้ความสามารถ ดังนี้

“การดำเนินงานของท่านรัฐมนตรีท่านนี้ ถ้าพูดกันตามประสาหมัดๆมวยๆ แล้ว เห็นจะกล่าวได้ทีเดียวว่าท่านต้อยไม่เป็นหมัด ซึ่งก็ไม่ทราบว่าจะเพราะท่านหมดแรงเสียเอง หรือเป็นเพราะท่านกลัวคู่ต่อสู้หรือคู่กรณีหรือผู้เกี่ยวข้องจะเจ็บตัวมากนัก”

(๒: ๒๘ พ.ศ. ๒๕๔๖)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำว่า หมัดๆมวยๆ ต้อยไม่เป็นหมัด และ คู่ต่อสู้ ซึ่งเป็นคำที่ใช้ใน วงความหมายของกีฬาชกมวย เมื่อนำมาใช้ในบริบททางการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่า การบริหารงานเปรียบเทียบเป็นการชกมวย รัฐมนตรีเปรียบเป็นนักมวย โดยมีปัญหาและผู้กระทำผิด เปรียบเป็นคู่ชก การที่รัฐมนตรีบกพร่องในหน้าที่ ไม่ดำเนินการตามหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มกำลัง ความสามารถจึงเปรียบเหมือนนักมวยที่ไม่มีฝีมือในการชก ไม่แข็งแรง และสู้ไม่เต็มที เมื่อพิจารณา การเปรียบเทียบนี้ประกอบกับบริบทแล้วแสดงให้เห็นทัศนะของผู้พูดว่า รัฐมนตรีไม่มีเข้าใจการแก้ปัญหา และ ไม่ใช้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาอย่างเต็มที่ เพราะเกรงว่าพวกพ้องจะได้รับผลกระทบและ เสียผลประโยชน์ รัฐมนตรีจึงเป็นผู้ที่ไม่มีความจริงใจในการแก้ไขปัญหาเพื่อประเทศชาติ

ตัวอย่างที่ ๔๓

นายอดิศร เพียงเกษ สมาชิกพรรคไทยรักไทยกล่าวให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการได้รับตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ของตนโดยนายอดิศรเปรียบเทียบการเข้ามารับตำแหน่งบริหารงานในคณะรัฐบาลชุดนี้กับการวิ่งแข่งดังนี้

“๔ ปีเปรียบเหมือนวิ่งผลัด ๔x๑๐๐ เมตร เป็นไม้ ๔ ผลัด ผมจึงว่าจะสตาร์ทที่ไม้แรก”

(๓: เนชั่นสุดสัปดาห์, ๑๓, ๖๙๑)

จากตัวอย่างมีการใช้คำ วิ่งผลัด ๔x๑๐๐ เมตร, ไม้ ๔ ผลัด, สตาร์ท และ ไม้แรก ซึ่งใช้ในความหมายของการแข่งขันกีฬาวิ่งผลัด เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่าการบริหารบ้านเมืองเปรียบเป็นการวิ่งผลัด การเข้ารับตำแหน่งคนละหนึ่งปีตามวาระ ๔ ปีเปรียบเป็นการวิ่งผลัด ๔x๑๐๐ เมตรที่ต้องใช้นักกีฬา ๔ คน นักการเมืองเปรียบเป็นนักวิ่ง ในขณะที่จุดสตาร์ทเปรียบเป็นปีแรกของการบริหารประเทศของรัฐบาลไทยรักไทยและไม้ผลัดเปรียบเป็นภาระรับผิดชอบที่จะต้องส่งต่อกันไปเป็นช่วงๆ การเปรียบนี้สะท้อนให้เห็นว่าการทำงานการเมืองต้องทำงานเป็นทีม และหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกัน ตำแหน่งทางการเมืองจึงเป็นสิ่งที่หมุนเวียนกันไปตามวาระ

ตัวอย่างที่ ๔๔

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย กล่าวให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารงานที่จะต้องมีการประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ พ.ต.ท.ทักษิณเปรียบเทียบการทำงานร่วมกันและการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ กับการวิ่งผลัดดังนี้

“ผมบอกว่าไม้ผลัดตกมือไม่ได้ เวลาวิ่งผลัด ๔x๑๐๐ เมตร วิ่งผลัดนี้ ก่อนที่อีกคนจะรับไม้ผลัดไปวิ่ง เราต้องวิ่งคู่ขนานไปก่อน ให้ไม้ผลัดอยู่ในมือของอีกคนหนึ่งให้เขาถือนั่นแล้วให้เขาวิ่งไปคนเดียว แล้วเราค่อยหยุดวิ่ง เพราะฉะนั้นกระทรวงทรัพยากรจะเข้าไปร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่นทุกแห่งเพื่อจะดูเรื่องความสะดวกสบายเรียบร้อยทุกแห่ง”

(๓: มติชน, ๘ พ.ค. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่างมีการใช้คำ *ไม้ผลัด* *วิ่งผลัด* ๔×๑๐๐ เมตร *รับไม้ผลัด* และ *วิ่งคู่ขนาน* ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ใช้ในวงความหมายของการแข่งขันวิ่งผลัดซึ่งในการแข่งขันหนึ่งๆจะต้องใช้นักกีฬา ๔ คน เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบ การบริหารบ้านเมืองเปรียบเป็นการแข่งขันวิ่งผลัดซึ่งจะต้องประกอบด้วยนักกีฬาหลายคนร่วมลงแข่งเป็นทีมเดียวกัน ดังนั้นรัฐบาลและหน่วยงานต่างๆจึงเปรียบเป็นนักกีฬา ในขณะที่นโยบายและการบริหารงานเปรียบเป็นไม้ผลัด และการส่งมอบนโยบายและแนวทางในการบริหารประเทศเปรียบเป็นการส่งไม้ผลัด การเปรียบเทียบนี้ได้สร้างความชอบธรรมให้แก่แนวทางการบริหารประเทศของรัฐบาลที่เป็นการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ และเน้นย้ำว่าองค์กรเหล่านี้เป็นฝ่ายเดียวกันกับรัฐบาล

ตัวอย่างที่ ๔๕

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยกล่าวในรายการนายกฯทักษิณคุยกับประชาชนเกี่ยวกับการปรับคณะรัฐมนตรี โดยเปรียบเทียบว่าคณะรัฐมนตรีเป็นเหมือนทีมนักกีฬา เมื่อแข่งขันกีฬาก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนตัวเพื่อให้ทีมมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น ดังนี้

“สำหรับรัฐบาลที่ผมเป็นนายกรัฐมนตรี เรื่องการปรับคณะรัฐมนตรีเป็นเรื่องที่ปกติในการทำงานไปก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้ทีมพิตตลอดเวลา”

(๔: ๑๓ มี.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมีการใช้คำ *ทีม* และ *พิต* ซึ่งใช้ในวงความหมายกีฬาหมายถึงคณะนักกีฬาและความพร้อมในการแข่งขันกีฬา เมื่อนำมาใช้ในบริบททางการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบการบริหารประเทศเปรียบเป็นการแข่งขันกีฬา คณะรัฐมนตรีเปรียบเป็นทีมนักกีฬาและการใช้คำว่า *พิต* แสดงให้เห็นความพร้อมของนักการเมืองที่พร้อมจะทำงานอย่างเต็มที่ การเปรียบเทียบนี้เป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับการปรับเปลี่ยนตัวรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลที่มีผู้วิจารณ์และตั้งคำถามว่าเหมาะสมหรือไม่

ตัวอย่างที่ ๔๖

นายภิมุข สิมะโรจน์ รองโฆษกพรรคไทยรักไทยกล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของตนว่า การเป็นโฆษกของพรรคเป็นหน้าที่สำคัญที่ได้รับมอบหมายและหากเปรียบกับประสบการณ์ทางการเมืองของตนแล้วนับว่าเป็นหน้าที่ที่มากกว่าประสบการณ์ที่ตนมี ซึ่งนอกจากจะต้อง

ทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังแล้วยังต้องให้ความเคารพผู้ที่มีอาวุโสทางการเมืองมากกว่าด้วย นายภิมุขเปรียบเทียบการทำงานที่มากเกินไปประสบการณ์ของตนกับนักมวยรุ่นเล็กที่ขึ้นชกกับรุ่นใหญ่กว่าดังนี้

“ที่ผ่านมาผมเป็นรองโฆษกพรรคมา ๕-๖ ปี ก็พยายามแบกน้ำหนักชกมาโดยตลอด และคอยระวังเรื่องการค้าเส้นควบคู่ไปด้วย”

(๓: ๑๒ ส.ค. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่างมีการใช้สำนวน แบกน้ำหนักชก ซึ่งเป็นสำนวนที่ใช้ในวงความหมายของการแข่งขันชกมวย ทั้งนี้ในการชกมวยจะมีการเปรียบมวยโดยใช้น้ำหนักเป็นเกณฑ์การแบกน้ำหนักชกจึงหมายถึงการที่นักมวยที่มีน้ำหนักน้อย หรือเป็นมวยรุ่นเล็กต้องขึ้นชกกับนักมวยที่มีน้ำหนักมากกว่าหรือมวยรุ่นใหญ่กว่า เมื่อนำสำนวนนี้มาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่าการทำงานการเมืองเปรียบเป็นการชกมวย นักการเมืองที่เพิ่งเข้าสู่การเมืองและมีประสบการณ์น้อยเปรียบเป็นนักมวยรุ่นเล็ก ในขณะที่คู่ชกคือภาระหน้าที่งานโฆษกนั้นเปรียบเป็นนักมวยรุ่นใหญ่ซึ่งเป็นการรับภาระหน้าที่ที่มากกว่าประสบการณ์ของนักการเมืองที่เพิ่งเข้าสู่วงการการเมือง การเปรียบนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้พูดได้ทำงานอย่างเต็มความสามารถอย่างไม่ย่อท้อแม้งานจะหนักและตนมีประสบการณ์น้อยก็ตาม การแบกน้ำหนักชกจึงแสดงถึงความเป็นผู้ที่รู้บทบาทของตนและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างเต็มที่

๓.๓.๔ [การเมือง คือ ครอบครัว]

นักการเมืองไทยนำคำที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว เช่น พ่อแม่ บ้าน ลูกแท้ และลูกเลี้ยง มาใช้ในบริบทการเมือง ซึ่งทำให้เห็นการเปรียบพรรคการเมืองเป็นเหมือนบ้านหรือครอบครัว หัวหน้าพรรคเป็นเหมือนหัวหน้าครอบครัว สมาชิกพรรคเปรียบเป็นลูกของหัวหน้าพรรคและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกพรรคเดียวกันเปรียบเป็นพี่น้องร่วมสายเลือด ถ้อยคำอุปลักษณ์ครอบครัวที่นักการเมืองใช้มีจำนวนทั้งสิ้น ๗๗ ถ้อยคำ

มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ ครอบครัว] สะท้อนให้เห็นมุมมองว่าพรรคการเมืองที่ตนเองสังกัดเป็นเหมือนถิ่นเกิด ที่ให้กำเนิดในวงการการเมืองและพรรคยังเป็นที่อยู่อาศัยที่ต้องสำนึกในบุญคุณและต้องตอบแทนบุญคุณของหัวหน้าพรรคด้วย

ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สอดคล้องกันของครอบครัวและการเมืองสามารถแสดงการเชื่อมโยงกันได้ ดังนี้

ครอบครัว (source domain)	การเมือง (target domain)
● ครอบครัว ----->	ความสัมพันธ์ภายในพรรคการเมือง
● พ่อ/ แม่ ----->	หัวหน้าพรรคการเมือง
● ลูก ----->	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- ลูกจริง/ ลูกแท้ ----->	สมาชิกพรรคสภาผู้แทนราษฎรของพรรค
- ลูกเลี้ยง ----->	สมาชิกพรรคสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองอื่นที่ร่วมรัฐบาล
● การดูแลลูก ----->	การให้ความช่วยเหลือ/ การให้โอกาส/ การช่วยเหลือ
● บ้าน/ ที่พักอาศัยร่วมกัน ----->	พรรคการเมือง

ถ้อยคำอุปลักษณ์ครอบครัวที่สะท้อนมโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ ครอบครัว] ปรากฏในข้อมูลดังตัวอย่าง ดังนี้

ตัวอย่างที่ ๔๗

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวปราศรัยหาเสียงกับประชาชนขอให้ประชาชนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มาจากพรรคไทยรักไทย พ.ต.ท.ทักษิณเปรียบผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคว่าเป็นเหมือนลูกของตนเอง ดังนี้

“พรรคชาติไทยถึงแม้จะเป็นพรรคร่วมรัฐบาล แต่คุณประธานนี้ลูกแท้ของผม เพราะฉะนั้นคนนครปฐมเลือกลูกแท้ อย่าเลือกลูกเลี้ยงเพราะว่าผมต้องใช้งานเขาเยอะ”

(๑: ๖ ธ.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมีการใช้คำ ลูกแท้ และ ลูกเลี้ยง ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในครอบครัว เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่าพรรคการเมืองเปรียบเป็นครอบครัว หัวหน้าพรรคเปรียบเป็นพ่อซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว ผู้สมัครรับเลือกตั้งในนาม

พรรคเปรียบเทียบเป็นลูก และผู้สมัครรับเลือกตั้งต่างพรรคเปรียบเทียบเป็นลูกเลี้ยงเพราะไม่ใช่เลือดเนื้อเชื้อไขของตัวเอง การเปรียบเทียบนี้สะท้อนให้เห็นทัศนคติของผู้พูดว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นคนในคุณค่าของหัวหน้าพรรค หัวหน้าพรรคมีอำนาจและความชอบธรรมของความเป็นพ่อที่จะสั่งหรือใช้ลูกให้ทำตามคำที่พ่อสั่งได้ ในขณะที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคก็ต้องเชื่อฟังหัวหน้าพรรคเช่นเดียวกับลูกที่เชื่อฟังพ่อ

ตัวอย่างที่ ๔๘

นายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทยกล่าวแสดงความรู้สึกผ่านสื่อมวลชนเกี่ยวกับการที่สมาชิกพรรคบางส่วนที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากตนเองจะขอย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่น นายบรรหารเปรียบเทียบสมาชิกของพรรคกับลูก ดังนี้

“แต่อย่างว่า ยังมีมากก็ไม่ไหว บางคนดูแลเต็มที่ ดูแลเหมือนลูก จูมาเผ่นไปเสียแล้ว ดูแลพวกนี้ เหนื่อยจริงๆ ยิ่งกว่าลูกเสียอีก ครั้งก่อนก็เจออย่างนี้ไปช่วยปราศรัยจนเสียงแหบเสียงแห้ง ไม่รู้ตั้งกี่เขตเสร็จแล้วจู่ๆก็ไป... บางคนไม่มีอุดมการณ์อันมั่นคงมันก็ลำบาก และไม่รู้ว่าลูกกตัญญูมันมีหรือเปล่าถึงได้พูดอย่างนี้”

(๓: www.chartthai.or.th, ๒๖ ก.ย. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมีการใช้คำ ดูแล ลูก และ ลูกกตัญญู ซึ่งเป็นคำที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ในครอบครัว เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของหัวหน้าพรรคและสมาชิกพรรค พรรคการเมืองเปรียบเทียบเป็นครอบครัว หัวหน้าพรรคเปรียบเทียบเป็นพ่อซึ่งต้องทำหน้าที่ดูแลสมาชิกพรรคที่เปรียบเป็นลูก ในขณะที่สมาชิกพรรคที่ไม่ย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นเปรียบเป็นลูกกตัญญู การเปรียบเทียบนี้แสดงให้เห็นทัศนคติของผู้พูดว่าหัวหน้าพรรคมีหน้าที่ดูแลสมาชิกพรรค ลูกพรรคที่ดีจึงควรมีความสำนึกในบุญคุณของหัวหน้าพรรค

ตัวอย่างที่ ๔๙

นายวีรัญญ เทพหัสดิน ณ อยุธยา ให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามของพรรคไทยรักไทยซึ่งนับเป็นก้าวแรกของการเข้าสู่วงการการเมือง

นายวรัญญูกล่าวว่าได้รับการต้อนรับจาก สมาชิกร่วมพรรคเป็นอย่างดีเปรียบเหมือนเป็นพี่น้องกัน ดังนี้

“พอเข้าไปจริงๆเป็นพรรคการเมืองที่อบอุ่นมาก คือพี่ ส.ส.ส่วนใหญ่จะดูแลน้องๆ ตามเขต...คือใช้ลักษณะความเป็นพี่เป็นน้องกันมากกว่า”

(๓: เนชั่นสุดสัปดาห์, ๑๓, ๖๖๙)

จากตัวอย่างมีการใช้คำ อบอุ่น ดูแล พี่ น้อง และ ความเป็นพี่เป็นน้อง ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่า พรรคการเมืองเปรียบเป็นครอบครัวและสมาชิกพรรคเปรียบเป็นพี่น้องในครอบครัวเดียวกัน การเปรียบเทียบนี้สะท้อนให้เห็นทัศนคติของผู้พูดว่าพรรคไทยรักไทยเป็นพรรคการเมืองที่สมาชิกภายในพรรคมีความรักใคร่กลมเกลียวกันและช่วยเหลือเกื้อกูลเป็นอย่างดี

ตัวอย่างที่ ๕๐

นางสุภารัตน์ เกษราพันธุ์ สมาชิกพรรคไทยรักไทย กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับ ความขัดแย้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มต่างๆที่สังกัดพรรคไทยรักไทยและต่างก็ออกมาตอบโต้กันผ่านสื่อมวลชน นางสุภารัตน์ เปรียบการตอบโต้กันภายนอกพรรคว่าเป็นการพูดคุยนอกบ้าน ดังนี้

ส.ส.ในพรรคต้องให้ความเคารพหัวหน้าพรรคด้วย ซึ่งนายกฯก็ยินดีรับฟังอยู่แล้ว ที่ประชุมพรรคจะกำชับเรื่องนี้ ขอร้องอย่าไปพูดข้างนอกเลย พูดกันในบ้านดีกว่า

(๓: มติชน, ๗ ธ.ค. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่างเป็นการเปรียบเทียบพรรคการเมืองว่าเป็นเหมือนบ้านซึ่งเป็นที่อาศัยหรือเป็นสถานที่ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายในพรรคอยู่ร่วมกัน เมื่อพิจารณาคำว่า “ความเคารพ” และ “กำชับ” ที่ปรากฏร่วมกับการเปรียบเทียบนี้แสดงให้เห็นว่า หัวหน้าพรรคเป็นผู้มีอำนาจในบ้าน ในขณะที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดเปรียบเป็นสมาชิกของบ้านที่ต้องให้ความเคารพและเชื่อฟัง การเปรียบเทียบในบริบทนี้แสดงให้เห็นทัศนคติของผู้พูดว่าความขัดแย้งเป็นเรื่องภายในพรรคการเมืองที่สมาชิกพรรคนำออกมาเปิดเผยและตอบโต้กันผ่านสื่อมวลชนเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและเป็นการไม่เชื่อฟังผู้นำพรรคด้วย

ตัวอย่างที่ ๕๑

นายประภัตร โพธสุธน สมาชิกพรรคชาติไทย กล่าวกับสื่อมวลชนและปฏิเสธข่าวการลาออก จากพรรคชาติไทยเพื่อไปสังกัดพรรคการเมืองใหม่ นายประภัตรเปรียบเทียบสถานการณ์ที่สมาชิกของ พรรคหลายคนได้ขอลาออกจากพรรคว่าเป็นเหมือนบ้านที่ทรุดโทรม ดังนี้

“ผมและคุณนพดล พลเสน ส.ส. อุทัยธานีไม่ย้ายพรรคแน่นอน แม้จะมีกระแสข่าว หนาหูก็ตาม เปรียบเหมือนตอนนี้บ้านทรุดหลังคารั่ว ถือว่ามีปัญหา ถ้าทิ้งไปก็ใช้ไม่ได้ต้อง ร่วมกันอยู่ ร่วมกันสร้างพัฒนา เพราะแต่ละคนเดินถือกระบี่ออกไปคนละแผ่นก็ยิ่งทำให้ หลังคารั่ว อยู่กันไม่ได้”

(๓: มติชน, ๒ ส.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า บ้าน ทรุด หลังคารั่ว กระเบื้อง และ แผ่น ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวง ความหมายของบ้านและองค์ประกอบของบ้าน เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็น การเปรียบเทียบพรรคการเมืองเป็นบ้าน สมาชิกของพรรคเปรียบเป็นสมาชิกของบ้าน ในขณะที่ สถานการณ์ที่สมาชิกพรรคย้ายออกจากพรรคทำให้พรรคมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลดลง เปรียบเป็นบ้านที่ทรุดและหลังคารั่ว การเปรียบเทียบในบริบทนี้แสดงให้เห็นว่าผู้พูดใช้ความเปรียบนี้ เพื่อโจมตีสมาชิกพรรคที่ย้ายออกจากพรรคว่าทำไม่ถูกต้องและเป็นสาเหตุที่ทำให้พรรคมีปัญหา

๓.๓.๕ [การเมือง คือ การรักษาโรค]

นักการเมืองใช้คำที่เกี่ยวข้องกับการรักษาโรค เช่น โรคเรื้อรัง ผู้ป่วย พักตัว รักษา ผ่าตัด และหาย มาใช้ในบริบทการเมือง แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบการเมืองกับการรักษาโรค ถ้อยคำ อุปุทธการักษาโรคที่สะท้อนมโนอุปุทธการักษาโรค [การเมือง คือ การรักษาโรค] มีจำนวนทั้งสิ้น ๖๗ ถ้อยคำ

มโนอุปุทธการักษาโรค [การเมือง คือ การรักษาโรค] แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบการเมืองกับ การรักษาโรค ประเทศและประชาชนเปรียบเป็นผู้ป่วย นักการเมืองเปรียบเป็นแพทย์ การบริหารและ การแก้ไขปัญหาของประเทศเปรียบเป็นการรักษาโรค และปัญหาของประเทศเปรียบเป็นเชื้อโรค ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สอดคล้องกันของการรักษาโรคและการเมืองสามารถแสดง การเชื่อมโยงกันได้ ดังนี้

การรักษาโรค (source domain)	การเมือง (target domain)
● ผู้ป่วย	----> ประเทศ/ ประชาชน
● โรค/ เชื้อโรค	----> ปัญหาของประเทศ
- โรคเรื้อรัง	----> ปัญหายืดเยื้อของประเทศ
- โรคร้ายแรง	----> ปัญหารุนแรง/ ปัญหาสำคัญของประเทศ
● การรักษาโรค	----> การบริหาร/ การแก้ไขปัญหาของประเทศ
- การผ่าตัด	----> แนวทางการแก้ไขปัญหาร้ายแรง
● แพทย์	----> นายกรัฐมนตรี/ นักการเมือง

ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การรักษาโรค] ปรากฏในข้อมูลดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๕๒

นายอดิศักดิ์ โพธารามิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ในขณะนั้น กล่าวชี้แจงในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหของประเทศ โดยเปรียบเทียบการแก้ไขปัญหของประเทศกับการรักษาโรค ดังนี้

“ปัญหาบางเรื่องใช้เวลาเดี่ยวเดี่ยวแก้ไขได้นะครับ เหมือนกับคนที่ป่วยหนักนี้ บ๊อบเดียว เขารักษา ๒ วันก็หาย บางเรื่องคนเป็นโรคเรื้อรังนานๆ ต้องใช้เวลารับอย่างเรื่องมาเลเซียนี้ต้องใช้เวลาเหมือนกัน”

(๒: ๒๔ พ.ค. ๒๕๔๖)

จากตัวอย่างมีการใช้คำ *หวัด รักษา และ โรคเรื้อรัง* ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ใช้ในวงความหมายของโรคและการรักษาโรค เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบรักษาโรคกับการเมืองโดยประเทศเปรียบเป็นผู้ป่วย ปัญหาของประเทศมีทั้งปัญหาเล็กและปัญหาที่ยืดเยื้อซึ่งเปรียบเป็นโรคหวัดและโรคเรื้อรัง การแก้ไขปัญหาเปรียบเป็นการรักษาโรคซึ่งอาศัยระยะเวลาที่ต่างกันในการรักษา การเปรียบเทียบนี้แสดงให้เห็นว่าปัญหาของประเทศบางครั้งต้องอาศัยระยะเวลาในการแก้ไข จึงควรใช้เวลาแก้รัฐบาล

ตัวอย่างที่ ๕๓

นางสาวนันทริกา ชันชื้อ สมาชิกพรรคมหาชน กล่าวให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการเข้ามาทำงานทางการเมืองเป็นครั้งแรกโดยเปรียบการทำงานทางการเมืองกับการวินิจฉัยและรักษาโรคของแพทย์ ดังนี้

“บางครั้งเราทำการวินิจฉัยเหมือนกับการแก้ปัญหาทางการเมือง เราดูอาการก่อนว่าเป็นไง เสร็จแล้วเราทำการวินิจฉัย เราก็ต้องทำการรักษา มันอยู่ตั้งแต่แรกเลยว่าวินิจฉัยถูกหรือเปล่า ได้เอองค์ประกอบมาหรือเปล่า ถ้าวินิจฉัยถูกต้องก็รักษาถูก รักษาไม่ค้อยาก เพราะว่ามันทำวินิจฉัย จากนั้นแล้วเราค่อยๆมาดูว่าถ้ายังไม่หายก็วินิจฉัยใหม่ทำแบบนี้จะต้องไม่ยึดติดมากเรื่องการเมือง”

(๓: เนชั่นรายสัปดาห์, ๑๓, ๖๔๓)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า ดูอาการ วินิจฉัย ทำการรักษา รักษา และ หาย ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของการรักษาโรค เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบทางการเมืองกับการรักษาโรค การพิจารณาปัญหาเปรียบเป็นการดูอาการ การวิเคราะห์ปัญหาเปรียบเป็นการวินิจฉัยโรค การแก้ไขปัญหาเปรียบเป็นการรักษา และการแก้ไขปัญหาได้อย่างลุล่วงเปรียบเป็นการหายจากโรค ทั้งนี้การเปรียบเทียบนี้ยังแสดงให้เห็นว่าประเทศเปรียบเป็นผู้ป่วยโดยมีนักการเมืองเปรียบเป็นแพทย์ ถ้อยคำอุปมาอุปไมยนี้สะท้อนให้เห็นมุมมองของนักการเมืองว่าการแก้ไขปัญหาของประเทศจะต้องใช้ทักษะของผู้เชี่ยวชาญ มีกระบวนการ ต้องวินิจฉัยถูกและรู้จักวิธีการรักษาโรคเหล่านั้นจึงจะหาย นอกจากนี้การแก้ไขปัญหาบางอย่างอาจไม่ประสบความสำเร็จแต่สามารถกลับมาทบทวนและหาแนวทางใหม่ได้เช่นเดียวกับการรักษาของแพทย์ซึ่งหากผู้ป่วยไม่หายจากโรค แพทย์ก็สามารถทำการตรวจวินิจฉัยและรักษาใหม่ได้

ตัวอย่างที่ ๕๔

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น กล่าวปราศรัยหาเสียงกับประชาชนโดยได้เปรียบเทียบในการทำงานการเมืองของตนเองกับการรักษาโรคและเปรียบตนเองกับแพทย์ ดังนี้

“ผมไม่ใช่ประเภทแจกยาหอม ผมรักษาโรค ผมมีความเป็นหมอมากกว่าความเป็น
 สัปเหร่อ ชอบรักษามากกว่าชอบเผาศพ เพราะฉะนั้นไม่ต้องห่วง รักษาประชาชนทุกคนให้
เข้มแข็ง”

(๑: ๑๒ ธ.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า รักษาโรค หมอ และ รักษา ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของ
 การรักษาโรค เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบการเมืองกับการรักษาโรค
 พ.ต.ท.ทักษิณ เปรียบประชาชนเป็นผู้ป่วย และเปรียบตนเองเป็นแพทย์ผู้รักษา ถ้อยคำอุปลักษณ์นี้
 สะท้อนให้เห็นมุมมองว่า ปัญหาของประชาชนเป็นสิ่งที่ต้องแก้ไขโดยผู้เชี่ยวชาญ ไม่ใช่แก้ไขด้วย
 ถ้อยคำหวานหูให้ความหวังกับประชาชน อุปลักษณ์นี้เสนอว่าตนเองเป็นผู้เชี่ยวชาญที่จะช่วย
 ประชาชนได้ในขณะที่ฝ่ายตรงข้ามเปรียบเป็นสัปเหร่อที่ไม่อาจช่วยประชาชนได้

ตัวอย่างที่ ๕๕

นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ สมาชิกพรรคชาติไทยในขณะนั้นได้กล่าวให้สัมภาษณ์กับ
 สื่อมวลชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐบาล โดยเปรียบเทียบการบริหารงานของ
 รัฐบาลกับการรักษาโรคของหมอ ดังนี้

“กระผมขอเปรียบเทียบการบริหารงานของรัฐบาลชุดนี้เหมือนคุณหมอกับคนไข้
คนไข้รายนี้คือนายประเทศไทย หมอเจ้าของไข้ชื่อคุณหมอทักษิณ พร้อมด้วยคณะแพทย์อีก
๓๕ ท่าน ซึ่งคุณหมอทักษิณและคณะแพทย์รวม ๓๖ ท่าน ได้แถลงแนวทางและลงมือรักษา
นายประเทศไทยมาตั้งแต่ ๔ ปีที่ผ่านมาโดยใช้ยารักษา ๙ ขนานด้วยกันซึ่งถือเป็นยารักษา
แบบเร่งด่วน ๙ ประการและใช้วิธีทวิรักษพร้อมๆกันไปด้วยและระหว่างการรักษาของแพทย์
๓๕ ท่าน แต่ละท่านก็ทำหน้าที่ไป บางคนก็หยิบยาต้ม ส่ำลี บางคนก็ได้ภารกิจที่สำคัญมั่ง
แต่ในการรักษา ๔ ปีที่ผ่านมาเปลี่ยนคณะแพทย์ในการรักษาทั้งหมด ๙ ครั้ง สลับหน้าที่
กันบ้าง ปรับออกไปบ้างแต่อย่างไรก็ตามอาการไข้ของนายประเทศไทยนี้ดีขึ้น ปรอทที่ชี้วัด
อาการไข้ของนายประเทศไทยมีหลายตัว เช่น เศรษฐกิจขยายตัว ค่าเงินบาทมีเสถียรภาพ
มากขึ้น หนี้สาธารณะน้อยลง เงินทุนสำรองระหว่างประเทศมากขึ้น และดูจากการมีงานทำ
อย่างไรก็ตาม เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าคนป่วยรายนี้ยังมีอาการข้างเคียงที่น่าเป็นห่วงหลาย
ประการ โดยอาการที่น่าเป็นห่วงนั้นเกิดจากการรักษาของหมอ และเกิดจากการละเลยของ

หมอประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ ประการแรกอาการข้างเคียงที่ ๑ ที่เกิดขึ้นจากหมอ หลายท่านอภิปรายไปแล้วผมว่าคุณหมอลืมกรรไกรไว้ในท้องคนไข้แน่นอนเพราะอาการปวดท้อง อาการหายใจไม่สม่ำเสมออาการหัวใจเต้นไม่เป็นปกติหรืออาการปวดหัวยังมีอยู่ หนีภาคครัวเรือนยังสูงอยู่”

(๓: ๒๓ มี.ค. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่างเป็นอุปลักษณะที่นำชุดคำที่ใช้ในวงความหมายของการแพทย์มาใช้ในบริบททางการเมืองเป็นการเปรียบเทียบการรักษาของแพทย์กับการบริหารประเทศ กล่าวคือ นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีเปรียบเป็นคณะแพทย์ ประเทศไทยเปรียบเป็นผู้ป่วย นโยบาย ๙ ประการของรัฐบาลเปรียบเป็นยารักษาโรค ปัญหาต่างๆของประเทศเปรียบเป็นอาการต่างๆของคนไข้ การบริหารประเทศของรัฐบาลเปรียบเป็นกระบวนการในการรักษาของแพทย์ และความผิดพลาดในการบริหารประเทศเปรียบเป็นความผิดพลาดของคณะแพทย์ การเปรียบเทียบนี้สะท้อนให้เห็นมุมมองต่อการบริหารประเทศว่าการบริหารประเทศเป็นเหมือนการรักษาโรคซึ่งจะต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญในการรักษาและการรักษาต้องมีกระบวนการ การวางแผนและใช้ระยะเวลา นอกจากนี้ยังเปรียบประเทศในขณะนั้นว่าเหมือนคนป่วยที่มีอาการข้างเคียงเพราะถูกละเลยจากหมอในอดีต การใช้อุปลักษมนี้นี้จึงเป็นการโจมตีฝ่ายตรงข้ามไปด้วยในขณะเดียวกัน

ตัวอย่างที่ ๕๖

นายสรรอรรถ กลิ่นประทุม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในขณะนั้น กล่าวชี้แจงในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับการดำเนินการแก้ไขปัญหาของกระทรวงโดยเปรียบเทียบการแก้ไขปัญหาของระบบการทำงานกับการรักษาโดยวิธีการผ่าตัดของแพทย์ดังนี้

“การแก้ไขปัญหาด้วยวิธีปกตินั้นเป็นเรื่องที่ทำได้ค่อนข้างยาก จำเป็นจะต้องมีการผ่าตัด ผ่าระบบ สร้างระบบใหม่ให้มีการเหมาะสม”

(๒: ๒๙ พ.ค. ๒๕๔๖)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำว่า ผ่าตัด และ ผ่า ซึ่งเป็นคำที่แสดงถึงกระบวนการในการรักษาโรคเมื่อนำมาใช้ในบริบททางการเมือง จึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนของ

ประเทศกับการผ่าตัดรักษาโรคร้ายแรง ทั้งนี้กระบวนการรักษาย่อมมีความซับซ้อนมากกว่าการรักษาทั่วไป ผู้พูดใช้คำว่า “ผ่าระบบ” เพื่อแสดงให้เห็นว่าการแก้ปัญหาต้อง “ตัด” ของเก่าทิ้งและ “สร้างระบบใหม่” อุปลักษณณ์นี้จึงเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับการที่นักการเมืองที่ต้องการนำ “ระบบใหม่” มาใช้

๓.๓.๖ [การเมือง คือ การแสดง]

นักการเมืองนำคำที่เกี่ยวข้องกับการแสดงที่มุ่งเน้นมิติของเรื่องไม่จริง เช่น เล่นละคร บทบาท แต่งเรื่อง หน้ากาก มาใช้ในบริบทการเมือง แสดงให้เห็นการเปรียบว่านักการเมืองเป็นเหมือนนักแสดง ในช่วงของการอภิปราย นักการเมืองเป็นเหมือนผู้แสดงการอภิปรายที่เล่นตามบท และเล่าเรื่องหรือแต่งเรื่องอย่างนิทานหรือนิยายซึ่งเป็นเรื่องไม่จริงและเชื่อถือไม่ได้ ถ้อยคำอุปลักษณณ์การแสดงที่นักการเมืองไทยใช้นั้นสะท้อนมโนอุปลักษณณ์ [การเมือง คือ การแสดง] ซึ่งสะท้อนมุมมองว่าการเมืองจึงเป็นเรื่องสมมุติที่ไม่ใช่เรื่องจริงจัง เป็นเพียงการแสดง เล่นไปตามบทบาทและหน้าที่ของแต่ละฝ่ายเท่านั้น ทั้งนี้มุมมองนี้ถูกนักการเมืองนำมาใช้เป็นกลวิธีทำลายความน่าเชื่อถือ ความศรัทธาและความนิยมที่ประชาชนมีต่อนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม โดยชี้ให้ประชาชนได้เห็นถึงความไม่จริงใจ การหลอกลวงของนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม ถ้อยคำอุปลักษณณ์การแสดงที่สะท้อนมโนอุปลักษณณ์นี้มีจำนวนทั้งสิ้น ๖๔ ถ้อยคำ

มโนอุปลักษณณ์ [การเมือง คือ การแสดง] นั้น เป็นการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายการแสดง (source domain) ไปยังวงความหมายของการเมือง (target domain) ซึ่งสามารถแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการแสดงกับการเมืองได้ ดังนี้

การแสดง (source domain)	การเมือง (target domain)
● นักแสดง	นักการเมืองฝ่ายตรงข้าม
● การแสดงบทบาท	การทำหน้าที่ทางการเมือง/ การอภิปราย
● นวนิยาย/ เรื่องเล่า	หลักฐาน/ ข้อมูล/ เหตุการณ์ทางการเมือง
● การเล่าเรื่อง	การชี้แจงข้อเท็จจริง/ การนำเสนอข้อมูล/ การกล่าวหา/การตอบโต้ให้นักการเมือง ฝ่ายตรงข้าม

มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การแสดง] แสดงให้เห็นมุมมองเกี่ยวกับการเมืองว่าเป็น การแสดงตามบทบาท การนำเสนอเรื่องราว ตลอดจนเป็นการนำเสนอสร้างภาพลักษณ์ของ นักการเมือง ตัวอย่างที่พบในข้อมูล เช่น

ตัวอย่างที่ ๕๗

นายเสนาะ เทียนทอง สมาชิกพรรคไทยรักไทยกล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการแต่งตั้ง คณะรัฐมนตรีของรัฐบาลว่า ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่ไม่ได้รับการยอมรับจาก ประชาชนแต่แสดงบทบาทเป็นเหมือนพระเอกในการแสดง ดังนี้

“ขณะนี้คนที่มีอำนาจ ๖๐-๗๐ เปอร์เซนต์ที่นั่งใน ครม.เปลือยกายเป็นพระเอก
ทั้งนั้น ทั้งๆที่ในสังคมไม่เอาเลยแต่เป็นหัวใจของผู้นำ”

(๓: มติชน, ๑๖ มิ.ย. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่างเป็นการนำคำว่า พระเอก ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของการแสดงที่ใช้ เรียกตัวละครสำคัญฝ่ายดี เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบรัฐมนตรีที่ได้รับการ แต่งตั้งเปรียบเป็นพระเอกที่ได้รับบทบาทหน้าที่สำคัญ เมื่อพิจารณาบริบทประกอบจะเห็นว่า ผู้พูดใช้ความเปรียบนี้โจมตีนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าบทบาทที่ได้รับกับ ตัวตนจริงๆต่างกัน การเป็นพระเอกจึงเป็นเพียงการสร้างภาพ

ตัวอย่างที่ ๕๘

นายอดิศักดิ์ โพธารามิก สมาชิกพรรคไทยรักไทย กล่าวชี้แจงข้อกล่าวหาของฝ่ายค้าน ในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลโดยเปรียบเทียบหน้าที่ของฝ่ายรัฐบาล และฝ่ายค้านกับการแสดงบทบาทของนักแสดง ดังนี้

“เมื่อมาทำหน้าที่ตรงนี้แล้วนี้ ท่านทำหน้าที่ตรวจสอบผม ไม่ไว้วางใจผม
ผมก็ต้องชี้แจงประชาชนครับ เราเล่นกันคนละบทบาท”

(๒: ๒๔ พ.ค. ๒๕๔๖)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า *เล่น* และ *บทบาท* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของการแสดง เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่า การเมืองเป็นการแสดง นักการเมืองเปรียบเป็นนักแสดงที่จะต้องเล่นหรือแสดงไปตามบทบาทที่ตนเองได้รับ การเปรียบเทียบนี้แสดงให้เห็นว่า นักการเมืองแต่ละคนต่างก็ทำไปตามหน้าที่ของตนเอง ฝ่ายค้านทำหน้าที่ตรวจสอบ ในขณะที่ฝ่ายรัฐบาลมีหน้าที่ในการชี้แจงเพื่อให้ประชาชนซึ่งเปรียบเป็นคนดูได้พิจารณาว่าใครเล่นได้สมบทบาทและน่าเชื่อถือมากกว่ากัน

ตัวอย่างที่ ๕๙

ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง สมาชิกพรรคมวลชนในขณะนั้นอภิปรายความบกพร่องในหน้าที่ของ ร.ต.อ.ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยเปรียบเทียบหน้าที่ของ ร.ต.อ.ประชัยว่าเป็นเหมือนนักแสดงที่มักสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ตนเองซึ่งต่างจากตัวตนที่แท้จริง ดังนี้

“บ้านเรามันกฎหมายลายลักษณ์อักษรจะมาอุปมาอุปไมยเรื่องเดียวกัน อันนี้ อันนั้นผิด อาศัยภาพตัวเองออกมารันตีสังคม ไม่มีทางหรอก นักการเมืองอย่างผม ไม่เชื่อใ้พวกดราม่า เขาเหตุเขาผลมาว่ากัน”

(๒: ๒๒ พ.ค. ๒๕๕๖)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า *ภาพ* และ *ใ้พวกดราม่า* (drama) ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของการแสดง ในบริบทนี้ ดราม่า หมายถึง การเข้าถึงบทบาทของนักแสดงในละครที่ทำให้คนดูเข้าใจว่านักแสดงมีบุคลิกและตัวตนตามบทบาทที่ได้รับเช่นนั้นจริงๆ เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่ารัฐมนตรีเป็นนักแสดงในละครน้ำเน่าที่เล่นได้สมบทบาทสามารถสร้างภาพให้คนดูเชื่อว่ามีบุคลิกลักษณะเช่นที่แสดงจริงๆ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เชื่อว่าสิ่งที่นักการเมืองพูดหรือแสดงจะต้องเป็นความจริงด้วย เมื่อพิจารณาบริบทประกอบจะเห็นว่าผู้พูดใช้ความเปรียบเทียบนี้โจมตีนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลว่ามักสร้างภาพลักษณ์ให้มีความน่าเชื่อถือในการพิจารณาความถูกต้องตามข้อกฎหมายจะอาศัยภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือมาตัดสินถูกผิดไม่ได้ แต่ต้องใช้หลักของเหตุผล รัฐมนตรีจึงเป็นเพียงนักแสดงที่เล่นได้สมบทบาทจนทำให้หลงนึกว่าเหตุการณ์เป็นเช่นนั้นจริง

ตัวอย่างที่ ๖๐

นายสุรพงษ์ สืบวงศ์ลี สมาชิกพรรคไทยรักไทยกล่าวชี้แจงต่อประเด็นและข้อมูลที่ถูกอภิปรายในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลโดยเปรียบประเด็นและข้อมูลของฝ่ายค้านกับของตนกับนวนิยายต่างเรื่องกัน ดังนี้

“คนละเรื่องกันเลยนะครับ ท่านบอกว่าผมรีบเพราะจะไปเอื้อใคร อันนี้ยอมรับจริงๆ

ก็คือเป็นเอื้อรายใหม่ให้มาแข่งขันกับรายเก่า นิยายคนละเรื่องกันครับ”

(๒: ๒๐ พ.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างเป็นการเปรียบเทียบเนื้อหาและข้อมูลในการอภิปรายกับนวนิยายที่ประกอบด้วยเนื้อหา คำโคจรและการลำดับเรื่อง ดังนั้น การใช้คำว่า *คนละเรื่อง* แสดงให้เห็นว่า ข้อมูลที่ฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลมีนั้นแตกต่างกัน เปรียบเป็นนวนิยายต่างเรื่องกัน การเปรียบเทียบสะท้อนทัศนคติของผู้พูดว่าประเด็นการอภิปรายของฝ่ายค้านนั้นเป็นการนำเรื่องที่ไม่ใช่ข้อเท็จจริงมากล่าวหาซึ่งต่างจากความ เป็นจริงของฝ่ายรัฐบาล

ตัวอย่างที่ ๖๑

นายวัฒนา เมืองสุข กล่าวชี้แจงในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับประเด็นที่ฝ่ายค้านนำมาอภิปรายตนว่า เป็นประเด็นเก่าที่เคยถูกกล่าวหาแล้ว นายวัฒนา เปรียบการนำประเด็นเดิมที่เคยมีการกล่าวหาหรือพูดถึงมาก่อนหน้านี้กับนวนิยายเก่าที่มีโครงเรื่องเป็นนิยายน้ำเน่า แต่ยังคงได้รับความนิยมและมักนำกลับมาทำซ้ำเป็นละครหรือภาพยนตร์หลายครั้ง ดังนี้

“ท่านจะเห็นนะครับก่อนปรับ ครม. ชาวเรื่องโกดังฉาวมาแล้ว ชาวฉาวมาแล้วอะไรมาแล้ว เรื่องเก่าๆทั้งนั้นเลยครีเอทีวิตี้ไม่มีแล้ว เหมือนบ้านทรายทองครับ วนไปวนมาเหมือนดาวพระศุกร์ อยากรอย่างนั้นเลยครับ”

(๒: ๒๑ พ.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างเป็นการเปรียบเทียบที่นำ *บ้านทรายทอง* และ *ดาวพระศุกร์* ซึ่งเป็นละครที่ได้รับ ความนิยมจากผู้ชมอย่างมากและได้นำกลับมาสร้างซ้ำหลายครั้ง มาใช้เป็นแบบเปรียบกับเนื้อหา และประเด็นการอภิปรายในปริบทการเมือง การเปรียบเทียบนี้แสดงทัศนะของผู้พูดว่าประเด็นที่ฝ่ายค้าน นำมาอภิปรายนั้นเป็นเพียงเรื่องน้ำเน่าเรื่องเก่าที่นำกลับมาอภิปรายใหม่ และเป็นการอภิปรายที่ วนไปมาไม่มีประเด็นใหม่

ตัวอย่างที่ ๒๒

นายสุทิน คลังแสง สมาชิกพรรคไทยรักไทยกล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการที่ฝ่ายค้าน นำประเด็นการสอบเข้ามหาวิทยาลัยของบุตรสาวหัวหน้าพรรคไทยรักไทย ซึ่งเชื่อว่าน่าจะมีการทุจริต ในการสอบมาอภิปรายในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลโดยกล่าวว่า ประเด็นดังกล่าวเป็นข้อกล่าวหาที่ไม่เป็นความจริงและเป็นการใส่ร้าย นายสุทินเปรียบข้อกล่าวหา ของพรรคฝ่ายค้าน ดังนี้

“หากนายสนั่น สุฎทากุล ส.ส.สตูลยังเล่านิทานเสียดสีเด็กในเรื่องเอนทรานซ์รั่วอีกผม ก็เตรียมนิทานสองเรื่องมาเล่าให้ฟังเหมือนกัน คือเรื่องครอบครัวอลเวงซึ่งมีสองตอน ตอนแรกคือหนึ่งสามีสองภรรยา ส่วนตอนสองคือหนึ่งภรรยาสามสามี และเรื่องสุดท้ายคือเช็กส์ สับสน หากพรรคประชาธิปัตย์เดินสายหาเสียงบิดเบือนความจริง ผมขอตั้งชื่อ การเดินสายครั้งนี้ว่ายุทธการเดินสายป้ายสีหรือกระป๋องสี่สัญลักษณ์”

(๓: มติชน, ๑๑ มิ.ย. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า *เล่า นิทาน ตอน ตอนแรก และ ตอนสอง* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวง ความหมายของเรื่องเล่าที่แสดงถึงการลำดับเรื่อง เมื่อนำมาใช้ในปริบทการเมืองแสดงให้เห็น การเปรียบเทียบว่าประเด็นการอภิปรายของฝ่ายค้านเปรียบเป็นนิทาน การอภิปรายเปรียบเป็นการเล่า นิทาน ในขณะที่ฝ่ายค้านเปรียบเป็นนักเล่านิทาน เมื่อพิจารณาบริบทประกอบจะเห็นว่าผู้พูดใช้ ความเปรียบเทียบนี้เพื่อโจมตีฝ่ายตรงข้ามว่า ประเด็นดังกล่าวไม่ใช่ข้อเท็จจริง แต่เป็นเรื่องที่ฝ่ายตรงข้าม แต่งขึ้น

ตัวอย่างที่ ๖๓

นายสถาพร มณีรัตน์ สมาชิกพรรคไทยรักไทย กล่าวประท้วงการอภิปรายของฝ่ายค้านต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลโดยกล่าวว่า การอภิปรายที่นักการเมืองต่างเล่นส่ำบัดสำนวนตอบโต้กันไปมาเป็นที่น่าขบขันในสภาผู้แทนราษฎร นั้นเป็นเรื่องไม่เหมาะสม และควรหยุดการกระทำดังกล่าว นายสถาพรเปรียบบรรยายกาศในการอภิปรายดังกล่าวกับการแสดงลิเก ดังนี้

“การใช้เวลาสภาอภิปรายเสมือนหนึ่งเวทีลิเกนั้น ผมขอประท้วงท่านประธานใช้
ข้อ ๖๒ ครับ”

(๒: ๒๙ พ.ค. ๒๕๔๖)

จากตัวอย่างเป็นการเปรียบเทียบการแสดงลิเกกับการอภิปราย นักการเมืองเปรียบเป็นนักแสดงลิเก เมื่อพิจารณาบริบทประกอบจะเห็นว่าผู้พูดใช้ความเปรียบนี้ใช้โจมตีฝ่ายตรงข้ามว่าการแสดงออกของฝ่ายตรงข้ามที่อภิปรายโดยเล่นสำนวนและใช้ลีลาฉากแต่ขาดประเด็นนั้นเหมือนกับกำลังแสดงลิเกนั้นไม่เหมาะสมเพราะเป็นการไม่เคารพสภา และไม่จริงจังกับการทำหน้าที่อันทรงเกียรติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ตัวอย่างที่ ๖๔

นายสมศักดิ์ ปรีศนันท์ ทูล รองประธานสภาคนที่หนึ่งกล่าวตักเตือนการอภิปรายของฝ่ายค้านว่าให้ระมัดระวังการกล่าวพาดพิงถึงบุคคลที่สามซึ่งละเมิดข้อบังคับของการประชุมสภาผู้แทนราษฎรและอาจทำให้มีการประท้วงทำให้การอภิปรายไม่ต่อเนื่อง นายสมศักดิ์เปรียบเทียบการอภิปรายว่าเป็นเหมือนการแสดง หากมีการประท้วงบ่อยครั้งจะทำให้การแสดงไม่ราบรื่นดังนี้

“อย่าไปเอ่ยระบุชื่อครับ เพราะทันทีที่ระบุชื่อก็มีสมาชิกประท้วง แล้วมันทำให้
การอภิปรายเสียอรรถรส แล้วก็ขัดจังหวะในการดำเนินเรื่องของท่านนะครับ”

(๒: ๒๑ พ.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมีการใช้คำ เสียอรรถรส และ จังหวะในการดำเนินเรื่อง ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของการเล่าเรื่อง เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่าการอภิปราย

เป็นเหมือนการเล่าเรื่องที่ต้องมีท่วงทำนองในการดำเนินเรื่องที่ดี น่าสนใจและชวนให้ติดตาม การหลีกเลี่ยงการละเมิดหลักเกณฑ์ในการประชุมและการกล่าวพาดพิงบุคคลอื่นนั้นจะช่วยให้การอภิปรายดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและน่าติดตามได้เช่นเดียวกับการเล่าเรื่อง การเปรียบเทียบนี้สะท้อนให้เห็นมุมมองว่าการดำเนินการอภิปรายที่ต่อเนื่องจะทำให้เรื่องน่าสนใจ

๓.๓.๗ [การเมือง คือ ธุรกิจ]

นักการเมืองนำคำที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ เช่น ผู้ถือหุ้น บริษัท ลูกจ้าง ลงทุน และซีอีโอ มาใช้ในบริบทการเมือง แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบการเมืองกับธุรกิจ ถ้อยคำอุปสรรคธุรกิจสะท้อนมโนอุปสรรค [การเมือง คือ ธุรกิจ] แสดงให้เห็นมุมมองว่าการการเมืองต้องใช้แนวทางในการบริหารที่รวดเร็ว การให้อำนาจกับผู้นำ และการร่วมมือเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันเช่นเดียวกับการดำเนินการทางธุรกิจ ถ้อยคำอุปสรรคที่สะท้อนมโนอุปสรรคมีจำนวน ๖๒ ถ้อยคำ

มโนอุปสรรค [การเมือง คือ ธุรกิจ] สามารถแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สอดคล้องเชื่อมโยงกันระหว่างธุรกิจกับการเมืองได้ ดังนี้

ธุรกิจ (source domain)		การเมือง (target domain)
• บริษัท	----->	ประเทศ/ พรรคการเมือง
• การบริหารบริษัท	----->	การบริหารประเทศ
• ผู้บริหารสูงสุดของบริษัท (CEO)	----->	นายกรัฐมนตรี/ หัวหน้าพรรคการเมือง
• พนักงานบริษัท	----->	รัฐมนตรี/ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
• ผลิตภัณฑ์/ สินค้า	----->	นโยบายของพรรคการเมือง/ โครงการของรัฐบาล
• ผู้บริโภค	----->	ประชาชน
• ผู้ถือหุ้น/ เจ้าของกิจการ	----->	ประชาชน

ถ้อยคำอุปสรรคที่สะท้อนมโนอุปสรรค [การเมือง คือ ธุรกิจ] ปรากฏในข้อมูลดังตัวอย่าง ดังนี้

ตัวอย่างที่ ๖๕

นายสุทธิชัย จันทร์อารักษ์ สมาชิกพรรคไทยรักไทย กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันอย่างราบรื่นของพรรคร่วมรัฐบาล โดยเปรียบเทียบการทำงานร่วมกันของพรรคร่วมรัฐบาลกับการรวมกลุ่มทำธุรกิจของบริษัทต่างๆ ดังนี้

“การโหดดึงทางการเมืองครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายคือรวมเพื่อให้พรรคประชาธิปัตย์โดดเดี่ยว และยังถนอมน้ำใจท่านบรรหารและท่านสุวัจน์ หากมองการเมืองเหมือนธุรกิจ พรรคไทยรักไทยก็เหมือนบริษัทแม่โดยมีพรรคชาติไทยและพรรคชาติพัฒนาเป็นบริษัทลูก โดยบริษัทแม่อาจมีเครือข่ายกว้างแต่มีบางพื้นที่ที่บริษัทแม่ไปไม่ได้ก็ต้องทำธุรกรรมผ่านบริษัทลูก”

(๓: มติชน, ๑๖ เม.ย. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมีการใช้คำ *การโหดดึงทางการเมือง ธุรกิจ บริษัทแม่ บริษัทลูก และ ทำธุรกรรม* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในความหมายของการทำธุรกิจ เมื่อนำมาใช้ในบริบททางการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบการเมืองเป็นการทำธุรกิจ พรรคการเมืองเปรียบเป็นบริษัท การร่วมมือกันระหว่างพรรคการเมืองเปรียบเป็นการโหดดึงหรือการรวมกลุ่มกันทางธุรกิจ การทำงานทางการเมืองเป็นเหมือนการทำธุรกรรม การเปรียบเทียบนี้สะท้อนให้เห็นทัศนคติของผู้พูดว่า การเมืองเป็นเรื่องของการประสานประโยชน์ แม้จะอยู่ต่างพรรคการเมืองกันแต่หากมีผลประโยชน์ร่วมกันพรรคการเมืองต่างๆ ก็สามารถทำงานร่วมกันได้ นอกจากนี้ยังแสดงว่าพรรคไทยรักไทยเป็นผู้ควบคุมพรรคอื่น ๆ เหมือนบริษัทแม่ที่เป็นผู้ควบคุมนโยบายการบริหารของบริษัทลูก

ตัวอย่างที่ ๖๖

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์อภิปรายการดำเนินการที่ผิดพลาดของรัฐมนตรีในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล นายอภิสิทธิ์กล่าวถึงสิ่งที่นายกรัฐมนตรีมักกล่าวเปรียบเทียบการบริหารประเทศกับการบริหารบริษัท และ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นเปรียบเป็นผู้บริหารสูงสุดของบริษัท นายอภิสิทธิ์กล่าวว่า หากประเทศเปรียบเป็นบริษัทดังที่นายกรัฐมนตรีได้กล่าวแล้วนั้น การบริหารประเทศที่ผิดพลาดเปรียบเป็นการทำให้บริษัทเสียหายและทำให้ประชาชนซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทเสียผลประโยชน์ ดังนี้

“รัฐบาลนี้เหมือนกับที่ท่านรัฐมนตรีพูดละครับ มีคนมาจากภาคธุรกิจเยอะ แล้วที่ท่านนายกฯก็พูดหลายครั้งเวลาพูดถึงการบริหารประเทศมักเปรียบเทียบเหมือนกับการบริหารบริษัท ก็ถ้าประเทศเป็นบริษัทผู้ถือหุ้นคือคนไทยทั่วประเทศ พวกกระผมเป็นตัวแทนผู้ถือหุ้นครับ ตัวแทนผู้ถือหุ้นว่าท่านกำลังทำให้ผู้ถือหุ้นเสียหาย ๑๐๕ ล้านบาท ผู้บริหารคนนี้ท่านจะแสดงความรับผิดชอบอย่างไร...ผมจะรอดูครับว่าคนที่เป็นผู้บริหารสูงสุดที่เรียกว่าซีอีโอจะปลดผู้บริหารที่ทำให้บริษัทเสียหาย ๑๐๕ ล้านบาทไหม ผมเชื่อว่าถ้าเรื่องนี้เกิดขึ้นในบริษัทของท่านนายกฯ คนรับผิดชอบไม่ได้ผู้หรือครับ”

(๒: ๑๙ พ.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมีการใช้คำ บริษัท ผู้ถือหุ้น ตัวแทนผู้ถือหุ้น และ ซีอีโอ ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ใช้ในวงความหมายของธุรกิจ เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่าการบริหารประเทศเป็นเหมือนการบริหารบริษัท โดยมีประเทศเป็นเหมือนบริษัท คนไทยเป็นเหมือนผู้ถือหุ้นของบริษัท นักการเมืองฝ่ายค้านเป็นเหมือนตัวแทนผู้ถือหุ้น นายกรัฐมนตรีเป็นเหมือนผู้บริหารสูงสุดหรือซีอีโอ รัฐมนตรีที่กำกับดูแลงานเป็นเหมือนผู้บริหาร และการบริหารงานผิดพลาดทำให้ประเทศชาติต้องเสียเงินจำนวน ๑๐๕ ล้านบาทเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสูงสุดจะต้องรับผิดชอบ และต้องยึดถือประโยชน์ของผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นคนไทยทั่วประเทศ เมื่อพิจารณาบริบทประกอบจะเห็นว่าผู้พูดใช้ความเปรียบนี้แสดงความไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลที่มองการบริหารประเทศเป็นการบริหารธุรกิจและโจมตีฝ่ายรัฐบาลว่าหากมองการบริหารประเทศเช่นธุรกิจจริง ก็ควรจะดำเนินการแก้ไขปัญหา และรักษาผลประโยชน์ของชาติและประชาชนเช่นเดียวกับที่ผู้บริหารบริษัทต้องรักษาผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้น โดยการไม่ดำเนินการดังกล่าวนับเป็นการทำหน้าที่บกพร่อง และไม่สามารถทำได้จริงดังที่นายกรัฐมนตรีได้เคยกล่าวไว้

ตัวอย่างที่ ๖๗

นายอดิศร เพียงเกษ สมาชิกพรรคไทยรักไทยได้ให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนเกี่ยวกับนโยบายการมอบโคให้กับเกษตรกรจำนวนหนึ่งล้านครอบครัวเพื่อเป็นทุนให้กับเกษตรกรนำไปใช้ในการดำรงชีวิตต่อไป นายอดิศรเปรียบนโยบายดังกล่าวของพรรคกับสินค้า ดังนี้

“โคล้านครอบครัวมันเป็นสินค้าไปโฆษณาขายก็ติดตลาด”

(๓: เนชั่นสุดสัปดาห์, ๑๓, ๖๙๑)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำว่า *สินค้า โฆษณา ขาย และ ติดตลาด* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของธุรกิจ เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่านโยบายเปรียบเป็นสินค้า การแถลงนโยบายเปรียบเป็นการโฆษณาสินค้า การนำเสนอนโยบายแก่ประชาชนเปรียบเป็นการขาย ประชาชนเปรียบเป็นผู้บริโภค และการได้รับการยอมรับจากประชาชนเป็นเหมือนการขายสินค้าได้ ในขณะที่การที่ประชาชนนิยมและชื่นชมนโยบายของพรรคเป็นเหมือนสินค้าที่ติดตลาดเป็นที่นิยมของผู้บริโภค การเปรียบนี้สะท้อนให้เห็นทัศนคติของผู้พูดว่านโยบายที่พรรคนำเสนอเป็นสิ่งที่ต้องการของประชาชนจึงทำให้ได้รับความนิยม

ตัวอย่างที่ ๖๔

นายสุรนนท์ เวชชาชีวะ สมาชิกพรรคไทยรักไทย กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับปรากฏการณ์การย้ายพรรคของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองต่างๆมาเป็นสมาชิกพรรคไทยรักไทยเป็นจำนวนมาก นายสุรนนท์เปรียบพรรคการเมืองเป็นเหมือนบริษัทหรือองค์กรทางธุรกิจ ดังนี้

“อย่าไปตกใจกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น บริษัทเอกชนก็มีคนเข้าออกเป็นธรรมดา ส.ส.ก็เป็นมนุษย์ต้องการการเจริญเติบโต ต้องการการก้าวหน้าในพรรคไทยรักไทยก็อาจมีที่คิดว่า อยู่แล้วไม่ใช่ที่เขาต้องการ เลือดจะไหลออกมากหรือน้อยก็อยู่ที่วัฒนธรรมองค์กรที่จะสร้างความมั่นใจให้คนในองค์กร หากบริษัทเก่าแก่ไม่ปรับตัวก็อาจจะล่มสลายลงได้”

(๓: มติชน, ๒๕ ก.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำว่า *บริษัทเอกชน องค์กร ก้าวหน้า บริษัท และ ล่มสลาย* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของธุรกิจ เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่า การเมืองเป็นเรื่องของการทำธุรกิจ พรรคการเมืองเปรียบเป็นบริษัท และสมาชิกพรรคเปรียบเป็นพนักงานของบริษัทที่ต้องการความก้าวหน้า การเปรียบนี้แสดงให้เห็นทัศนคติของผู้พูดว่าสมาชิกพรรคทุกคนรักความก้าวหน้าและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัวเช่นเดียวกับมนุษย์ทุกคนที่รักตัวเอง ดังนั้นจึงเป็นธรรมดาที่สมาชิกพรรคแต่ละคนจะเลือกสิ่งที่ดีที่สุดให้กับตนเอง การย้ายพรรคเพื่อแสวงหา

ความก้าวหน้าให้กับตนเองจึงไม่ใช่เรื่องผิดแต่เป็นสิทธิอันชอบธรรมที่นักการเมืองแต่ละคนสามารถทำได้

ตัวอย่างที่ ๖๙

นายกรณ์ จาติกวณิช สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการที่พรรคได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งน้อยกว่าที่คาดการณ์ไว้และต้องเป็นฝ่ายค้านโดยเปรียบพรรคกับสินค้า ดังนี้

“ความจริงพรรคเรามีแบรนด์เดียวคือแบรนด์ของประชาธิปัตย์ ที่ผ่านมาแบรนด์นี้ขายออกที่ภาคใต้ ขายไม่ออกที่ภาคอีสาน”

(๓: เนชั่นสุดสัปดาห์, ๑๓, ๖๙๓)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำว่า *แบรนด์* และ *ขาย* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายธุรกิจ เมื่อนำมาใช้ในบริบททางการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่า การเมืองเป็นเหมือนการทำธุรกิจ พรรคการเมืองเปรียบเป็นสินค้าและการเสนอตัวเข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเปรียบเป็นการขายสินค้า โดยมีประชาชนเปรียบเป็นผู้บริโภค การเปรียบเทียบนี้แสดงให้เห็นทัศนะของผู้พูดว่า พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองที่มีเอกภาพ ไม่ได้มีการร่วมกลุ่มกันจากพรรคการเมืองเล็กๆ

๓.๓.๘ [การเมือง คือ การดูแลและทำนุบำรุง]

นักการเมืองใช้ถ้อยคำที่เกี่ยวกับดูแล เช่น ดูแล สร้างโอกาส ปกป้อง และห่วง นอกจากนี้ยังใช้คำที่เกี่ยวข้องกับการซ่อม การบำรุงรักษา เช่น ซ่อมแซม ล้าง ฟอก และทำความสะอาด เป็นต้น ถ้อยคำอุปลักษณะการดูแลและทำนุบำรุงที่นักการเมืองใช้สะท้อนมโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การดูแลและทำนุบำรุง] นักการเมืองเลือกใช้คำเกี่ยวกับการดูแลที่สะท้อนให้เห็นว่านักการเมืองและผู้นำเป็นผู้ที่มีหน้าที่และสามารถดูแลประชาชนได้ ในขณะที่การเลือกใช้คำที่เกี่ยวกับการซ่อมแซม รักษา เมื่อเปรียบประชาชนและประเทศเป็นวัตถุอาคราที่ต้องมีผู้ดูแลให้อยู่ในสภาพดี มโนอุปลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นมุมมองของนักการเมืองว่าการบริหารประเทศและการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองเป็นสิ่ง ที่สามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้โดยนักการเมืองที่มีความรู้ เข้าใจและความสามารถซึ่งจะทำให้ประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าและประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ถ้อยคำอุปลักษณ์การดูแลและทำนุบำรุงที่สะท้อนมโนอุปลักษณ์นี้ มีจำนวนทั้งสิ้น ๕๑ ถ้อยคำ

มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การดูแลและทำนุบำรุง] เป็นการถ่ายทอดความหมายจากวงความหมาย การทำนุบำรุง (source domain) ไปยังวงความหมายของการเมือง (target domain) ซึ่งสามารถแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการทำนุบำรุงและการเมืองได้ ดังนี้

การดูแลและทำนุบำรุง (source domain)	การเมือง (target domain)
● อาคารบ้าน	-----> ประเทศ
● สิ่งสกปรก	-----> ปัญหาของประเทศ
○ ชยะ	-----> ปัญหาของประเทศ
○ ความทุจริต	-----> สถานการณ์ที่ย่ำแย่ของประเทศและประชาชน
● การดูแลทำนุบำรุง	-----> การแก้ไขปัญหาของประเทศ
○ การซ่อม/ กวาด	-----> แนวทางในการแก้ไขปัญหา
● ผู้ที่ดูแลและทำนุบำรุง	-----> นักการเมือง

ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การดูแลและทำนุบำรุง] ปรากฏในข้อมูลดังตัวอย่าง ดังนี้

ตัวอย่างที่ ๗๐

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวในรายการนายกทักษิณคุยกับประชาชนว่า ตนเข้ามาทำงานการเมืองเพราะต้องการช่วยพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าโดยการมีระบบการเมืองที่ดี พ.ต.ท.ทักษิณเปรียบเทียบการทำงานทางการเมืองกับการทำความสะอาดพื้น ดังนี้

“ผมก็เลยบอกว่าขออนุญาตไม่ได้ชั่วคราว ขออนุญาตใช้เงินที่ทำมาหากินเป็นเงินสะอาด ทำความสะอาดบ้านเมืองสักรอบหนึ่ง จากนั้นไปจะทำเต็มที่ แล้วผมก็บอกว่าไม่กวาดนี่นะ เวลามันสกปรกไปจุ่มซีโคลนมา แล้วมากกว่าพื้นนี่มันยิ่งทำให้พื้นสกปรกไปอีก เพราะนั่นต้องเอาไม่กวาดสะอาดกวาดพื้นก่อน แล้วหลังจากนั้นเราค่อยสร้างไม้กวาดดี ๆ มาช่วย

กวาด หรือไม่บางที่พื้นสะอาดแล้วไม่ต้องกวาดแล้วละ เพราะถ้าระบบมันดีก็ฝุ่นละอองเข้ามาแล้วก็ไม่ต้องกวาดแล้วละ”

(๔: ๒ ต.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำว่า ทำความสะอาด กวาดพื้น ไม่กวาด สกปรก และ ฝุ่นละออง ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของการทำความสะอาด เมื่อนำมาใช้บริบทการเมือง จึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่าการทำงานการเมืองเปรียบเป็นการทำความสะอาดพื้น ประเทศเปรียบเป็นบ้าน ปัญหาบ้านเมืองเปรียบเป็นความสกปรกของพื้นบ้าน ในขณะที่นักการเมือง เปรียบเป็นไม้กวาดที่ใช้ทำความสะอาดพื้น การเปรียบนี้สะท้อนให้เห็นมุมมองของผู้พูดว่า การทำงานการเมืองของตนเป็นความเสียสละเสนอตัวมาทำความสะอาดบ้าน ซึ่งต้องใช้ผู้ที่มีความตั้งใจจริงและเป็นนักการเมืองที่ดี เช่นเดียวกับไม้กวาดที่ดี

ตัวอย่างที่ ๗๑

ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง สมาชิกพรรคมวลชนในขณะนั้นกล่าวในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลว่า รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยบกพร่องในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยเปรียบเทียบทำหน้าที่ของรัฐมนตรีกับผู้ตรวจสอบความสะอาดของบ้านเมืองดังนี้

“ท่านนายกรัฐมนตรีโดยคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง ท่านก็นั่งหัวโต๊ะเป็นคนตรวจสอบความสะอาดของบ้านเมือง”

(๒: ๒๒ พ.ค. ๒๕๔๖)

จากตัวอย่างนี้ เป็นการเปรียบเทียบการทำงานการเมืองกับการทำความสะอาด ปัญหาของบ้านเมืองเปรียบเป็นความสกปรก และนักการเมืองเปรียบเป็นคนทำความสะอาด ในขณะที่รัฐมนตรีเปรียบเป็นหัวหน้าที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ในการทำความสะอาดบ้านเมือง การเปรียบเช่นนี้แสดงให้เห็นมุมมองว่าการเข้ามาทำงานการเมืองเป็นการเข้ามาเพื่อช่วยปิดกวาดทำให้การบริหารประเทศมีแต่ความซื่อสัตย์ สุจริต และผู้ที่เป็ผู้นำควรที่จะต้องรับผิดชอบให้การบริหารประเทศให้เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์

ตัวอย่างที่ ๗๒

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวปราศรัยหาเสียงกับประชาชนเพื่อขอโอกาสเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ พ.ต.ท.ทักษิณ เปรียบการบริหารประเทศกับการซ่อมบ้านให้แข็งแรง ดังนี้

“คนชนบทเกษตรกรชาวบ้านคือฐานของประเทศ ถ้าฐานมันอ่อนแอ ฐานมันเน่า โครงสร้างมันล้มทุกทีแหละครับ มีรัฐบาลนี้แหละครับที่ซ่อมฐานรากให้แข็ง เพื่อให้โครงสร้างคือบ้านของประเทศไทยนั้นแข็งแรง เพราะฉะนั้นเราจะทำให้คนไทยแข็งแรง”

(๑: ๖ ธ.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำว่า ฐาน ฐานราก โครงสร้าง ซ่อม และ บ้าน ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของการซ่อมแซมสิ่งก่อสร้าง เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบการบริหารประเทศเปรียบเทียบเป็นการซ่อมบ้าน ประเทศเปรียบเป็นบ้าน และโครงสร้างของประเทศเปรียบเป็นโครงสร้างของบ้านโดยคนชนบท เกษตรกร และชาวบ้านเปรียบเป็นฐานรากของบ้าน การเปรียบเทียบนี้สะท้อนให้เห็นทัศนคติของผู้พูดว่า เป็นผู้ที่เข้าใจปัญหาของประเทศเป็นอย่างดี และทราบว่าชาวชนบทเป็นรากฐานที่สำคัญของประเทศ ดังนั้นผู้พูดจึงสามารถที่จะแก้ไขปัญหาก็แก่ประเทศได้

ตัวอย่างที่ ๗๓

ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง สมาชิกพรรคมวลชน กล่าวในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลว่า การบริหารงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยนั้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นลงได้ ได้เพียงแต่ปกปิดปัญหานั้นไว้ ร.ต.อ.เฉลิมเปรียบเทียบการแก้ปัญหากับการทำ ความสะอาด ดังนี้

“ผมเข้าใจว่าท่านถูกหลอก นึกว่าที่นี้ได้มาโดยถูกต้องซื้อขายกันได้ แก้ปัญหาอย่างนี้เขาเรียกว่ากวาดขยะใต้พรม”

(๒: ๒๒ พ.ค. ๒๕๔๖)

จากตัวอย่างมีการใช้คำ กวาด และ ขยะ ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของการดูแลรักษาความสะอาด เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบการเมืองเป็นการดูแลรักษา

ปัญหาของประเทศเปรียบเป็นขยะ การกวาดเปรียบเป็นการแก้ปัญหา ในขณะที่นักการเมืองเปรียบเป็นผู้ดูแลทำความสะอาด เมื่อพิจารณาบริบทประกอบจะเห็นว่าผู้พูดใช้ความเปรียบนี้โจมตีนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามว่า แสดงท่าทีว่าแก้ปัญหาได้แต่แท้จริงแล้วปัญหาดังกล่าวยังไม่ได้แก้ไขและปกปิดไว้ไม่ให้เห็นเช่นเดียวกับขยะใต้พรมที่ดูผิวเผินอาจคิดว่าถูกขจัดออกไปแล้ว แต่เมื่อพิจารณาอย่างลึกซึ้งจะเห็นว่าไม่ได้ถูกขจัดให้หมดไปเพียงแต่ปกปิดไว้เท่านั้น

ตัวอย่างที่ ๗๔

นายชวน หลีกภัย สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ กล่าวแสดงความเห็นกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๓ จังหวัด นายชวนกล่าวว่าแนวทางของรัฐบาลทำให้สถานการณ์ดังกล่าวรุนแรงขึ้น โดยเปรียบเทียบที่มีมากขึ้นกับสิ่งที่เปรอะเปื้อนอยู่ ดังนี้

“ผมว่าเบื้องต้นคงต้องยอมรับว่าขณะนี้ เลอะเทอะ เลอะเทอะ อดีตเขาทำมาดี โดยตลอด เขาแก้ปัญหาที่หนักจนสถานการณ์มันดีขึ้น...”

(๓: มติชน, ๘ ก.พ. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมีการใช้คำ เลอะเทอะ และ เลอะเทอะ ซึ่งเป็นคำที่ใช้แสดงถึงความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยและความเปรอะเปื้อน เมื่อนำมาใช้อธิบายสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในบริบททางการเมือง แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ต้องทำให้เรียบร้อยหรือขจัดให้หมดไป เมื่อพิจารณาบริบทประกอบจะเห็นว่าผู้พูดใช้ความเปรียบนี้เพื่อวิพากษ์การทำหน้าที่ของรัฐบาลว่าควรจะทำให้บ้านเมืองสงบเรียบร้อย แต่กลับทำให้ประเทศวุ่นวายและมีปัญหามากยิ่งขึ้นเหมือนกับสิ่งที่เลอะเทอะเปรอะเปื้อน

๓.๓.๙ [การเมือง คือ เกม]

นักการเมืองใช้คำที่เกี่ยวข้องกับ เกมซึ่งเป็นการต่อสู้ที่ต้องมีการชิงไหวพริบกัน เช่น พลิกเกม ลูกเล่น แก้มเกม ทันเกม และซ้ำของมาใช้ในบริบทการเมือง แสดงให้เห็นการเปรียบระหว่างการเมืองกับเกม ถ้อยคำอุปลักษณณ์เกมที่นักการเมืองไทยใช้สะท้อนมโนอุปลักษณณ์ว่าการเมืองคือเกมและนักการเมืองเปรียบเป็นผู้เล่นเกม มโนอุปลักษณณ์นี้สะท้อนภาพของการแข่งขันที่ต่างจากการแข่งขันในเชิงกีฬา กล่าวคือเมื่อพิจารณาคำว่า “เกม” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

พ.ศ. ๒๕๔๒ (๒๕๔๖: ๑๓๙) มีความหมายโดยปริยายว่า “การแสดงให้เห็นการใช้กลวิธีหรือเล่นให้เลี่ยมเพื่อหักล้างกัน เช่น เกมการเมือง” ถ้อยคำอุปลักษณะเกมจึงสะท้อนให้เห็นการชิงไหวชิงพริบ การใช้กลวิธีและ เล่นให้เลี่ยมเพื่อช่วงชิงความได้เปรียบหรือชัยชนะเหนือคู่แข่งทางการเมือง ทั้งนี้ถ้อยคำอุปลักษณะเกมที่สะท้อนมโนอุปลักษณะนี้มีจำนวน ๓๗ ถ้อยคำ

มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ เกม] เป็นการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายของเกม (source domain) ไปยังวงความหมายของการเมือง (target domain) ซึ่งสามารถแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของเกมกับการเมืองได้ ดังนี้

เกม (source domain)		การเมือง (target domain)
● เกม	---->	แผนการทางการเมือง
● ผู้เล่นเกม	---->	นักการเมือง/ รัฐบาล
● การเล่น	---->	การชิงไหวพริบ/ การหักล้าง/ เล่นให้เลี่ยมทางการเมือง
● ผลของเกม	---->	การเท่าทัน/ การได้เปรียบเหนือคู่แข่ง/ ความสามารถในการทำลายฝ่ายตรงข้าม

มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ เกม] สะท้อนให้เห็นมุมมองว่าการเมืองเป็นเรื่องของการชิงความได้เปรียบหรือชิงไหวชิงพริบ จากข้อมูลพบว่านักการเมืองใช้ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับเกมเพื่อโจมตีฝ่ายตรงข้ามและสะท้อนมุมมองว่าฝ่ายตรงข้ามเป็นผู้มีเล่นให้เลี่ยมและไม่เคารพกติกา ตัวอย่างที่พบในข้อมูล เช่น

ตัวอย่างที่ ๗๕

นายองอาจ คล้ามไพบูลย์ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการยื่นขอเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลในขณะที่ยังมีฝ่ายรัฐบาลประกาศจะจัดแถลงนโยบายหลังการอภิปรายของฝ่ายค้าน นายองอาจเปรียบเทียบการกระทำดังกล่าวของฝ่ายรัฐบาลกับเกม ดังนี้

“ฝ่ายค้านก็ต้องปรับให้ทันเกมโดยแยกข้อมูลการแถลงผลงานและ
การอภิปรายไม่ไว้วางใจไว้แล้ว”

(๓: มติชน, ๗ พ.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างการใช้สำนวน ทันเกม ที่หมายถึง การรู้เท่าทันความคิดหรือแผนการใน
การเล่นเกมนักการเมือง เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่าการเมืองเปรียบ
เป็นการเล่นเกมและนักการเมืองฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลเป็นผู้เล่นเกม ในขณะที่การทันเกมเปรียบ
เป็นการรู้เท่าทันแผนการหรือกลวิธีของนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม การเปรียบเทียบในบริบทนี้แสดงให้เห็นว่า
ฝ่ายรัฐบาลเป็นผู้มีแผนการและเล่ห์เหลี่ยมมาก ฝ่ายค้านจึงต้องติดตามและปรับแนวทางใน
การทำงานให้ทันเพื่อที่จะได้ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้

ตัวอย่างที่ ๗๖

นายประชา มาสินนธ์ สมาชิกพรรคไทยรักไทยกล่าวในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ
รัฐมนตรีเป็นรายบุคคล โดยกล่าวเป็นเชิงตัดพ้อที่ตนเองถูกฝ่ายค้านอภิปรายไม่ไว้วางใจว่าบกพร่อง
ในการบริหารประเทศ ทั้งที่ตนเองเพิ่งจะได้เข้ารับตำแหน่งทางการเมืองเป็นครั้งแรกและยังไม่มี
ประสบการณ์ทางการเมืองมากพอ โดยกล่าวว่า

“ก่อนอื่นผมต้องขอบคุณท่านผู้นำฝ่ายค้านที่ได้อภิปรายผม ในวันแรกและ
ท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติจากฝ่ายค้าน ท่านอลงกรณ์ พลบุตร ขออนุญาตที่เอ่ยนามที่ได้ให้
เกียรติยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีหน้าใหม่และไม่มีความซ้ำของในเกมการเมือง
อย่างผมครั้งนี้”

(๒: ๒๓ พ.ค. ๒๕๔๖)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า ซ้ำของ และ เกมการเมือง ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในการอธิบาย
ประสบการณ์ของผู้เล่นเกม เมื่อนำมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่าการเมือง
เปรียบเป็นเกมที่จะต้องมีการใช้แผนการ ไหวพริบ กลยุทธ์ หรือเล่ห์เหลี่ยมเพื่อหักล้างกัน ในขณะที่
นักการเมืองเปรียบเป็นผู้เล่นซึ่งหากเป็นผู้เล่นที่เล่นมานานก็จะมีความซ้ำของ มีประสบการณ์และ
ชั้นเชิงมาก ผู้พูดใช้ความเปรียบนี้เพื่อโจมตีคู่แข่งว่าเป็นผู้ “ซ้ำของ” ในการใช้เล่ห์เหลี่ยมชั้นเชิง
ในขณะที่ตนเองเป็นฝ่ายถูกกระทำเนื่องจากไม่มีเล่ห์เหลี่ยมทางการเมือง

ตัวอย่างที่ ๗๗

นายประชา โพธิพิพิธ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับเรื่องที่ดินถูกตรวจค้นบ้านในช่วงของการหาเสียงเลือกตั้ง นายประชาเชื่อว่าเป็นการกระทำของนักการเมืองฝ่ายรัฐบาล นายประชา เปรียบการกระทำดังกล่าวของฝ่ายรัฐบาลกับเกม ดังนี้

“รัฐบาลจ้องที่จะดิศเครดิตลอดเวลาแต่ไม่มีอำนาจอะไรจะไปแก้เกม รัฐบาลได้ ผู้ใหญ่ในพรรคบอกให้ผู้ไปตามเกมที่วางไว้”

(๓: ๗ ธ.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำว่า แก้เกม ผู้ และ ตามเกม ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในความหมายของเกม เมื่อนำคำเหล่านี้มาใช้อธิบายสถานการณ์ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่า การเมืองเปรียบเป็นเกมที่จะต้องมีการวางแผนและพยายามกีดกันฝ่ายตรงข้ามแบบอ้อม ไม่กระทำแบบซึ่งหน้าแสดงถึงเล่ห์เหลี่ยมของรัฐบาล นักการเมืองเปรียบเป็นผู้เล่นเกม และการเลือกใช้คำว่า แก้เกม ผู้ และ ตามเกม สะท้อนให้เห็นการตอบโต้ ต่อสู้และการวางแผนของผู้เล่นทั้งสองฝ่าย การเปรียบเทียบนี้ใช้โจมตีรัฐบาลว่าเป็นบุคคลที่มีเล่ห์เหลี่ยมชั้นเชิงมากไม่ต่อสู้ทางการเมืองแบบซึ่งหน้า

ตัวอย่างที่ ๗๘

นายไสลภณ เพชรสว่าง สมาชิกพรรคไทยรักไทย กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการเรียกร้องให้มีการปรับคณะรัฐมนตรี โดยขอให้ปรับนายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ ออกจากตำแหน่งนั้นเป็นเกมการเมืองของฝ่ายค้าน นายไสลภณเปรียบเทียบการกระทำของฝ่ายค้านกับเกมดังนี้

“นายภกก็ต้องระวังการหลงเกมการเมืองของฝ่ายค้าน เพราะก่อนหน้านี้นายภกเคย ออกมาการันตีความบริสุทธิ์ของท่านสุริยะ ถ้าปรับท่านสุริยะออกก็เท่ากับยอมรับว่ามี การทุจริตเกิดขึ้นจริง คิดต่อไปที่จะถูกเล่นงานก็คือคนที่การันตีท่านสุริยะ ซึ่งผมเชื่อว่าเรื่องนี้ เป็นเกมเจาะฐานของฝ่ายค้าน”

(๓: ๔ ก.ค. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่างมีการใช้คำ เกมการเมือง เล่นงาน และ เกมเจาะฐาน ซึ่งเป็นคำที่เกี่ยวข้องกับวงความหมายของเกม เมื่อนำมาใช้อธิบายสถานการณ์ทางการเมืองจึงแสดงให้เห็น การเปรียบเทียบว่า

การเมืองเป็นเกม นักการเมืองเปรียบเป็นผู้เล่นเกม การ “เล่นงาน” เปรียบเป็นการทำลายฝ่ายตรงข้าม ถ้อยคำอุปโลกณ์นี้สะท้อนให้เห็นมุมมองว่า การเมืองเป็นเรื่องของกลยุทธ์ เล่ห์เหลี่ยมและแผนการที่แยบคายที่มุ่งทำลายฝ่ายตรงข้าม ถ้อยคำอุปโลกณ์นี้ใช้โจมตีพรรคการเมืองฝ่ายค้านว่าเป็นผู้ที่มีเล่ห์เหลี่ยม ชั้นเชิงในทางการเมืองมากจึงไม่ควรไว้วางใจการกระทำของพรรคฝ่ายค้าน

ตัวอย่างที่ ๗๙

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยกล่าวในรายการนายกทักษิณคุยกับประชาชนเกี่ยวกับการแก้ไขความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าจะต้องรีบปรับแผนการดำเนินการแก้ไขให้สถานการณ์ดีขึ้น พ.ต.ท.ทักษิณเปรียบเทียบการแก้ไขปัญหากับการพลิกเกม ดังนี้

“ช่วงนี้ผมไม่ค่อยสบายใจเพราะมีการยิง การฆ่ากันรายวันแต่ว่าจะต้องพลิกเกมโดยเร็ว เราก็จับตัวมาได้หลายคนแต่ก็ต้องจับต่อไปเพราะว่าพวกนี้ถือว่าเป็นสิ่งที่เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศ”

(๔: ๒๑ ก.พ. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างเป็นการเปรียบเทียบการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๓ จังหวัดว่าเป็นเหมือนเกมของผู้ก่อการร้าย ผู้เล่นเกมสองฝ่ายคือฝ่ายรัฐบาลและผู้ก่อการร้าย และสถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนต้องเสียชีวิตจากการโดนลอบทำร้ายเป็นความผิดพลาดซึ่งเปรียบได้กับสถานการณ์การตกเป็นรองในการเล่นเกมนั้น การเลือกใช้คำว่า *พลิกเกม* ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ใช้ในวงความหมายของเกมมาใช้ในบริบทการเมืองจึงแสดงให้เห็นการเปรียบว่าต้องทำให้สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ฝ่ายรัฐบาลตกเป็นรองนั้นให้กลับดีขึ้น และรัฐบาลเป็นฝ่ายที่ได้เปรียบเหนือผู้ก่อการร้าย การเปรียบนี้แสดงให้เห็นทัศนะของผู้พูดว่าการแก้ไขปัญหาจะต้องมีการวางแผนอย่างมีชั้นเชิง ต้องใช้ผู้ที่มีเข้าใจและตระหนักต่อปัญหามาช่วยแก้ไข

๓.๔ สรุป

ผลการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปโลกณ์ที่นักการเมืองไทยใช้พบว่าถ้อยคำอุปโลกณ์เหล่านั้นสะท้อนมโนทัศน์หลายประการซึ่งแสดงให้เห็นมุมมองและวิธีคิดเกี่ยวกับการเมืองหลายมิติ โคเวคเซส (Kövecses, 2002) ซึ่งให้เห็นว่ามโนทัศน์ต่างๆ มีหลายมิติ ผู้ใช้ภาษาจึงเลือก แบบเปรียบ

ที่หลากหลายเพื่อให้เข้าใจมิติต่างๆ ของสิ่งที่ถูกเปรียบ โดยกล่าวว่า

“Since concepts (both target and source) have several aspects to them, speakers need several source domains to understand these different aspects of target concepts”

(Kövecses, 2002: 84)

ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่นักการเมืองไทยใช้สะท้อนมโนทัศน์ต่อการเมืองไทยในหลายมิติ สอดคล้องกับที่โคเวคเซสกล่าวไว้ ซึ่งสรุปจากผลการวิจัยได้ดังนี้

๑. [การเมือง คือ การต่อสู้]

มโนอุปลักษณ์นี้สะท้อนให้เห็นมิติทางการเมืองว่าการเมืองเรื่องของการเป็นการต่อสู้ การมุ่งชัยชนะเพื่อให้ได้อำนาจ ทั้งนี้การเปรียบเทียบเลือกตั้งกับสงครามเป็นการนำเสนอภาพของการต่อสู้ที่มุ่งเอาชนะระหว่างนักการเมือง ในขณะที่การเปรียบเทียบแก้ปัญหาของบ้านเมืองกับสงครามเป็นการเสนอความมุ่งมั่น ความเด็ดขาดและจริงจังในการแก้ไขปัญหาให้กับประเทศ

๒. [การเมือง คือ การแข่งขันกีฬา]

มโนอุปลักษณ์นี้สะท้อนให้เห็นมิติทางการเมืองว่าการเมืองเป็นเรื่องของการช่วงชิง ชัยชนะ มุมมองการแข่งขันนี้ต่างจากการต่อสู้ ตรงที่การแข่งขันหรือกีฬามีกรอบกติกาและมีระยะเวลาของการแข่งขัน และเมื่อจบการแข่งขันทั้งผู้แพ้และผู้ชนะก็สามารถเป็นเพื่อนกันได้ การเมืองก็เช่นเดียวกัน นอกจากนี้การเปรียบเทียบประเทศกับกีฬาประเภททีมยังสะท้อนให้เห็นอีกมิติหนึ่งของการเมืองที่ไม่ได้มุ่งแต่จะช่วงชิงชัยชนะเป็นสำคัญ หากแต่มุ่งนำเสนอมุมมองของการบริหารงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการประสานงานที่ดี พร้อมที่จะแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน

๓. [การเมือง คือ การเดินทาง]

มโนอุปลักษณ์นี้สะท้อนให้เห็นมิติทางการเมืองว่า การเมืองเป็นเรื่องของการมุ่งสู่จุดหมาย ทั้งนี้จุดหมายของนักการเมืองคืออำนาจทางการเมือง ในขณะที่จุดหมายของการบริหารประเทศคือความเจริญก้าวหน้าของประเทศและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชน

๔. [การเมือง คือ การแสดง]

มโนอุปลักษณ์นี้สะท้อนให้เห็นมิติทางการเมืองว่าการเมืองเป็นเรื่องของการแบ่ง

บทบาท และการเล่นตามบท การทำหน้าที่ทางการเมืองจึงเป็นการสวมบทบาทของนักแสดงแต่ละคน นอกจากนี้ข้อมูลหลักฐานต่างๆก็เป็นเพียงเรื่องสมมติที่นักการเมืองต่างมองว่าเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นใหม่เพื่อประโยชน์ของตนเอง

๕. [การเมือง คือ ครอบครัว]

มโนอุปลักษณ์นี้สะท้อนให้เห็นมิติทางการเมืองว่าการเมืองเป็นเรื่องของความเป็นพวกพ้อง กล่าวคือ นักการเมืองที่อยู่พรรคเดียวกันเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน ในขณะที่นักการเมืองต่างพรรคเป็นคนอื่น นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกพรรคเป็นผู้ที่อยู่ภายใต้การดูแลของหัวหน้าพรรค มีสถานภาพเป็นคนของหัวหน้าพรรคที่จะต้องเคารพ เชื้อพียงและกตัญญูต่อหัวหน้าพรรค

๖. [การเมือง คือ การรักษาโรค]

มโนอุปลักษณ์นี้สะท้อนมุมมองของนักการเมืองต่อการเมืองว่าการเมืองเป็นเรื่องของการดูแลรักษา ในขณะที่นักการเมืองเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในการดูแลประเทศ ส่วนประชาชนและประเทศชาติเป็นผู้ป่วยในลักษณะต่างๆ ที่ต้องการการดูแลรักษา

๗. [การเมือง คือ ธุรกิจ]

มโนอุปลักษณ์นี้สะท้อนให้เห็นมิติทางการเมืองว่าการเมืองเป็นเรื่องของการประสานผลประโยชน์ การทำงานการเมืองเป็นความร่วมมือกันในทางธุรกิจ ในขณะที่การบริหารประเทศแบบธุรกิจช่วยเน้นย้ำให้เห็นภาพของการดำเนินการต่างๆที่มีความรวดเร็ว และฉับไว ซึ่งแตกต่างจากการบริหารในระบบราชการที่เชื่องช้าและไม่ทันการณ์

๘. [การเมือง คือ เกม]

มโนอุปลักษณ์นี้สะท้อนให้เห็นมิติทางการเมืองว่าการเมืองเป็นเรื่องของเล่นที่หลอหลอม การชิงไหวชิงพริบและการหักหลัง นักการเมืองต่างพยายามที่จะช่วงชิงความได้เปรียบเหนือฝ่ายตรงข้ามด้วยกลยุทธ์ต่างๆที่ไม่เป็นไปตามครรลองและไม่ตรงไปตรงมา

๙. [การเมือง คือ การดูแลและทำนุบำรุง]

มโนอุปลักษณ์นี้สะท้อนมิติทางการเมืองว่า นักการเมืองมีบทบาทเป็นผู้ดูแล ซึ่งมีหน้าที่ในการดูแลและทำนุบำรุงประเทศและประชาชน ในขณะที่ประเทศและประชาชนเป็นผู้ที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้จึงจำเป็นต้องได้รับการดูแลจากนักการเมือง

เมื่อเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์มโนอุปลักษณ์การเมืองที่นักการเมืองใช้ที่พบในงานวิจัยนี้ กับงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัยพบว่ามโนทัศน์ที่ร่วมกันและส่วนที่ต่างกันดังนี้

ผลการศึกษามโนอุปลักษณะการเมืองของนักการเมืองนี้บางส่วนสอดคล้องกับผลการศึกษาของอุษา พุฒิชัยวิบูลย์ (๒๕๔๔) เรื่อง “การศึกษาอุปลักษณะการเมืองการเมืองไทยตามแนวอรรถศาสตร์ปริชาน” ผลการศึกษาของอุษา พุฒิชัยวิบูลย์ พบว่าถ้อยคำอุปลักษณะที่สื่อมวลชนใช้สะท้อนมโนทัศน์เกี่ยวกับการเมืองสอดคล้องกับมโนทัศน์ของนักการเมือง ได้แก่ [การเมือง เป็น สงคราม][การเมือง เป็น การแข่งขัน] [การเมือง เป็น ธุรกิจ] [การเมือง เป็น การแสดง] และ [การเมือง เป็น การเดินทาง] ในขณะที่มโนอุปลักษณะที่ต่างจากงานวิจัยนี้ ได้แก่ [การเมือง คือ การพนัน] [การเมือง คือ การศึกษา] [การเมือง คือ การโจรกรรม] [การเมือง คือ เครื่องเรือน] และ [การเมือง คือ สิ่งมีชีวิต]

นอกจาก อุษา พุฒิชัยวิบูลย์ (๒๕๔๔) แล้วยังมีการศึกษาของพิชญ์ บางเขี้ยว (๒๕๔๔) ซึ่งเป็นการศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกันกับงานวิจัยนี้ เนื่องจากการศึกษาของพิชญ์เป็นการศึกษารูปภาษาแสดงอุปลักษณะในข่าวการเมืองแต่ไม่ได้สรุปเป็นมโนทัศน์อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาพบว่ามโนทัศน์ที่แสดงอุปลักษณะในข่าวการเมืองที่สอดคล้องกับงานวิจัยนี้ได้แก่ รูปภาษาแสดงอุปลักษณะที่เกี่ยวข้องกับกีฬา รูปภาษาแสดงอุปลักษณะที่เกี่ยวข้องกับวิทยาการและการแสดง และรูปภาษาแสดงอุปลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการทำสงคราม ทั้งนี้รูปภาษาดังกล่าวอาจสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ที่สัมพันธ์กับมโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การแข่งขันกีฬา] [การเมือง คือ การแสดง] และ [การเมือง คือ สงคราม] ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาของงานวิจัยนี้กับงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิ อุษา พุฒิชัยวิบูลย์ (๒๕๔๔) และ พิชญ์ บางเขี้ยว (๒๕๔๔) สามารถแสดงความเหมือนและความแตกต่างได้ดังตารางดังนี้

ตารางที่ ๑ แสดงการเปรียบเทียบผลการศึกษา มโนทัศน์เกี่ยวกับการเมืองไทยของงานวิจัยนี้กับงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัย	งานวิจัยนี้	อุษา พุฒิชัยวิบูลย์ (๒๕๔๔)	พิชญ์ บางเขี้ยว (๒๕๔๔)
มโนอุปลักษณะ			
๑. [การเมือง คือ การต่อสู้]	✓	✓	?
๒. [การเมือง คือ การเดินทาง]	✓	✓	

ตารางที่ ๑ แสดงการเปรียบเทียบผลการศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับการเมืองไทยของงานวิจัยนี้กับงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัย มโนอุปลักษณ์	งานวิจัยนี้	อุษา พฤตชัยวิบูลย์ (๒๕๔๔)	พิชญ บางเขียว (๒๕๔๔)
๓. [การเมือง คือ การแข่งขัน]	✓	✓	?
๔. [การเมือง คือ ครอบครั้ว]	✓		
๕. [การเมือง คือ การรักษาโรค]	✓		
๖. [การเมือง คือ การแสดง]	✓	✓	?
๗. [การเมือง คือ ธุรกิจ]	✓	✓	
๘. [การเมือง คือ การดูแลและทำนุบำรุง]	✓		
๙. [การเมือง คือ เกม]	✓	✓ ^๑	
๑๐. [การเมือง คือ การพนัน]		✓	
๑๑. [การเมือง คือ การศึกษา]		✓	
๑๒. [การเมือง คือ การโจรกรรม]		✓	
๑๓. [การเมือง คือ เครื่องเรือน]		✓	?
๑๔. [การเมือง คือ สิ่งมีชีวิต]		✓	

หมายเหตุ ๑ อุษา พฤตชัยวิบูลย์ (๒๕๔๔) จัดให้ เกม อยู่ในมโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การแข่งขัน]

๒ เครื่องหมาย ? หมายถึงอาจจะแสดงมโนอุปลักษณ์นี้ได้ ทั้งนี้รูปภาพที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆที่พบในงานวิจัยของ

พิชญ บางเขียว อาจสรุปเป็นมโนทัศน์ได้ดังตาราง

อุปลักษณ์มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรม ดังที่โคเวคเซส (Kövecses, 2005) ให้ความเห็นไว้ในหนังสือ “Metaphor in Culture: Universality and Variation” เกี่ยวกับวัฒนธรรมว่าเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อมโนอุปลักษณ์ ทั้งนี้แม้ว่าความคิดพื้นฐานของแนวคิดภาษาศาสตร์ปริชานจะเชื่อว่าอุปลักษณ์เป็นระบบปริชานที่มีมาแต่กำเนิดของมนุษย์ซึ่งอาจทำให้เข้าใจได้ว่ามนุษย์ทุกคนจะมีมโนอุปลักษณ์เป็นสากลร่วมกัน แต่จากการศึกษาอุปลักษณ์ในวัฒนธรรมต่างๆ โคเวคเซสพบว่าวัฒนธรรมที่แตกต่างกันทำให้ผู้ใช้ภาษามีมุมมองต่อโลกที่ต่างกันและส่งผลให้มีมโนทัศน์ที่อาจจะต่างกันด้วย

เมื่อพิจารณามโนทัศน์เกี่ยวกับการเมืองของนักการเมืองไทยกับมโนทัศน์เกี่ยวกับการเมืองของนักการเมืองต่างประเทศจะพบว่ามโนทัศน์สอดคล้องกัน เช่น งานวิจัยของเซมิโนและมาสซี (Samino and Masci, 1996) ที่ศึกษาอุปลักษณ์ที่นักการเมืองประเทศอิตาลีใช้แล้วพบว่าสะท้อนมโนทัศน์เกี่ยวกับการเมืองที่สอดคล้องกับมโนทัศน์ของนักการเมืองไทย เช่น การเมืองคือกีฬา การเมืองคือสงคราม อย่างไรก็ตาม แม้จะมีมโนทัศน์ที่สอดคล้องกันแต่ก็มีลักษณะที่แตกต่างกันชัดเจนในการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงมโนอุปลักษณ์ดังกล่าว กล่าวคือถ้อยคำอุปลักษณ์ที่นักการเมืองอิตาลีใช้จะมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ สังคมและวัฒนธรรมของนักการเมืองในแต่ละประเทศ ตัวอย่างเช่น นักการเมืองอิตาลีใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ฟุตบอลที่สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ว่าการเมืองคือการแข่งขันฟุตบอล ในขณะที่นักการเมืองไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์มวยเพื่อสะท้อนมโนทัศน์การแข่งขัน เป็นต้น

ในบทนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่นักการเมืองไทยใช้ว่าสะท้อนให้เห็นมโนอุปลักษณ์การเมืองอะไรได้และได้วิเคราะห์ลักษณะเด่นของมโนอุปลักษณ์การเมืองเหล่านั้นในบทต่อไป ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณ์เหล่านี้โดยใช้มุมมองทางวจนปฏิบัติศาสตร์

บทที่ ๔

หน้าที่ของมโนอุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองไทย

ในบทที่ ๓ ผู้วิจัยได้ศึกษามโนอุปลักษณ์ที่สะท้อนจากถ้อยคำอุปลักษณ์ที่นักการเมืองไทยใช้เมื่อได้ทราบมโนอุปลักษณ์แล้ว ในบทนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาหน้าที่ของมโนอุปลักษณ์เหล่านั้นในวาทกรรมการเมืองไทย ในลำดับแรกผู้วิจัยจะทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของอุปลักษณ์และหน้าที่อุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมือง จากนั้นผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบของวาทกรรมการเมือง เพื่อให้เห็นภาพโดยรวมตามแนวคิดชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารและในลำดับสุดท้ายผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองไทยซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้

๔.๑ แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของอุปลักษณ์และหน้าที่อุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมือง

แม้การศึกษาอุปลักษณ์จะได้รับความสนใจและมีผู้ศึกษาข้อมูลในภาษาต่างๆจำนวนมาก แต่งานวิจัยเรื่องหน้าที่อุปลักษณ์อาจถือได้ว่ามีไม่มากนักหากเทียบกับการศึกษาจากมุมมองอรรถศาสตร์ปริชานตามแนวทางของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) ญัฐพรพานโพธิ์ทอง (๒๕๔๒) กล่าวว่าผู้ที่ได้รวบรวมหน้าที่ไว้มากที่สุดและกล่าวถึงหน้าที่อุปลักษณ์ในวาทกรรมต่างๆคือโกทลี (Goatly, 1998) ในลำดับนี้ ผู้วิจัยจึงจะได้กล่าวถึงหน้าที่อุปลักษณ์ตามการจำแนกของโกทลีเนื่องจากทำให้เห็นภาพกว้างของหน้าที่อุปลักษณ์ได้ครอบคลุมมากที่สุดและจะนำแนวคิดของโกทลีมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์หน้าที่มโนอุปลักษณ์

โกทลี (Goatly, 1998) ได้นำแนวคิดเรื่องหน้าที่ของภาษาที่ฮัลลiday (Halliday, 1994) เสนอไว้มาเป็นแนวทางในการศึกษาและจัดกลุ่มหน้าที่อุปลักษณ์ โกทลีจำแนกหน้าที่อุปลักษณ์เป็น ๓ ด้าน ได้แก่ หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ และหน้าที่ด้านการเรียงเรียงความ (รายละเอียดหน้า ๓๒)

อย่างไรก็ตาม แม้หน้าที่อุปลักษณ์จะจำแนกได้เป็น ๓ ด้าน ได้แก่ หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์และหน้าที่ด้านการเรียงเรียงความ แต่อุปลักษณ์หนึ่งๆก็อาจทำหน้าที่ได้หลายหน้าที่พร้อมกัน และอุปลักษณ์ในวาทกรรมต่างประเภทกันก็อาจทำหน้าที่ต่างกัน

โกทลี (Goatly, 1998) ได้ศึกษาหน้าที่อุปลักษณะในวาทกรรม ๖ ประเภท ได้แก่ บทสนทนา รายงานข่าว งานเขียนทางวิทยาศาสตร์ โฆษณาในนิตยสาร นวนิยายสมัยใหม่ และบทร้อยกรองร่วมสมัย และจำแนกหน้าที่อุปลักษณะในวาทกรรมต่างๆที่แสดงในตาราง ดังนี้

ตารางที่ ๒ แสดงหน้าที่ของอุปลักษณะในปริจเฉท/ วาทกรรมประเภทต่างๆตามแนวคิดของโกทลี (Goatly, 1998)

FUNCTIONS		GENRES						
		Conversation	National News Reports	Popular Science	Magazine Advertising	Modern Novels	Modern English Lyric Poetry	
IDEATIONAL	<i>Ideology</i>	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
	<i>Filling Lexicon Gaps</i>	✓	✓	✓		✓	✓	
	<i>Explanation/ Modelling</i>			✓				
	<i>Reconceptualization</i>	?X*		✓		✓	✓	
	<i>Argument by Analogy</i>	?		✓	?X			
INTERPERSONAL	<i>Expression Emotion</i>	✓	?X		✓	✓	✓	
	<i>Decoration/ Disguise</i>	✓	✓		✓	✓	✓	
	<i>Hyperbole</i>	✓	✓ _{(pop)*}		✓	✓	✓	
	<i>Cultivating Intimacy</i>	✓			✓	✓	✓	
	<i>Humour and Games</i>	✓			✓		?X	
TEXTUAL	<i>Textual Structuring</i>			?X	✓	✓	✓	
	<i>Memory/ Foregroundin Informativeness</i>		✓ _(pop)	?X	✓	✓	✓	
	<i>Fiction</i>				✓	✓	✓	

* (?X) เครื่องหมายแสดงว่า อาจจะพบน้อยหรือไม่พบว่าทำหน้าที่นี้

(Goatly, 1998: 300)

** (pop) เครื่องหมายแสดงว่า พบว่าทำหน้าที่นี้อย่างกว้างขวาง

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่าอุปลักษณะในวาทกรรม^(๑) ต่างประเภทกันจะทำหน้าที่ต่างกัน บางส่วน เช่น อุปลักษณะในปริจเฉท/วาทกรรมโฆษณาในนิตยสารทำหน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์และการเรียบเรียงความหลายหน้าที่ ในขณะที่อุปลักษณะในวาทกรรมวิทยาศาสตร์ไม่ปรากฏหน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์แต่จะทำหน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิดเป็นหลัก กล่าวโดยสรุปหน้าที่อุปลักษณะที่แตกต่างกันนั้นมีความสัมพันธ์กับประเภทของวาทกรรมซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญแตกต่างกัน

แม้โกทลี (Goatly, 1998) จะรวบรวมหน้าที่อุปลักษณะไว้มากที่สุดและอาจนำมาเป็นแนวทางการวิเคราะห์หน้าที่อุปลักษณะในวาทกรรมประเภทต่างๆได้ แต่โกทลีก็ไม่ได้กล่าวถึงหน้าที่อุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองไว้ ผู้ที่ศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองไว้ได้แก่ ชาร์เตอร์ริส-แบล็ค (Charteris-Black, 2005)

ชาร์เตอร์ริส-แบล็ค (Charteris-Black, 2005: 202-209) กล่าวถึงหน้าที่ของอุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองว่าอุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองมีหน้าที่สำคัญ ๔ ประการ คือ

(๑) การสร้างบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือของนักการเมือง (Establishing the politicians' ethos)

อุปลักษณะเป็นเครื่องมือในการสร้างบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือให้แก่ นักการเมือง กล่าวคือนักการเมืองการนำเสนอตนเองด้วยการใช้แบบเปรียบเทียบที่สื่อภาพลักษณ์ในด้านบวกหรือด้านที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม

(๒) การเพิ่มผลทางอารมณ์ (Heightening the pathos)

นักการเมืองใช้อุปลักษณะเพื่อช่วยเพิ่มผลทางอารมณ์ต่อผู้รับสารโดยการนำแบบเปรียบเทียบที่มีการตัดสินหรือประเมินค่าว่าดีมาใช้เมื่อกล่าวถึงตนเอง ในขณะที่เลือกใช้แบบเปรียบเทียบที่ถูกมองว่าไม่ดีมาใช้เมื่อกล่าวถึงฝ่ายตรงข้าม

(๓) การสื่อสารและอธิบายนโยบายทางการเมือง (Communicating and explaining political policies)

อุปลักษณะช่วยในการสื่ออธิบายต่างๆทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะอุปลักษณะเปรียบเทียบเชื่อมโยงแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายนั้นกับแบบเปรียบเทียบที่เข้าใจง่ายกว่า

(๑) ญัฐพร พานโพธิ์ทอง (๒๕๔๒) ใช้ คำ "ปริจเฉท" แทนคำว่า Discourse ในการอธิบายการจำแนกหน้าที่อุปลักษณะของโกทลี (Goatly, 1998) สำหรับในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้ "วาทกรรม" ซึ่งมีความหมายเหมือนกันกับ "ปริจเฉท" กล่าวคือ ใช้แทนคำ Discourse ที่เน้นมิติทางสังคมและวิถีปฏิบัติที่สัมพันธ์กับภาษาและการใช้ภาษา เป็นการศึกษาที่ผสมผสานกันระหว่างการศึกษาในเชิงโครงสร้างกับเชิงหน้าที่ทางการสื่อสารเพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับรูปแบบและลักษณะทางภาษาที่สื่อสารในสถานการณ์ทางสังคมต่างๆ (กฤษดาพรรณ หงส์ลดาธรรม และจันทิมา เขียมานนท์, ๒๕๔๙)

อุปลักษณะใหม่ๆ ทำให้สามารถใช้นำเสนอแง่มุมใหม่ๆเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองได้

(๔) การสื่ออุดมการณ์โดยการสร้างมายาคติทางการเมือง (Communication of ideology by creation of political myth)

อุปลักษณะช่วยในการสร้างมายาคติทางการเมืองและช่วยสื่ออุดมการณ์ทางการเมืองได้ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงโดยละเอียดในหัวข้อ ๔.๔

จากการจำแนกหน้าที่อุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองข้างต้นจะเห็นว่าหน้าที่ทั้ง ๔ ประการ นั้นสัมพันธ์กับหน้าที่อุปลักษณะ ๓ ด้านในวาทกรรมที่โกทลี (Goatly, 1998) ได้จำแนกไว้ กล่าวคือ หน้าที่การสร้างบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือของนักการเมือง (Establishing the politicians' ethos) และ หน้าที่การเพิ่มผลทางอารมณ์ (Heightening the pathos) นั้นจัดได้ว่ามีหน้าที่หลักในด้านบุคคลสัมพันธ์ ในขณะที่หน้าที่การสื่อสารและอธิบายนโยบายทางการเมือง (Communicating and explaining political policies) และหน้าที่การสื่ออุดมการณ์ผ่านมายาคติทางการเมือง (Communication of ideology by creation of political myth) นั้นจัดได้ว่ามีหน้าที่หลักในด้านการถ่ายทอดความคิดตามแนวคิดของโกทลี (Goatly, 1998) ความสัมพันธ์ของหน้าที่อุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองกับหน้าที่อุปลักษณะ ๓ ด้านตามแนวคิดของโกทลี (Goatly, 1998) แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๓ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่อุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองตามแนวคิดของชาร์เตอร์ริส-แบล็ค (Charteris-Black, 2005) และหน้าที่ของอุปลักษณ์ในวาทกรรมตามแนวคิดของโกทลี (Goatly, 1998)

Charteris-Black (2005)	Goatly (1998)		
	Ideational function	Interpersonal function	Textual function
Establishing the politicians' ethos		✓	
Heightening the pathos		✓	
Communicating and explaining political policies	✓		
Communication of ideology by creation of political myth	✓		

สรุปได้ว่าหน้าที่ของอุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองสอดคล้องกับหน้าที่ของอุปลักษณ์ในวาทกรรมประเภทอื่นอย่างเด่นชัด ๒ ด้าน คือ หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิดและหน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงจะนำการจำแนกหน้าที่อุปลักษณ์ของทั้งโกทลี (Goatly, 1998) และชาร์เตอร์ริส-แบล็ค (Charteris-Black, 2005) มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองต่อไปโดยจะใช้กรอบการวิเคราะห์ที่โกทลีเสนอเป็นหลักและจะนำแนวคิดของชาร์เตอร์ริส-แบล็คมาอธิบายสนับสนุนในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

๔.๒ องค์ประกอบการสื่อสารของวาทกรรมการเมืองที่ใช้ในการศึกษา

จากแนวคิดของโกทลี (Goatly, 1998) ที่เสนอว่าอุปลักษณ์ในวาทกรรมต่างประเภทกันจะมีหน้าที่ต่างกัน เนื่องจากวาทกรรมประเภทต่าง ๆ มีองค์ประกอบที่ต่างกัน องค์ประกอบที่ต่างกันนั้นเป็นปัจจัยของการเลือกใช้ภาษาและหน้าที่อุปลักษณ์ด้วย ดังนั้นการวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารของวาทกรรมการเมืองที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้จึงทำให้เห็นปัจจัยที่มีส่วนกำหนดหน้าที่ของมโนอุปลักษณ์ได้ชัดเจนขึ้น

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองและเพื่อให้เข้าใจหน้าที่ของมโนอุปลักษณะได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงจะได้วิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารของวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆ ได้แก่ การปราศรัย การอภิปราย การรายงานข่าวจากการสัมภาษณ์ และการรายงานผลงานของรัฐบาล (รายการนายกฯ ทักซิณคุยกับประชาชน) เพื่อให้เห็นองค์ประกอบการสื่อสารต่างซึ่งสัมพันธ์กับการทำหน้าที่ของมโนอุปลักษณะในวาทกรรมดังกล่าว

ในการวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารของวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆนี้ ผู้วิจัยได้นำกรอบการวิเคราะห์แนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร (Ethnography of communication) ของไฮม์ส์ (Hymes, 1974) มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์

ไฮม์ส์ (Hymes, 1974 อ้างใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ๒๕๔๔) กล่าวว่านอกจากผู้ใช้ภาษาจะต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์แล้ว ยังต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาได้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการสื่อสารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของตนด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้ใช้ภาษาจะเลือกใช้ภาษาให้สามารถสื่อสารได้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของการสื่อสาร ทั้งนี้การวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสารจะช่วยให้เข้าใจการใช้ภาษาของผู้ใช้ในสถานการณ์การสื่อสารต่างๆได้

ไฮม์ส์ (Hymes, 1974) ได้เสนอแนวทางในการวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสารตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารว่า ในการสื่อสารหนึ่งๆจะมีองค์ประกอบ ๘ องค์ประกอบซึ่งเมื่อนำอักษรต้นของแต่ละองค์ประกอบมารวมกันจะได้เป็นคำว่า "SPEAKING" ดังนี้

S ย่อมาจาก Setting หรือ Scene (ฉาก) หมายถึง เวลาและสถานที่ซึ่งเป็นสภาวะแวดล้อมทางกายภาพของเหตุการณ์การสื่อสาร

P ย่อมาจาก Participants (ผู้ร่วมเหตุการณ์) หมายถึง ผู้พูด-ผู้ฟัง หรือผู้ส่งสาร-ผู้รับสารทั้งสองฝ่ายอาจเล่นบทสลับกัน เช่น ฝ่ายหนึ่งพูด อีกฝ่ายหนึ่งฟังและเปลี่ยนเป็นฝ่ายที่ฟังทำหน้าที่พูดบ้าง ในบางครั้งอาจหมายถึงผู้อื่นที่อยู่ร่วมในสถานการณ์การสื่อสารนั้นๆด้วย หากบุคคลดังกล่าวมีอิทธิพลต่อสถานการณ์การสื่อสารนั้นๆ

E ย่อมาจาก Ends (จุดหมาย) หมายถึง เป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่ผู้ร่วมเหตุการณ์ในการสื่อสารต้องการหรือคาดหวังว่าจะได้จากการสื่อสารนั้นๆ

A ย่อมาจาก Act sequence (การลำดับวัจนกรรม) หมายถึง การลำดับของวัจนกรรมว่ามีการเรียงลำดับวัจนกรรมในสถานการณ์การสื่อสารนั้นๆอย่างไร

K ย่อมาจาก Key (น้ำเสียง) หมายถึง น้ำเสียง ท่าทาง อารมณ์ หรือสีหน้าในการสื่อสาร เช่น สื่อสารแบบเอาจริงเอาจัง แบบที่เล่นที่จริง แบบเยาะเย้ย หรือแบบถากถาง เป็นต้น

I ย่อมาจาก Instrumentalities (เครื่องมือ) หมายถึง การเลือกวิธีสื่อสารว่าเป็นการสื่อสารด้วยการพูดปากเปล่า หรือการเขียนในลักษณะต่างๆ และรวมถึงการเลือกใช้ภาษารูปแบบใด เช่น ภาษาเป็นทางการ หรือภาษาโฆษณาในสถานการณ์การสื่อสารนั้นๆ ด้วย นอกจากนี้ยังรวมถึงเครื่องมือในการสื่อสารที่ใช้เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดสารไปยังผู้รับสาร เช่น โทรศัพท์ จดหมาย โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น

N ย่อมาจาก Norms of Interaction and Interpretation (บรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์และการตีความ) หมายถึง ข้อตกลงซึ่งเป็นที่ทราบกันดีระหว่างผู้ใช้ภาษาในสังคมและวัฒนธรรมเดียวกันว่าผู้ร่วมสถานการณ์การสื่อสารจะปฏิบัติตนอย่างไร และมีข้อตกลงร่วมกันในการตีความหมายของสารในแต่ละสถานการณ์การสื่อสาร ซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามแต่สังคมและวัฒนธรรม

G ย่อมาจาก Genre (ประเภทสื่อสาร) หมายถึง ประเภทของถ้อยคำที่สื่อสารหรือปริเฉท เช่น การสัมภาษณ์ การอภิปราย การประชุม การหาเสียง เป็นต้น

ผู้วิจัยได้นำแนวการวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสารตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสารของวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆ ทั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้จากมุมมองของผู้พูดภาษาไทยซึ่งมีความรู้พื้นฐานการใช้ทางภาษาและการปฏิสัมพันธ์ร่วมกับนักการเมืองซึ่งก็มีฐานะเป็นผู้พูดภาษาไทยเช่นกัน ผลการวิเคราะห์พบว่าวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆ มีองค์ประกอบดังนี้

๔.๒.๑ องค์ประกอบการสื่อสารของการปราศรัยของพรรคการเมือง

การปราศรัยหาเสียงของพรรคการเมืองที่ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษานี้คือการปราศรัยหาเสียงครั้งใหญ่ของพรรคไทยรักไทย ในวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ณ ห้องสนามหลวง และการปราศรัยครั้งใหญ่ของพรรคประชาธิปัตย์ ในวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๙ ณ ห้องสนามหลวง องค์ประกอบการสื่อสารของวาทกรรมการเมืองกลุ่มนี้มี ดังนี้

๑) ฉาก (Setting/ Scene)

ฉากหรือสถานที่ของการปราศรัยทั้งสองครั้งคือบริเวณท้องสนามหลวง มีการจัดตั้งเวทีผู้ปราศรัยจะขึ้นปราศรัยบนเวที ประชาชนผู้ฟังการปราศรัยจะอยู่ด้านหน้าเวที ช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์การสื่อสารคือการปราศรัยหาเสียงของพรรคไทยรักไทยคือช่วงเวลา ประมาณ ๒๐.๐๐- ๒๓.๐๐ นาฬิกาของวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ในขณะที่พรรคไทยรักไทยเป็น พรรคฝ่ายรัฐบาลที่กำลังจะครบวาระในการบริหารประเทศ ๔ ปี และจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ การปราศรัยหาเสียงครั้งนี้เพื่อขอให้ประชาชนลงคะแนนเสียงให้กับพรรคในการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘

สำหรับช่วงเวลาในการปราศรัยของหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์นั้นได้กล่าวปราศรัย เวลาประมาณ ๒๐.๐๐-๒๓.๐๐ นาฬิกา ของวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๙ ในช่วงเวลานั้น พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคฝ่ายค้าน และพรรคไทยรักไทยเป็นฝ่ายรัฐบาล เหตุการณ์ทางการเมือง ช่วงดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ นายกรัฐมนตรีประกาศยุบสภาเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ และจะจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๙ แต่พรรคร่วมฝ่ายค้านไม่เห็นด้วย จึงไม่ส่งสมาชิกพรรคลงสมัครรับเลือกตั้ง และจัดการปราศรัยเพื่อชี้แจงการไม่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ของพรรคพร้อมเรียกร้องให้ประชาชนสนับสนุนแนวคิดเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง โดยการขอพระราชทานนายกรัฐมนตรีจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๒) ผู้ร่วมเหตุการณ์ (Participants)

ผู้ร่วมเหตุการณ์ของการปราศรัยหาเสียงประกอบด้วย ผู้ปราศรัย ได้แก่ นักการเมือง ผู้ฟังการปราศรัย ได้แก่ ประชาชนและผู้ร่วมสังเกตการณ์ปราศรัย ได้แก่ ผู้สื่อข่าว ตำรวจ ผู้ดูแลความเรียบร้อยการประชุมและผู้ที่ยืนดูผ่านไปมา

๓) จุดมุ่งหมาย (Ends)

จุดมุ่งหมายของการปราศรัยของพรรคไทยรักไทยคือมุ่งที่จะโน้มน้าวใจให้ผู้ฟังการปราศรัยลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครของพรรคการเมืองนั้น โดยการนำเสนอตนเองและนโยบาย เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่น ศรัทธาและสนับสนุนให้ได้เข้ามาบริหารประเทศ ในขณะที่จุดมุ่งหมายของหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์เพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้ฟังการปราศรัยเห็นด้วยกับการสิ่งที่นักการเมือง ต้องการนำเสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงการเมืองใหม่ นอกจากนี้ทั้งพรรคไทยรักไทยและ พรรคประชาธิปัตย์มุ่งหมายที่จะลดความน่าเชื่อถือของพรรคการเมืองคู่แข่งด้วย

๔) การลำดับวัจนกรรม (Act Sequence)

การปราศรัยทางการเมืองมีการลำดับวัจนกรรมคือ การทักทาย การดำเนินการปราศรัย โดยแนะนำผู้สมัครและนำเสนอแนวคิดหรือนโยบาย การปิดการปราศรัยซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๔.๑) การทักทาย

การทักทายเป็นวัจนกรรมลำดับแรกที่ผู้ปราศรัยกล่าวเปิดการปราศรัยด้วยการกล่าวคำทักทายและอาจกล่าวขอบคุณผู้ฟังการปราศรัย

๔.๒) การดำเนินการปราศรัย

ผู้ปราศรัยจะนำเสนอเนื้อหาที่เป็นแนวคิดหรือแนวนโยบายของตน ในขณะที่เดียวกันก็นำเสนอภาพลักษณ์ด้านดีของตนแก่ผู้ฟังการปราศรัยด้วย ในการดำเนินการปราศรัยจะประกอบด้วย

- การแนะนำผู้ปราศรัย
- การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดการปราศรัย
- การแถลงนโยบาย
- การกล่าวถึงพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้าม
- การโน้มน้าวใจขอให้ประชาชนลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครของพรรคการเมืองนั้นและโน้มน้าวใจขอให้ประชาชนเชื่อหรือสนับสนุนแนวคิดของพรรคการเมืองนั้น

๔.๓) การปิดการปราศรัย

ผู้ปราศรัยจะปิดการปราศรัยด้วยการกล่าวขอบคุณผู้ฟังและเน้นย้ำถึงจุดมุ่งหมายของการปราศรัยหาเสียงอีกครั้ง เช่น ขอให้ลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองหรือขอให้เชื่อสิ่งที่ผู้ปราศรัยนำเสนอ

๕) น้ำเสียง (Key)

ส่วนใหญ่ผู้ปราศรัยใช้น้ำเสียงจริงจังเพื่อมุ่งนำเสนอแนวคิดและนโยบายของพรรคและโน้มน้าวใจผู้ฟังเพื่อให้ได้เสียงสนับสนุนจากมวลชน นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ปราศรัยก็เลือกใช้คำที่แสดงความสนิทสนม ความใกล้ชิดและความเป็นกลุ่มเดียวกัน เช่น “พี่น้อง” หรือ “เรา”

๖) เครื่องมือ (Instrumentalities)

เครื่องมือหรือลักษณะภาษาที่ใช้สื่อสารของการปราศรัยหาเสียงจึงเป็นแบบกึ่งทางการ สามารถพิจารณาได้จากการเลือกใช้คำสรรพนาม คำลงท้าย เช่น พี่น้องครับ และการใช้อุปลักษณณ์ การใช้ภาษาแบบกึ่งทางการจะช่วยให้เกิดความเป็นกันเองระหว่างนักการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้งและประชาชนผู้ฟังการปราศรัย อย่างไรก็ตามก็ดีลักษณะภาษาในการปราศรัยหาเสียงของพรรคไทยรักไทยมีการใช้อุทาน เช่น เฮ้! ไฮ้ไฮ้! คำลงท้าย เช่น ครับ วะ คำสรรพนาม เช่น ผม เรา เอ็ง ข้า คำสแลง เช่น กิ๊ก กิ๊ก พันรัฐบาลได้ ยิ่งกันดู ซึ่งแสดงความเป็นกันเองและใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่าพรรคประชาธิปัตย์

๗) บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ (Norm of interaction and interpretation)

(๑) บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์

นักการเมืองเป็นฝ่ายส่งสารนำเสนอข้อมูลนโยบายต่างๆไปยังประชาชนเพียงฝ่ายเดียวและประชาชนมีบทบาทหลักในการเป็นผู้รับฟังข้อมูล

(๒) บรรทัดฐานการตีความ

ผู้ฟังเชื่อว่าสิ่งที่นำเสนอ นั้นเป็นเรื่องจริงจัง ไม่ใช่เรื่องที่เล่นที่จริง เป็นเรื่องที่จะมีผลทางสังคมต่อไปและผู้พูดต้องการได้รับการสนับสนุนจากผู้ฟังจึงได้มานำเสนอตนเองและนโยบายต่างๆ

๘) ประเภทการสื่อสาร (Genre)

ประเภทการสื่อสารนี้เป็นวาทกรรมการเมืองที่เรียกว่า “การปราศรัยหาเสียง”

๕.๒.๒ องค์ประกอบการสื่อสารของการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล

การอภิปราย^(๒)ที่ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษานี้ คือ การอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ และ ปี พ.ศ. ๒๕๔๗

(๒) ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะใช้ “การอภิปราย” หมายถึง การอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ และ ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ทั้งนี้เพื่อให้การนำเสนอกระชับขึ้น

องค์ประกอบการสื่อสารของวาทกรรมการเมืองกลุ่มนี้มีลักษณะสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารของการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล ของ พรรณธร ครูเนตร (๒๕๔๗) ดังนี้

๑) ฉาก (Setting/ Scene)

ฉากหรือสถานที่ของสถานการณ์การสื่อสารการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลคือห้องประชุมของรัฐสภา การจัดที่นั่งและจำนวนของผู้เข้าร่วมประชุมและผู้สนใจเข้าฟังการประชุมมีการกำหนดรูปแบบตายตัวไว้อย่างชัดเจนในระเบียบข้อบังคับของการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ส่วนระยะเวลาของการอภิปรายนั้น ทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลจะได้ตกลงและกำหนดเวลาร่วมกันโดยทั่วไปจะมีกำหนดสามวัน และการอภิปรายในแต่ละวันจะเริ่มประชุมเมื่อจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้าร่วมประชุมมีจำนวนเกินกึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดโดยเริ่มในเวลาประมาณ ๙.๓๐ น. เป็นต้นไป ส่วนเวลาปิดประชุมไม่มีกำหนดแน่นอนขึ้นอยู่กับมติและการตกลงร่วมกันของเหล่าสมาชิก นอกจากนี้รายละเอียดของฉากในการอภิปรายในแต่ละปีมีดังนี้

(๑) การอภิปราย ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ มีการประชุม ๓ วัน (๒๒-๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๕) ในขณะนั้น พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และนายชวน หลีกภัย เป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ในการอภิปรายครั้งนี้มีรัฐมนตรีที่ถูกลงชื่อเป็นผู้ถูกอภิปรายจำนวน ๑๕ คน แบ่งเป็นรัฐมนตรีที่ถูกลงชื่อถอดถอนออกจากตำแหน่งและถูกขอเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ จำนวน ๘ คน ได้แก่

- นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ ปัญหาเรื่องการวินิจฉัยเรื่องการซื้อ-ขายหุ้นของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร
- ร้อยเอกสุชาติ เชาว์วิศิษฐ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ ปัญหาเรื่องการวินิจฉัยเรื่องการซื้อ-ขายหุ้นของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร
- พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ ความไม่โปร่งใสเรื่องการจัดซื้อเฮลิคอปเตอร์ของกองทัพเรือ

- พลเอกยุทธศักดิ์ ศศิประภา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ ความไม่โปร่งใสเรื่องการจัดซื้อเฮลิคอปเตอร์ของกองทัพเรือ
- นายพิทักษ์ อินทวิทย์นันท์ รองนายกรัฐมนตรี
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ ได้เอกสารสิทธิการถือครองที่ดินโดยมิชอบ
- นายสมศักดิ์ เทพสุทิน รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ ความไม่โปร่งใสในการใช้จ่ายเงินตามโครงการต่างๆและการคุกคาม แทรกแซงสื่อ
- นายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ ได้เอกสารสิทธิการถือครองที่ดินโดยมิชอบ
- นายสุวิทย์ คุณกิตติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ ข้อครหาเรื่องผลประโยชน์ในการจัดซื้อจัดจ้าง และความไม่จริงจังในการปฏิรูปการศึกษา

และรัฐมนตรีที่ถูกขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจเพียงอย่างเดียว มีจำนวน ๗ คน ดังนี้

- ร้อยตำรวจเอกประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ การโยกย้ายข้าราชการอย่างไม่เป็นธรรม และละเลยการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดกรณีที่ดินสนามกอล์ฟอัลไพน์
- นายสมบัติ อุทัยสาง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ การโยกย้ายข้าราชการอย่างไม่เป็นธรรม และละเลยการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดกรณีที่ดินสนามกอล์ฟอัลไพน์
- นายอดิศักดิ์ โพธารามิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ ความผิดพลาดเรื่องข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน
- นายสุริยະ จິงรุ้งเรืองกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ ความไม่โปร่งใสในการกระจายขายหุ้นของการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.)
- นายเดช บุญ-หลง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ ความไม่โปร่งใส กรณีโครงการสมาร์ตการ์ด

- นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือความไม่โปร่งใส กรณีโครงการสมาร์ตการ์ด
- นายประชา มาลีนนท์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ การบริหารบริษัทการบินไทยผิดพลาดจนประสบปัญหาขาดทุน

(๒) การอภิปราย ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ มีการประชุม ๒ วัน (๒๘-๒๙ พฤษภาคม ๒๕๔๖)

ในขณะนั้น พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และ นายบัญญัติ บรรทัดฐาน เป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ในการอภิปรายครั้งนี้มีรัฐมนตรีที่ถูกเสนอชื่อเป็นผู้ถูกอภิปรายจำนวน ๕ คน จำแนกเป็นรัฐมนตรีที่ถูกยื่นถอดถอนออกจากตำแหน่ง และถูกขอเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ จำนวน ๑ คน ได้แก่

- นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ เลือกลงปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาทุจริตและมีพฤติกรรมส่อไปในทางทุจริต

และรัฐมนตรีที่ถูกขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ จำนวน ๔ คน ได้แก่

- นายสรอรรถ กลิ่นประทุม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ ละเลยต่อการดำเนินคดีต่อผู้ที่กระทำผิด
- นายอดิศักดิ์ โพธารามิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ การละเลยต่อการบังคับใช้กฎหมายการค้า การทุจริตลำไย สินค้าราคาตกต่ำ
- นายปองพล อดิเรกสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ ความล้มเหลวในการปฏิรูปการศึกษาและความล้มเหลวในการแก้ปัญหาการติดสินบน (แบ๊ะเจี้ยะ) ของโรงเรียนต่างๆ
- นายสุรพงษ์ สืบวงศ์ลี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ การใช้นโยบายเอื้อประโยชน์ให้กับธุรกิจมือถือและบริษัทเอไอเอส

(๓) การอภิปราย ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ มีการประชุม ๓ วัน (๑๙-๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๗) ในขณะนั้น พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และ นายบัญญัติ บรรทัดฐาน เป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ในการอภิปรายครั้งนี้มีรัฐมนตรีที่ถูกเสนอชื่อเป็นผู้ถูกอภิปรายจำนวน ๘ คน จำแนกเป็นรัฐมนตรีที่ถูกยื่นถอดถอนออกจากตำแหน่ง และถูกขอเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ จำนวน ๒ คน ได้แก่

- นายอดิศักดิ์ โพธารามิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือกรณีข้อสอบเข้ามหาวิทยาลัยมีการรั่วไหลไม่โปร่งใส
- นายวันมูฮะหมัดนอร์ มะทา
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ รำรวยฝักปกติและจงใจทำผิดกฎหมาย และถูกขอเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ จำนวน ๖ คน ได้แก่
- พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ รองนายกรัฐมนตรี
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ แก้ไขปัญหาสถานการณ์ชายแดนภาคใต้ ล้มเหลวและเอื้อผลประโยชน์ธุรกิจดาวเทียมของพวกเขา
- ร้อยเอกสุชาติ เชาววิเศษ รองนายกรัฐมนตรี
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ กรณีลดภาษีนำเข้าโทรศัพท์มือถือจากร้อยละ ๑๐ เหลือร้อยละ ๐
- นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ ไม่เร่งตรวจสอบกรณีการขายที่ดินของกองทุนฟื้นฟูที่มีความไม่โปร่งใส
- นายสุริยะ จິงรุ่งเรืองกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ การเอื้อประโยชน์ส่วนตนและเครือญาติ
- นายสุรพงษ์ สืบวงศ์ลี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ การเอื้อประโยชน์ให้กับธุรกิจสื่อสารโทรคมนาคม
- นายวัฒนา เมืองสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
 - ประเด็นที่ถูกอภิปราย คือ การเอื้อประโยชน์ให้กลุ่มนายทุน นักธุรกิจ

๒) ผู้ร่วมเหตุการณ์ (Participants)

ผู้ร่วมเหตุการณ์ในการอภิปรายประกอบด้วย

- ประธานสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมการอภิปราย
- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้าน เป็นผู้อภิปรายเพื่อนำไปสู่การลงมติไม่ไว้วางใจ
- รัฐมนตรีผู้ถูกอภิปราย มีหน้าที่รับฟังและชี้แจงต่อประเด็นที่ถูกอภิปรายต่างๆ
- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลเป็นผู้รับฟังและอาจจะมีการประท้วงหากมีการทำผิดข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
- ประชาชนเป็นผู้รับฟังการถ่ายทอดสดการอภิปราย

๓) จุดมุ่งหมาย (Ends)

การอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลมีจุดมุ่งหมายหลายประการ ดังนี้

จุดมุ่งหมายตามรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (๒๕๕๐) การอภิปรายมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบการทำงานของฝ่ายรัฐบาล

จุดมุ่งหมายในมุมมองของนักการเมือง นักการเมืองทั้งจากฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล มีมุมมองต่อจุดมุ่งหมายของการอภิปรายต่างกัน กล่าวคือ ฝ่ายรัฐบาลมองว่าการอภิปรายเป็นยุทธศาสตร์ของฝ่ายค้านที่มุ่งทำลายความน่าเชื่อถือของรัฐบาล นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ในขณะที่ผู้นำฝ่ายค้านในขณะนั้น ซึ่งเป็นนายบัญญัติ บรรทัดฐาน กล่าวว่าการเปิดอภิปรายเป็นการทำตามหน้าที่ของฝ่ายค้านเพื่อตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และปกป้องผลประโยชน์ของประเทศ (พรพนธ คุรุเนตร, ๒๕๔๗)

จุดมุ่งหมายในมุมมองทางประวัติศาสตร์ ธีรพร พานโพธิ์ทอง (๒๕๔๗) ได้เสนอผลการวิจัยเรื่อง “อภิปรายไม่ไว้วางใจ: กลไกเพื่อตรวจสอบรัฐบาลหรือเพื่อการโฆษณาตนเอง” ผลการศึกษาพบว่าส่วนหนึ่งนักการเมืองใช้การอภิปรายเพื่อการโฆษณาตนเองต่อประชาชนโดยหวังผลประโยชน์ทางการเมือง แต่อย่างไรก็ดี การโฆษณาตนเองก็มีสัดส่วนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับเนื้อหาในส่วนของ การอภิปรายทั้งหมด

กล่าวได้ว่าจุดมุ่งหมายขององค์ประกอบการสื่อสารในการอภิปรายนั้นมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และอาจมีจุดมุ่งหมายรองเพื่อประชาสัมพันธ์ตนเอง โจมตีนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามเพื่อหวังผลประโยชน์ทางการเมืองของนักการเมือง

๔) การลำดับวาทกรรม (Act Sequence)

การอภิปรายมีการลำดับวาทกรรมหรือขั้นตอนการอภิปรายที่ตายตัว ชัดเจน กล่าวคือมีองค์ประกอบสำคัญ ๓ ส่วน เรียงตามลำดับ ดังนี้

(๑) การกล่าวเปิดประชุม เป็นองค์ประกอบที่ต้องปรากฏทุกครั้ง ในการอภิปรายโดยประธานสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นผู้กล่าวเปิดประชุม

(๒) การอภิปราย มีลำดับวาทกรรมหรือขั้นตอนเรียงตามลำดับ ดังนี้

- การเรียกขานประธานสภาผู้แทนราษฎรและการแนะนำตัว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องอภิปรายโดยสื่อสารผ่านประธานสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้นก่อนจะเริ่มการอภิปรายทุกครั้งจึงต้องมีการเรียกขานประธานสภาผู้แทนราษฎร จากนั้นจึงจะแนะนำตัว จังหวัดที่ดำรงตำแหน่ง และ พรรคการเมืองที่สังกัด

- การแจ้งวัตถุประสงค์ในการอภิปราย หลังจากที่เรียกขานประธานสภาผู้แทนราษฎรและแนะนำตัวแล้ว ผู้อภิปรายจะต้องชี้แจงวัตถุประสงค์ของการอภิปรายของตนว่ามีวัตถุประสงค์อย่างไร เพื่อจะได้สิทธิ์ในการดำเนินการอภิปราย เช่น เพื่อขอหารือ เพื่อขอประท้วง หรือเพื่อขออภิปรายข้อบกพร่อง

- การเสนอรายละเอียดหรือเนื้อความ เป็นส่วนที่ทั้งผู้อภิปรายและผู้ถูกอภิปรายจะได้แสดงหลักฐาน ข้อมูล ข้อเท็จจริง การให้รายละเอียดหรือชี้แจงเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ในการอภิปราย เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเพื่อที่จะลงมติว่าจะเลือกให้ได้รับการประเทศต่อไปหรือไม่

ระหว่างการอภิปราย หากผู้อภิปรายไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรอาจจะมีการประท้วงเพื่อให้ปฏิบัติตามข้อบังคับการประชุม

- การลงท้าย เป็นส่วนท้ายก่อนจบการอภิปราย โดยผู้อภิปรายอาจจะลงท้ายด้วยการสรุป การแนะนำ การขอรู้ชื่อ การถาม หรือการกล่าวขอบคุณ

(๓) การปิดการประชุม เป็นวาทกรรมลำดับสุดท้ายที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นผู้กล่าวปิด ซึ่งถือเป็นการสิ้นสุดการอภิปรายอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้หากการอภิปราย

ยังไม่สิ้นสุดแต่หากประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นสมควรแก่เวลาอาจกล่าวปิด และจะอภิปรายใหม่ในวันต่อมากันว่าจะมีการลงมติและปิดการประชุมอย่างสมบูรณ์

๕) น้ำเสียง (Key)

น้ำเสียงหรือท่วงทำนองที่ใช้ในการอภิปรายส่วนใหญ่เป็นน้ำเสียงจริงจัง เพราะต้องนำเสนอข้อเท็จจริงและต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้กับประธานสภาผู้แทนราษฎรและประชาชน นอกจากนี้การอภิปรายเป็นการประชุมอย่างเป็นทางการซึ่งมีระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจน ดังนั้นผู้อภิปรายจึงต้องคำนึงถึง และพยายามหลีกเลี่ยงการใช้ น้ำเสียงที่แสดงอารมณ์ การเสียดสีหรือ การบริภาษ ผู้อภิปรายจึงต้องใช้ภาษาทางการและน้ำเสียงจริงจัง

๖) เครื่องมือ (Instrumentalities)

การอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรเป็นการพูดปากเปล่าในที่ชุมนุมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ขณะเดียวกันเหตุการณ์การอภิปรายจะถูกถ่ายทอดสดทางสถานีโทรทัศน์และสถานีวิทยุเพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ติดตามชม/ ฟังด้วย

ลักษณะภาษาที่ใช้ในการอภิปรายพบว่าเป็นภาษากึ่งทางการ การใช้ภาษาบางส่วนเป็นไปตามแบบแผนเฉพาะของการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ในขณะเดียวกันก็พบการใช้ภาษาแบบไม่เป็นทางการร่วมด้วย เช่น การใช้คำอุทาน

๗) บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ (Norm of interaction and interpretation)

บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความของการอภิปรายเป็นการสื่อสารที่ต่างไปจากการสื่อสารในชีวิตประจำวัน กล่าวคือ ในการอภิปรายจะมีระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรซึ่งสมาชิกต้องปฏิบัติตามการอภิปรายเป็นการสื่อสารแบบมีรูปแบบเฉพาะที่ชัดเจนว่าใครมีบทบาทอะไรและมีลำดับขั้นตอนการสื่อสารอย่างไรบ้าง เช่น ผู้อภิปรายจะต้องอภิปรายผ่านประธานสภาผู้แทนราษฎร ใช้ถ้อยคำสุภาพ และไม่กล่าวพาดพิงถึงบุคคลที่สาม เป็นต้น

แม้การอภิปรายจะดำเนินอยู่ในสภาและเป็นกิจกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน แต่สมาชิกเหล่านั้นมีความเข้าใจร่วมกันว่ากำลังสื่อสารกับประชาชน ข้อมูลหลักฐานและคำชี้แจงต่างๆนอกจากจะมุ่งเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้วยังมุ่งเสนอต่อประชาชนด้วย ดังนั้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งที่เป็นผู้อภิปรายและผู้ถูกอภิปรายต่างต้องเลือกใช้ภาษาที่สื่อสารได้กับประชาชนทุกระดับเพื่อที่จะได้โน้มน้าวให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าใจสิ่งที่ตน

ต้องการได้

ส่วนบรรทัดฐานการตีความนั้นทั้งนักการเมืองและประชาชนต่างเข้าใจว่าการสื่อสารที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องจริงจังและมีผลต่อสังคม

๘) ประเภทการสื่อสาร (Genre)

ประเภทการสื่อสารของการสื่อสารนี้เป็นวาทกรรมการเมืองประเภทที่เรียกว่าการอภิปรายแสดงความคิดเห็น

๔.๒.๓ องค์ประกอบการสื่อสารของรายการ “นายกฯ ทักซิณคุยกับประชาชน”

รายการ “นายกฯ ทักซิณคุยกับประชาชน” ที่ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษานี้คือบันทึกการดำเนินรายการทุกเช้าวันเสาร์ ในช่วง ปี ๒๕๔๗ รวม ๕๒ ครั้ง องค์ประกอบการสื่อสารของวาทกรรมการเมืองกลุ่มนี้มี ดังนี้

๑) ฉาก (Setting/ Scene)

รายการ “นายกฯ ทักซิณคุยกับประชาชน” เป็นรายการที่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร จะมารายงานการทำงานหรือแนวคิดในการบริหารประเทศและสถานการณ์ของบ้านเมืองที่ผ่านมาในแต่ละสัปดาห์ให้แก่ประชาชนทั่วประเทศได้ฟังโดยจะถ่ายทอดทางคลื่น F.M 92.5 สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ เป็นประจำทุกเช้าวันเสาร์ เวลา ๐๘.๐๐ นาฬิกาถึงเวลา ๐๙.๐๐ นาฬิกา โดยปกติจะเป็นการกระจายเสียงแบบรายงานสด ในครั้งแรก นายกรัฐมนตรีทักษิณได้เดินทางมาจัดรายการที่สถานีวิทยุกระจาย แต่ในครั้งต่อๆมาจะจัดรายการโดยใช้โทรศัพท์ ผ่านเครือข่ายโทรคมนาคมจากบ้านพักส่วนตัว แต่ในบางกรณีที่นายกฯติดภารกิจที่ต่างจังหวัดหรือต่างประเทศจะใช้การถ่ายทอดผ่านระบบเครือข่ายโทรคมนาคม และในบางครั้งมีการบันทึกการรายงานไว้ล่วงหน้าแล้วนำมาถ่ายทอดในวันและเวลาประจำ นอกจากนี้ในเสาร์แรกของเดือนจะมีการถ่ายทอดผ่านทางสถานีโทรทัศน์ กรมประชาสัมพันธ์ช่อง ๑๑

๒) ผู้ร่วมเหตุการณ์ (Participants)

รายการนายกฯ ทักซิณคุยกับประชาชนเป็นรายการที่นายกรัฐมนตรีต้องการสื่อสารกับประชาชนทั่วไป กล่าวคือ ต้องการสื่อสารกับทุกคนทั่วประเทศ ดังนั้นจึงมีผู้ร่วมเหตุการณ์สองฝ่ายคือผู้ส่งสารได้แก่ นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และผู้รับสารได้แก่ประชาชนทั่วประเทศ

๓) จุดมุ่งหมาย (Ends)

จุดมุ่งหมายของรายการนายกฯ ทักซิณคุยกับประชาชนมีหลายประการ
ได้แก่

- จุดมุ่งหมายของนายกรัฐมนตรี เพื่อรายงานผลงานของรัฐบาลตลอดช่วงเวลาแต่ละสัปดาห์ให้ประชาชนได้ทราบด้วยตนเอง
- จุดมุ่งหมายในทัศนะของนักวิชาการและสื่อมวลชน รายการวิทยุนี้เป็นเครื่องมือสื่อสารเพื่อหวังผลทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการประชาสัมพันธ์ผลงานของนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ใช้เป็นเวทีหาเสียงเพิ่มคะแนนนิยมเพื่อโต้ตอบฝ่ายค้านและกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล

(เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, ๒๕๔๙)

๔) การลำดับวัจนกรรม (Act Sequence)

การลำดับวัจนกรรมหรือขั้นตอนของรายการนายกฯ ทักซิณคุยกับประชาชน มีการลำดับจากวัจนกรรมกรเริ่มรายการ การดำเนินรายการและการปิดรายการ ตามลำดับ ดังนี้

(๑) การเริ่มรายการ

นายกรัฐมนตรีจะใช้วัจนกรรมกรทักทายเป็นลำดับแรก โดยจะกล่าวทักทาย “สวัสดี” และอาจเล่าเรื่องส่วนตัว บอกสถานที่อยู่หรือกำหนดการของภารกิจของวันซึ่งจะต้องทำเป็นลำดับต่อไปในรอบสัปดาห์

(๒) การดำเนินรายการ การดำเนินรายการมีลำดับ ดังนี้

- รายงานภารกิจที่นายกฯ ได้ปฏิบัติมา และเล่าเหตุการณ์สำคัญต่างๆ
- ตอบข้อสงสัยต่อประเด็นต่างๆ ที่ประชาชนต้องการทราบ เช่น ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการชดเชยค่าเสียหายจากการทำลายไถ่ที่อาจจะติดเชื้อใช้หวัดนกในช่วงที่มีใช้หวัดนกระบาด
- แถลงนโยบายเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ เช่น นโยบายเรื่องการแก้ปัญหาความยากจน การแก้ปัญหาเศรษฐกิจ การแก้ปัญหาคอร์รัปชัน และการแก้ปัญหาเสพติดที่รัฐบาลจะดำเนินการต่อไป
- การกล่าวถึงผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล เช่น ฝ่ายค้าน
- แสดงความห่วงใยในสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของประชาชน

(๓) การปิดการรายการ

การปิดการรายการเป็นลำดับสุดท้ายของการสื่อสารรายการนายกฯทักษิณคุยกับประชาชนในแต่ละสัปดาห์ วัตถุประสงค์ที่แจ้งรายการได้แก่ การกล่าวลาโดยการขอบคุณและการอวยพรประชาชนที่ติดตามและรับฟังจนจบรายการ

๕) น้ำเสียง (Key)

รายการนายกฯทักษิณคุยกับประชาชนมีท่าทีหรือท่วงทำนองในการสื่อสารแบบเป็นกันเอง การเลือกใช้คำที่ใช้ในการสนทนา เช่น “ครับ” “นี่” “อะไรอย่างนี้” หรือ “ยังไง” ช่วยทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าการเล่าเรื่องในวงสนทนา มีความรู้สึกเป็นกันเองและใกล้ชิดกับผู้พูด

๖) เครื่องมือ (Instrumentalities)

การเลือกใช้ภาษาในการสื่อสารรายการ “นายกฯทักษิณคุยกับประชาชน” เป็นการใช้ภาษาแบบไม่เป็นทางการและใช้สื่อวิทยุถ่ายทอดเสียงพูดแบบถ่ายทอดสดซึ่งช่วยเน้นย้ำความรู้สึกใกล้ชิดเป็นกันเองระหว่างนายกรัฐมนตรีและประชาชน

๗) บรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์และการตีความ (Norm of interaction and interpretation)

รายการ “นายกฯทักษิณคุยกับประชาชน” เป็นรายการที่นายกรัฐมนตรีเป็นฝ่ายสื่อสารไปยังประชาชนเพื่อรายงานเหตุการณ์ สถานการณ์ แผนงาน หรือแนวการบริหารงานซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารระดับสูงของประเทศให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบ เป็นการสร้างความใกล้ชิด การแสดงความสนทนสนมและทำให้ประชาชนมีความรู้สึกที่ดีต่อรัฐบาลและนายกรัฐมนตรี ประชาชนเป็นเพียงฝ่ายที่รับฟังสารต่างๆที่ส่งมา

ในการตีความนั้น เนื่องจากผู้ดำเนินรายการมีตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้นำสูงสุดในการบริหารประเทศ ดังนั้นสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นแล้ว กำลังดำเนินอยู่ หรือสิ่งต่างๆที่นำมาถ่ายทอดในรายการนั้นจึงมีความน่าเชื่อถือและผู้ฟังเชื่อว่าเป็นสิ่งที่จริงจัง

๘) ประเภทการสื่อสาร (Genre)

รายการ “นายกฯทักษิณคุยกับประชาชน” เป็นวาทกรรมการเมืองและวาทกรรมซึ่งเป็นรายการวิทยุที่มีการกรอรายงานเหตุการณ์ต่างๆ การเสนอผลงานของรัฐบาลและ

มีการแสดงความคิดเห็นของนายกรัฐมนตริต่อกรณีต่างๆร่วมด้วย

๔.๒.๔ องค์ประกอบการสื่อสารของการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษานี้คือบทสัมภาษณ์นักการเมืองทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล ในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์และนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ ในช่วง ปีพ.ศ. ๒๕๔๗ ถึงปีพ.ศ. ๒๕๔๘ องค์ประกอบการสื่อสารของวาทกรรมการเมืองกลุ่มนี้มีดังนี้

๑) ฉาก (Setting/ Scene)

ฉากในการสัมภาษณ์นักการเมืองมีหลายสถานที่ ได้แก่ ที่ทำงานของนักการเมือง และสถานที่ที่ไปปฏิบัติงาน สำหรับเวลาในการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวจะเป็นผู้ขอนัดเวลาและนักการเมืองจะตอบรับในเวลาที่เหมาะสม ส่วนฉากที่มีการเผยแพร่บทสัมภาษณ์ไปยังประชาชนทั่วไปในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์และนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์

๒) ผู้ร่วมเหตุการณ์ (Participants)

การรายงานข่าวการเมืองมีผู้ร่วมเหตุการณ์ ได้แก่ สื่อมวลชน นักการเมือง และประชาชน กล่าวคือ

สื่อมวลชน เป็นผู้ที่ทำหน้าที่รับสารในการสัมภาษณ์นักการเมืองและส่งสารโดยถ่ายทอดถ้อยคำที่เป็นคำตอบสัมภาษณ์ของนักการเมือง ตลอดจนรายงานถ้อยคำที่นักการเมืองใช้ในสถานการณ์ต่างๆ เช่น การปาฐกถา หรือการบรรยายต่างๆ ไปยังประชาชนผู้อ่านบทสัมภาษณ์

นักการเมือง เป็นผู้ตอบคำถามสัมภาษณ์ของสื่อมวลชน และเป็นผู้ส่งสารซึ่งอาจเป็นมุมมอง ความคิด ตลอดจนภาพลักษณ์ของตนเองไปสู่ประชาชน

ประชาชนและนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม เป็นผู้รับสาร กล่าวคือ แม้นักการเมืองจะตอบคำถามสัมภาษณ์ของสื่อมวลชน ในขณะเดียวกันก็เป็นช่องทางในการตอบโต้นักการเมืองฝ่ายตรงข้าม และนำเสนอความคิดและภาพลักษณ์ด้านดีของตนไปสู่ประชาชน

๓) จุดมุ่งหมาย (Ends)

การสัมภาษณ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อมุ่งสอบถามข้อเท็จจริงและความคิดเห็นต่างๆของนักการเมืองเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ทางการเมืองเพื่อนำเสนอไปสู่ประชาชน ในขณะเดียวกัน นักการเมืองก็มีจุดมุ่งหมายที่จะอธิบาย ชี้แจงในสิ่งที่ตนเองต้องการสื่อสารกับประชาชนและตอบโต้นักการเมืองฝ่ายตรงข้าม

๔) การลำดับวัจนกรรม (Act Sequence)

การลำดับวัจนกรรมหรือขั้นตอนของการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

(๑) การเกริ่นนำ ผู้สื่อข่าวและนักการเมืองจะกล่าวคำทักทายกัน

(๒) การถาม ผู้สื่อข่าวจะเป็นผู้ถาม ก่อนการถามจะมีการเรียกขานผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ และตั้งคำถาม ตามลำดับ

(๓) การตอบคำถาม นักการเมืองตอบคำถามของสื่อมวลชน

(๔) การจบการสัมภาษณ์ สื่อมวลชนกล่าวขอบคุณนักการเมืองที่ให้สัมภาษณ์และนักการเมืองกล่าวลา

๕) น้ำเสียง (Key)

แม้ว่าการสัมภาษณ์ของสื่อมวลชนมีลักษณะแบบการซักถามในการสนทนา แต่การตอบคำถามของนักการเมืองเป็นการตอบเกี่ยวกับประเด็นต่างๆทางการเมืองซึ่งอาจเป็นการแก้ไขข้อกล่าวหาที่ต้องแสดงเหตุผล การตอบใต้นักการเมืองฝ่ายตรงข้าม นักการเมืองต้องพยายามแสดงความน่าเชื่อถือต่อประชาชน ดังนั้นน้ำเสียงหรือท่วงทำนองของการสื่อสารจึงมีความจริงจัง

๖) เครื่องมือ (Instrumentalities)

ในการสัมภาษณ์ใช้ภาษาพูดแบบกึ่งทางการในการสนทนาได้ตอบ แต่เมื่อนำบทสัมภาษณ์มาเรียบเรียงนำเสนอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์อาจจะมีการปรับภาษาให้เป็นแบบกึ่งทางการหรือทางการ เครื่องมือในการสื่อสารอีกอย่างหนึ่งนอกจากภาษาคือสื่อสิ่งพิมพ์ซึ่งเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดบทให้สัมภาษณ์ไปสู่ประชาชน

๗) บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ (Norm of interaction and interpretation)

บรรทัดฐานในการปฏิสัมพันธ์ของการสัมภาษณ์นักการเมืองนั้นนักการเมืองเป็นผู้ส่งสารไปยังประชาชนโดยมีสื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่นำสารจากนักการเมืองไปสู่ประชาชน ส่วนบรรทัดฐานการตีความนั้นผู้รับสารรู้ว่าสารที่นำเสนอเป็นเรื่องจริงจัง บางครั้งเป็นการให้ข้อเท็จจริง บางครั้งเป็นข้อคิดเห็น

๘) ประเภทการสื่อสาร (Genre)

ประเภทการสื่อสารของการสัมภาษณ์เป็นวาทกรรมการเมืองและเป็นวาทกรรมสื่อประเภทการสัมภาษณ์ทางการเมืองซึ่งเป็นการถามตอบเพื่อนำเสนอข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่างๆทางการเมือง

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสารของวาทกรรมการเมืองได้แก่ การปราศรัย การอภิปราย รายการวิทยุทัศนศึกษาประชาชนและการสัมภาษณ์ สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๔ แสดงองค์ประกอบการสื่อสารของวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆ

วาทกรรมการเมือง	การปราศรัย	การอภิปราย	นายกฯทัศนศึกษาประชาชน	สัมภาษณ์
SPEAKING				
S	เวทีปราศรัย ห้องสนทนาหลวง เวลาประมาณ ๒๐.๐๐-๒๑.๐๐ นาฬิกา ช่วงเวลาที่พรรคไทยรัก ไทยเป็นแกนนำฝ่ายรัฐบาลและ พรรคประชาธิปัตย์เป็นแกนนำฝ่าย ค้าน	ห้องประชุมรัฐสภา เวลาประชุมเริ่มตั้งแต่ ๙.๐๐ นาฬิกา การประชุมจะใช้ เวลาประมาณ ๒-๓ วัน ช่วงเดือนพฤษภาคม ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ๒๕๔๖ และ ๒๕๔๗	ห้องทำงาน/ ที่พักส่วนตัว/ สถานที่ที่ไปปฏิบัติงาน/ สถานีวิทยุ/ สถานีโทรทัศน์ ทุกๆเช้าของวันเสาร์ เวลา ประมาณ ๘.๐๐-๙.๐๐ นาฬิกา	ไม่แน่นอน
P	นักการเมือง /ประชาชน สื่อมวลชน /ตำรวจและเจ้าหน้าที่รักษาความ สงบเรียบร้อย	ประธานสภาผู้แทนราษฎร/ รองประธานสภาผู้แทนราษฎร/ คณะรัฐมนตรี/ สมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านและ ฝ่ายรัฐบาล/ ประชาชน	นายกรัฐมนตรี/ ประชาชน	สื่อมวลชน/ นักการเมือง/ ประชาชน/ นักการเมืองฝ่าย ตรงข้าม

ตารางที่ ๓ แสดงองค์ประกอบการสื่อสารของวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆ

วาทกรรม การเมือง SPEAKING	การปราศรัย	การอภิปราย	นายกฯที่กษัตริย์คุยกับ ประชาชน	สัมภาษณ์
E	เพื่อนำความเข้าใจประชาชนให้ สนับสนุนและได้มีโอกาสเข้ามา บริหารประเทศโดยการนำเสนอ ตนเองและนโยบายต่างๆและ โจมตีนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม	เพื่อตรวจสอบการทำงาน ของรัฐบาล/ โจมตี นักการเมืองฝ่ายตรงข้าม/ โฆษณาตนเอง	เพื่อนำเสนอผลงาน/ ประชาสัมพันธ์ตนเอง/ โจมตีฝ่ายตรงข้าม	เพื่อนำเสนอ ภาพลักษณ์ของ ตนเอง/ ตอบคำถาม เพื่อชี้แจงข้อสงสัย/ โจมตีนักการเมือง ฝ่ายตรงข้าม
A		การเปิดอภิปราย/ การดำเนินการอภิปราย/ การปิดการอภิปราย	การเปิดรายการ/ การดำเนินรายการ/ การปิด รายการ	การถาม/ การตอบ
K	น้ำเสียงจริงจัง	น้ำเสียงจริงจัง	น้ำเสียงจริงจัง	น้ำเสียงจริงจัง
I	การพูดปากเปล่าและใช้ภาษา สนทนา	การพูดปากเปล่าแบบเตรียม ตัว/ การอ่านจากเอกสาร มี การใช้ภาษาทางการและกึ่ง ทางการสื่อที่ใช้คือสื่อวิทยุ- โทรทัศน์	การพูดปากเปล่าแบบมีการ เตรียมประเด็นและใช้ภาษา สนทนาแบบใกล้ชิดเป็น กันเองสื่อที่ใช้คือสื่อวิทยุ- โทรทัศน์	การพูดถาม-ตอบ แบบมีการเตรียม ประเด็นสื่อที่ใช้คือ สื่อสิ่งพิมพ์

ตารางที่ ๓ แสดงองค์ประกอบการสื่อสารของวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆ

วาทกรรม การเมือง SPEAKING	การปราศรัย	การอภิปราย	นายกษัตริษณ์คุยกับ ประชาชน	สัมภาษณ์
	N	<p>การปฏิสัมพันธ์: นักการเมืองเป็นฝ่ายส่งสารนำเสนอข้อมูลนโยบายต่างๆไปยังประชาชนเพียงฝ่ายเดียวและประชาชนมีบทบาทหลักในการเป็นผู้รับฟังข้อมูล</p> <p>การตีความ: ผู้ฟังเชื่อว่าสิ่งที่นำเสนอเป็นเรื่องจริงจัง ไม่ใช่เรื่องที่เล่นที่จริงเป็นเรื่องที่มีทางสังคมต่อไปและผู้พูดต้องการได้รับการสนับสนุนจากผู้ฟังจึงได้นำเสนอตนเองและนโยบายต่างๆ</p>	<p>การปฏิสัมพันธ์: มีรูปแบบชัดเจน เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับการประชุม</p> <p>การตีความ: นักการเมืองและประชาชนต่างเข้าใจว่าการสื่อสารที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องจริงจังและมีผลต่อสังคม</p>	<p>การปฏิสัมพันธ์: การสื่อสารทางเดียวที่นายกษัตริษณ์เป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ ไปยังประชาชนซึ่งป็นฝ่ายรับฟัง</p> <p>การตีความ: สิ่งที่ถ่ายทอดเป็นเรื่องจริงจัง</p>
G	วาทกรรมการเมืองประเภทการปราศรัยหาเสียง	วาทกรรมการเมืองประเภทการอภิปรายในรัฐสภา	วาทกรรมการเมืองและวาทกรรมสื่อประเภทการประชาสัมพันธ์ผลงานของรัฐสภา	วาทกรรมการเมืองและวาทกรรมสื่อประเภทการสัมภาษณ์

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารของวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆพบว่าการปราศรัยหาเสียง การอภิปราย รายการ “นายกษัตริษณ์คุยกับประชาชน” และการสัมภาษณ์ องค์ประกอบสำคัญที่สัมพันธ์กันคือผู้ร่วมเหตุการณ์และจุดมุ่งหมายของ กล่าวคือ วาทกรรมการเมืองเหล่านี้มีผู้ร่วมเหตุการณ์ (Participants) สำคัญร่วมกันคือนักการเมืองและประชาชน ทั้งนี้แม้

การอภิปรายจะเป็นการทำหน้าที่ของนักการเมืองฝ่ายค้านที่ต้องตรวจสอบรัฐบาลและนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลมีหน้าที่ชี้แจงต่อข้อกล่าวหาของฝ่ายค้านในห้องประชุมรัฐสภา แต่อย่างไรก็ดี นักการเมืองทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลต่างตระหนักร่วมกันว่ากำลังทำหน้าที่อภิปรายต่อหน้าประชาชนเพราะได้มีการถ่ายทอดการอภิปรายผ่านสถานีโทรทัศน์และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยให้ประชาชนทั่วประเทศได้ร่วมชมและร่วมฟังด้วย ในทำนองเดียวกันการสัมภาษณ์ที่ในสถานการณ์การสื่อสารจะมีเพียงสื่อมวลชนและนักการเมืองเท่านั้น หากแต่นักการเมืองต่างตระหนักดีว่าสื่อเป็นเพียงผู้นำสารไปยังประชาชน นักการเมืองจึงเลือกที่พูดในสิ่งที่ตนต้องการจะสื่อสารกับประชาชนเท่านั้น (ศุภริดา เทียมสมบุญ, ๒๕๔๑) ดังนั้นในขณะที่นักการเมืองตอบคำถามของสื่อมวลชนนั้น นักการเมืองกำลังพูดกับประชาชน

ในทำนองเดียวกัน วาทกรรมการเมืองทุกประเภทมีจุดมุ่งหมาย (Ends) ของการสื่อสารที่สอดคล้องกัน กล่าวคือมุ่งสื่อสารกับประชาชนเพื่อโน้มน้าวใจโดยการนำเสนอภาพลักษณ์ด้านดีของตนเองและโจมตีนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม เช่น การอภิปรายแม้จะมีจุดมุ่งหมายตามรัฐธรรมนูญว่าเพื่อตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล หากแต่นักการเมืองยังใช้การอภิปรายเป็นช่องทางในการโจมตีฝ่ายตรงข้ามเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองของตนเอง (พวรรณ คุรุเนตร, ๒๕๔๗) นอกจากนี้ นักการเมืองยังใช้การอภิปรายเพื่อการประชาสัมพันธ์ตนเองด้วย (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, ๒๕๔๗)

นอกจากองค์ประกอบสำคัญทั้งสององค์ประกอบแล้ว วาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆยังมีองค์ประกอบน้ำเสียงหรือท่วงทำนองที่สอดคล้องกันอีกด้วย กล่าวคือ นักการเมืองจะใช้น้ำเสียงจริงจังเนื่องจากนักการเมืองต้องแสดงเหตุผล นำเสนอข้อเท็จจริงเพื่อการโน้มน้าวใจจึงต้องใช้น้ำเสียงจริงจังเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้นกับประชาชน ประการสุดท้ายข้อมูลที่ใช้นิงานวิทยานิพนธ์นี้ทั้ง ๔ กลุ่มได้แก่ การปราศรัยหาเสียง การอภิปราย การพูดในรายการ “นายกฯ ทักซิณคุยกับประชาชน” และการให้สัมภาษณ์ของนักการเมืองล้วนเป็น “วาทกรรมการเมือง” เป็นการสื่อสารทางเดียว กล่าวคือนักการเมืองเป็นผู้ส่งสารไปยังประชาชนแต่ประชาชนมีบทบาทเป็นเพียงผู้รับสาร

อย่างไรก็ดี จากแนวคิดของโกทลี (Goatly, 1998) ที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในตอนต้นว่าอุปลักษณะในบริเจตต่างประเภทกันจะทำหน้าที่ต่างกันกล่าวคือองค์ประกอบที่ต่างกันของของบริเจต เช่น วัตถุประสงค์ในการสื่อสาร ผู้ร่วมเหตุการณ์ ต่างมีความสัมพันธ์ต่อหน้าที่ของอุปลักษณะในบริเจตนั้นๆ ทั้งนี้อาศัยแนวคิดของโกทลีดังกล่าว ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองว่ามีหน้าที่ซึ่งสัมพันธ์กับองค์ประกอบการสื่อสารที่มุ่งโน้มน้าวใจประชาชน นำเสนอภาพด้านบวกของตนเองและนำเสนอภาพด้านลบของนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามอย่างไร

๔.๓ หน้าที่ของมโนอุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองไทย

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาหน้าที่ของมโนอุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองโดยอาศัยแนวทางการวิเคราะห์ของโกทลี (Goatly, 1998) และ ชาร์เตอร์ริส-แบล็ค (Charteris-Black, 2005) อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากการศึกษาหน้าที่อุปลักษณ์ของโกทลีจะพบว่าการศึกษาหน้าที่อุปลักษณ์ของโกทลีมีส่วนที่ไม่ชัดเจน กล่าวคือ โกทลีไม่ได้จำแนกหน้าที่ของถ้อยคำอุปลักษณ์และมโนอุปลักษณ์ออกจากกันจะเห็นว่าหน้าที่อุปลักษณ์บางหน้าที่เป็นหน้าที่ของมโนอุปลักษณ์ เช่น หน้าที่สร้างอุดมการณ์ซึ่งเป็นการกำหนดความคิด ความเชื่อของผู้ใช้ภาษา ในขณะที่หน้าที่การสร้างความซับซ้อนซึ่งเป็นการใช้ความเปรียบในปริศนาคำทายเป็นหน้าที่ของถ้อยคำอุปลักษณ์ เป็นต้น นอกจากนี้หน้าที่ย่อยของอุปลักษณ์ยังมีส่วนที่ทับซ้อนกัน ดังเช่นที่ โกทลี (Goatly, 1998) กล่าวว่าหน้าที่ย่อยด้านการถ่ายทอดความคิดมีส่วนที่ทับซ้อนกัน เช่น หน้าที่การเปลี่ยนมุมมอง (Re-conceptualization) ต่างจากหน้าที่การให้เหตุผล (Argument by analogy and/or false(?) reasoning) เพียงเพราะหน้าที่การให้เหตุผลต้องการให้ผู้รับสารกระทำหรือไม่กระทำบางสิ่งบางอย่างเท่านั้น ดังนั้นในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงจะนำหน้าที่หลัก ๓ ด้านของอุปลักษณ์ที่โกทลีเสนอไว้มาเป็นแนวทางในการศึกษาแต่จะไม่จำแนกเป็นหน้าที่ย่อยเพราะปัญหาดังกล่าวข้างต้นและจะได้อาศัยแนวคิดของชาร์เตอร์ริส-แบล็ค (Charteris-Black, 2005) ประกอบด้วย

การวิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณ์ในบทนี้จะทำให้เห็นว่ามีมโนอุปลักษณ์ทั้งเก้าในบทที่ ๓ ทำหน้าที่ใดบ้างในวาทกรรมการเมืองซึ่งมีองค์ประกอบการสื่อสารดังผลการวิเคราะห์ในข้อ ๔.๒ ข้างต้น

จากการวิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณ์พบว่ามโนอุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองไทยทำหน้าที่ทั้ง ๓ ด้าน กล่าวคือ ด้านการถ่ายทอดความคิด ด้านบุคคลสัมพันธ์ และด้านการเรียงเรียงความ ตามลำดับ ในบรรดาหน้าที่ทั้งสามนี้ ผู้วิจัยพบว่ามโนอุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองมีหน้าที่ในการถ่ายทอดความคิดเด่นชัดที่สุด ดังมีรายละเอียดดังนี้

๔.๓.๑ หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด

หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิดเป็นการอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรม สิ่งที่ใช้ภาษาไม่คุ้นเคยหรือมีประสบการณ์มาก่อนและสิ่งที่อยู่ไกลตัวด้วยการเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมมากกว่า ไกลตัวหรือคุ้นเคยกว่า การใช้อุปลักษณ์จะช่วยให้เข้าใจและเห็นภาพตามความคิดที่ต้องการสื่อได้ชัดเจนขึ้น ช่วยลดการใช้ถ้อยคำในการอธิบายความและในบางกรณีสามารถเปลี่ยนมุมมองของผู้ฟังที่มีต่อสิ่งที่ถูกเปรียบได้ด้วย

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารของวาทกรรมการเมืองพบว่าวาทกรรมการเมืองเป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารคือนักการเมืองมุ่งโน้มน้าวใจให้ประชาชนเชื่อถือคำพูดของตนเองวิธีการทางภาษาต่างๆที่นักการเมืองใช้ในวาทกรรมการเมืองจึงเป็นเครื่องมือที่มีจุดหมายในการโน้มน้าวใจแต่การโน้มน้าวใจจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้รับสารมีความเข้าใจในความคิดต่างๆที่นักการเมืองนำเสนอเสียก่อน เมื่อวิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณะที่นักการเมืองไทยใช้จึงพบว่าหน้าที่ที่โดดเด่นมากที่สุดคือหน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด

ผู้วิจัยพบว่ามโนอุปลักษณะทั้งเก้าทำหน้าที่ทั้งด้านการอธิบายความและการเปลี่ยนมุมมอง ดังมีรายละเอียด ดังนี้

(๑) ทำหน้าที่อธิบายความ (Explanation and Modelling)

มโนอุปลักษณะที่นักการเมืองไทยใช้ทำหน้าที่อธิบายความ ขยายความและช่วยให้เกิดมโนภาพและเข้าใจสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบคือการเมืองซึ่งมีความเป็นนามธรรมผ่านแบบเปรียบเทียบที่มีความเป็นรูปธรรมหรือผู้ใช้ภาษาคู่กันเคยมากกว่า จากการวิเคราะห์มโนอุปลักษณะที่นักการเมืองใช้พบว่ามโนอุปลักษณะที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความคิดอย่างชัดเจน ได้แก่ มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การต่อสู้] [การเมืองคือ การแข่งขัน] และ [การเมือง คือ การเดินทาง]

มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การต่อสู้] ช่วยอธิบายและทำให้เข้าใจลักษณะและองค์ประกอบของ [การเมือง] โดยเปรียบเทียบกับ [การต่อสู้] ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์มีประสบการณ์หรือเข้าใจได้ง่ายกว่า มโนอุปลักษณะนี้ช่วยอธิบายความหมายของการเมืองใน ๒ ลักษณะ ดังที่ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ในบทที่ ๓

มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การต่อสู้] มี ๒ มโนอุปลักษณะย่อย ได้แก่

(๑) [การเมือง คือ การต่อสู้ในสงคราม] จำแนกได้อีก ๒ มโนอุปลักษณะย่อย ได้แก่

- [การเมือง คือ การต่อสู้ในสงครามระหว่างนักการเมืองกับ
ปัญหาบ้านเมือง]

มโนอุปลักษณะนี้ช่วยอธิบายการแก้ไขปัญหา นโยบายและการดำเนินการแก้ไขปัญหาซึ่งเป็นเรื่องนามธรรมและอาจมีความซับซ้อนและเป็นเรื่องที่ยุติบัตรไม่มี

ประสบการณ์ตรงนั้นให้เข้าใจได้ชัดเจนขึ้นโดยนำการต่อสู้ในสงครามซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้รับสารส่วนใหญ่เข้าใจและรู้จักดีมาเป็นแบบเปรียบเทียบ เช่น

ตัวอย่างที่ ๑

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยกล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนให้กับประชาชน โดยใช้ถ้อยคำอุปมาอุปไมยเปรียบเทียบการแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นการทำสงคราม ดังนี้

“ถ้าทำสงครามความยากจนโดยใช้พื้นที่ของอำเภอเป็นเขตแตกหัก มีนายอำเภอเป็นแม่ทัพใหญ่มีหัวหน้าส่วนราชการมาเป็นแนวร่วมมีกำลังกองกลางก็คือภูมิภาคมีผู้ว่า เป็นแม่ทัพมีหัวหน้าราชการส่วนจังหวัดเป็นกำลังหนุน ร่างแผนร่วมกับนายอำเภอก็บุกยึดพื้นที่ได้ ส่วนกองบัญชาการใหญ่ใน กทม.คือทุกกระทรวงจะออกนโยบายให้เงินอุดหนุนเป็นกำลังหนุนใหญ่ กองทัพใหญ่ทั้งหมดเป็นสิ่งที่จะทำใน ๓-๔ ปีนี้ให้แตกหักเพื่อให้ความยากจนหมดสิ้นไปให้ได้”

(๓: มติชน, ๕ มิ.ย. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่างมโนอุปมา [การเมือง คือ การต่อสู้] ช่วยอธิบายให้เห็นว่าการแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศของนักการเมืองเปรียบได้กับการทำสงคราม มโนอุปมานี้เป็นการบัญชาการ การจัดทำ การวางแผนและการวางกำลังของการรบในสงครามมาเป็นแบบเปรียบเทียบ ช่วยอธิบายว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้นมีการสั่งการ การวางแผน การเตรียมการ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร มีความจริงจังและแสดงความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะเช่นเดียวกับการทำสงคราม

- [การเมือง คือ การต่อสู้ในสงครามระหว่างฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล]

มโนอุปมานี้ช่วยอธิบายการต่อสู้ การวางแผนเพื่อมุ่งชัยชนะกันระหว่างนักการเมืองในการเลือกตั้งและการอภิปรายซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวของผู้รับสารให้มีความเข้าใจชัดเจนขึ้น การนำการต่อสู้ในสงครามมาเป็นแบบเปรียบเทียบซึ่งผู้รับสารมีความเข้าใจดีมาเป็นแบบเปรียบเทียบ เช่น

ตัวอย่างที่ ๒

นายสมศักดิ์ ปรีศนันท์กุล สมาชิกพรรคชาติไทยกล่าวถึงการย้ายพรรคของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มชลบุรีและบุรีรัมย์ที่ขอย้ายออกจากพรรคชาติไทยไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นในช่วงที่กำลังจะมีการเลือกตั้งซึ่งพรรคการเมืองแต่ละพรรคจะต้องพยายามที่จะให้ได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าสู่สภามากที่สุด นายสมศักดิ์ใช้ถ้อยคำอุปโลกณ์เปรียบการที่ต้องต่อสู้ช่วงชิงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับการทำสงคราม ดังนี้

“การที่กลุ่มชลบุรี บุรีรัมย์ย้ายพรรคไม่มีปัญหาเพราะไม่ใช่เป็นเรื่องที่เกิดเมื่อวาน มันเป็นเรื่องที่พูดกันมานานเป็นปีแล้ว เราก็เตรียมตัวตั้งรับและเตรียมพร้อมที่จะจัดทัพสู้จึงไม่หวั่นไหว”

(๓: มติชน, ๗ มิ.ย. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมโนอุปโลกณ์ [การเมือง คือ การต่อสู้] ช่วยอธิบายและแสดงให้เห็นภาพของการเลือกตั้ง และการเตรียมความพร้อมในการส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองซึ่งมีความเป็นนามธรรมได้ชัดเจนขึ้นผ่านแบบเปรียบเทียบการต่อสู้ในสงคราม มโนอุปโลกณ์นี้น่าลักษณะของการทำสงครามที่ต้องมี การจัดทัพ การตั้งรับ และการเตรียมความพร้อมในสงครามมาเป็นแบบเปรียบเทียบ การจัดทัพ และความพร้อมรบในสงครามมาเป็นแบบเปรียบเทียบช่วยอธิบายและทำให้เห็นผู้รับสารเข้าใจการเลือกตั้งว่าการเตรียมความพร้อมการวางแผนสำหรับการเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้นมีลักษณะเหมือนการเตรียมความพร้อมการตั้งรับ การจัดทัพในสมรภูมิ

ตัวอย่างที่ ๓

นายเสนาะ เทียนทอง สมาชิกพรรคไทยรักไทยแสดงความเห็นกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับบทบาทและความสามารถของตนว่า ตนมีประสบการณ์และชั้นเชิงทางการเมืองที่สามารถทำให้พรรคไทยรักไทยสามารถได้รับเสียงข้างมากในการเลือกตั้งได้โดยใช้ถ้อยคำอุปโลกณ์ ดังนี้

“ในการเลือกตั้งครั้งหน้าในฐานะที่ผมเป็นผู้คว้าหวอดทางการเมืองมาครึ่งชีวิต เป็นแม่ทัพ เป็นขุนศึกในการเลือกตั้งมาตลอดมั่นใจว่าพรรคไทยรักไทยจะได้เสียงท่วมท้นจากประชาชนอีกครั้ง”

(๓: มติชน, ๑๘ พ.ย. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การต่อสู้] ช่วยอธิบายและทำให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของนักการเมืองซึ่งเป็นสิ่งที่เข้าใจยากกว่าโดยนำมาเปรียบกับแบบเปรียบเกี่ยวกับสงครามซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้รับสารมีความเข้าใจดีอยู่แล้วได้แก่ แม่ทัพ และ ขุนศึก ในที่นี้ผู้พูดต้องการสื่อให้ประชาชนเข้าใจ ความสามารถ ประสิทธิภาพและความเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในทางการเมืองของตน เมื่อนำมาเปรียบกับบทบาทของนักรบ เช่น แม่ทัพ ขุนศึก ในสงครามจึงช่วยให้ความเข้าใจบทบาทและหน้าที่ที่ผู้พูดต้องการจะสื่อได้ชัดเจนขึ้น

(๒) [การเมือง คือ การต่อสู้อื่น ๆ]

มโนอุปลักษณ์นี้ช่วยอธิบายและทำให้เกิดภาพของการมุ่งทำร้ายกันระหว่างนักการเมืองซึ่งอาจเป็นเรื่องที่ผู้รับสารส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับรู้และเป็นเรื่องไกลตัวให้มีความชัดเจนขึ้น การนำการต่อสู้ เช่น การกัดกันของสัตว์ ซึ่งผู้รับสารคุ้นเคยและเข้าใจดีมาเปรียบเทียบทำให้เข้าใจและแสดงให้เห็นภาพได้

ตัวอย่างที่ ๔

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับประเด็นที่นักการเมืองฝ่ายตรงข้ามนำเรื่องเกี่ยวกับการสอบเข้ามหาวิทยาลัยของบุตรสาวตนเองมาเป็นประเด็นโจมตีทางการเมือง โดยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังนี้

“เรื่องของเด็กอย่าเอามาเล่นการเมืองเลย เล่นกับผมตรงๆ ใครแน่จริงให้
เล่นกับผมตรงๆ ยืนชดกันได้ทุกงาน”

(๓: มติชน, ๒๗ เม.ย. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การต่อสู้] ช่วยอธิบายและแสดงให้เห็นภาพของการตอบโต้กันหรือการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองซึ่งเป็นนามธรรมให้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น การนำ เล่น ยืนชด ซึ่งเป็นคำที่แสดงการต่อสู้ที่มุ่งทำร้ายกันมาเป็นแบบเปรียบเทียบช่วยให้เข้าใจพฤติกรรม การกระทำและการตอบโต้กันระหว่างนักการเมืองในวงการการเมืองว่าเป็นการต่อสู้ทำร้ายกันแบบถึงเนื้อถึงตัวได้ชัดเจนขึ้น

มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การแข่งขัน] ช่วยอธิบายและทำให้เข้าใจลักษณะองค์ประกอบของ [การเมือง] โดยเปรียบเทียบกับ [การแข่งขัน] ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ใช้ภาษามีประสบการณ์ร่วมและมีความเข้าใจได้ดี มโนอุปลักษณ์นี้ช่วยอธิบายความหมายของการเมือง ๒ ลักษณะ คือ

(๑) [การเมือง คือ การแข่งขันระหว่างนักการเมือง]

มโนอุปลักษณ์นี้ช่วยอธิบายและทำให้เข้าใจการเลือกตั้งซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้รับสารไม่ได้มีประสบการณ์ตรงและเป็นเรื่องไกลตัวนั้นได้ชัดเจนขึ้น การนำการแข่งขันหรือกีฬาที่คนไทยคุ้นเคยมาเป็นแบบเปรียบเทียบช่วยอธิบายการเลือกตั้งว่าเป็นการแข่งขันเพื่อชัยชนะแต่มีกติกาและนักการเมืองก็เคารพกติกาและมีน้ำใจนักกีฬา เมื่อจบการแข่งขันทุกคนก็สามารถเป็นเพื่อนกันได้ ช่วยอธิบายและช่วยให้เกิดภาพของการชั่งชั่งเพื่อที่จะได้เข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรของนักการเมืองว่าเป็นการมุ่งสู่ชัยชนะของนักกีฬา

ตัวอย่างที่ ๕

นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ สมาชิกพรรคไทยรักไทยกล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับผลการเลือกตั้งในเขตพื้นที่ภาคใต้ซึ่งพรรคไทยรักไทยได้รับคะแนนเสียงน้อยกว่าพรรคประชาธิปัตย์เพียงเล็กน้อย นายสุวัจน์เปรียบเทียบความต่างเพียงเล็กน้อยของคะแนนเสียงระหว่างทั้งสองพรรคกับ การเข้าเส้นชัยของนักวิ่ง ดังนี้

“คะแนนออกมาสูสีกันนั้นถือเป็นความสำเร็จเพราะคะแนนต่างกันแค่สามร้อยกว่าคะแนน ถ้าเทียบกับผู้มาใช้สิทธิทั้งหมด ๘ หมื่นกว่าคนแสดงว่าเราได้เสียงเกือบสี่หมื่นคะแนนต่างกันแค่หนึ่งเปอร์เซ็นต์เท่านั้นเหมือนการวิ่ง ๑๐๐ เมตร เมื่อเข้าเส้นชัยอย่างสูสีก็ต้องถ่ารูปว่าหน้าอกใครจะแตะเส้นก่อน ถ้าเป็นเรื่องเวลาในการวิ่งเหมือนต่างกันแค่ ๙.๙ วินาที กับ ๙.๘ วินาทีเท่านั้นผมคิดว่าการแข่งขันที่มีความสูสีอย่างนี้ถือเป็นเรื่องสนุก”

(๓: มติชน, ๑๑ ก.พ. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การแข่งขัน] ช่วยอธิบายและแสดงให้เห็นภาพของการเลือกตั้งและการชั่งชั่งเพื่อที่จะได้เข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรของนักการเมืองผ่านภาพของการแข่งขันและการเข้าเส้นชัยเป็นลำดับที่หนึ่งของการแข่งขันวิ่ง นอกจากนี้ยังช่วยอธิบายว่าการได้คะแนนเสียงสนับสนุนให้ได้รับการเลือกตั้งของนักการเมืองแต่ละฝ่ายในช่วงการเลือกตั้งนั้นเป็นเหมือนการเข้าเส้นชัยของนักกีฬาคนแรกกับคนที่สองที่เข้าเส้นชัยในเวลาใกล้เคียงกันมาก ทั้งนี้การนำภาพของการเข้าเส้นชัยในเวลาใกล้เคียงกันของนักกีฬาซึ่งเป็นสิ่งที่ประชาชนมีความคุ้นเคยและมีประสบการณ์มาเปรียบเทียบนี้ยังให้ภาพและสื่อความคิดเกี่ยวกับความสามารถของนักการเมืองสองฝ่ายว่าเป็นเช่นนักกีฬาที่มีฝีมือใกล้เคียงกันอีกด้วย

ตัวอย่างที่ ๖

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวในรายการนายกทักษิณคุยกับประชาชนเกี่ยวกับการได้แย่งการแข่งขันหรือการทำลายความน่าเชื่อถือระหว่างนักการเมืองในช่วงการเลือกตั้งว่าเป็นเพียงชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น เมื่อสิ้นสุดการเลือกตั้งแล้ว การแข่งขัน การกล่าวหาหรือโจมตีกันก็จะสิ้นสุดลงด้วยและนักการเมืองต่างก็ทำหน้าที่ของตนต่อไป พ.ต.ท.ทักษิณ เปรียบสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นกับการแข่งขันชกมวย ดังนี้

“ผมยังไม่เคยเห็นนักมวยที่ต่อยกันบนเวทีเสร็จแล้วปรากฏว่าเมื่อระฆังตีพอต่อยเสร็จเรียบร้อยลงมาเจอกันกลางถนน ไม่เห็นต่อยกันอีกเลย เพราะฉะนั้นก็ฟ้าก็คือการแข่งขัน เมื่อจบก็คือจบ ไม่ใช่ว่าไม่จบไม่สิ้น อันนี้เราต้องเข้าใจ เราคิดว่าก็ฟ้านักมวยต้องต่อยกันตลอดเวลา ผมคิดว่าเรายังไม่บรรลุนี่ ไม่ใช่เป็นผู้ใหญ่พอทางด้านประชาธิปไตยนะครับ”

(๔: ๓ ม.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การแข่งขัน] ช่วยอธิบายและแสดงให้เห็นภาพของการเลือกตั้งซึ่งเป็นกระบวนการที่เป็นนามธรรมผ่านแบบเปรียบเทียบการแข่งขันชกมวย มโนอุปลักษณ์นี้ นำการชกมวยที่มีขอบเขตระยะเวลาในการแข่งขันที่ชัดเจน มีกติกาและมีธรรมชาติของกีฬาที่นักกีฬาทุกคนจะแข่งขันกัน在规定时间内 เมื่อการแข่งขันสิ้นสุดลงทุกคนก็เป็นเพื่อนนักกีฬากันมาเปรียบกับการเลือกตั้ง การเปรียบเทียบนี้ช่วยอธิบายการเลือกตั้งว่าจะเกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่งๆเท่านั้น การช่วงชิงการตอบโต้กันของนักการเมืองแต่ละฝ่ายก็เป็นเหมือนนักมวยที่ชกกันในช่วงเวลาแข่งขันแต่เมื่อการแข่งขันสิ้นสุดลงนักการเมืองทุกคนก็เป็นเพื่อนร่วมอาชีพกัน

(๒) [การเมือง คือ การแข่งขันระหว่างรัฐบาลกับปัญหาของประเทศ]

มโนอุปลักษณ์นี้ช่วยอธิบายการทำงานร่วมกันของรัฐบาลหรือข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลซึ่งมีความเป็นนามธรรมและเป็นเรื่องไกลตัวของผู้รับสารให้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น การนำการแข่งขันมาเป็นแบบเปรียบเทียบช่วยอธิบายการทำงานร่วมกันของรัฐบาลเป็นเช่นที่นักกีฬาที่ร่วมมือกันแข่งขัน และช่วยอธิบายข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลกับการไม่สามารถผู้ได้เต็มความสามารถของนักกีฬา

ตัวอย่างที่ ๗

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย กล่าวให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารงานที่จะต้องมีการประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ พ.ต.ท.ทักษิณ เปรียบการทำงานร่วมกันและการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ กับการวิ่งผลัดดังนี้

“ผมบอกว่าไม่ผลัดตกมือไม่ได้ เวลาวิ่งผลัด ๔x๑๐๐ เมตร วิ่งผลัดนี้ก่อนที่อีกคนจะรับไม่ผลัดไปวิ่ง เราต้องวิ่งคู่ขนานไปก่อน ให้ไม่ผลัดอยู่ในมือของอีกคนหนึ่ง ให้เขาถือแน่นแล้วให้เขาวิ่งไปคนเดียว แล้วเราค่อยหยุดวิ่งเพราะฉะนั้นกระทรวงทรัพยากรจะเข้าไปร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่นทุกแห่งเพื่อจะดูแลเรื่องความสะอาดเรียบร้อยทุกๆแห่ง”

(๓: มติชน, ๘ พ.ค. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การแข่งขัน] ช่วยอธิบายและแสดงให้เห็นภาพของการดำเนินการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลซึ่งเป็นเรื่องนามธรรมผ่านแบบเปรียบเทียบแข่งขันวิ่งผลัด มโนอุปลักษณะนี้เป็นการวิ่งผลัดซึ่งต้องมีนักกีฬาพร้อมแข่งหลายคนและมีการส่งต่อไม้ผลัดมาเป็นแบบเปรียบเทียบช่วยอธิบายและแสดงให้เห็นภาพของการร่วมกันแก้ปัญหาของหน่วยงานต่างๆของภาครัฐการส่งมอบนโยบายและแนวการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาว่าและการคอยกำกับดูแลของภาครัฐเป็นเช่นเดียวกับการวิ่งและส่งไม้ผลัด กล่าวคือแม้ว่ารัฐจะส่งมอบนโยบายแต่ก็ยังคงต้องกำกับดูแลให้เห็นว่าหน่วยงานสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเรียบร้อย มโนอุปลักษณะนี้ช่วยอธิบายเหตุผลว่าเหตุใดรัฐจึงต้องกำกับดูแลหน่วยงานต่างๆอยู่ต่อไป แม้ว่าจะได้มอบนโยบายการปฏิบัติงานไปแล้ว

ตัวอย่างที่ ๘

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวในรายการนายกทักษิณคุยกับประชาชน เกี่ยวกับข้อจำกัดในการดำเนินนโยบายของรัฐและการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน ที่อาจล่าช้าและไม่เป็นดังที่ประชาชนคาดหวัง พ.ต.ท.ทักษิณ เปรียบสถานการณ์ที่รัฐบาลยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆได้เพราะมีข้อจำกัดซึ่งประชาชนอาจไม่เข้าใจกับนักมวยที่ไม่สามารถต่อตามเสียงเชียร์ได้

“เล่าให้พี่น้องประชาชนฟังเฉยๆมันเป็นอะไรที่มันไม่ใช่ว่าง่ายๆ คนเชียร์ คนดูข้างเวทีมวยก็บอกว่าทำไมไม่ต่อย เวลาขึ้นต่อยจริงๆแล้วต่อยไม่ออก”

(๔: ๒๔ ม.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การแข่งขัน] ช่วยอธิบายและแสดงให้เห็นภาพของข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลซึ่งเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและเข้าใจยากเพราะประชาชนไม่มีประสบการณ์ตรงกับเรื่องนี้ มโนอุปลักษณะนี้นำแนวคิดเรื่องการชกมวยซึ่งมีองค์ประกอบได้แก่ การชกไม่ออกหรือการไม่รู้จะสู้กับฝ่ายตรงข้ามด้วยวิธีใดของนักมวยมาเป็นแบบเปรียบเทียบเพื่อช่วยอธิบายและแสดงให้เห็นภาพข้อจำกัดของการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลที่ไม่สามารถแก้ไขให้ลุล่วงได้ตามความต้องการของประชาชน นอกจากนี้ยังช่วยอธิบายความรู้สึกของรัฐบาลที่ตั้งใจแก้ปัญหาแต่ยังไม่สามารถทำได้ซึ่งประชาชนสามารถเข้าใจได้และไม่ตำหนิหรือแสดงความไม่พอใจรัฐบาลเพราะประชาชนมีประสบการณ์และรับรู้ร่วมกันและเข้าใจได้ว่าการต่อไม่ออกของนักมวยเป็นเช่นไร

มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การเดินทาง] ช่วยอธิบายมิติหนึ่งของการเมืองว่าการเมืองเป็นเรื่องของการกำหนดเป้าหมายและทิศทางที่จะไปสู่เป้าหมายนั้น มโนอุปลักษณะนี้ช่วยอธิบายความหมายของการเมืองได้ ๓ ลักษณะ คือ

(๑) [การบริหารประเทศ คือ การเดินทาง]

มโนอุปลักษณะนี้ช่วยอธิบายการบริหารประเทศว่าจะต้องไม่หยุดนิ่ง มีความก้าวหน้า มีเป้าหมายและความหวัง

ตัวอย่างที่ ๙

นายชิงชัย มงคลธรรม สมาชิกพรรคความหวังใหม่อภิปรายรัฐมนตรีนโยบายการกระทรวงศึกษาธิการในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลโดยกล่าวว่า รัฐมนตรีบกพร่องในการปฏิรูปการศึกษาซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของการบริหารประเทศ นายชิงชัยเปรียบเทียบการปฏิรูปการศึกษากับการเดินทางทางเรือ ดังนี้

“เรากำลังนำสรรพกำลังทั้งหลายเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปลงสำเภาหรือเรือใหญ่คือเรื่องการศึกษาที่ต้องการพาลูกเรือและผู้โดยสารซึ่งเป็นเด็ก ๆ ประมาณเกือบ ๑๔ ล้านคน หรืออาจเกินกว่านั้นลูกเรือประมาณ ๖ แสนกว่าคนคือครูบาอาจารย์ที่จะต้องเดินทางไปสู่เป้าหมายเพื่อให้เกิดความสำเร็จแก่สังคม”

จากตัวอย่างมโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การเดินทาง] แสดงให้เห็นภาพของการปฏิรูปการศึกษาว่าเป็นการนำพาประชาชนซึ่งเป็นนักเรียนและอาจารย์ไปสู่จุดหมาย มโนอุปลักษณ์นี้นำการเดินทางมาทางเรือมาเป็นแบบเปรียบเทียบ นักการเมืองเปรียบเป็นผู้นำทาง ครู อาจารย์และนักเรียนเปรียบเป็นผู้โดยสารช่วยทำให้เห็นภาพของการเคลื่อนที่จากที่หนึ่งเพื่อไปสู่จุดหมายช่วยอธิบายการปฏิรูปการศึกษาซึ่งเป็นแนวคิดที่ไม่ซับซ้อนโดยการให้แบบเปรียบเทียบที่เป็นประสบการณ์เดิมและเข้าใจได้ง่ายกว่ามาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิด

ตัวอย่างที่ ๑๐

นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี กล่าวให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนถึงการบริหารงานของรัฐบาลว่าเร่งเสนอโครงการต่างๆมากมาย ซึ่งอาจเป็นการบริหารประเทศแบบประมาทซึ่งหากประสบปัญหาได้ขึ้น อาจจะทำให้ประเทศเสียหายได้ นายไตรรงค์ เปรียบการบริหารประเทศกับการขับขี่ยานพาหนะ ดังนี้

“...จำเป็นต้องมองโลกในแง่ร้ายเพื่อจะได้หาทางป้องกัน เวลาเกิดปัญหาจะได้ไม่บาดเจ็บมากนัก รัฐบาลควรจะลดเกียรติลงมาน้อย ลดเงินที่จะใช้ในยุทธศาสตร์ต่างๆ ลงมาบ้างเพื่อเอาเงินมาซื้อเครื่องกันกระแทก เช่น การชดเชยให้ชาวนาที่ประสบภัยแล้ง ชดเชยให้เกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากFTA”

(๓: มติชน, ๑ ก.ค. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การเดินทาง] ช่วยถ่ายทอดความคิดเกี่ยวกับการบริหารประเทศซึ่งเป็นเรื่องและผู้ฟังอาจไม่คุ้นเคย ไม่มีประสบการณ์ตรงและ ความเข้าใจผ่านการพิจารณาแบบเปรียบเทียบ “การเดินทาง” หรือในตัวอย่างนี้คือการขับรถซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ดีและง่ายกว่าเนื่องจากเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเดินทาง การถ่ายโอนลักษณะเด่นของการเดินทางไปสู่การเมืองช่วยทำให้เข้าใจและเกิดมโนภาพเกี่ยวกับการเมืองที่ชัดเจนขึ้น มโนอุปลักษณ์นี้นำการเดินทางเคลื่อนที่โดยรถยนต์มาเป็นแบบเปรียบเทียบช่วยอธิบายการบริหารประเทศโดยการให้ซึ่งประมาทจำนวนมากเพื่อผลักดันโครงการต่างๆอย่างรวดเร็ว ขับไวซึ่งอาจขาดความรอบคอบนั้นเป็นเหมือนการขับรถเร็วโดยประมาทที่อาจทำให้เกิดปัญหาบาดเจ็บได้ การชะลอการอนุมัติงบประมาณให้โครงการต่างๆเป็นเหมือนการลดเกียรติเพื่อลดความเร็วของรถยนต์ลง นอกจากนี้การเปรียบเทียบนี้ยังแสดงให้เห็นภาพของรถยนต์ที่มีรัฐบาลเป็นผู้ขับและประชาชนเป็นผู้โดยสารที่อยู่ในรถคันเดียวกันนี้ด้วย

(๒) [ชีวิตของนักการเมือง คือ การเดินทาง]

มโนอุปลักษณ์นี้ช่วยอธิบายชีวิตการเมืองของนักการเมืองที่เป็นเหมือนนักเดินทางที่อธิบายให้เห็นประสบการณ์และเป้าหมายของนักการเมืองว่าเป็นการเดินทางอยู่บนถนนการเมืองให้นานที่สุด

ตัวอย่างที่ ๑๑

นายสรอรรถ กลิ่นประทุม สมาชิกพรรคไทยรักไทย กล่าวตอบโต้ข้อกล่าวหาของพรรคฝ่ายค้านว่าบกร่องในการทำหน้าที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นายสรอรรถ กล่าวตอบได้ว่าตนทำงานแต่ไม่ได้ประกาศหรือประชาสัมพันธ์ให้ทราบว่าเป็นมาบ้าง โดยเปรียบเทียบการทำงานทางการเมืองกับการเดินทางดังนี้

“บนเส้นทางการเมืองของผม ทุกคนสามารถที่จะตรวจสอบย้อนหลังได้ว่าผมยึดหลักการทำงานมากกว่าประชาสัมพันธ์”

(๒: ๒๙ พ.ศ. ๒๕๔๖)

จากตัวอย่างมโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การเดินทาง] ช่วยอธิบายและแสดงให้เห็นภาพของวิถีชีวิตของนักการเมืองซึ่งเป็นเรื่องที่ได้รับสารอาจไม่คุ้นเคยให้เป็นที่เข้าใจได้ชัดเจนโดยนำมาเปรียบเทียบกับการเดินทางซึ่งสิ่งที่ผู้ฟังมีความรู้ความเข้าใจดีกว่า มโนอุปลักษณ์นี้นำการเดินทางซึ่งมีเส้นทาง การเคลื่อนที่และการผ่านระยะเวลามาเป็นแบบเปรียบเทียบช่วยอธิบายชีวิตของนักการเมืองที่มีการดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และช่วยทำให้เกิดภาพว่านักการเมืองคือผู้เดินทางในวงการการเมืองที่เปรียบเป็นเส้นทางสายหนึ่ง

(๓) [การอภิปราย คือ การเดินทาง]

มโนอุปลักษณ์นี้ช่วยอธิบายให้เข้าใจได้ว่าการดำเนินการอภิปรายต้องชัดเจนตรงประเด็น

ตัวอย่างที่ ๑๒

นายอดิศร เพียงเกษ สมาชิกพรรคไทยรักไทยกล่าวกับประธานสภาผู้แทนราษฎรในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลว่า การอภิปรายของฝ่ายค้านที่มีการพาดพิงบุคคลอื่นนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง นายอดิศรเปรียบเทียบการอภิปรายกับการขับรถชนบุคคลอื่น ดังนี้

“ผมอยากให้ท่านประธานได้ควบคุมสมาชิก ให้โปรดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีว่าทำผิดอย่างไร ไม่ผิดอย่างไรจะถอดถอนอย่างไร นี่คือน้ำที่ของประธานต้องควบคุมให้เป็นไปตามระเบียบวาระครับจะให้สมาชิกเขว ขับรถ เข้าซอยไปหาคนอื่น ชนคนอื่นไม่ได้ครับ”

(๒: ๒๙ พ.ค. ๒๕๔๖)

จากตัวอย่างมโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การเดินทาง] ช่วยอธิบายและแสดงให้เห็นภาพของการดำเนินการอภิปรายซึ่งเป็นเรื่องนามธรรมให้มีความเป็นรูปธรรมและเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น มโนอุปลักษณ์นี้นำการเดินทางโดยรถยนต์มาเป็นแบบเปรียบเทียบช่วยอธิบายการดำเนินการอภิปรายว่ามีการดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และช่วยทำให้เกิดภาพว่าผู้อภิปรายเป็นเหมือนคนขับและการอภิปรายที่พาดพิงผู้อื่นให้ได้รับความเสียหายเป็นเหมือนการขับรถผิดเส้นทางและขับรถชนคนอื่น

มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การแสดง] ช่วยอธิบายให้เห็นว่าการเมืองมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งบทบาทหน้าที่และการแสดงออกตามบทบาทการทำงานที่ หน้าที่ที่ได้มีการกำหนดไว้ซึ่งเป็นลักษณะที่เหมือนกับการแสดง การนำตัวละคร นักแสดงมาเป็นแบบเปรียบเทียบช่วยอธิบายให้เห็นบุคลิกลักษณะหรือพฤติกรรมที่เสแสร้งของนักการเมืองซึ่งมีความเป็นนามธรรมให้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ยังนำเรื่องเล่า นวนิยายหรือนิทานมาเปรียบกับสิ่งที่นักการเมืองนำเสนอสิ่งนั้นเป็นเรื่องสมมติที่ไม่น่าเชื่อถือ

ตัวอย่างที่ ๑๓

นายสุทิน คลังแสง สมาชิกพรรคไทยรักไทยกล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการที่ฝ่ายค้านนำประเด็นการสอบข้ามวิทยาลัยของบุตรสาวหัวหน้าพรรคไทยรักไทย ซึ่งเชื่อว่าน่าจะมีการทุจริตในการสอบมาอภิปรายในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลโดยกล่าวว่า ประเด็นดังกล่าวเป็นข้อกล่าวหาที่ไม่เป็นความจริงและเป็นการใส่ร้าย นายสุทินเปรียบข้อกล่าวหา

ของพรรคฝ่ายค้าน ดังนี้

“หากนายสนั่น สุธากุล ส.ส.สตูลยังเล่านิทานเสียดสีเด็กในเรื่องเอนทรานซ์รั่วอีก ผมก็เตรียมนิทานสองเรื่องมาเล่าให้ฟังเหมือนกัน คือเรื่องครอบครัววอลเวงซึ่งมีสองตอน ตอนแรกคือหนึ่งสามีสองภรรยา ส่วนตอนสองคือหนึ่งภรรยาสามสามี และเรื่องสุดท้ายคือเช็กส์ลับสน หากพรรคประชาธิปัตย์เดินสายหาเสียงบิดเบือนความจริง ผมขอตั้งชื่อการเดินสายครั้งนี้ว่ายุทธการเดินสายป้ายสีหรือกระป๋องสีสัญจร”

(๓: มติชน, ๑๑ มิ.ย. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การแสดง] ช่วยอธิบายให้เห็นภาพของการนำเสนอข้อมูลหรือประเด็นทางการเมืองเพื่อโจมตีคู่แข่งของนักการเมืองว่าเหมือนการเล่านิทานส่วนหลักฐานและประเด็นที่นำเสนอเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเหมือนนิทานไม่มีข้อเท็จจริงใดๆ

ตัวอย่างที่ ๑๔

นายจรินทร์ ลักษณะวิศิษฎ์ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ กล่าวในการสรุปประเด็นในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล และแสดงความเห็นต่อการชี้แจงของรัฐมนตรีสุริยะะ จึงรุ่งเรืองกิจว่าเป็นการแก่งแสดง ไม่มีความจริงใจและสิ่งที่พูดแสดงก็เป็นเพียงบทบาทจึงไม่ใช้ความจริงและไม่น่าเชื่อถือ

“ผมยอมรับในลีลาการชี้แจงที่ขี้แ้วนี้ของท่าน รมต.สุริยะะ ครับ โดยเฉพาะตอนท่านทำเสียงกระเส่าเป็นพิเศษ ผมยินดีให้ตุ๊กตาทอง”

(๒: ๒๑ พ.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การแสดง] ช่วยอธิบายให้เห็นภาพลีลาท่าทางและการแสดงออกในการชี้แจงประเด็นการอภิปรายของรัฐมนตรีเหมือนกับการแสดงของนักแสดงที่เล่นได้สมบทบาท มโนอุปลักษณ์นี้ทำให้เห็นว่าลีลาท่าทางดังกล่าวเป็นการแสร้งทำหรือเล่นตามบทของนักแสดง มิได้แสดงออกอย่างจริงใจหรือรัฐมนตรีคนดังกล่าวก็ไม่ได้เชื่อว่าสิ่งที่ตนพูดเป็นความจริง

มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ ครอบครัว] ช่วยให้เห็นภาพของพรรคการเมืองและความสัมพันธ์ของสมาชิกพรรคการเมืองว่าเหมือนครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว นอกจากนี้ยังมีการนำบ้านซึ่งเป็นสถานที่ที่อยู่อาศัยร่วมกันของครอบครัวมาเปรียบกับพรรคการเมือง เพื่อช่วยให้เห็นลักษณะความสัมพันธ์ภายในพรรคการเมืองได้ชัดเจนขึ้น

ตัวอย่างที่ ๑๕

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย กล่าวในการปราศรัยหาเสียงกับประชาชนในจังหวัดนครปฐม ขอให้เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคไทยรักไทย โดยเปรียบสมาชิกของพรรคว่าเป็นลูกของตน ดังนี้

*“พรรคชาติไทยถึงแม้จะเป็นพรรคร่วมรัฐบาล แต่คุณประธานต้นนี้ลูกแท้ของ
ผมเพราะฉะนั้นคนนครปฐมเลือกลูกแท้ อย่าเลือกลูกเลี้ยงเพราะว่าผมต้องใช้งานเขาเยอะ”*

(๑: ๖ ธ.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ ครอบครัว] ช่วยอธิบายความสัมพันธ์ของหัวหน้าพรรคกับสมาชิกพรรคว่าเหมือนความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งเป็นประสบการณ์ใกล้ตัวและมีความคุ้นเคยของผู้รับสาร มโนอุปลักษณ์นี้นำความสัมพันธ์ของพ่อกับลูกมาเป็นแบบเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของหัวหน้าพรรคและลูกพรรค ช่วยอธิบายความสัมพันธ์และอำนาจที่ผูกโยงกับความสัมพันธ์นั้น กล่าวคือ หัวหน้าพรรคมีอำนาจเหนือสมาชิกพรรคและจะต้องให้ความเคารพเชื่อฟังเช่นเดียวกับครอบครัวที่คนเป็นพ่อที่มีอำนาจมากกว่าลูกและลูกจะต้องเคารพเชื่อฟังพ่อแม่

ตัวอย่างที่ ๑๖

นางสุดารัตน์ เกตุราพันธ์ สมาชิกพรรคไทยรักไทย กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับ ความขัดแย้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มต่างๆที่สังกัดพรรคไทยรักไทยและต่างก็ออกมาตอบโต้กันผ่านสื่อมวลชน นางสุดารัตน์ เปรียบการตอบโต้กันภายนอกพรรคเป็นการพุดคุยนอกบ้าน ดังนี้

*“ส.ส.ในพรรคต้องให้ความเคารพหัวหน้าพรรคด้วยซึ่งนายกฯก็ยินดีรับฟังอยู่แล้ว
ที่ประชุมพรรคจะทำซ้ำเรื่องนี้ ขอร้องอย่าไปพุดข้างนอกเลย พุดกันในบ้านดีกว่า”*

(๓: มติชน, ๗ ธ.ค. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่างมโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ ครอบครัว] ช่วยให้เห็นภาพของพรรคการเมืองว่าเหมือนบ้านและความสัมพันธ์ของสมาชิกในพรรคการเมืองว่าเหมือนคนในครอบครัว ในบริบทนี้มโนอุปลักษณ์ยังใช้ร่วมกับถ้อยคำที่ว่าให้ลูกพรรค “เคารพหัวหน้าพรรค” และอย่านำเรื่องภายในครอบครัวไปเปิดเผยภายนอก

ตัวอย่างที่ ๑๗

นายประภัตร โพธสุธน สมาชิกพรรคชาติไทย กล่าวกับสื่อมวลชนและปฏิเสธข่าวการลาออกจากพรรคชาติไทยเพื่อไปสังกัดพรรคการเมืองใหม่ นายประภัตรเปรียบสถานการณ์ที่สมาชิกของพรรคหลายคนได้ขอลาออกจากพรรคว่าเป็นเหมือนบ้านที่ทรุดโทรม ดังนี้

“ผมและคุณนพดล พลเสน ส.ส. อุทัยธานีไม่ย้ายพรรคแน่นอน แม้จะมีกระแสข่าวหนาหูก็ตาม เปรียบเหมือนตอนนี้บ้านทรุดหลังคารั่ว ถือว่ามีปัญหา ถ้าทิ้งไปก็ใช้ไม่ได้ ต้องร่วมกันอยู่ ร่วมกันสร้างพัฒนา เพราะแต่ละคนเดินถือกระบี่ออกไปคนละแผ่น ก็ยังทำให้หลังคารั่ว อยู่กันไม่ได้”

(๓: มติชน, ๒ ส.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ ครอบครัว] ช่วยอธิบายให้เห็นภาพของพรรคการเมืองและความสัมพันธ์ของสมาชิกในพรรคการเมืองว่าเหมือนบ้านและเหล่าสมาชิกมีความสัมพันธ์เหมือนสมาชิกในครอบครัว ในขณะที่บ้านหลังคารั่วเปรียบกับสถานการณ์ที่กำลังมีปัญหา การย้ายพรรคของสมาชิกหลายคนเหมือนกระเบื้องซึ่งเป็นส่วนประกอบของหลังคาบ้านหายไป

มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การรักษาโรค] ช่วยอธิบายให้เห็นภาพปัญหากระบวนการแก้ไขปัญหาและบทบาทของนักการเมืองว่าเหมือนโรค กระบวนการรักษาโรค และการรักษาของคณะแพทย์ ตามลำดับ มโนอุปลักษณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นมุมมองของนักการเมืองไทยว่าการเมืองเป็นเรื่องของการดูแลรักษาและนักการเมืองเป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญที่รู้และเข้าใจปัญหา นอกจากนี้การใช้มโนอุปลักษณ์นี้มีผลต่อการรับรู้ของผู้รับสารและสามารถเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อการเมืองได้ซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงหน้าที่ในการเปลี่ยนมุมมองในลำดับต่อไป

ตัวอย่างที่ ๑๘

นายวีรยุทธ เทพหัสดิน ณ อยุธยา สมาชิกพรรคไทยรักไทย กล่าวให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน เกี่ยวกับการเข้ามาทำงานการเมืองโดยมาเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัด พรรคไทยรักไทยเป็นครั้งแรกโดยเปรียบการทำงานการเมืองกับการรักษาโรค ดังนี้

“แต่หากเราเข้าใจความต้องการของคน เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นคือสามารถตีโจทย์ ให้แตกต่างพี่น้องประชาชนเขาต้องการอะไร เราก็จะสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ถูกทางคือ ให้การรักษาเยียวยาคนไข้ได้ถูกโรคเพราะผมเชื่อว่าทุกปัญหามีทางออก”

(๓: เนชั่นสุดสัปดาห์, ๑๓,๖๖๙)

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การรักษาโรค] ช่วยอธิบายการแก้ไข้ปัญหาและ ปัญหาต่างๆของประชาชนว่าเหมือนโรค ส่วนการแก้ไข้ปัญหาเป็นเช่นเดียวกับการรักษาซึ่งในบริบทนี้ ผู้พูดรู้วิธีการรักษาจึงให้ความหวังกับประชาชนได้ว่าจะต้องมีทางออกเพื่อหายจากโรค

ตัวอย่างที่ ๑๙

นายนิกร จำนง สมาชิกพรรคชาติไทยในขณะนั้น กล่าวกับสื่อมวลชนแสดงความเห็นต่อ การออกพระราชกำหนด (พ.ร.ก.) การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ของรัฐบาลเพื่อแก้ไข ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นายนิกรเปรียบเทียบการแก้ไข้ปัญหาของรัฐบาลกับ การรักษาโรค ดังนี้

“กฎหมาย ๗ ฉบับที่ออกมาก่อนหน้าไม่ได้ช่วยทำให้สถานการณ์ดีขึ้น แต่ทำให้ ประชาชนรู้สึกหนักหน่วงมาก เพราะฉะนั้นการออก พ.ร.ก. ของรัฐบาลเป็นการจ่ายยาชนิด พิเศษ แต่ต้องยอมรับก่อนว่ายาชนิดนี้ เป็นยาอันตราย ถ้าจ่ายยามากก็มีปัญหา แต่ถ้า ไม่ให้เลย สถานการณ์ก็อาจจะถึงขั้นโคม่าเพราะฉะนั้นทางรัฐบาลจึงมีความจำเป็นต้องมี อะไรใหม่ๆ ออกไป เพื่อเป็นความหวังให้กับประชาชน แต่จะได้ผลหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับ การทำงานของรัฐบาลเอง และควรทบทวนการใช้ พ.ร.ก.นี้ทุก ๓ เดือน เพราะ พ.ร.ก.นี้มีผล บังคับใช้ทั่วประเทศ ไม่ใช่เฉพาะในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะจะทำให้มี ผลข้างเคียงมาก”

(๓: www.chartthai.or.th, ๑๗ ก.ค. ๔๘)

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณะ[การเมือง คือ การรักษาโรค] ช่วยอธิบายการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ของปัญหาและผลจากการใช้แนวทางในการแก้ไขปัญหาซึ่งเป็นเรื่องนามธรรมให้มีความชัดเจนขึ้นโดยนำมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นการรับรู้ ประสบการณ์หรือสิ่งที่ผู้รับสารคุ้นเคยมาก่อน ได้แก่ การจ่ายยา ยาอันตราย อาการป่วยขั้นโคมา และ ผลข้างเคียง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรักษาโรค มโนอุปลักษณะนี้ช่วยอธิบายให้เข้าใจความจำเป็นของการประกาศใช้พระราชกำหนดในสถานการณ์ฉุกเฉินเพื่อควบคุมไม่ให้เกิดความรุนแรงในพื้นที่ต่าง ๆ นั้นว่าเป็นเหมือนการจ่ายยาแรงแต่หากไม่ใหยาดังกล่าวสถานการณ์จะกลายเป็นอาการป่วยขั้นโคมา นอกจากนี้การประกาศใช้พระราชกำหนดดังกล่าวในพื้นที่ทั่วประเทศอาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนเป็นจำนวนมากซึ่งเปรียบเป็นผลข้างเคียงของผู้ป่วยที่อาจเกิดขึ้นจากการรักษาของแพทย์จึงต้องกระทำอย่างระมัดระวัง มโนอุปลักษณะการรักษาโรคในตัวอย่างนี้ช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจการตัดสินใจของรัฐบาลรวมทั้งมองเห็นผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจดังกล่าวชัดเจนขึ้น

ตัวอย่างที่ ๒๐

นายสรรพรถ กลิ่นประทุม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในขณะนั้น กล่าวชี้แจงในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับการดำเนินการแก้ไขปัญหาของกระทรวงโดยเปรียบเทียบการแก้ไขปัญหของระบบการทำงานกับการรักษาโดยวิธีการผ่าตัดของแพทย์ ดังนี้

“การแก้ไขปัญหาด้วยวิธีปกตินั้นเป็นเรื่องที่ทำได้ค่อนข้างยาก จำเป็นจะต้องมีการผ่าตัด ผ่าระบบ สร้างระบบใหม่ให้มีการเหมาะสม”

(๒: ๒๙ พ.ค. ๒๕๔๖)

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การรักษาโรค] ช่วยอธิบายการแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศซึ่งแก้ไขยากว่าเหมือนกับการรักษาโรคด้วยการผ่าตัดการแก้ไขปัญหจะต้องรื้อระบบการทำงานและตัดทอนส่วนที่เป็นปัญหาออกแล้วสร้างระบบการทำงานใหม่เช่นเดียวกับการผ่าตัดรักษาที่อาจจะต้องตัดบางส่วนของอวัยวะออกไป

มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ ธุรกิจ] ช่วยให้เห็นภาพของพรรคการเมืองว่าเป็นเหมือนบริษัทที่แสวงหาผลกำไร มีนโยบายเป็นเหมือนสินค้าที่นำออกสู่ตลาดโดยประชาชนเป็นเหมือนผู้บริโภค ในขณะที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองต่างๆก็เป็นเหมือนพนักงานของบริษัท ทำให้เห็นภาพของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งได้ว่าเหมือนการนำนโยบายหรือสินค้าของพรรคไปขายให้กับประชาชน

ตัวอย่างที่ ๒๑

นายกรณ์ จาติกวณิช สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการที่พรรคได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งน้อยกว่าที่คาดการณ์ไว้และต้องเป็นฝ่ายค้านโดยเปรียบพรรคกับสินค้า ดังนี้

“ความจริงพรรคเรามีแบรนด์เดียวคือแบรนด์ของประชาธิปัตย์ ที่ผ่านมามีแบรนด์นี้ขายออกที่ภาคใต้ ขายไม่ออกที่ภาคอีสาน”

(๓: เนชั่นสุดสัปดาห์, ๑๓, ๖๙๓)

จากตัวอย่างมโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ ธุรกิจ] ช่วยอธิบายว่านโยบายของพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นเรื่องนามธรรมเป็นเช่นสินค้าที่จะต้องนำมาเสนอขายประชาชนซึ่งเป็นผู้บริโภค

ตัวอย่างที่ ๒๒

นายสุรนนท์ เวชชาชีวะ สมาชิกพรรคไทยรักไทย กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับปรากฏการณ์การย้ายพรรคของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองต่างๆมาเป็นสมาชิกพรรคไทยรักไทยเป็นจำนวนมาก นายสุรนนท์เปรียบพรรคการเมืองเป็นเหมือนบริษัทหรือองค์กรทางธุรกิจ ดังนี้

“อย่าไปตกใจกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น บริษัทเอกชนก็มีคนเข้าออกเป็นธรรมดา ส.ส.ก็เป็นมนุษย์ต้องการการเจริญเติบโต ต้องการการก้าวหน้า ในพรรคไทยรักไทยก็อาจมีที่คิดว่าอยู่แล้วไม่ใช่ที่เขาต้องการ เลือดจะไหลออกมากหรือน้อยก็อยู่ที่วัฒนธรรมองค์กรที่จะสร้างความมั่นใจให้คนในองค์กร หากบริษัทเก่าแก่ไม่ปรับตัวก็อาจจะล่มสลายลงได้”

(๓: มติชน, ๒๕ ก.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างมโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ ธุรกิจ] ช่วยอธิบายว่าพรรคการเมืองเป็นองค์กรเอกชนที่สามารถให้ผลตอบแทนและสร้างความมั่นคงให้พนักงานได้ ในขณะที่แบบเปรียบเทียบเก่าแก่ช่วยอธิบายลักษณะของพรรคประชาธิปไตยที่ก่อตั้งมานานและไม่สามารถสร้างความมั่นใจให้แก่พนักงานได้ นอกจากนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ต้องการได้รับการเลือกตั้งและตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีเปรียบเป็นเช่นพนักงานที่ต้องการความก้าวหน้าในองค์กร มโนอุปลักษณ์นี้นำเสนอความคิดว่าการที่นักการเมืองย้ายพรรคไม่ใช่ไม่มีอุดมการณ์แต่เป็นเช่นพนักงานบริษัทที่ต้องการความก้าวหน้า

ตัวอย่างที่ ๒๓

นายอดิศร เพียงเกษ สมาชิกพรรคไทยรักไทยได้ให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนเกี่ยวกับนโยบายการมอบโคให้เกษตรกรจำนวนหนึ่งล้านครอบครัวเพื่อเป็นทุนให้กับเกษตรกรนำไปใช้ในการดำรงชีวิตต่อไป นายอดิศรเปรียบนโยบายดังกล่าวของพรรคกับสินค้าดังนี้

“โคล้านครอบครัวมันเป็นสินค้าไปโฆษณาขายก็ติดตลาด”

(๓: เนชั่นสุดสัปดาห์, ๑๓, ๖๙๑)

จากตัวอย่างมโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ ธุรกิจ] นำสินค้า การโฆษณาขายสินค้า และการติดตลาดมาเป็นแบบเปรียบเทียบเพื่อช่วยอธิบายว่านโยบายช่วยเกษตรกร “โคล้านตัว” นั้นเป็นเหมือนสินค้าของพรรคไทยรักไทย การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยนำเสนอโชนโยบายนี้เปรียบเป็นการโฆษณาสินค้า และการที่ประชาชนให้ความสนใจและตอบรับแนวนโยบายดังกล่าวเปรียบเป็นการที่สินค้าติดตลาด กล่าวคือ เป็นที่รู้จักและต้องการของผู้บริโภค

มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การดูแลและทำนุบำรุง] มโนอุปลักษณ์นี้นำ การทำความสะอาดมาเปรียบกับการแก้ไขปัญหาของประเทศ การซ่อมแซมและสร้างอาคารสิ่งก่อสร้างมาเปรียบกับการบริหารประเทศกับและอธิบายบทบาทของนักการเมืองว่าเป็นผู้ดูแลทำความสะอาด ซ่อมแซมและสร้างประเทศ การใช้มโนอุปลักษณ์นี้เป็นการนำสิ่งที่ทุกคนคุ้นเคยได้แก่ การทำความสะอาด การซ่อมแซมและการก่อสร้างอาคารมาเปรียบทำให้เข้าใจการเมืองชัดเจนขึ้น

ตัวอย่างที่ ๒๔

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวในรายการนายกฯทักษิณคุยกับประชาชนว่า ตนเข้ามาทำงานการเมืองเพราะต้องการช่วยพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าโดยการมีระบบการเมืองที่ดี พ.ต.ท.ทักษิณเปรียบเทียบการทำงานทางการเมืองกับการทำความสะอาดพื้น ดังนี้

“ผมก็เลยบอกว่าขออนุญาตไม่ได้ขอครวย ขออนุญาตใช้เงินที่ทำมาหากินเป็นเงินสะอาด ทำความสะอาดบ้านเมืองสักกรอบหนึ่ง จากนั้นไปจะทำเต็มที่ แล้วผมก็บอกว่าไม้กวาดนี่นะ เวลามันสกปรกไปจุ่มซีโคลนมาแล้วมากกว่าพื้นนี่มันยิ่งทำให้พื้นสกปรกไปอีก เพราะนั่นต้องเอาไม้กวาด สะอาดกวาดพื้นก่อน แล้วหลังจากนั้นเราค่อยสร้างไม้กวาดดีๆ มา ช่วยกวาด หรือไม่บางที่พื้นสะอาดแล้วไม่ต้องกวาดแล้วละ เพราะถ้าระบบมันดีกันฝุ่น ละอองเข้ามาแล้วก็ไม่ต้องกวาดแล้วละ”

(๔: ๒ ต.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณ์[การเมือง คือ การดูแลและทำนุบำรุง] นำพื้นบ้านที่สกปรก ไม้กวาด ฝุ่นละอองและสิ่งสกปรกซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนคุ้นเคยมาเป็นแบบเปรียบเทียบ ช่วยให้เห็นภาพว่าปัญหาของประเทศเป็นเหมือนบ้านที่พื้นสกปรก ปัญหาต่างๆเป็นเหมือนฝุ่นละออง ในขณะที่นักการเมืองเปรียบเป็นผู้ทำความสะอาดเป็นเหมือนไม้กวาดที่ช่วยทำให้บ้านเมืองหมดปัญหาได้ เช่นเดียวกับการกวาดพื้นบ้าน

ตัวอย่างที่ ๒๕

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวปราศรัยหาเสียงกับประชาชนเพื่อขอโอกาสเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ พ.ต.ท.ทักษิณ เปรียบการบริหารประเทศกับการซ่อมบ้านให้แข็งแรง ดังนี้

“คนชนบท เกษตรกร ชาวบ้านคือฐานของประเทศ ถ้าฐานมันอ่อนแอ ฐานมันเน่า โครงสร้างมันล้มทุกที่แหละครับ มีรัฐบาลนี้แหละครับที่ซ่อมฐานรากให้แข็งแรง เพื่อให้ โครงสร้างคือบ้านของประเทศไทยนั้นแข็งแรง เพราะฉะนั้นเราจะทำให้คนไทยแข็งแรง”

(๑: ๖ ต.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การดูแลและทำนุบำรุง] นำโครงสร้างของบ้านที่ไม่แข็งแรงซึ่งเป็นเรื่อง que ทุกคนเข้าใจดีมาเป็นแบบเปรียบเทียบ ช่วยอธิบายประชาชน คนชนบท เกษตรกร

และชาวบ้านว่าเป็นเหมือนฐานหรือองค์ประกอบโครงสร้างประเทศประเทศบ้าน และความไม่มั่นคงในชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดังกล่าวว่าเป็นเหมือนฐานของประเทศที่ไม่แข็งแรงที่อาจจะทำให้ประเทศชาติไม่เจริญก้าวหน้า นอกจากนี้ยังช่วยอธิบายการแก้ปัญหาของประเทศว่าเป็นเหมือนการซ่อมแซมบ้านและการพัฒนาประเทศเป็นเหมือนการสร้างบ้าน

(๒) เปลี่ยนมุมมอง (Reconceptualization)

มโนอุปลักษณ์ที่นักการเมืองใช้ยังอาจช่วยให้ผู้รับสารได้มองการเมืองในมุมมองที่เคยนึกถึงมาก่อน หรือไม่ได้ให้ความสำคัญกับมุมมองนั้นๆมาก่อน เมื่อนักการเมืองนำแบบเปรียบเทียบอย่างมาเปรียบกับการเมืองจึงทำให้ผู้รับสารมองเห็นมุมมองดังกล่าว ทั้งนี้การเปลี่ยนมุมมองมิได้เป็นการลบความคิดหรือมุมมองเกี่ยวกับการเมืองที่มีอยู่เดิม หากแต่เพิ่มมุมมองหรือเน้นมุมมองที่ผู้รับสารไม่ได้ให้ความสำคัญให้มีความโดดเด่นขึ้น ผู้วิจัยพบว่าในจำนวนมโนอุปลักษณ์ทั้งหมดที่ทำหน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิดนี้ มีมโนอุปลักษณ์ ๒ มโนอุปลักษณ์ที่พบใช้ในถ้อยคำอุปลักษณ์จำนวนมากในช่วงรัฐบาลที่มีพรรคไทยรักไทยเป็นแกนนำ อาจกล่าวได้ว่าเป็นการนำเสนอมุมมองใหม่เกี่ยวกับการเมืองต่อประชาชน ได้แก่ มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การรักษาโรค] และ [การเมือง คือ ธุรกิจ] ดังมีรายละเอียด ดังนี้

มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การรักษาโรค]

ในการใช้มโนอุปลักษณ์นี้ นักการเมืองนำ “การรักษาโรค” “ผู้ป่วย” “โรค” และ “แพทย์” มาเปรียบกับ “การบริหารประเทศ” “ประเทศและประชาชน” “ปัญหา” และ “นักการเมือง” ตามลำดับ มโนอุปลักษณ์นี้ช่วยทำให้ผู้รับสารเกิดมุมมองว่าปัญหาต่างๆ เช่น ความยากจน การฉ้อราษฎร์บังหลวง และสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเหมือนโรคที่ทำให้ประเทศและประชาชนเจ็บป่วย ปัญหาสำคัญและซับซ้อนเปรียบเป็นโรคเรื้อรังหรือร้ายแรง ในขณะที่นักการเมืองเป็นเหมือนแพทย์ผู้เชี่ยวชาญที่สามารถวิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขปัญหให้กับประชาชนได้เช่นเดียวกับการวินิจฉัยและการรักษาโรคของแพทย์ นอกจากนี้ยังทำให้ผู้รับสารเห็นว่าปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นนั้นจะสามารถแก้ไขได้เช่นเดียวกับโรคที่รักษาให้หายได้

ตัวอย่างที่ ๒๖

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาค่าความยากจนของประชาชน โดยเปรียบเทียบการแก้ไขปัญหาดังกล่าวกับการรักษาโรค และเปรียบตนเองกับหมอ ดังนี้

“หมอแม้จะไปรักษาไข้เพื่อให้หมออื่นไปรักษาตามและจะใช้ตำราแพทย์ของอาจารย์ใหญ่ (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว) ไปได้ดูเป็นรายครอบครัวจะดูทั้งภาคกว้าง รายครอบครัว รายชุมชน และภาคอำเภอและจังหวัด ทั้งที่ทำกิน ที่อยู่อาศัย อาชีพ การศึกษาโดยสิ่งเหล่านี้จะถูกถ่ายทอดไปเพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่ได้ลงไปทำเหมือนที่ผมทำ ผมมั่นใจสามปีที่เหลือทำสำเร็จ”

(๓: ๑๙ ธ.ค. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การรักษาโรค] ทำให้ผู้รับสารมีมุมมองต่อความยากจนเป็นเหมือนโรค และนักการเมืองและข้าราชการเป็นหมอที่สามารถรักษาความยากจนให้กับประชาชนได้ อย่างไรก็ดี แม้ผู้รับสารจะมีความเข้าใจอยู่เดิมว่าผู้นำสามารถดำเนินนโยบายต่างๆ เพื่อช่วยเหลือประชาชนได้ แต่มโนอุปลักษณ์นี้ช่วยทำให้เห็นมุมมองว่าการบริหารประเทศคือการทำงานของหมอและการดำเนินนโยบายแก้ไขปัญหาคือการรักษาโรคของหมอ

ตัวอย่างที่ ๒๗

นายอดิศักดิ์ โพธารามิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ในขณะนั้น กล่าวชี้แจงในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาค่าความยากจนของประชาชน โดยเปรียบเทียบการแก้ไขปัญหาค่าความยากจนของประเทศไทยกับการรักษาโรค ดังนี้

“ปัญหาบางเรื่องใช้เวลาเดี๋ยวเดียวแก้ไขได้นะครับ เหมือนกับคนที่ป่วยหวัดนี้ บ๊อบเดียว เขารักษา ๒ วันก็หาย บางเรื่องคนเป็นโรคเรื้อรังนานๆ ต้องใช้เวลาครับ อย่างเรื่องมาเลเซียนี้ต้องใช้เวลาเหมือนกัน”

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การรักษาโรค] ทำให้ผู้รับสารมีมุมมองต่อปัญหาของประเทศไทยว่าเป็นเหมือนโรค ปัญหายืดเยื้อของประเทศเป็นเหมือนโรคเรื้อรัง ในขณะที่นักการเมือง

สามารถแก้ไขปัญหให้กับประเทศเช่นเดียวกับหมอที่สามารถรักษาความโรคให้กับผู้ป่วย มโนอุปลักษณะนี้ทำให้ผู้รับสารมีมุมมองต่อการแก้ไขปัญหของรัฐบาลว่าเป็นเหมือนการรักษาโรค ปัญหาที่ยืดเยื้อและซับซ้อนอาจต้องใช้เวลาเช่นเดียวกับการรักษาโรคเรื้อรังที่ใช้เวลาในการรักษา ต่อเนื่อง ยาวนาน ดังนั้นประชาชนควรเข้าใจและให้โอกาสรัฐบาลได้ทำงาน

ตัวอย่างที่ ๒๘

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น กล่าวปราศรัยหาเสียงกับประชาชนโดย ได้เปรียบเทียบในการทำงานการเมืองของตนเองกับการรักษาโรคและเปรียบตนเองกับแพทย์ ดังนี้

“ผมไม่ใช่ประเภทแจกยาหอม ผมรักษาโรค ผมมีความเป็นหมอมากกว่าความเป็น สัปเหร่อ ชอบรักษามากกว่าชอบเผาศพ เพราะฉะนั้นไม่ต้องห่วง รักษาประชาชนทุกคนให้ เข้มแข็ง”

(๑: ๑๒ ธ.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การรักษาโรค] ทำให้ผู้รับสารมีมุมมองต่อนักการเมืองว่าเป็นหมอ ประชาชนที่ประสบกับปัญหาคือผู้ป่วย และการที่นักการเมืองเข้ามาช่วย แก้ปัญหาให้กับประชาชนเปรียบเป็นแพทย์ที่ช่วยรักษาโรคให้กับผู้ป่วย มโนอุปลักษณะนี้นำเสนอ มุมมองต่อนักการเมืองว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถเข้าใจปัญหาและสามารถช่วยเหลือและ แก้ไขปัญหาให้ประชาชนได้

ตัวอย่างที่ ๓๐

นางสาวนันทริกา ชันช้อย สมาชิกพรรคมหาชน กล่าวให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการเข้ามาทำงานทางการเมืองเป็นครั้งแรกโดยเปรียบการทำงานทางการเมืองกับการวินิจฉัย และรักษาโรคของแพทย์ ดังนี้

“บางครั้งเราทำการวินิจฉัยเหมือนกับการแก้ปัญหาทางการเมือง เราดูอาการ ก่อนว่าเป็นไง เสร็จแล้วเราทำการวินิจฉัย เราก็ต้องทำการรักษา มันอยู่ตั้งแต่แรกเลย ว่าวินิจฉัยถูกหรือเปล่า ได้เอาองค์ประกอบมาหรือเปล่า ถ้าวินิจฉัยถูกต้องก็รักษาถูก รักษา

“ไม่ค่อยยาก เพราะว่ามันทำวินิจฉัย จากนั้นแล้วเราค่อยๆ มาดูว่าถ้ายังไม่หายก็วินิจฉัยใหม่ ทำแบบนี้จะต้องไม่ยึดติดมาก เรื่องการเมือง”

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การรักษาโรค] ช่วยทำให้เห็นมุมมองเกี่ยวกับ นักการเมืองว่าเป็นเหมือนแพทย์ การแก้ไขปัญหาทางการเมืองว่ามีกระบวนการเช่นเดียวกับการรักษาโรคของแพทย์ กล่าวคือ ต้องมีการวิเคราะห์ปัญหาเช่นเดียวกับการตรวจวินิจฉัยโรคของแพทย์ แล้วดำเนินการแก้ไขปัญหาตามลำดับเหมือนแพทย์ที่ดำเนินการรักษาตามขั้นตอน และหากการแก้ไขไม่ประสบความสำเร็จก็ต้องหาแนวทางในการแก้ไขใหม่เช่นเดียวกับการรักษา ถ้าผู้ป่วยยังไม่หาย แพทย์ก็ต้องจะตั้งวินิจฉัยและดำเนินการรักษาในแนวทางใหม่ มโนอุปลักษณะนี้ช่วยทำให้เห็นว่าแนวทางในการแก้ไขปัญหาขึ้นอยู่กับอำนาจในการตัดสินใจของนักการเมือง เช่นเดียวกับการรักษาที่จะต้องอยู่ในดุลพินิจของแพทย์

มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ ธุรกิจ] เป็นมโนอุปลักษณะที่ทำหน้าที่เสนอมุมมองต่อการเมืองว่าเป็นการทำธุรกิจ และการประสานประโยชน์ นักการเมืองนำ “ธุรกิจ” “การทำธุรกรรม” “การดำเนินการทางธุรกิจ” “สินค้า” “บริษัท” “ผู้บริหารสูงสุดของบริษัท (CEO)” และ “พนักงานบริษัท” มาเป็นแบบเปรียบกับ “การเมือง” “ความร่วมมือทางการเมือง” “การบริหารประเทศ” “นโยบายของพรรค” “พรรค” “หัวหน้าพรรค” และ “สมาชิกพรรค” ตามลำดับ

มโนอุปลักษณะนี้ทำให้ผู้รับสารมีมุมมองต่อพรรคการเมืองว่าเป็นบริษัท การทำงานร่วมกันของพรรคการเมืองกับรัฐบาลเป็นการร่วมมือกันทางธุรกิจ และนำเสนอมุมมองว่าผู้บริหารสูงสุดคือผู้มีอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจและบริหารจัดการเช่นเดียวกับซีอีโอของบริษัท ในขณะที่ความสัมพันธ์ของหัวหน้าพรรคและสมาชิกพรรคเป็นความสัมพันธ์แบบผลประโยชน์ต่างตอบแทน กล่าวคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำงานให้หัวหน้าพรรคและหัวหน้าพรรคให้ผลตอบแทน นอกจากนี้ยังให้มุมมองใหม่ว่าการย้ายพรรคของนักการเมืองไม่ใช่การไม่มีอุดมการณ์แต่เป็นการแสวงหาความก้าวหน้าในอาชีพ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ ๓๐

นายสุทธิชัย จันท์อารักษ์ สมาชิกพรรคไทยรักไทย กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันอย่างราบรื่นของพรรคการเมืองกับรัฐบาล โดยเปรียบเทียบการทำงานร่วมกันของพรรคการเมืองกับรัฐบาลกับการรวมกลุ่มทำธุรกิจของบริษัทต่างๆ ดังนี้

“การโหดดั่งทางการเมืองครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายคือรวมเพื่อให้พรรคประชาธิปัตย์โดดเดี่ยว และยังถนอมน้ำใจท่านบรรหารและท่านสุวัจน์ หากมองการเมืองเหมือนธุรกิจ พรรคไทยรักไทยก็เหมือนบริษัทแม่โดยมีพรรคชาติไทยและพรรคชาติพัฒนาเป็นบริษัทลูก โดยบริษัทแม่อาจมีเครือข่ายกว้างแต่มีบางพื้นที่ที่บริษัทแม่ไปไม่ได้ก็ต้องทำธุรกรรมผ่านบริษัทลูก”

(๓: มติชน, ๑๖ เม.ย. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ ธุรกิจ] ช่วยเปลี่ยนมุมมองต่อพรรคการเมืองว่าเป็นบริษัท จากเดิมที่ผู้รับสารมีมุมมองว่าพรรคเป็นสถาบันการเมืองที่มีอุดมการณ์ ในขณะที่นักการเมืองในพรรคเป็นพนักงานของบริษัทที่ทำเพื่อผลประโยชน์ของบริษัท และทำให้เห็นว่าการร่วมมือกันของพรรคแกนนำและพรรคร่วมรัฐบาลอื่นๆเป็นเหมือนการที่บริษัทแม่ขยายธุรกิจผ่านบริษัทลูก นอกจากนี้พรรคร่วมรัฐบาลยังต้องทำตามพรรคแกนนำเหมือนบริษัทลูกที่ต้องดำเนินการตามนโยบายของบริษัทแม่

ตัวอย่างที่ ๓๑

นายสุรนนท์ เวชชาชีวะ สมาชิกพรรคไทยรักไทย กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับปรากฏการณ์การย้ายพรรคของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองต่างๆมาเป็นสมาชิกพรรคไทยรักไทยเป็นจำนวนมาก นายสุรนนท์เปรียบพรรคการเมืองเป็นเหมือนบริษัทหรือองค์กรทางธุรกิจ ดังนี้

“อย่าไปตกใจกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น บริษัทเอกชนก็มีคนเข้าออกเป็นธรรมดา ส.ส.ก็เป็นมนุษย์ต้องการการเจริญเติบโต ต้องการการก้าวหน้าในพรรคไทยรักไทย ก็อาจมีที่คิดว่าจะอยู่แล้วไม่ใช่ที่เขาต้องการเลือดจะไหลออกมากหรือน้อยก็อยู่ที่วัฒนธรรมองค์กรที่จะสร้างความมั่นใจให้คนในองค์กร หากบริษัทเก่าแก่ไม่ปรับตัวก็อาจจะล่มสลาย ลงได้”

(๓: มติชน, ๒๕ ก.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ ธุรกิจ] ช่วยเปลี่ยนมุมมองต่อพรรคการเมืองว่าเป็นองค์กรทางธุรกิจหรือบริษัทเอกชน ในขณะที่นักการเมืองที่เป็นสมาชิกพรรคเป็นเหมือนพนักงานของบริษัทที่ต้องทำเพื่อความก้าวหน้าและผลประโยชน์ของตนเอง การย้ายไปสังกัดพรรคใหม่ที่มีแนวนโยบายต่างกันจึงไม่ใช่เรื่องของการไม่มีอุดมการณ์

ตัวอย่างที่ ๓๒

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการบริหารประเทศว่าการดำเนินนโยบายต่างๆ เป็นการลงทุน และหากสามารถแก้ปัญหาได้ก็นับเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า พ.ต.ท.ทักษิณเปรียบเทียบการแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศกับการทำธุรกิจ ดังนี้

“ถ้าแลกกับการขาดทุนแค่ ๒-๓ หมื่นล้านบาทแล้วสามารถแก้ปัญหาคนจนได้ ก็ถือว่าถูกเป็นบ้า”

(๓: ๒๒ ม.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ ธุรกิจ] นี้ทำให้เห็นมุมมองเกี่ยวกับการบริหารประเทศว่าเป็นเหมือนการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการขาดทุน กำไรหรือความคุ้มค่า ในกรณีของตัวอย่างนี้ การใช้งบประมาณเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนนั้นเป็นการลงทุนที่หากสามารถแก้ไขปัญหาได้ก็ถือเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า แม้ว่ารัฐจะต้องใช้จ่ายงบประมาณจำนวนมาก

ตัวอย่างที่ ๓๓

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวในการปราศรัยหาเสียงว่านโยบายที่ดียิ่งนั้นเป็นของพรรคไทยรักไทย นโยบายของพรรคการเมืองอื่นเป็นนโยบายที่ลอกเลียนแบบมา ดังนั้นจึงขอให้ประชาชนเลือกนโยบายของแท้ที่เป็นของพรรคไทยรักไทย พ.ต.ท.ทักษิณเปรียบเทียบนโยบายกับสินค้า ดังนี้

“นโยบายของแท้ต้องมีรูปผม รูปนายห้างตราใบห่อเป็นเครื่องหมายันดี”

(๑: ๔ ก.พ. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ ธุรกิจ] ทำให้เห็นมุมมองเกี่ยวกับนโยบายพรรคว่าเป็นเหมือนสินค้า หัวหน้าพรรคเป็นเจ้าของกิจการหรือเป็นเจ้าของสินค้า และการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นเหมือนการขายสินค้า ในขณะที่ประชาชนเป็นผู้บริโภค

ตัวอย่างที่ ๓๔

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวในการปราศรัยหาเสียงกับประชาชนเกี่ยวกับแนวคิดในการบริหารงานที่ผ่านมาว่าได้วางระบบการบริหารราชการแผ่นดินให้มีผู้ว่าราชการที่มีอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจ รับผิดชอบและสร้างผลงานที่ชัดเจน ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวนี้เป็นแนวคิดที่ใช้ในการประเมินการทำงานขององค์กรหรือบริษัทเอกชน พ.ต.ท.ทักษิณ เปรียบผู้ว่าราชการจังหวัดกับผู้บริหารสูงสุดของบริษัทเอกชน ดังนี้

“ระบบบริหารที่มีผู้ว่าซีอีโอ พี่น้องรู้ใหม่ว่ามันได้ผล ได้ผลจริงๆเพราะว่าเมื่อก่อนท่านรู้ใหม่ว่า ผู้ว่ามันไม่มีใครเป็นเจ้าของเพราะว่าต่างคนต่างใหญ่หมด ไม่มีเจ้าภาพไม่มีใครรับผิดชอบ สิ่งอะไรไปไม่มีใครรับผิดชอบ ผมเลยบังคับว่า หนึ่งผู้ว่าต้องเป็นผู้รับผิดชอบสองจะต้องทำงานร่วมกัน คิดร่วมกัน มียุทธศาสตร์ร่วมกัน มีเป้าหมายวัดผลได้จึงมีระบบผู้ว่าซีอีโอ...”

(๑: ๔ ก.พ. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ ธุรกิจ] เปลี่ยนให้เห็นมุมมองเกี่ยวกับ การบริหารราชการ และบทบาทหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดว่าเป็นเหมือนผู้บริหารสูงสุดของบริษัท (ซีอีโอ) ที่ได้รับการแต่งตั้งและรับนโยบายจากนายกรัฐมนตรี มุมมองนี้ต่างจากเดิมที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นข้าราชการและบริหารงานตามลำดับขั้นตอนของระเบียบทางราชการ

๔.๓.๒ หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์

หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์คือหน้าที่ในการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น การแสดงอารมณ์ความรู้สึก การสร้างความสนิทสนมกับผู้ที่สื่อสารด้วย และยังรวมถึงการนำเสนอภาพลักษณ์ตนเองด้วย หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์นี้สอดคล้องกับหน้าที่ที่ ชาร์เตอร์ริส-แบล็ค (Charteris-Black, 2005: 202) เรียกว่าการสร้างบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือของนักการเมือง

หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ของมโนอุปลักษณ์ที่พบในข้อมูลสามารถจำแนกได้เป็น ๒ ด้าน คือ (๑) นำเสนอภาพด้านบวกของตนเอง และ (๒) นำเสนอภาพด้านลบของนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม ดังมีรายละเอียดดังนี้

(๑) นำเสนอภาพด้านบวกของตนเอง

นักการเมืองใช้มโนอุปลักษณ์นำเสนอภาพลักษณ์ด้านบวกของตนเองโดยการเลือกแบบเปรียบที่สะท้อนคุณสมบัติที่ดี ความรู้ความสามารถ หรือประสบการณ์การทำงานที่แสดงถึงความพร้อมและเหมาะสมที่จะทำงานทางการเมือง จากข้อมูลพบมโนอุปลักษณ์ที่ทำหน้าที่ดังกล่าวนี้หลายชุด ได้แก่ มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การต่อสู้] [การเมือง คือ การแข่งขัน] [การเมือง คือ การเดินทาง] และ [การเมือง คือ การรักษาโรค] ดังมีรายละเอียด ดังนี้

มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การต่อสู้] นำเสนอภาพลักษณ์ด้านบวกของนักการเมืองโดยแสดงให้เห็นความเป็นนักสู้ ความกล้าหาญและความเป็นผู้มีประสบการณ์และรู้จริงในทางการเมือง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ ๓๕

นายเสนาะ เทียนทอง สมาชิกพรรคไทยรักไทยแสดงความเห็นกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับบทบาทและความสามารถของตนว่า ตนมีประสบการณ์และชั้นเชิงทางการเมืองที่สามารถทำให้พรรคไทยรักไทยสามารถได้รับเสียงข้างมากในการเลือกตั้งได้โดยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังนี้

“ในการเลือกตั้งครั้งนี้ในฐานะที่ผมเป็นผู้คว้าหวอดทางการเมืองมาครึ่งชีวิตเป็นแม่ทัพ เป็นขุนศึกในการเลือกตั้งมาตลอดมั่นใจว่าพรรคไทยรักไทยจะได้เสียงท่วมท้นจากประชาชนอีกครั้ง”

(๓: มติชน, ๑๘ พ.ย. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การต่อสู้] สะท้อนให้เห็นบทบาทของนักการเมืองที่เป็นผู้มีความสามารถและประสบการณ์ทางการเมืองเป็นอย่างดี

มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การแข่งขัน] นำเสนอภาพลักษณ์ของนักการเมืองว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีความสามารถในบทบาทหน้าที่ของตนเองและมีความพร้อมที่จะทำงานเช่นเดียวกับนักกีฬาที่พร้อมแข่งขัน

ตัวอย่างที่ ๓๖

นายอนุทิน ชาญวีรกูล สมาชิกพรรคไทยรักไทย กล่าวให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนว่าการทำงานที่ยากลำบากกว่าที่คิดของงานในกระทรวงที่เคยทำงานมาก่อนเป็นเรื่องที่ดีเพราะเรียนรู้งานและมีความพร้อมที่จะทำงานทันที ซึ่งเปรียบเหมือนนักมวยที่พร้อมชก ดังนี้

“ข่าวที่ว่าผมอยากย้ายกระทรวงไม่รู้ใครพูด ผมนี้ไอ้โฮ แสบปี่มากที่อยู่กระทรวงนี้เพราะผมกลับมาสมัยที่สอง ผมไม่ต้องรำมวย ไม่ต้องไหว้ครู”

(๓: เนชั่นสุดสัปดาห์, ๑๓, ๖๙๓)

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การแข่งขัน] สะท้อนให้เห็นภาพลักษณ์ของนักการเมืองว่าผู้ที่มีความพร้อมในการทำงาน รู้และเข้าใจการทำงาน สามารถเริ่มงานต่อได้ทันที เช่นเดียวกับนักมวยที่พร้อมชกเพราะได้ไหว้ครูและรำมวยแล้ว

มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การเดินทาง] นำเสนอภาพลักษณ์ของนักการเมืองว่าเป็นผู้นำทางที่จะช่วยพัฒนาประเทศ ในบางกรณีแสดงให้เห็นประสิทธิภาพและความสามารถของนักการเมืองด้วย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ ๓๗

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยกล่าวในรายการนายกทักษิณคุยกับประชาชนว่า รัฐบาลจะต้องรักษาผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ ในขณะที่เดียวกันก็จะช่วยเหลือคนส่วนน้อยที่ต้องเสียผลประโยชน์ด้วย โดยกล่าวเปรียบการบริหารประเทศที่มีทั้งคนที่ได้ผลประโยชน์และเสียผลประโยชน์ว่าเป็นเหมือนผู้ร่วมเดินทางในเรือลำเดียวกัน ดังนี้

“ผมถือว่าผมดูแลผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ครับ รับรองว่าไอ้เรื่องประโยชน์ทับซ้อนอะไรนั้นไม่มีหรอก คือเราเอาประโยชน์ของคนส่วนใหญ่นะครับ ทุกคนอยู่ในเรือลำนี้ต้องพายเรือให้ถึงฝั่ง เมื่อถึงฝั่งแล้วทุกคนก็ได้ประโยชน์ ถ้ามีใครป่วยระหว่างทางก็ต้องรักษาเท่านั้นครับ รับรองใ้ๆก็ต้องพาถึงฝั่งไม่ให้นายสักคนนี่คือสิ่งที่เป็ความตั้งใจนะครับ”

(๔: ๓ ก.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างเป็นการนำภาพลักษณ์ด้านบวกของนักการเมืองว่าเป็นผู้เสียสละ ทำเพื่อประชาชนและเป็นผู้นำทางที่จะปกป้อง ดูแลประชาชนให้สามารถมีชีวิตที่มั่นคงขึ้นได้

มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การรักษาโรค] นำเสนอภาพลักษณ์ของนักการเมืองว่าเป็นเหมือนหมอที่รักษาชีวิตคน เป็นผู้เชี่ยวชาญที่เข้าใจปัญหาและมีความสามารถที่จะแก้ไขปัญหาให้กับประเทศและประชาชนได้ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ ๓๔

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น กล่าวปราศรัยหาเสียงกับประชาชนโดยได้เปรียบเทียบแนวทางการทำงานการเมืองของตนเองกับการรักษาโรคและเปรียบตนเองกับแพทย์ ดังนี้

“ผมไม่ใช่ประเภทแจกยาหอม ผมรักษาโรค ผมมีความเป็นหมอมากกว่าความเป็นสัปเหร่อ ชอบรักษามากกว่าชอบเผาศพ เพราะฉะนั้นไม่ต้องห่วง รักษาประชาชนทุกคนให้เข้มแข็ง”

(๑: ๑๒ ธ.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างเป็นการนำเสนอภาพลักษณ์นักการเมืองว่าเป็นผู้รักษาอาการเจ็บป่วยหรือช่วยแก้ปัญหาให้ประชาชนรอดตายหรือไปสู่สภาวะที่ดีกว่า

(๒) นำเสนอภาพด้านลบของนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม

นอกจากนำเสนอภาพด้านบวกของตนเองแล้ว นักการเมืองยังใช้มโนอุปลักษณ์นำเสนอภาพด้านลบของนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม เช่น การกล่าวเปรียบนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามว่าเป็นผู้มีเล่ห์เหลี่ยม ไม่ซื่อตรง เอาชนะคู่แข่งด้วยเล่ห์กล ในบางกรณียังเสนอภาพของนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามว่าเป็นผู้ไร้ความสามารถ ขาดความรู้ มโนอุปลักษณ์ที่ทำหน้าที่นี้ได้ชัดเจน ได้แก่ มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ เกม] และ [การเมือง คือ การแสดง] ดังมีรายละเอียด ดังนี้

มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ เกม] นำเสนอภาพลักษณ์ด้านลบของนักการเมือง ฝ่ายตรงข้ามว่าเป็นผู้มีเล่ห์เหลี่ยม ไม่ซื่อตรง และซ้ำซ้อนในทางการเมืองสามารถทำทุกอย่างได้เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ ๓๙

นายโสภณ เพชรสว่าง สมาชิกพรรคไทยรักไทย กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการเรียกร้องให้มีการปรับคณะรัฐมนตรี โดยขอให้ปรับนายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ ออกจากตำแหน่งนั้นเป็นเกมการเมืองของฝ่ายค้าน นายโสภณเปรียบเทียบการกระทำของฝ่ายค้านกับเกมดังนี้

“นายภคก็ต่อระวังการหลงเกมการเมืองของฝ่ายค้านเพราะก่อนหน้านี้นายภคเคยออกมาการันตีความบริสุทธิ์ของท่านสุริยะ ถ้าปรับท่านสุริยะออกก็เท่ากับยอมรับว่ามีการทุจริตเกิดขึ้นจริง ivityต่อไปที่จะถูกเล่นงานก็คือคนที่การันตีท่านสุริยะซึ่งผมเชื่อว่าเรื่องนี้เป็นเกมเจาะฐานของฝ่ายค้าน”

(๓: ๔ พ.ค. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่างเป็นการเสนอภาพลักษณ์ด้านลบของนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามว่าเป็นผู้มีเล่ห์เหลี่ยม วางแผนแยบยลและตอบโต้ฝ่ายรัฐบาลแบบไม่ตรงไปตรงมา

ตัวอย่างที่ ๔๐

นายประชา มาลีนนท์ สมาชิกพรรคไทยรักไทยกล่าวในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล โดยกล่าวเป็นเชิงตัดพ้อที่ตนเองถูกฝ่ายค้านอภิปรายไม่ไว้วางใจว่าบกพร่องในการบริหารประเทศ ทั้งที่ตนเองเพิ่งจะได้เข้ารับตำแหน่งทางการเมืองเป็นครั้งแรกและยังไม่มีประสบการณ์ทางการเมืองมากพอ โดยกล่าวว่า

“ก่อนอื่นผมต้องขอบคุณท่านผู้นำฝ่ายค้านที่ได้อภิปรายผม ในวันแรกและท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติจากฝ่ายค้าน ท่านอลงกรณ์ พลบุตร ขออนุญาตที่เอ่ยนามที่ได้ให้เกียรติยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีหน้าใหม่และไม่มีความซ้ำซ้อนในเกมการเมืองอย่างผมครั้งนี้”

(๒: ๒๓ พ.ค. ๒๕๔๖)

จากตัวอย่างเป็นการนำเสนอภาพลักษณ์ด้านลบของฝ่ายตรงข้ามว่าเป็นผู้ที่อยู่ในวงการการเมืองมานานเป็นผู้มีความชำนาญ มีประสบการณ์และเล่ห์เหลี่ยมชั้นเชิงชั้นเชิงมากต่างจากผู้พูดที่เพิ่งเข้าสู่วงการการเมืองจึงเป็นฝ่ายถูกกระทำเนื่องจากไม่มีเล่ห์เหลี่ยมทางการเมืองเช่นนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม

มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การแสดง] นำเสนอภาพของนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามว่าเป็นนักสร้างภาพ นักแสดงที่แสดงตามบทบาทนอกจากนี้ข้อมูลหลักฐานของฝ่ายตรงข้ามก็เป็นเรื่องที่แต่งขึ้นไม่ใช่ข้อเท็จจริง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ ๔๐

ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง สมาชิกพรรคมวลชนในขณะนั้นอภิปรายความบกพร่องในหน้าที่ของ ร.ต.อ.ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยเปรียบเทียบทำหน้าที่ของ ร.ต.อ.ประชัยว่าเป็นเหมือนนักแสดงที่มักสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ตนเองซึ่งต่างจากตัวตนที่แท้จริง ดังนี้

“บ้านเรามันกฎหมายหลายลักษณะอักษรจะมาอุปมาอุปไมยเรื่องเดียวกัน อันนี้ อันนั้นผิดอาศัยภาพตัวเองออกมารันทีสังคม ไม่มีทางหรือ นักการเมืองอย่างผม ไม่เชื่อใ้พวกดราม่า เอาเหตุผลมาว่ากัน”

(๒: ๒๒ พ.ศ. ๒๕๔๖)

จากตัวอย่างเป็นการนำเสนอภาพลบของนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามว่าเป็นนักแสดงที่เล่นได้สมบทบาท สร้างภาพให้น่าเชื่อถือแต่ไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริง

ตัวอย่างที่ ๔๑

นายยุทธพงศ์ จรัสเสถียร สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ กล่าวเปรียบนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลที่ลุกขึ้นประท้วงการอภิปรายของฝ่ายค้านในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลตลอดเวลา โดยเปรียบผู้ประท้วงกับนักแสดงประกอบ ดังนี้

“ท่านประธานครับ ผมอยากจะให้ตัวประกอบสิบบาทรีบผ่านไปเร็วครับ
เสียเวลาของสภาครับ”

(๒: ๒๙ พ.ค. ๒๕๕๖)

จากตัวอย่างเป็นการนำเสนอภาพลบนของนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามว่าเป็นผู้ที่ไม่มีความสำคัญเช่นเดียวกับนักแสดงตัวประกอบแต่มักจะออกมาแสดงตนเพื่อขัดขวางการอภิปรายของสภาเรียกร้องความสนใจ

ตัวอย่างที่ ๔๒

นายจรินทร์ ลักษณะวิศิษฎ์ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ กล่าวในการสรุปประเด็นในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล และแสดงความเห็นต่อการชี้แจงของรัฐมนตรีสุริยะะ จึงรุ่งเรืองกิจว่าเป็นการแกัดแสดง ไม่มีความจริงใจและสิ่งที่พูดแสดงก็เป็นเพียงบทบาทจึงไม่ใช้ความจริงและไม่น่าเชื่อถือ

“ผมยอมรับในลีลาการชี้แจงที่ยวนี่ของท่าน รมต.สุริยะะ ครับ โดยเฉพาะตอนท่านทำเสียงกระเส่าเป็นพิเศษ ผมยินดีให้ตุ๊กตาทอง”

(๒: ๒๑ พ.ค. ๒๕๕๗)

จากตัวอย่างเป็นการนำเสนอภาพลบนของนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามว่าการชี้แจงเป็นการแสดงและสร้างภาพที่หลอกลวงประชาชน และสามารถแสดงได้สมบทบาทจนสมควรจะได้รับรางวัลตุ๊กตาทอง

ผู้วิจัยยังพบว่านอกจากมโนอุปลักษณะการรักษาโรคสามารถจะสะท้อนภาพด้านบวกของผู้พูดแล้วยังสามารถสะท้อนภาพด้านลบของนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามไปพร้อมกันด้วย

ตัวอย่างที่ ๔๓

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น กล่าวปราศรัยหาเสียงกับประชาชนโดยได้เปรียบเทียบทางการเมืองของตนเองกับการรักษาโรคและเปรียบตนเองกับแพทย์ ดังนี้

“ผมไม่ได้มีอำนาจเพื่อตนเองแต่เพื่อทำหน้าที่ให้ประชาชน สองพรรคคนละมุมมอง พรรคไทยรักไทยคิดเหมือนหมอตี๋ที่ต้องรักษาคนป่วยให้หาย ส่วนประชาธิปัตย์คิดเหมือน สัปเหร่อเอาคนป่วยเข้าห้องดับจิตเพื่อรอวันเผา”

(๑: ๑๒ ธ.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างเป็นการนำเสนอภาพลักษณ์ด้านบวกของตนเองว่าเป็นเหมือนหมอตี๋ที่มุ่งรักษาประชาชนให้หายจากโรค ในขณะที่นักการเมืองฝ่ายตรงข้ามเป็นเหมือนสัปเหร่อนำคนตายไป ฼าปนกิจ

๔.๓.๓ หน้าทีด้านสัมพันธภาพ

โกทลี (Goatly, 1998) อธิบายหน้าที่ด้านการเรียบเรียงความของอุปลักษณรว่าเป็น การช่วยทำให้อ่ข้อความมีเอกภาพและสัมพันธภาพ เมื่อนำแนวคิดของโกทลีมาใช้เป็นแนวทางในการ วิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณรในวาทกรรมการเมืองไทยพบว่ามโนอุปลักษณรทำหน้าที่ ๒ ลักษณะ คือ (๑) ทำหน้าที่เรียบเรียงความในวาทกรรมหนึ่งๆ ให้มีเอกภาพและสัมพันธภาพ และ (๒) ทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรมต่างวาทกรรมที่ใ้มมโนอุปลักษณร เดียวกัน ในงานวิจัยนี้รวมเรียกหน้าที่สองลักษณะนี้ว่า “หน้าที่ด้านสัมพันธภาพ” ดังมีรายละเอียด ดังนี้

(๑) หน้าทีเรียบเรียงความ

มโนอุปลักษณรการเมืองของนักการเมืองไทยที่พบในงานวิจัยนี้ล้วนเป็นอุปลักษณร เริงโครงสร้ง (Structural metaphor) กล่าวคือแบบเปรียบเทียบและสิ่งทีถูกเปรียบเทียบค้ประกอบทีสัมพันธร กันอย่างเป็นระบบและด้วยความสัมพันธ์ทีเป็นระบบนี้ส่งผลให้การเรียบเรียงความในดัวบทเป็น ลำดับและทำให้อ่สัมพันธภาพทีดี หน้าทีในการเรียบเรียงความของมโนอุปลักษณรมักจะปรากฏในดัว บทวาทกรรมทีมีเนื้อความค่อนข้างยาว มโนอุปลักษณรช่วยให้การลำดับความคิดเป็นไปอย่างเป็น ระบบ เมื่อการลำดับความคิดเป็นระบบ การนำเสนอความคิดนั้นๆในวาทกรรมจึงมีระบบเกิด สัมพันธภาพทีดี

มโนอุปลักษณรทีทำหน้าที่เรียบเรียงความอย่างเป็นลำดับได้เด่นชัด ได้แก่ มโนอุปลักษณร [การเมือง คือ การรักษาโรค] [การเมือง คือ สงคราม] และ [การเมือง คือ การเดินทาง] ดังมีรายละเอียด ดังนี้

ตัวอย่างที่ ๔๔

นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ สมาชิกพรรคชาติไทยในขณะนั้นได้กล่าวให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐบาล โดยเปรียบเทียบการบริหารงานของรัฐบาลกับการรักษาโรคของหมอ ดังนี้

“กระผมขอเปรียบเทียบการบริหารงานของรัฐบาลชุดนี้เหมือนคุณหมอกับคนไข้ คนไข้รายนี้คือนายประเทศไทย หมอเจ้าของไข้ ชื่อคุณหมอทักษิณ พร้อมด้วยคณะแพทย์ อีก ๓๕ ท่านซึ่งคุณหมอทักษิณและคณะแพทย์รวม ๓๖ ท่าน ได้แถลงแนวทางและลงมือรักษานายประเทศไทยมาตั้งแต่ ๔ ปีที่ผ่านมาโดยใช้ยารักษา ๙ ชนิดด้วยกันซึ่งถือเป็นยารักษาแบบเร่งด่วน ๙ ประการและใช้วิธีทวิรักษ่วมกันไปด้วยและระหว่างการรักษาของแพทย์ ๓๕ ท่าน แต่ละท่านก็ทำหน้าที่ไป บางคนก็หยิบยาต้ม ส่ำลี บางคนก็ได้ภารกิจที่สำคัญมั่ง แต่ในการรักษา ๔ ปีที่ผ่านมาเปลี่ยนคณะแพทย์ในการรักษาทั้งหมด ๙ ครั้ง สลับหน้าที่กันบ้าง ปรับออกไปบ้างแต่อย่างไรก็ตามอาการไข้ของนายประเทศไทยนี้ดีขึ้น ปรอทที่วัดอาการไข้ของนายประเทศไทยมีหลายตัว เช่น เศรษฐกิจขยายตัว ค่าเงินบาทมีเสถียรภาพมากขึ้น หนี้สาธารณะน้อยลง เงินทุนสำรองระหว่างประเทศมากขึ้น และดูจากการมีงานทำอย่างไรก็ตาม เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าคนป่วยรายนี้ยังมีอาการข้างเคียงที่น่าเป็นห่วงหลายประการ โดยอาการที่น่าเป็นห่วงนั้นเกิดจากการรักษาของหมอ และเกิดจากการละเลยของหมอประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ ประการแรกอาการข้างเคียงที่ ๑ ที่เกิดขึ้นจากหมอ หลายท่านอภิปรายไปแล้วผมว่าคุณหมอลืมกรรไกรไว้ในห้องคนไข้แน่นอนเพราะอาการปวดท้อง อาการหายใจไม่สม่ำเสมอ อาการหัวใจเต้นไม่เป็นปกติหรืออาการปวดหัวยังมีอยู่ หนี้ภาคครัวเรือนยังสูงอยู่”

(๓: www.charthai.or.th, ๒๓ มี.ค. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การรักษาโรค] แสดงให้เห็นหน้าที่การเรียบเรียงความ ซึ่งลำดับความโดยการเปรียบเทียบขั้นตอนการรักษากับการบริหารประเทศ ได้แก่ การวินิจฉัยโรค การเตรียมแผนการรักษา การรักษา การให้ยาและการผ่าตัด ติดตามผลการรักษา อย่างเป็นลำดับ เปรียบคณะรัฐมนตรีกับคณะแพทย์ การแถลงนโยบายเปรียบเป็นการแถลงแนวทางการรักษา ระยะเวลาในการบริหารประเทศเปรียบเป็นการดำเนินการรักษาอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินนโยบายและการปรับเปลี่ยนระบบการทำงานเปรียบเป็นการรักษาแบบการใช้ยาและการผ่าตัดควบคู่กัน ผลการบริหารประเทศเปรียบเป็นผลของการรักษา และสถานการณ์ของประเทศเปรียบเป็นอาการของคนไข้หลังการรักษา จะเห็นว่าความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆของแบบเปรียบและสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบทำให้ตัวอย่างข้างต้นมีเอกภาพและสัมพันธภาพ

ตัวอย่างที่ ๔๕

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยกล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนให้กับประชาชน โดยใช้ถ้อยคำอุปมาอุปไมยเปรียบเทียบการแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นการทำสงคราม ดังนี้

“ถ้าทำสงครามความยากจนโดยใช้พื้นที่ของอำเภอเป็นเขตแตกหัก มีนายอำเภอเป็นแม่ทัพใหญ่มีหัวหน้าส่วนราชการมาเป็นแนวร่วม มีกำนันกองกลางก็คือ ภูมิภาค มีผู้ว่าฯ เป็นแม่ทัพ มีหัวหน้าราชการส่วนจังหวัดเป็นกำลังหนุน ร่างแผนร่วมกับนายอำเภอก็นุกยัดพื้นที่ได้ ส่วนกองบัญชาการใหญ่ในทม.คือทุกกระทรวงจะออกนโยบายให้เงินอุดหนุนเป็นกำลังหนุนใหญ่ กองทัพใหญ่ทั้งหมดเป็นสิ่งที่จะทำใน ๓-๔ ปีนี้ให้แตกหักเพื่อให้ความยากจนหมดสิ้นไปได้”

(๓: มติชน, ๕ มิ.ย. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่าง มโนอุปมา [การเมือง คือ การต่อสู้] แสดงให้เห็นหน้าที่เรียงเรียงความซึ่งช่วยลำดับความดับท ในที่นี้จะเห็นการเปรียบองค์ประกอบของการวางแผนและการจัดกองกำลังในการทำสงครามกับองค์ประกอบของการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นระบบ ได้แก่ อำเภอเป็นเขตแตกหัก นายอำเภอเป็นแม่ทัพใหญ่ หัวหน้าส่วนราชการเป็นแนวร่วม ภูมิภาคคือกำนันกองกลาง ผู้ว่าฯเป็นแม่ทัพ หัวหน้าราชการส่วนจังหวัดเป็นกำลังหนุน การลงพื้นที่เพื่อแก้ปัญหา คือการนุกยัดพื้นที่ กระทรวงคือกองบัญชาการใหญ่ เป็นกำลังหนุนใหญ่ กองทัพใหญ่และการแก้ปัญหาอย่างจริงจังและลุ่่วงเปรียบเป็นการแตกหัก

ตัวอย่าง ๔๖

นายสนั่น สุธากุล สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์กล่าวว่าข้อบกพร่องของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลโดยกล่าวว่าการปฏิรูปการศึกษาต้องล่าช้าไม่สามารถดำเนินการได้ลุล่วง เพราะรัฐมนตรีไม่สนใจที่จะดำเนินการอย่างจริงจัง นายสนั่นเปรียบเทียบการปฏิรูปการศึกษากับการเดินทาง ดังนี้

“ท่านประธานที่เคารพครับ ถ้าเราเปรียบเทียบการปฏิรูปการศึกษาเป็นขบวนรถไฟ ขบวนรถไฟนี้กำหนดออกจากสถานีวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๕ นี้ครับ การเตรียมขบวนรถไฟ การเตรียมผู้โดยสารเพื่อขึ้นขบวนรถตอนนี้พร้อมแล้วครับ ครูทั้งประเทศเขามีความตื่นตัว มีความตื่นเต็นที่จะได้เดินทางไปกับขบวนการศึกษาปฏิรูปการศึกษานี้ แต่ขณะนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการกลับแสดงออกว่าไม่เป็นไรหรอก ไม่ต้องรีบก็ได้

(๒: ๒๓ พ.ศ. ๒๕๔๖)

จากตัวอย่าง มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การเดินทาง] ทำหน้าที่เรียบเรียงความ ช่วยให้ตัวบทมีการลำดับความที่ดี โดยการกล่าวถึงองค์ประกอบของการเดินทางและองค์ประกอบของการปฏิรูปการศึกษารูปแบบเป็นลำดับ การบริหารประเทศเป็นการเดินทางด้วยรถไฟ การปฏิรูปการศึกษาเปรียบเป็นขบวนรถไฟ ครูและบุคลากรทางการศึกษาเปรียบเป็นผู้โดยสาร จุดหมายของการเดินทางเปรียบเป็นความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษา และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเปรียบเป็นผู้นำของการเดินทาง

(๒) หน้าที่เชื่อมโยงความ

มโนอุปลักษณะที่ทำหน้าที่ในด้านการเชื่อมโยงความนี้เป็นการทำหน้าที่เชื่อมโยงเนื้อความระหว่างตัวบทวาทกรรมต่างๆที่นำเสนอโดยใช้มโนอุปลักษณะเดียวกันเพื่อตอบโต้หรือเสริมความกัน ทั้งนี้หน้าที่การเชื่อมโยงความระหว่างตัวบทนี้วิเคราะห์ได้จากตัวบท ๒ ตัวบทขึ้นไปที่มีเนื้อความสะท้อนชุดความคิดของมโนอุปลักษณะเดียวกัน เนื้อความที่สัมพันธ์กันดังกล่าวช่วยเชื่อมโยงตัวบทเหล่านั้นเข้าด้วยกัน ตัวอย่างเช่น

มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ ครอบครั้ว]

ตัวอย่างที่ ๔๗

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย กล่าวปราศรัยหาเสียงกับประชาชนและขอให้ประชาชนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคไทยรักไทยเพื่อจะได้ทำงานให้กับประชาชนได้เต็มที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เปรียบเทียบผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคของตนว่าเป็นเหมือนลูก ดังนี้

“พรรคชาติไทยถึงแม้จะเป็นพรรคร่วมรัฐบาล แต่คุณประธานนี้ลูกแท้ของผม เพราะฉะนั้นคนนครปฐมเลือกลูกแท้ อย่าเลือกลูกเลี้ยงเพราะว่าผมต้องใช้งานเขาเยอะ”

(๑: ๖ ธ.ค. ๒๕๔๗)

ตัวอย่างที่ ๔๘

นายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทย กล่าวแสดงความคิดเห็นกับสื่อมวลชน กรณีที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ปราศรัยหาเสียงให้เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคไทยรักไทยโดยเปรียบเป็นลูกในขณะที่เปรียบผู้สมัครจากพรรคร่วมรัฐบาลว่าเป็นลูกเลี้ยง ดังนี้

“ได้ยินว่าช่วงเช้าน้องชายมา ผมในฐานะพี่ชายก็ต้องมาด้วย ซึ่งไม่เข้าใจว่าทำไม นายกษทักษิณต้องพูดว่า ขอให้เลือกลูกเมียหลวง อย่าเลือกลูกเมียน้อยหรือลูกเลี้ยงซึ่งผมไม่เข้าใจเหมือนกันว่า ทำไมนายกษชอบพูดเรื่องเมียหลวง เมียน้อย ผมไม่ชอบเลยเพราะชอบมีเมียเดียว”

(๓: มติชน, ๕ ก.พ. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่างที่ ๔๗ และ ๔๘ จะเห็นได้ว่าตัวบทนั้นเป็นการตอบโต้กันโดยใช้มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ ครอบครั้ว] ทั้งนี้มโนอุปลักษณ์ดังกล่าวส่งผลให้เนื้อความในตัวบททั้งสองมีความสัมพันธ์กัน

มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ ธุรกิจ]

ตัวอย่างที่ ๔๙

นายจองชัย เทียงธรรม สมาชิกพรรคชาติไทยกล่าวแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสมาชิกภาพของสมาชิกพรรคไทยรักไทยกับสื่อมวลชนว่า แม้สมาชิกพรรคไทยรักไทยจะไม่ต้องการสังกัดพรรค และต้องการลาออกจากพรรคเพียงใดก็ตาม ก็ไม่สามารถลาออกจากพรรคได้เนื่องจากข้อกำหนดที่กำหนดไว้ให้นักการเมืองต้องสังกัดพรรคการเมืองเกิน ๙๐ วัน ทั้งนี้หากลาออกต้องหมดสมาชิกภาพ และไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้ ดังนั้นสมาชิกพรรคไทยรักไทยจึงจำเป็นต้องสังกัดและดำเนินตามนโยบายที่พรรคมีมติต่อไป นายจองชัยเปรียบสถานการณ์ของสมาชิกพรรคไทยรักไทยกับพนักงานบริษัท ดังนี้

“ส.ส.ไทยรักไทยจะกบฏก็กบฏไม่ได้ ตอนนี้อยู่ส.ส.ทุกคนมีสภาพอยู่ไม่ต่างจากลูกจ้างในบริษัท เข้าจ้างให้ไปประชุม จ้างให้ยกมือในสภา จะทำหรือแสดงความคิดเห็นอะไรก็ทำไม่ได้แล้ว ดูแล้วไม่มีอนาคตเลย”

(๓: มติชน, ๒๖ ธ.ค. ๒๕๔๘)

ตัวอย่างที่ ๕๐

นายเสนาะ เทียนทอง สมาชิกพรรคไทยรักไทย แสดงความคิดเห็นต่อสื่อมวลชนกรณีพิพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ไม่แก้ข้อกำหนดและหากสมาชิกพรรคไทยรักไทยคนใดลาออกอาจจะมีการประกาศยุบสภาแล้วให้มีการเลือกตั้งใหม่ ทั้งนี้สมาชิกที่ลาออกจะไม่สามารถสังกัดพรรคได้ทัน ๙๐ วันตามที่กฎหมายกำหนดและจะไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งใหม่ได้ นายเสนาะกล่าวว่าการกระทำเช่นนี้เป็นกรกระทำที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวของหัวหน้าพรรค โดยเปรียบพรรคและหัวหน้าพรรคกับบริษัทและเจ้านาย ดังนี้

“แต่ผมมองว่ายิ่งกว่าบริษัทเพราะบริษัทถ้ารู้ว่าเจ้าแก้มขึ้นก็โกงเอาไรต์เอาเปรียบก็ย้ายไปทำงานที่อื่นได้ แต่หากส.ส. ย้ายออกไปก็เท่ากับหมดสมาชิกภาพ”

(๓: มติชน, ๓๐ ธ.ค. ๒๕๔๘)

จากตัวอย่างที่ ๔๙ และ ๕๐ จะเห็นได้ว่าตัวบทนั้นเป็นการใช้มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ ทุจริต] เพื่อเสริมความกัน ทั้งนี้มโนอุปลักษณ์ดังกล่าวส่งผลให้เนื้อความในตัวบททั้งสองมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การเดินทาง]

ตัวอย่างที่ ๕๑

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวปราศรัยหาเสียงกับประชาชนโดยขอให้ประชาชนเลือกพรรคไทยรักไทย พ.ต.ท.ทักษิณเปรียบตนเองและพรรคไทยรักไทยว่าเป็นยานพาหนะที่น้ำมันหมด และต้องการเสียงสนับสนุนจากประชาชนเพื่อเติมพลังในการพัฒนาประเทศ ดังนี้

“รถยนต์วิ่งมาน้ำมันหมดเข้าปั้ม วิ่งต่อได้ แต่ผมวิ่งมาครบ ๔ ปี น้ำมันหมดเหมือนกันถึงต้องมาขอเติมในวันที่ ๖ ก.พ. เวลานี้คำตอบทุกอย่างเพื่อความสุขของประชาชนอยู่ที่เบอร์ ๙”

(๑: ๓๐ ม.ค. ๒๕๔๘)

ตัวอย่างที่ ๕๒

นายจรินทร์ ลักษณะวิศิษฎ์ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์กล่าวแสดงความเห็นเกี่ยวกับการบริหารประเทศของรัฐบาลพรรคไทยรักไทยว่าล้มเหลว โดยเปรียบเทียบการบริหารประเทศกับการเดินทาง และรัฐบาลเป็นผู้ขับเคลื่อนประเทศ ดังนี้

“ทั้งหมดล้วนเป็นผลมาจากคนขับรถยนต์ในรัฐบาลชุดนี้ที่สร้างไว้ จึงขอให้นายกฯ เลิกโกหกที่ขอบพูดว่าคนจะหมดไป ต้องบอกความจริงกับประชาชนได้แล้ว การบริหารของรัฐบาลชุดนี้ทำหนี้เต็มบ้าน คอร์ปชั่นเต็มเมือง อบายมุขพู่เฟื่อง บ้านเมืองลุกเป็นไฟ”

(๓: มติชน, ๑๗ พ.ย. ๒๕๔๗)

ตัวอย่างที่ ๕๓

นายองอาจ คล้ามไพบูลย์ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์กล่าวกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของฝ่ายค้านที่จะต้องตรวจสอบ คัดค้านและท้วงติงการดำเนินงานที่ไม่เหมาะสมของรัฐบาล นายองอาจเปรียบเทียบการทำหน้าที่ของฝ่ายค้านกับห้ามล้อของรถยนต์ ดังนี้

“เราเปรียบเหมือนเบรคของรถยนต์จึงอยากฝากนายกฯ ถ้ารถไม่มีเบรค นายกฯก็คงเหยียบแต่คันเร่ง และคงนำพารถที่ชื่อว่าประเทศไทยนั้นไปสู่อันตรายอย่างแน่นอน ขอให้นายกฯเข้าใจว่าพรรคทำหน้าที่เหมือนเบรคที่จะคอยช่วยทำให้ประเทศไม่เกิดความเสียหาย”

(๓: มติชน, ๑๙ ธ.ค. ๒๕๔๗)

จากตัวอย่างที่ ๕๑ ๕๒ และ ๕๓ จะเห็นได้ว่าตัวบทนั้นเป็นการใช้มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การเดินทาง] เพื่อเสริมความกัน โดยนำชุดความคิดว่าการบริหารประเทศเป็นการเดินทางและผู้นำประเทศเป็นผู้ขับเคลื่อน นำทางนั้นมาเชื่อมโยงกัน ทั้งนี้มโนอุปลักษณ์ดังกล่าวส่งผลให้เนื้อความในตัวบททั้งสามมีความสัมพันธ์กัน

จากการวิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองไทย สรุปได้ว่ามโนอุปลักษณ์หนึ่งชุดทำหน้าที่หลายหน้าที่พร้อมๆกัน เช่น มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การต่อสู้] ทำหน้าที่อธิบายความ นำเสนอภาพลักษณ์ด้านบวกของนักการเมืองและในบางตัวอย่างยังทำหน้าที่ด้านสัมพันธ์ภาพด้วย ผลการวิเคราะห์แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๕ แสดงหน้าที่ของมโนอุปลักษณะในวาทกรรมการเมือง

มโนอุปลักษณะ	ด้านการถ่ายทอด ความคิด		ด้านบุคคลสัมพันธ์		ด้าน สัมพันธ์ภาพ	
	อธิบาย	เปลี่ยน	เสนอภาพ	เสนอภาพ	ลำดับ	เชื่อมโยง
	ความ	มุมมอง	ด้านบวก	ด้านลบ	ความ	ความ
[การเมือง คือ การต่อสู้]	✓		✓		✓	✓
[การเมือง คือ การเดินทาง]	✓		✓		✓	✓
[การเมือง คือ การแข่งขัน]	✓		✓			✓
[การเมือง คือ ครอบครัวยุค]	✓	?				✓
[การเมือง คือ การรักษาโรค]	✓	✓	✓		✓	✓
[การเมือง คือ การแสดง]	✓			✓		✓
[การเมือง คือ ธุรกิจ]	✓	✓				✓
[การเมือง คือ การดูแลและทำนุบำรุง]	✓		✓			✓
[การเมือง คือ เกม]	✓			✓		✓

๔.๓.๔ หน้าที่มโนอุปลักษณะจากมุมมองเชิงวิพากษ์

การศึกษาเชิงวิพากษ์จะกล่าวถึงหน้าที่ของมโนอุปลักษณะในฐานะกลวิธีนำเสนอชุดความคิดความเชื่อบางประการ ชาร์เตอร์ริส-แบล็ค (Charteris-Black, 2005) อธิบายว่าในวาทกรรมการเมืองนักการเมืองจะพยายามสื่อ/สร้างชุดความคิดและความเชื่อบางประการ เพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่ตนเอง (Self-legitimation) กล่าวอีกนัยหนึ่งคือทำให้การกระทำของตนเป็นสิ่งที่กลุ่มคนเชื่อและยอมรับร่วมกันถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้ชุดความคิดและความเชื่อดังกล่าวนั้นอาจสื่อโดยอุปลักษณะที่นักการเมืองใช้สื่อสารกับประชาชน และเมื่อนักการเมืองใช้อุปลักษณะในการสื่อสารจึงเป็นความพยายามของนักการเมืองที่ต้องการให้เกิดผลบางอย่างโดยนำเสนอมุมมองและ/หรือเน้นย้ำความคิดบางประการต่อผู้รับสารทั้งนี้ผู้รับสารอาจไม่รู้ตัวหรือไม่ก็ได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการใช้

อุปลักษณะของนักการเมืองเป็นความพยายามที่จะให้เกิดผลทางความคิดและความเชื่อบางอย่างต่อผู้รับสาร

จากการวิเคราะห์ตามแนวทางเชิงวิพากษ์พบว่ามโนอุปลักษณะที่นักการเมืองไทยใช้ทั้ง ๙ ชุด อาจมีผลทางความคิดและความเชื่อต่อผู้รับสารดังนี้

๑. นักการเมืองเป็นที่พึ่งและประชาชนเป็นผู้พึ่งพา

นักการเมืองใช้มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การต่อสู้] [การเมือง คือ การเดินทาง] [การเมือง คือ การรักษาโรค] และ [การเมือง คือ การดูแลและทำนุบำรุง] โดยนำลักษณะเด่นของผู้มีบทบาทในการต่อสู้ในสงคราม การเดินทาง การรักษาโรค และการดูแลและทำนุบำรุง มาเป็นแบบเปรียบเทียบให้เห็นบทบาทของนักการเมืองว่าเป็นนักรบในสมรภูมิ เป็นผู้ขับเคลื่อน ควบคุม ยานพาหนะและนำทาง เป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ และเป็นผู้ดูแลและซ่อมบำรุง ในขณะที่เดียวกันมโนอุปลักษณะเหล่านี้ก็สะท้อนมุมมองต่อประชาชนว่าประชาชนเป็นผู้ที่ต้องได้รับการปกป้องจากสงคราม ประชาชนเป็นผู้โดยสารหรือผู้ตามที่จะต้องมียู่นำทาง ประชาชนเป็นผู้ป่วยที่จะต้องได้รับการรักษา และประชาชนเป็นผู้ที่ถูกทะเลาะเลยที่จะต้องได้รับการดูแล จากลักษณะเด่นของสิ่งที่น่าสนใจเปรียบแสดงให้เห็นความคิดและความเชื่อของนักการเมืองที่พยายามจะทำให้ผู้รับสารอย่างประชาชนมีความคิดและความเชื่อเช่นเดียวกันกับนักการเมืองด้วย

การเลือกใช้มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ สงคราม] นั้นสะท้อนให้เห็นความคิดและความเชื่อของนักการเมืองว่าตนเป็นผู้มีความสามารถ มีประสบการณ์ มีความเสียสละและมีหน้าที่ที่จะต้องปกป้องคุ้มครองและรักษาความมั่นคงในชีวิตให้แก่ประชาชน มโนอุปลักษณะนี้สอดคล้องกับความเชื่อที่มีอยู่ก่อนตามประวัติศาสตร์ที่ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่อาสาอยู่ในแนวหน้ามีความกล้าหาญเสียสละในการต่อสู้กับข้าศึกศัตรูเพื่อปกป้องประชาชน ในขณะที่ประชาชนเป็นผู้ที่อยู่ในแนวหลังซึ่งจะต้องได้รับการคุ้มครองและดูแลจากนักการเมือง ดังนั้นนักการเมืองเป็นผู้มีบุญคุณ มีเกียรติควรได้รับการยกย่องในความกล้าหาญและเสียสละ

มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การเดินทาง] สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนเป็นผู้พึ่งพาผู้อาศัยได้แก่ เป็นผู้โดยสาร ลูกเรือ หรือผู้ที่ต้องพึ่งพาผู้ขับขี่ยานพาหนะในการเดินทาง ผู้วิจัยพบว่านักการเมืองมักใช้มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การเดินทาง] ในการกล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของตนในการบริหารประเทศ กล่าวคือนักการเมืองจะเปรียบตนเองกับผู้นำทาง ผู้ขับขี่ยานพาหนะซึ่งเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจว่าจะเริ่มเดินทางหรือกำหนดเส้นทางอย่างไร เพราะเป็นผู้ที่มีทักษะความรู้ในการบังคับควบคุมยานพาหนะและมีความชำนาญเส้นทางดี เมื่อเป็นเช่นนั้นประชาชนในฐานะผู้โดยสารหรือผู้ตามจึงควรจะได้ไว้วางใจและยอมรับการตัดสินใจของนักการเมือง

ส่วนมโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การรักษาโรค] เป็นการนำลักษณะเด่นของการรักษาโรคมาเปรียบกับการเมืองนักการเมืองนำลักษณะเด่นของแพทย์ซึ่งเป็นผู้มีความสามารถมาใช้เปรียบกับตนเอง ปัญหาของประเทศมีลักษณะเหมือนความเจ็บป่วยจากโรคต่างๆที่ต้องใช้เวลาและความรู้ ความชำนาญในการรักษา ในขณะที่ประชาชนเปรียบเป็นผู้เจ็บป่วยที่ต้องได้รับการรักษา มโนอุปลักษณ์นี้แสดงให้เห็นความเชื่อที่มีมาก่อนว่าประชาชนเป็นผู้เจ็บป่วยที่ไม่สามารถดูแลตัวเองได้ และหากไม่รักษาจะทำให้เสียชีวิตได้ ดังนั้นประชาชนจึงต้องได้รับการรักษาจากแพทย์ นอกจากนี้ผู้รับสารส่วนใหญ่ในสังคมและวัฒนธรรมไทยมีความเชื่อมาก่อนว่าอาชีพแพทย์เป็นอาชีพที่มีจรรยาบรรณสูง เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่ต้องผ่านการศึกษาระดับสูงและเป็นผู้ได้รับการยอมรับนับถือจากประชาชนทั่วไป ทั้งนี้เมื่อประชาชนเจ็บป่วยและมีโอกาสได้รับการรักษาจากแพทย์จะรู้สึกอุ่นใจว่าอาการเจ็บป่วยจะได้รับการดูแลและจะหายจากอาการเจ็บป่วยได้ ด้วยเหตุนี้ประชาชนก็จะยอมรับและเชื่อฟังในสิ่งที่แพทย์แนะนำหรือตัดสินใจเพราะเชื่อมั่นว่าแพทย์มีความรู้มากกว่าและมีจรรยาบรรณที่จะรักษาชีวิตมากกว่าทำลาย ในทางการเมืองเมื่อนักการเมืองเปรียบตนเองว่าเป็นแพทย์ นักการเมืองจึงมีความชอบธรรมที่จะวินิจฉัย ดำเนินการแก้ไข หรือตัดสินใจใดๆได้โดยไม่ถูกทักท้วงหรือคัดค้านจากประชาชน เช่นเดียวกับที่ผู้ป่วยจะไม่สงสัยในการวินิจฉัยและไม่ตั้งคำถามในการรักษาโรคของแพทย์

ในทำนองเดียวกัน มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การดูแลและทำนุบำรุง] นำลักษณะเด่นของผู้อ่อนแอหรือสิ่งของที่ชำรุดทรุดโทรม มาเปรียบกับประชาชน ในขณะที่นักการเมืองเปรียบเป็นผู้ที่มีศักยภาพในการดูแลผู้อื่นได้ หรือเป็นช่างเทคนิคที่สามารถดูแลรักษาและทำนุบำรุงให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ การใช้มโนอุปลักษณ์นี้แสดงให้เห็นความเชื่อที่มีอยู่ก่อนว่าที่ผ่านมามาประชาชนเป็นผู้ที่ไม่ได้รับการเอาใจใส่และถูกละเลย และหากประชาชนต้องการจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีจะต้องได้รับการช่วยเหลือจากนักการเมือง ความคิดและเชื่อ

การใช้มโนอุปลักษณ์ทั้งสี่ดังกล่าวข้างต้นอาจจะพิจารณาได้ว่าเป็นความพยายามของนักการเมืองที่จะก่อให้เกิดผลทางความคิดและความเชื่อนักการเมืองเป็นที่พึ่งพา เสียสละและสามารถช่วยเหลือประชาชนได้ ทั้งนี้การทำให้เชื่อว่าตนเป็นที่พึ่งสัมพันธ์กับความเชื่อที่มีมาก่อนของคนในสังคมไทยที่เชื่อว่าคนดีต้องรู้คุณคน และต้องเคารพผู้มีพระคุณต่อเรา ดังนั้นการที่นักการเมืองพยายามสร้างชุดความคิดว่าตนเป็นที่พึ่งของประชาชนนั้นจึงสะท้อนสถานะของนักการเมืองว่าเป็นผู้มีบุญคุณต่อประชาชนด้วย ความคิดและความเชื่อนี้ส่งผลให้นักการเมืองมีอำนาจที่สูงกว่าประชาชน อย่างไรก็ตาม ความคิดและความเชื่อนี้ขัดแย้งกับแนวคิดกระแสหลักในระบอบ

ประชาธิปไตย กล่าวคือประชาชนทุกคนรวมถึงนักการเมืองด้วยนั้น มีสิทธิเท่าเทียมกัน อำนาจอธิปไตย เป็นของประชาชนทุกคน ดังนั้นเมื่อประชาชนเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นการเลือกเพื่อให้ไปทำหน้าที่แทนตนเอง ด้วยเหตุนี้สถานภาพของประชาชนและนักการเมืองไม่ได้ต่างกัน และนักการเมืองไม่ได้มีอำนาจสูงกว่าประชาชน

๒. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) อยู่นิยามของหัวหน้าพรรคการเมือง

มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ ครอบครัวยุ] และ [การเมือง คือ ธุรกิจ] แสดงให้เห็นความคิดต่อการเมืองว่าพรรคการเมืองเป็นครอบครัวและบริษัท หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นเหมือนหัวหน้าครอบครัวและเป็นผู้บริหารสูงสุดของบริษัท ในขณะที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นเหมือนลูกและพนักงานของบริษัท ตามลำดับ การใช้มโนอุปลักษณะทั้งสองนี้เน้นให้เห็นความเชื่อที่มีอยู่ก่อนซึ่งอาจมีผลทางความคิดและความเชื่อหลายประการ กล่าวคือ

มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ ครอบครัวยุ] เป็นการนำลักษณะเด่นของครอบครัวยุที่จะต้องมีการดูแลครอบครัวที่มีหน้าที่ดูแลและมีสมาชิกภายในครอบครัวเป็นผู้ที่อยู่ในความดูแลนั้นมาเปรียบเทียบกับพรรคการเมืองซึ่งมีหัวหน้าพรรคการเมืองเป็นเหมือนผู้นำครอบครัว การใช้มโนอุปลักษณะนี้ทำให้เห็นความเชื่อที่มีอยู่ก่อนว่าในครอบครัวคนไทยส่วนใหญ่มีพ่อเป็นผู้นำครอบครัวที่ต้องดูแลลูกๆ ในขณะเดียวกันพ่อเป็นผู้มีสิทธิในการชี้แนะ สั่งสอน ให้แนวทางที่พ่อเห็นว่าเหมาะสม เมื่อหัวหน้าพรรคการเมืองเป็นเหมือนพ่อของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกจากหัวหน้าพรรคการเมืองจะมีหน้าที่ในการดูแลสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วยังมีบทบาทที่ชอบธรรมในการกำหนดควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเชื่อฟังหรืออยู่นิยามของหัวหน้าพรรคการเมือง นอกจากนี้ในวัฒนธรรมไทยมีคำสอนว่าคนดีจะต้องกตัญญูรู้คุณพ่อแม่ ด้วยเหตุนี้เมื่อนักการเมืองเปรียบตนเองว่าเป็นลูกของหัวหน้าพรรคแล้ว นักการเมืองที่ดีจึงควรที่จะเชื่อฟังหัวหน้าพรรคการเมือง และต้องตอบแทนบุญคุณของหัวหน้าพรรคมากกว่าจะฟังเสียงส่วนใหญ่ของประชาชน

ส่วนมโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ ธุรกิจ] เป็นการนำลักษณะเด่นของการดำเนินการทางธุรกิจ ความร่วมมือ และอำนาจการตัดสินใจของผู้บริหารสูงสุดมาเปรียบเทียบกับการเมือง ทำให้เห็นว่าการบริหารประเทศเป็นเหมือนการบริหารธุรกิจ ต้องมีผู้บริหารที่มีอำนาจสูงสุดและสามารถตัดสินใจได้รวดเร็ว เพื่อที่จะประสบความสำเร็จในการแข่งขันทางธุรกิจ พรรคการเมืองเปรียบเป็นบริษัท ในขณะที่สมาชิกพรรคเป็นเหมือนพนักงานบริษัทที่จะต้องร่วมดำเนินงานหรือปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหาร มโนอุปลักษณะทั้งสองนี้อาจมีผลทางความคิดและความเชื่อว่าการบริหาร

ประเทศที่ดีควรจะต้องดำเนินการอย่างรวดเร็ว และอาศัยการตัดสินใจที่เด็ดขาดของผู้นำประเทศ นอกจากนี้ นักการเมืองที่เคยเป็นนักธุรกิจผู้มีความชำนาญในเรื่องธุรกิจและประสบผลสำเร็จสูง ในทางธุรกิจนั้นมีแนวโน้มว่าจะบริหารประเทศได้ดี ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นเป็นเหมือนพนักงานบริษัทที่ต่างทำงานเพียงเพื่อค่าจ้าง และต้องอยู่ใต้อาณัติของหัวหน้าพรรคการเมืองมากกว่า จะคำนึงถึงผลประโยชน์และความต้องการของประชาชน

อย่างไรก็ตาม ความคิดนี้ต่างกับอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็น “คนของประชาชน” และหากพิจารณาตามมาตรา ๑๒๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ว่า

“มาตรา ๑๒๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยโดยไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติ มอบหมาย หรือความครอบงำใดๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย โดยปราศจากการขัดกัน แห่งผลประโยชน์”

อาจจะเห็นว่าความคิดที่ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นพนักงานของบริษัทนั้น อาจจะไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

๓. การเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง

มโนอุปลักษณ์ที่นักการเมืองใช้สะท้อนให้เห็นมุมมองของนักการเมืองเกี่ยวกับการเมืองหลายมิติ มุมมองดังกล่าวมีผลต่อความเข้าใจการเมืองของผู้รับสาร มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การแข่งขัน] ซึ่งเปรียบเทียบการเมืองกับการแข่งขันระหว่างนักการเมืองและการแข่งขันระหว่างนักการเมืองกับปัญหานั้นมีลักษณะเด่นของการเปรียบเทียบของมโนอุปลักษณ์เหล่านี้ที่ทำให้เห็นว่าการเมืองเป็นกิจกรรมสำหรับนักการเมืองเท่านั้น กล่าวคือ การแข่งขันกีฬาประกอบด้วยสองส่วนใหญ่ คือ นักกีฬาและคนดู ดังนั้นเมื่อนักการเมืองเปรียบเป็นนักกีฬา ประชาชนจึงเป็นเพียงคนดู การที่นักการเมืองเปรียบตนเองเป็นนักกีฬาซึ่งมีทักษะเฉพาะทางกีฬานั้นจึงเป็นการสะท้อนว่าผู้ที่จะเป็นนักการเมืองได้นั้นต้องเป็นผู้ที่ต้องเป็นผู้ผ่านการฝึกฝนมีทักษะ มีความรู้และประสบการณ์เช่นเดียวกับนักกีฬา เช่น นักมวย นักกรีฑา นักฟุตบอล ฯลฯ การเมืองจึงเป็นพื้นที่ของนักการเมืองเท่านั้น ความคิดและความเชื่อนี้ทำให้ประชาชนมองว่าตนเองไม่มีทักษะ ไม่ใช่กีฬาจึงไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้

นอกจากนี้ นักการเมืองยังพยายามเสนอความคิดว่าผู้ที่วิพากษ์วิจารณ์การเมืองหรือการทำงานของรัฐบาลนั้นเป็นผู้ที่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจการเมืองเพียงพอ บุคคลเหล่านั้นจึงเป็นเหมือนคนเชียร์มวยข้างเวที หรือเชียร์กีฬาข้างสนาม กล่าวคือเป็นผู้ที่ไม่มีโอกาสและความสามารถเพียงพอที่จะร่วม “เล่น” ในสนามหรือแพ้การแข่งขัน นักการเมืองจึงไม่ให้ความสำคัญแก่คำวิพากษ์วิจารณ์เหล่านั้น ความคิดนี้แตกต่างจากความคิดเรื่อง “การเมืองภาคประชาชน” ซึ่งมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การเคลื่อนไหวของประชาชนเพื่อกำหนดนโยบายสาธารณะโดยตรงโดยไม่ผ่านทางตัวแทนของพรรคการเมืองหรือหน่วยงานราชการ การเมืองภาคประชาชนเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองซึ่งย้ำแนวคิดที่ว่า “การเมืองไม่ใช่แค่การเลือกตั้ง”

จากความคิดและความเชื่อดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าความคิดและความเชื่อทั้งสามประการนั้นเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องอำนาจ นักการเมืองซึ่งมองว่าตนเองเป็นผู้นำของประชาชน สร้างชุดความคิดให้ตนเองเป็นที่พึ่งและเป็นผู้มีบุญคุณและเป็นผู้ที่อยู่เหนือกว่าประชาชน ส่วนความสัมพันธ์เชิงอำนาจในหมู่นักการเมืองนั้น หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้มีอำนาจในการควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกพรรค ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าผู้นำพรรคการเมืองมองว่าตนเองเป็นผู้มีอำนาจเหนือทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและประชาชน

๔.๔ สรุป

วาทกรรมการเมืองเป็นวาทกรรมที่ผลิตโดยนักการเมืองที่มุ่งสื่อสารกับประชาชน มโนอุปลักษณ์ที่นักการเมืองไทยใช้ในวาทกรรมการเมืองทำหน้าที่ ๓ ด้าน คือหน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด ได้แก่ การอธิบายความและเปลี่ยนมุมมอง หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ ได้แก่ การนำเสนอภาพด้านบวกของตนเองและนำเสนอภาพด้านลบของนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม และหน้าที่ด้านสัมพันธ์ภาพ คือการลำดับความ และการเชื่อมโยงความ นอกจากนี้การใช้มโนอุปลักษณ์ทั้ง ๙ ชุดยังสะท้อนให้เห็นความคิดและความเชื่อของนักการเมือง ๓ ประการ คือ ผู้นำเป็นที่พึ่งและประชาชนเป็นผู้พึ่งพา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ใต้อาณัติของหัวหน้าพรรค และการเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง ทั้งนี้ นักการเมืองพยายามที่จะให้เกิดผลทางความคิดและความเชื่อเหล่านี้กับประชาชนด้วย ความคิดและความเชื่อเกี่ยวกับการเมือง อย่างไรก็ตามความคิดและความเชื่อเหล่านี้ไม่สอดคล้องกับแนวคิดตามหลักการประชาธิปไตย

บทที่ ๕

บทสรุป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาถ้อยคำอุปลักษณะที่นักการเมืองใช้ในวาทกรรมการเมืองต่างๆ ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณะที่นักการเมืองใช้เพื่อตอบคำถามวิจัยสองประการ ได้แก่ ถ้อยคำอุปลักษณะที่นักการเมืองใช้ในวาทกรรมต่างๆ เหล่านั้นสะท้อนมโนอุปลักษณะใดบ้าง และมโนอุปลักษณะที่พบเหล่านั้น ทำหน้าที่ใดในวาทกรรมการเมือง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณะตามแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานและวิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณะตามแนวทฤษฎีวิัจจนปฏิบัติศาสตร์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีสมมติฐานในเบื้องต้นว่าถ้อยคำอุปลักษณะที่นักการเมืองไทยใช้สะท้อนมโนอุปลักษณะหลากหลาย เช่น [การเมือง คือสงคราม] [การเมือง คือ การแข่งขัน] [การเมือง คือ ครอบครัว] และ [การเมือง คือ การบริโภค] ในส่วนหน้าที่ ผู้วิจัยมีสมมติฐานว่า มโนอุปลักษณะทำหน้าที่ถ่ายทอดความคิดและนำเสนอภาพลักษณ์ให้แก่นักการเมือง

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลเป็นวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆ ได้แก่ การปราศรัยหาเสียง การสัมภาษณ์นักการเมือง การอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล และรายการ “นายกฯ ทั่วถิ่นคุยกับประชาชน” ผู้วิจัยเลือกกลุ่มข้อมูลดังกล่าวในช่วง พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๔๘ เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าว พรรคไทยรักไทยเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลและเป็นพรรคการเมืองที่ได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งมากถึง ๑๙ ล้านเสียง พรรคไทยรักไทยได้รับการเลือกตั้งเกินครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยได้รับการเลือกตั้งถึง ๓๗๖ ที่นั่งจากจำนวนที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร ๕๐๐ ที่นั่ง นับเป็นพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภาด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคเดียวกันมากที่สุด นับเป็นหน้าหนึ่งของประวัติศาสตร์การเมืองไทย

นอกจากนี้สถานการณ์ทางการเมืองก็มีการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ในช่วงปลายปี พ.ศ.๒๕๔๗ เป็นช่วงเวลาของการหาเสียงเลือกตั้งทั่วไปและหลังการเลือกตั้งก็มีความขัดแย้งทางการเมืองของกลุ่มต่างๆ นักการเมืองทั้งจากฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านต่างพยายามช่วงชิงเสียงสนับสนุนจากมวลชน โดยการนำเสนอภาพลักษณ์ด้านดีของตน ในขณะที่เดียวกันก็โจมตีนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามด้วย

การนำเสนอภาพลักษณ์ด้านลบของฝ่ายตรงข้าม ด้วยเหตุนี้การใช้ภาษาของนักการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าวจึงมีความน่าสนใจ นักการเมืองใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลาย และกลวิธีทางภาษาหนึ่งที่นักการเมืองใช้คืออุปลักษณ์ ผู้วิจัยจึงเลือกข้อมูลในช่วงเวลาดังกล่าว

๕.๑.๑ มโนอุปลักษณ์ที่สะท้อนจากถ้อยคำอุปลักษณ์ที่นักการเมืองไทยใช้

จากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่นักการเมืองไทยใช้พบว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองต่างๆสะท้อนมโนอุปลักษณ์ได้ ๙ มโนอุปลักษณ์ ดังนี้

๑. [การเมือง คือ การต่อสู้]
๒. [การเมือง คือ การเดินทาง]
๓. [การเมือง คือ การแข่งขัน]
๔. [การเมือง คือ ครอบครัวยุ]
๕. [การเมือง คือ การรักษาโรค]
๖. [การเมือง คือ การแสดง]
๗. [การเมือง คือ ธุรกิจ]
๘. [การเมือง คือ การดูแลและทำนุบำรุง]
๙. [การเมือง คือ เกม]

มโนอุปลักษณ์ทั้ง ๙ มโนอุปลักษณ์นี้สะท้อนให้เห็นการเปรียบเทียบการเมืองกับแบบเปรียบเทียบต่างๆกัน ทั้งนี้การเปรียบเทียบเมืองด้วยแบบเปรียบเทียบที่หลากหลายแสดงให้เห็นว่าการเมืองเป็นสิ่งที่มีความซับซ้อนและมีหลายแง่มุม มโนอุปลักษณ์เหล่านี้แสดงให้เห็นมุมมองของนักการเมืองต่อการเมืองด้วยแง่มุมที่ต่างกัน ดังนี้

๑. มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การต่อสู้] สื่อความคิดเกี่ยวกับการเมืองว่าการเมืองเป็นเรื่องที่ต้องต่อสู้เพื่อให้ได้ชัยชนะเหนือฝ่ายตรงข้าม

นักการเมืองเปรียบเทียบการเมืองกับการต่อสู้ การแก้ไขปัญหาของประเทศเปรียบเป็นการทำสงคราม โดยมีรัฐบาลเป็นนักรบ และปัญหาต่างๆ เช่น ความยากจน ยาเสพติด เปรียบเป็นคู่สงคราม ในขณะที่เดียวกันการเลือกตั้งและการอภิปรายก็เปรียบเทียบเป็นการต่อสู้และการทำสงครามระหว่างนักการเมืองซึ่งต่างเปรียบเทียบตนเองว่าเป็นเช่น นักรบ ชุนศึก หรือ แม่ทัพ

๒. มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การเดินทาง] สะท้อนความคิดเกี่ยวกับการเมืองว่าการเมืองต้องการมุ่งไปสู่จุดหมาย

นักการเมืองเปรียบการบริหารประเทศกับการเดินทางต่างๆ มีประชาชนเปรียบเป็นผู้โดยสาร นักการเมืองเปรียบเป็นผู้นำทางและมีความเจริญก้าวหน้าของประเทศและประชาชนเป็นจุดหมายของการเดินทาง นอกจากนี้ยังเปรียบชีวิตของนักการเมืองและการอภิปรายกับการเดินทางที่แสดงให้เห็นจุดหมายของชีวิตและการอภิปรายได้ชัดเจน

๓. มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การแข่งขัน] สื่อความคิดเกี่ยวกับการเมืองว่าการเมืองเป็นเรื่องของการแข่งขันที่มีกรอบกติกาและมีระยะเวลา

แม้จะมุ่งให้ได้ชัยชนะก็ต้องปฏิบัติตามกติกา ในขณะเดียวกันก็สื่อความคิดว่าการทางการเมืองต้องมีความร่วมมือกันนักการเมืองเปรียบการเลือกตั้งเป็นการแข่งขันระหว่างนักการเมืองช่วงระยะเวลาในการเลือกตั้งเป็นเหมือนระยะเวลาในการแข่งขัน กฎหมายเลือกตั้งเปรียบเป็นกติกาและนักการเมืองเปรียบเป็นนักกีฬาที่เมื่อหมดเวลาแข่งขันนักกีฬาก็ยุติการแข่งขันและต่างฝ่ายเป็นเพื่อนร่วมอาชีพเดียวกัน ในขณะที่คณะนักกีฬาที่ร่วมกันแข่งขันเปรียบเป็นคณะรัฐมนตรีที่จะต้องร่วมกันแข่งขันเพื่อให้ได้ชัยชนะเหนือปัญหาซึ่งเป็นเสมือนคู่แข่งด้วย

๔. มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ ครอบครัว] สะท้อนความคิดเกี่ยวกับการเมืองว่าการเมืองเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ที่มีระดับ

หัวหน้าพรรคคือผู้ดูแลและสมาชิกพรรคคือผู้ถูกดูแลนักการเมืองเปรียบพรรคการเมืองเป็นบ้านซึ่งหมายถึงถึงความเป็นครอบครัวและเป็นที่พักอาศัย หัวหน้าพรรคเปรียบเป็นหัวหน้าครอบครัวที่มีหน้าที่ดูแลสมาชิกของพรรค ในขณะที่สมาชิกของพรรคเปรียบเป็นลูกที่ต้องเคารพเชื่อฟังและกตัญญูต่อพ่อแม่

๕. มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การรักษาโรค] สะท้อนความคิดเกี่ยวกับการเมืองว่าการเมืองต้องการผู้มีความรู้ ความสามารถเฉพาะทางจึงจะสามารถช่วยเหลือประเทศชาติและประชาชนได้

นักการเมืองเปรียบการเมืองกับการรักษาโรค ปัญหาของประเทศเปรียบเป็นเชื้อโรคประเทศและประชาชนเปรียบเป็นผู้ป่วย นักการเมืองเปรียบเป็นแพทย์ที่เชี่ยวชาญที่สามารถช่วยรักษาโรคได้ ในขณะที่การบริหารและการแก้ไขปัญหาของประเทศเปรียบเป็นการรักษาโรค

๖. มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การแสดง] สะท้อนความคิดเกี่ยวกับการเมืองว่าการเมืองมีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันและนักการเมืองแต่ละฝ่ายต่างทำหน้าที่ของตนเองซึ่งอาจสื่อให้เห็นว่านักการเมืองทำงานการเมืองกำลังกำลังแสดงไปตามบทบาทไม่ได้มีความจริงใจต่อประชาชนอย่างแท้จริง

นักการเมืองเปรียบการอภิปรายกับการแสดง นักการเมืองเปรียบเป็นนักแสดง บทบาทหน้าที่ทางการเมืองเปรียบเป็นบทบาทของนักแสดง และข้อมูลหรือข้อเท็จที่นำมาเสนอเปรียบเป็นเรื่องสมมติที่แต่งขึ้น

๗. มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ ธุรกิจ] นี้สะท้อนมิติทางการเมืองว่าการเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์ต่างตอบแทน

นักการเมืองเปรียบการเมืองกับธุรกิจ โดยประเทศและพรรคการเมืองเปรียบเป็นบริษัท ผู้นำประเทศและหัวหน้าพรรคเปรียบเป็นผู้บริหารสูงสุดของบริษัท (CEO) การบริหารประเทศเปรียบเป็นการบริหารบริษัท สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรัฐมนตรีเปรียบเป็นพนักงานบริษัท ในขณะที่ประชาชนเป็นผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของกิจการ

๘. มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การดูแลและทำนุบำรุง] สะท้อนความคิดเกี่ยวกับการเมืองว่าการเมืองเป็นเรื่องของลำดับชั้นความสัมพันธ์ในสังคม กล่าวคือ นักการเมืองเป็นผู้ดูแลและประชาชนเป็นผู้ถูกดูแล

นักการเมืองเปรียบการบริหารประเทศกับการดูแลและทำนุบำรุง กล่าวคือ การทำหน้าที่ของนักการเมืองเป็นเหมือนการดูแลและทำนุบำรุงที่ต้องมีการทำความสะอาดหรือซ่อมแซมส่วนที่สกปรกหรือชำรุดให้ดีขึ้น โดยมีประเทศและประชาชนเปรียบเป็นอาคารหรือสิ่งของที่ชำรุด ปัญหาบ้านเมืองเปรียบเป็นสิ่งที่สกปรก

๙. มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ เกม] สะท้อนความคิดเกี่ยวกับการเมืองว่าการเมืองเป็นเรื่องของเล่นที่เหลี่ยม การชิงไหวชิงพริบ และการหักล้างกันด้วยเล่ห์กล

นักการเมืองเปรียบแผนการทางการเมืองเป็นเกม โดยนักการเมืองและรัฐบาลเปรียบเป็นผู้เล่นเกม การชิงไหวพริบ การหักล้าง และเล่ห์เหลี่ยมทางการเมืองเปรียบเป็นการเล่นเกมของนักการเมืองฝ่ายต่างๆ ในขณะที่การเท่าทัน การได้เปรียบเหนือคู่แข่งและความสามารถในการทำลายฝ่ายตรงข้ามเปรียบเป็นผลของเกม

๕.๑.๒ หน้าที่ของมโนอุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองไทย

โกทลี (Goatly, 1998) ชี้ให้เห็นว่าหน้าที่ของมโนอุปลักษณะมีความสัมพันธ์ประเภทของวาทกรรม ดังนั้นก่อนที่จะวิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณะ ผู้วิจัยจึงศึกษาองค์ประกอบ การสื่อสารของวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆ ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

๕.๑.๒.๑ องค์ประกอบการสื่อสารของวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆ

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ การปราศรัย การอภิปราย การสัมภาษณ์ และการรายงานผลงานของรัฐบาล (รายการนายกฯ ทักซิณคุยกับประชาชน) ซึ่งล้วนจัดอยู่ในประเภท การสื่อสารเดียวกันคือเป็น “วาทกรรมการเมือง” แม้จะจัดอยู่ในกลุ่มย่อยที่ต่างกันออกไป กล่าวคือ วาทกรรมการเมืองประเภทการปราศรัยหาเสียง วาทกรรมการเมืองประเภทการอภิปรายในรัฐสภา วาทกรรมการเมืองและวาทกรรมสื่อประเภทการประชาสัมพันธ์ผลงานของรัฐบาล และ วาทกรรมการเมืองและวาทกรรมสื่อประเภทการสัมภาษณ์ ตามลำดับ

อย่างไรก็ดี องค์ประกอบการสื่อสารของวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆดังกล่าวนี้มี ลักษณะร่วมกันคือเป็นการมุ่งสื่อสารกับประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อโน้มน้าวใจ นำเสนอ ภาพลักษณ์ด้านบวกของตนเอง และนำเสนอภาพลักษณ์ด้านลบของฝ่ายตรงข้าม นำเสียงหรือ ท่วงทำนองในการสนทนาเป็นน้ำเสียงจริงจัง เนื่องจากผู้พูดมุ่งให้เห็นว่าสิ่งที่ตนเสนอเป็นข้อเท็จจริง หลักฐาน ความคิดและความเห็นที่น่าเชื่อถือจึงมีน้ำเสียงจริงจัง เครื่องมือในการสื่อสารต่างมี ลักษณะเป็นภาษาสนทนาผ่านรายการวิทยุ โทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์ นอกจากนี้วาทกรรมการเมือง ทุกประเภทดังกล่าวนี้มีบรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์และการตีความร่วมกัน กล่าวคือ เป็นการ สื่อสารที่นักการเมืองมีบทบาทเป็นผู้ส่งสารไปยังประชาชนและเป็นการสื่อสารทางเดียว ประชาชน เป็นเพียงผู้รับฟังที่นักการเมืองต้องการสื่อ ในขณะที่บรรทัดฐานของการตีความคือวาทกรรม การเมืองเหล่านี้เป็นเรื่องที่จริงจังที่นักการเมืองมุ่งให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งในสังคม

๕.๑.๒.๒ หน้าที่ของมโนอุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองไทย

หลังจากศึกษาองค์ประกอบของวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆที่ใช้เป็น ข้อมูลในงานวิจัยนี้แล้ว ผู้วิจัยได้ศึกษาหน้าที่มโนอุปลักษณะในวาทกรรมดังกล่าว ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

๑. หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด

มโนอุปลักษณะช่วยอธิบายความคิดโดยการเป็นแนวเทียบ ช่วยขยายความเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมให้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น นอกจากนี้การใช้อุปลักษณะในบริบทที่เหมาะสมสามารถเปลี่ยนมุมมองต่อสิ่งที่ถูกเปรียบด้วย หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิดที่สำคัญได้แก่

๑.๑ อธิบายความ

ผู้วิจัยพบว่ามโนอุปลักษณะทั้ง ๙ มโนอุปลักษณะทำหน้าที่อธิบายความเป็นแบบเปรียบเทียบ และช่วยทำให้เกิดภาพ ส่งผลให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจการเมืองซึ่งเป็นนามธรรม มีความซับซ้อนและหลายมิติได้ชัดเจนขึ้น อย่างไรก็ตาม มโนอุปลักษณะที่ทำหน้าที่อธิบายความอย่างชัดเจน ได้แก่ มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การต่อสู้] [การเมือง คือ การแข่งขัน] [การเมือง คือ การเดินทาง] [การเมือง คือ ครอบครัว] และ [การเมือง คือ การดูแลและทำนุบำรุง]

๑.๒ เปลี่ยนมุมมอง

มโนอุปลักษณะทำหน้าที่เน้นลักษณะบางประการของสิ่งที่ถูกเปรียบซึ่งผู้รับสารอาจไม่ได้สังเกตหรือให้ความสำคัญมาก่อนให้โดดเด่นขึ้น ส่งผลให้ผู้รับสารมีมุมมองใหม่ต่อสิ่งที่ถูกเปรียบนั้น ผู้วิจัยพบว่ามโนอุปลักษณะที่ทำหน้าที่เปลี่ยนมุมมองอย่างชัดเจน คือ [การเมือง คือ การรักษาโรค] และ [การเมือง คือ ธุรกิจ]

๒. หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์

มโนอุปลักษณะทำหน้าที่ในการแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสาร เช่น แสดงอารมณ์ความรู้สึก สร้างความสนิทสนม หรือสร้างความขบขัน เป็นต้น ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยพบว่าในวาทกรรมการเมืองนั้น มโนอุปลักษณะทำหน้าที่สำคัญ ๒ หน้าที่ ได้แก่

๒.๑ นำเสนอภาพลักษณ์ด้านดีของตนเอง

มโนอุปลักษณะที่นักการเมืองใช้ในการกล่าวถึงตนเองมักนำเสนอภาพลักษณ์ด้านดีของตนเองด้วย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยพบว่าทุกมโนอุปลักษณะที่นักการเมืองกล่าวถึงตนเองจะทำหน้าที่นี้เสมอ ดังนั้นมโนอุปลักษณะที่ทำหน้าที่นี้อย่างชัดเจน ได้แก่ มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การต่อสู้] [การเมือง คือ การแข่งขัน] [การเมือง คือ การเดินทาง] [การเมือง คือ การรักษาโรค] และ [การเมือง คือ การดูแลและทำนุบำรุง]

๒.๒ นำเสนอภาพลักษณ์ด้านลบของนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม

มโนอุปลักษณ์ที่นำเสนอภาพลักษณ์ด้านลบของฝ่ายตรงข้ามเป็นการกล่าวถึงคุณสมบัติหรือลักษณะในทางลบ เช่น ไม่มีความสามารถและไม่จริงใจต่อประชาชน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อลดความน่าเชื่อถือของฝ่ายตรงข้าม ผู้วิจัยพบว่าทุกมโนอุปลักษณ์ที่นักการเมืองใช้กล่าวถึงนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามมักทำหน้าที่นี้ด้วยเสมอ อย่างไรก็ตามในงานวิจัยนี้พบว่ามโนอุปลักษณ์ที่ทำหน้าที่ได้ชัดเจน ได้แก่ มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ เกม] และ [การเมือง คือ การแสดง]

๓. หน้าที่ด้านสัมพันธภาพ

มโนอุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองมีลักษณะเป็นแบบโครงสร้าง (structural metaphor) ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะคู่ความสัมพันธ์ของแบบเปรียบเทียบและสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบอย่างเป็นระบบ เมื่อนำมาใช้ในวาทกรรมทำให้การลำดับความในวาทกรรมมีเอกภาพมีการเปรียบเทียบเป็นลำดับๆตามคู่ความสัมพันธ์ เช่น การเปรียบเทียบกระบวนการรักษาโรคกับการดำเนินการแก้ไขปัญหาของประเทศ เป็นต้น มโนอุปลักษณ์ที่ทำหน้าที่นี้ได้เด่นชัด คือ มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การต่อสู้] [การเมือง คือ การเดินทาง] และ [การเมือง คือ การรักษาโรค] นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ด้านเชื่อมโยงความ กล่าวคือตัวบทหนึ่งๆจะสามารถเชื่อมโยงความคิดไปสู่อีกตัวบทหนึ่งๆที่ทำให้เห็นการเชื่อมโยงและสัมพันธภาพ

๕.๑.๒.๓ ผลทางความคิดและความเชื่อจากการใช้มโนอุปลักษณ์ของนักการเมืองตามแนวคิดของชาร์เตอร์ริส-แบล็ค

จากการพิจารณาผลทางอุดมการณ์ของมโนอุปลักษณ์ตามแนวคิดอุปลักษณ์วิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Metaphor Analysis) พบว่ามโนอุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองไทยนั้นอาจจะมีผลทางความคิดและความเชื่อ ดังนี้

๑. ผู้นำเป็นที่พึ่งและประชาชนเป็นผู้พึ่งพา

มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ การต่อสู้] [การเมือง คือ การเดินทาง] [การเมือง คือ การรักษาโรค] และ [การเมือง คือ การดูแลและทำนุบำรุง] สะท้อนให้เห็นว่าผู้นำเป็นผู้เสียสละที่ปกป้องประชาชน ผู้นำทาง ผู้รักษาโรคและผู้ดูแลซ่อมบำรุง ในขณะที่ประชาชนเป็นผู้โดยสาร ผู้ป่วยและเป็นวัตถุสิ่งของที่ชำรุด ทрудโทรมที่ต้องได้รับการดูแลซ่อมบำรุง ตามลำดับ มุมมองเกี่ยวกับการเมืองนี้อาจมีผลทางความคิดและความเชื่อที่ผู้นำคือผู้มีสถานภาพและอำนาจที่สูงกว่า

ประชาชน ผู้นำจึงเป็นที่พึ่งที่สามารถช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาและนำพาประชาชนไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้นได้ ในขณะที่ประชาชนเป็นผู้พึ่งพาที่ต้องได้รับความช่วยเหลือ

๒. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) อยู่ใต้อาณัติของหัวหน้าพรรค

การเมือง

มโนอุปลักษณ์ [การเมือง คือ ครอบครัว] และ [การเมือง คือ ธุรกิจ] แสดงให้เห็นความคิดต่อการเมืองว่าพรรคการเมืองเป็นครอบครัวและละและบริษัท ในขณะที่หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นเหมือนหัวหน้าครอบครัวและเป็นผู้บริหารสูงสุดของบริษัท ในขณะที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นเหมือนลูกและพนักงานของบริษัท ตามลำดับ มุมมองดังกล่าวนี้อาจมีผลทางความคิดและความเชื่อที่หัวหน้าพรรคการเมืองมีหน้าที่และสิทธิอันชอบธรรมที่จะดูแลและชี้นำหรือมีอำนาจเหนือกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ที่อยูในการปกครองของหัวหน้าพรรคการเมืองที่เป็นเหมือนพ่อหรือผู้บริหารบริษัท ดังนั้นลูกที่กตัญญูและพนักงานที่ดีจึงต้องเคารพและเชื่อฟังหัวหน้าพรรคการเมือง

กล่าวโดยสรุป การศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์ที่นักการเมืองไทยใช้สะท้อนให้เห็นมโนอุปลักษณ์ที่แสดงมโนทัศน์เกี่ยวกับการเมืองของนักการเมืองไทย นอกจากนี้อุปลักษณ์ยังเป็นกลวิธีทางภาษาของนักการเมืองที่มีพลังในการโน้มน้าวใจด้วย ผลจากการศึกษานับสนุนสมมติฐานของงานวิจัยที่ว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่นักการเมืองใช้สะท้อนมโนอุปลักษณ์หลากหลาย ผู้วิจัยพบว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ที่นักการเมืองใช้สะท้อนมโนอุปลักษณ์ ๙ มโนอุปลักษณ์ ดังกล่าวข้างต้น

ในการศึกษาหน้าที่ของมโนอุปลักษณ์ในวาทกรรมการเมืองนั้น ผู้วิจัยมีสมมติฐานว่ามโนอุปลักษณ์ที่นักการเมืองใช้ในวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆมีหน้าที่ถ่ายทอดความคิดและนำเสนอภาพลักษณ์ให้แก่นักการเมือง ผลจากการวิจัยพบว่าสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือมโนอุปลักษณ์มีหน้าที่ด้านถ่ายทอดความคิด คือ ช่วยอธิบายการเมืองให้เห็นชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น และบางกรณีอาจเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับการเมืองของผู้รับสาร สำหรับหน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ มโนอุปลักษณ์นำเสนอภาพลักษณ์ด้านบวกของตนเองและนำเสนอภาพลักษณ์ด้านลบของนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม นอกจากนี้มโนอุปลักษณ์มีลักษณะเป็นอุปลักษณ์เชิงโครงสร้างยังทำหน้าที่ด้านเรียบเรียงความคือช่วยลำดับความในปริจเฉททำให้ปริจเฉท/วาทกรรมมีเอกภาพ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

(๑) งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์อุปลักษณะที่นักการเมืองใช้ในวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆ ในช่วง พ.ศ. ๒๕๔๗ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๘ รวมเวลา ๒ ปี ดังนั้นผลจากการศึกษาจึงสะท้อนให้เห็น มโนอุปลักษณะของนักการเมืองที่มีบทบาทในขณะนั้น มโนอุปลักษณะที่ได้จึงอาจมีอิทธิพลต่อความคิดของนักการเมืองไทยตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันทั้งหมด

(๒) งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาถ้อยคำอุปลักษณะที่นักการเมืองเป็นผู้ใช้ ผลการศึกษาในงานวิจัยนี้จึง มีความแตกต่างจากผลการศึกษาเรื่อง “การศึกษาอุปลักษณะเรื่องการเมืองไทยตาม แนววรรณคดีปริชาน” ของ อุษษา พงศ์พิชัยวิบูลย์ (๒๕๔๔) งานวิจัยของอุษาพบว่ามโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การพนัน] [การเมือง คือ การศึกษา] [การเมือง คือ การโจรกรรม] [การเมือง คือ เครื่องเรือน] และ [การเมือง คือ สิ่งมีชีวิต] ซึ่งไม่พบในงานวิจัยนี้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบถ้อยคำอุปลักษณะที่ สะท้อนมโนอุปลักษณะข้างต้นอยู่บ้างแต่ปรากฏใช้น้อยมากจึงไม่อยู่ในเกณฑ์ที่จะนำมาวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้

(๓) ผู้วิจัยใคร่ตั้งข้อสังเกตว่าบริบททางสังคมอาจมีผลต่อการเลือกใช้อุปลักษณะของนักการเมือง เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าถ้อยคำอุปลักษณะที่นักการเมืองใช้สะท้อนมโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การรักษาโรค] และมโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ ธุรกิจ] ซึ่งสัมพันธ์กับเหตุการณ์ในสังคมในขณะนั้น กล่าวคือในช่วงเวลาดังกล่าวมีการระบาดของโรคซาร์ส (SARS) ในภูมิภาคเอเชีย รวมถึงประเทศไทยในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ และการระบาดของโรคไข้หวัดนกในช่วง พ.ศ. ๒๕๔๗ กระแสโรคต่างๆ จึงอยู่ในความสนใจของประชาชน ประกอบกับการประกาศนโยบายประกันสุขภาพถ้วนหน้า (๓๐ บาทรักษาทุกโรค) ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ของรัฐบาลพรรคไทยรักไทย ด้วยเหตุนี้การเลือกการรักษาโรคมาใช้เปรียบกับการเมืองจึงช่วยสร้างความน่าสนใจและความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่นักการเมืองต้องการสื่อได้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้พรรคไทยรักไทยเป็นพรรคการเมืองใหม่ที่เป็นบันทึกหน้าหนึ่งของประวัติศาสตร์ของการเมืองไทย กล่าวคือ เป็นพรรคการเมืองที่ตั้งขึ้นโดยกลุ่มคนที่มาจากนักธุรกิจและนักวิชาการทางการแพทย์จำนวนมาก^(๑) ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าถ้อยคำอุปลักษณะที่นักการเมืองใช้มีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจและการรักษาโรคมก

(๔) ผู้วิจัยยังมีข้อสังเกตเกี่ยวกับปัจจัยในการเลือกใช้อุปลักษณะของนักการเมืองว่าอาจมีความเกี่ยวข้องกับวิถีนิสัยเฉพาะตัวของนักการเมือง ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร

(๑) ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สุกัญญา สุจฉายา ที่ได้ให้ข้อคิดเห็นซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้วิจัย

จะใช้ถ้อยคำอุปลักษณะมากกว่านักการเมืองคนอื่น ๆ หลังจากนั้นอุปลักษณะที่ พ.ต.ท. ทักษิณใช้จึงมี นักการเมืองคนอื่นนำไปใช้อย่างต่อเนื่องและกว้างขวาง เช่น “ลูกจริง” “ลูกเลี้ยง” “หมอ” และ “ผู้บริหารสูงสุดของบริษัท (CEO)” เป็นต้น

(๕) มโนอุปลักษณะทั้ง ๙ ชุด มีความถี่ในการปรากฏใช้ที่ต่างกัน กล่าวคือ มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การต่อสู้] และ [การเมือง คือ การแข่งขัน] จะใช้มาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากช่วงเวลาในการวิจัยอยู่ในระหว่างการหาเสียงเลือกตั้ง การใช้มโนอุปลักษณะทั้งสองนี้ช่วยทำให้เห็นภาพของการวางแผน การต่อสู้ ช่วงชิง และการแข่งขันเพื่อจะได้เข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรของนักการเมือง ในขณะที่มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การแสดง] จะใช้มากในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ รัฐมนตรีเป็นรายบุคคล อุปลักษณะนี้ใช้โจมตีให้เห็นว่าฝ่ายตรงข้ามกำลัง “แสดง” และเรื่องที่น่ามา อภิปรายเป็นเรื่องที่แต่งขึ้น ส่วนมโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การรักษาโรค] และ [การเมือง คือ การเดินทาง] มักจะใช้ในการปราศรัยหาเสียงและการนำเสนอผลงานของนักการเมือง ทั้งนี้เนื่องจาก มโนอุปลักษณะทั้งสองนี้เป็นเรื่องใกล้ตัวทุกคน และยังเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและความหวัง เมื่อนำมาใช้กับการปราศรัยจะสามารถโน้มน้าวให้ประชาชนเห็นคล้อยตามและมีความหวังได้

(๖) มโนอุปลักษณะทั้ง ๙ มโนอุปลักษณะนี้เป็นมโนอุปลักษณะที่เชื่อมโยงกับยุคสมัย กล่าวคือ มีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ทางการเมืองและสภาพสังคม เช่น การใช้มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ ธุรกิจ] อาจเนื่องมาจากคณะรัฐมนตรีที่มาจากนักธุรกิจจำนวนมากทำให้นักการเมือง นำเรื่องที่ตนคุ้นเคยมาเป็นแบบเปรียบเทียบ ในขณะที่ มโนอุปลักษณะ [การเมือง คือ การรักษาโรค] อาจเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์โรคระบาดในขณะนั้น ผู้วิจัยมีข้อสันนิษฐานว่ามโนอุปลักษณะที่นักการเมืองใช้ อาจเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและความเป็นไปของสังคม และอาจส่งผลให้ความคิดและความเชื่อ ที่สะท้อนจากมโนอุปลักษณะทั้ง ๙ นั้นเปลี่ยนแปลงไปด้วย

(๗) ในการศึกษาผลทางอุดมการณ์ที่ได้จากมโนอุปลักษณะที่นักการเมืองใช้นั้น ผู้วิจัยใคร่ จะชี้ให้เห็นว่าผลทางความคิดและความเชื่อที่ได้มาจากการวิเคราะห์มโนอุปลักษณะตามแนวทฤษฎี ภาษาศาสตร์อาจมีผลต่อผู้รับสารในระดับที่แตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจ หรือมุมมองความคิดที่แตกต่างกันของผู้รับสาร ดังที่ วัน ไค้ (Van Dijk, 2006) เสนอว่าอุดมการณ์ที่สื่อในวาทกรรมจะครอบงำผู้รับสารได้แตกต่างกัน ผู้ฟังบางคนอาจ ถูกครอบงำโดยอุดมการณ์ที่ไม่สามารถครอบงำผู้อื่นได้ หรือแม้แต่ผู้ฟังคนเดียววันก็อาจถูกครอบงำ ในระดับที่ต่างกันเมื่ออยู่ในสภาพการณ์หรือสภาวะจิตใจที่ต่างกัน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาอุปลักษณะที่นักการเมืองใช้ในวาทกรรมการเมืองประเภทต่างๆ จากมุมมองด้านภาษายังมีประเด็นอื่นๆที่สามารถศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับอุปลักษณะได้ เช่น

- (๑) การศึกษาการใช้อุปลักษณะที่เป็นวลีเฉพาะของนักการเมืองแต่ละคน
- (๒) การศึกษาการใช้อุปลักษณะในบริบท/วาทกรรมประเภทอื่นๆ เช่น การใช้อุปลักษณะในวงการแพทย์ อุปลักษณะในวงการการศึกษา
- (๓) การศึกษาการใช้อุปลักษณะจากมุมมองด้านวาทวิทยา เป็นต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กฤษดาวรรณ หงส์ดารมภ์ และ จันทิมา เขียวมานนท์, บรรณาธิการ. **มองสังคมผ่านวรรณกรรม.**

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กระมล ทองธรรมชาติ. ๒๕๑๙. **การเมืองและประชาธิปไตยของไทย.** กรุงเทพมหานคร:

บรรณกิจสำนักพิมพ์.

นันทนา นันทวิโรภาส. ๒๕๔๘. **การสื่อสารทางการเมือง : ศึกษากรณีการรณรงค์หาเสียง**

เลือกตั้งทั่วไปของพรรคไทยรักไทย. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และ
สื่อมวลชน. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. ๒๕๔๒. **หน้าที่ของอุปดักขณ์จากมุมมองผู้พูดภาษาไทย ใน วารสารภาษา**

และวรรณคดีไทย. ๑๖ (ธันวาคม ๒๕๔๒): ๒๔๙-๒๖๘.

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. ๒๕๔๗. **อภิปรายไม่ไว้วางใจ: กลไกเพื่อตรวจสอบรัฐบาลหรือเพื่อ**

การโฆษณาตัวเอง ใน เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และ อมรา ประดิษฐ์รัฐสินธุ์ (บรรณาธิการ),

รู้ทันภาษา รู้ทันการเมือง: ทักษะณสมัย, หน้า ๒๖๗-๒๙๔. กรุงเทพมหานคร:

ขอคิดด้วยคน.

พรรณธร คุรุณเนตร. ๒๕๔๗. **กลวิธีทางภาษาที่ใช้โจมตีรัฐบาลทางอ้อมในปริจเฉทการ**

อภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้ใจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิษณุ บางเขียว. ๒๕๔๔. **“รูปภาษาแสดงอุปดักขณ์ในข่าวการเมือง” ใน อัศววิทย์ เรืองรอง**

(บรรณาธิการ), มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ :พลังปัญญา. หน้า ๘๑-๙๐. กรุงเทพฯ :

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

ราชบัณฑิตยสถาน. ๒๕๔๖. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒.**

กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

วิสันต์ สุขวิสิทธิ์. ๒๕๔๗. **วัจนกรรมการบริหารในภาษาไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศุภนิตา เทียมสมบุญรณ์. ๒๕๔๑. **กลไกทางภาษาในการตอบคำถามของนักการเมืองไทยใน**

การให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัดมน. ๒๕๔๙. **วจนกรรมการตักเตือนในภาษาไทย: กรณีศึกษาครูกับศิษย์.**
 วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- สุภาพ ปริญาเสวี ประชา กัลยาณชาติและเสนีย์ สุวิทวัส. ๒๕๓๓. **รัฐศาสตร์พื้นฐานการเมือง
 และการปกครอง.** กรุงเทพมหานคร: ประสานมิตร,
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. ๒๕๔๗. “ วจนลีลาทักษิณ: วาทศิลป์กึ่งใจประชาชน” ใน เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง
 และ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บรรณาธิการ), **รู้ทันภาษา รู้ทันการเมือง: ทักษิณสมัย.**
 หน้า ๑๔๙-๑๙๖. กรุงเทพมหานคร: ขอคิดด้วยคน.
- อุษา พุฒิชัยวิบูลย์. ๒๕๔๔. **การศึกษาอุปลักษณ์เรื่องการเมืองไทยตามแนววรรณคดี**
ปริชาน. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

- Austin, J L. 1962. How to do things with words. Oxford: Oxford University Press. อ้างถึงใน
 Thomas, Jenny. 1995. Meaning Interaction: an Introduction to Pragmatics.
 New York: Longman.
- Bangnoghkwag, Wachirawan. 2003. **A study of political metaphor on the front page of
 two Thai English newspapers.** Master of Arts (English). Srinakharinwirot
 University.
- Bono, J. 1990. 'Science, discourse, and literature: the role/rule of metaphor in science'. In
 S. Peterfreund (Ed.), **Literature and Science: theory and practice.** Boston:
 Northeastern University.
- Boostrom, Robert. 1998. 'Safe Spaces': Reflections on an Educational metaphor' **Journal
 of Curriculum Studies.** 30(4): 397-408.
- Brandt, A.M. 1988. 'AIDS and metaphor: toward the social meaning of epidemic disease'.
Social Research, 55(3): 413-432.
- Brawn, P. and S. Levinson. 1978. **Politeness : some universals in language usage.**
 Cambridge [Cambridgeshire] : Cambridge University Press

- Cacciari, Cristina. 1998. 'Why do we speak metaphorically?: Reflections on the functions of metaphor in discourse and reasoning' In Albert N. Katz. (Ed.) **Figurative language and thought**, pp.119-157. New York: Oxford University press.
- Cameron, Lynne. 2003. **Metaphor in educational discourse**. London : Continuum.
- Charteris-Black, Jonathan. 2004. **Corpus Approaches to Critical Metaphor Analysis**. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Charteris-Black, Jonathan. 2005. **Politicians and rhetoric: the persuasive power of metaphor**. Great Britain: Palgrave Macmillan.
- Charteris-Black, Jonathan. 2006. 'Britain as a container: immigration metaphors in the 2005 election campaign. **Discourse & Society** 17(5): 563-581.
- Chilton, Paul & Ilyin, Mikhail. 1993. 'Metaphor in political discourse: the case of the 'common European house'. **Discourse & Society** 4(1): 7-31.
- Cohen, R. 1978. 'Metaphor and cultivation of intimacy' In S Sack (Ed). **On metaphor**. Chicago: The university of Chicago press. อ้างถึงใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง. ๒๕๔๒. **หน้าที่ของอุปลักษณณ์จากมุมมองผู้พูดภาษาไทย ใน วารสารภาษาและวรรณคดีไทย**. ๑๖ (ธันวาคม ๒๕๔๒): ๒๔๙-๒๖๘.
- Ferrari, Federica. 2008. 'Metaphor at work in the analysis of political discourse: investigating a 'preventive war' persuasion strategy. **Discourse & Society** 18(5): 603-625.
- Finch, Geoffrey, 2000, 2005. **Key Concepts in Language and Linguistics**. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Gibbs, Raymond. 1994. **The Poetics of Minds: Figurative Thought, Language, and Understanding**. New York: Cambridge University Press.
- Goatly, Andrew. 1998, 2000. **The Language of metaphors**. New York: Routledge.
- Grice, P. 1975. Logic and conversation. In P. Cole and J. Morgan, eds. **Syntax and semantics** 3: 41-58. อ้างถึงใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง. ๒๕๔๒. **หน้าที่ของอุปลักษณณ์จากมุมมองผู้พูดภาษาไทย ใน วารสารภาษาและวรรณคดีไทย**. ๑๖ (ธันวาคม ๒๕๔๒): ๒๔๙-๒๖๘.

- Hayden, Sara. 2003. 'Family metaphors and the Nation: Promoting a Politics of care through the million mom march' *Quarterly Journal of speech* 89(3): 196-215.
- Howe, Nicholas. 1988. 'Metaphor in Contemporary American Political Discourses' *Metaphor and Symbolic Activity* 3(2): 87-104.
- Hymes, Dell. 1974. *Foundations in sociolinguistics : an ethnographic approach*. Pennsylvania : The Univ. Pr.
- Kövecses, Zoltan. 2002. *Metaphor: A practical introduction*. USA: Oxford University Press.
- Kövecses, Zoltan. 2005. *Metaphor in Culture: Universal and Variation*. USA: Cambridge University Press.
- Lakoff, George and Mark, Johnson. 1998, 2003. *Metaphor we live by*. USA: Chicago Press.
- Mio,Jeffery Scott. 1997. "Metaphor and Politics" In *Metaphor and Symbol* 12(2): 113-133.
- Mio,Jeffery Scott, Riggio,Ronald E., Levin, Shana and Reese, Renford. 2005. "Presidential leadership and charisma: The effects of metaphor" In *The leadership Quarterly* 16: 287-294.
- Obeng, Samuel. G. 1997. 'Language and politics: indirectness in political discourse' *Discourse and Society* 8(1): 49-83.
- Roberts, R. 1993. *The production of figurative language: Function and context*. Memphis State University Ph.D. Dissertation. อ้างถึงใน ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. ๒๕๔๒. หน้าที่ของอุปดักษณ์จากมุมมองของผู้พูดภาษาไทย ใน *วารสารภาษาและวรรณคดีไทย*. ๑๖ (ธันวาคม ๒๕๔๒): ๒๔๙-๒๖๘.
- Scarborough. 2003. *My Love in Metaphor* [online]. Available form: <http://www.authorsden.com/visit/viewPoetry.asp?id=52836> [2008, May 3]
- Searle, John R. 1970. *Speech acts; an essay in the philosophy of language*. Cambridge : The Cambridge University Press.
- Searle, John R. 1979. *Expression and meaning*. United Kingdom: Cambridge University press.
- Semino, Elena and Masci, Michela. 1996. 'Politics is football: metaphor in the discourse of Silvio Berlusconi in Italy' *Discourses and Society* 7(2): 243-269.

- Van Dijk. 2006. 'Discourse and manipulation' **Discourse & Society** 17(2): 359-383.
- Wallis & Nerlich. 2005. 'Disease metaphors in new epidemics: the UK media framing of the 2003 SARS epidemic' **Social and Medicine** 60: 2629-2693.
- Wei-lun lu & Ahrens. 2008. 'Ideological influence on BUILDING metaphors in Taiwanese presidential speeches'. **Discourses and Society** 19(3): 383-408.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวรัชนีญญา กลิ่นน้ำหอม สำเร็จปริญญาการศึกษามัธยมศึกษา (เกียรตินิยมอันดับสอง) สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในปีการศึกษา ๒๕๔๐ และสำเร็จศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย ที่คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในปีการศึกษา ๒๕๔๕ และได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย ที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา ๒๕๔๗

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย